Cat. Inc. [redacted] 81

Sch 776
Nr. 49

i18530199

Cat. Inc. 81

Iſidorus lectori
ſalutẽ. Venit nu-
per ad manus
meas quedam
cedula quã ſi-
nonima dicunt.
cuius formula perſuaſit amodo
quoddam michi lamentum vel
miſeris cõdere. putatus profecto
non eius opis eloquiũ ſed meũ
votum. Quiſquis ergo ille es li-
benter id perlege. et dum ad-
uerſitatibus mundi tangeris te
ipſm cẽſorio iudicio vide. diſcute
et ſtatim agnoſces quia quaſ-
cumq; afflictiões pateris in hoc
ſeculo retribucione tibi iuſtiſſi-
ma inferunt᷑. Duoꝝ autẽ pſone
hic introducunt᷑: deflẽtis hoĩs
et admonentis racionis.

Homo deflens

Anima mea in anguſtiis
ẽ. ſpiritus meus eſtuat
et cor meũ fluctuat. an-
guſtia animi poſſidet me. circũ-
datus ſum malis et erumpnis
Non reperio vſpiam tantorum
maloꝝ refugiũ. Ecce vbiq; infe-
licitas ⁊ calamitas me perſequũ-
tur. et velud vmbra corporis ſic
mala mea comitantur me. Et
q̃uis nulli aduſus vel moleſtus
extiterim: nemo michi ammini-
culũ prebet. nullus malis meis
ſuccurrit. abolita eſt fides. quia
veritas et iuſticia cupiditatis
amore abiciunt᷑. premia legibꝰ
vires tulerunt. nemo peccãtibꝰ
contradicit. ſcelera ⁊ crimen im-
punita manẽt. iniqui ſalui fiũt
et honorantur. iuſti deiciuntur
et criminantur falſis iudiciis ⁊
teſtimoniis odioſis. Ad q̃ cõſiliũ
pergã? cũ omnes deſerta caritate
michi moleſti ſint et fugiant a
me. Quamuis humiliato vultu
ſilerem nec reſponderem impiis
illi tamen contumelias ⁊ oppro-
bria ſuper me iactant a nullo ꝓ-
uocati. In tanto igitur turbine
emarcuit cor meum et formido
turbauit animam meam. miſer
exilio dampnatus. ſeruili opere
mancipatus. in frigore et labore
atq; periculo poſitus. amiſſis
bonis meis publice poſco alimo-
niam. Non eſt qui michi miſe-
reatur. cunctis factus ſum abho-
minabilis. nec deſunt michi tor-
menta: et corpori meo crudeliſ-
ſimi carnifices. mille laceror ſup-
pliciis. Ignorante me repentina
calamitas oppreſſit me. Infelix
ego cur natus ſũ? Quare miſeris
expectata mors tarde venit? cũ
det finem miſerie requies ſepul-
ture. Nequeo conſolari quia in-
finitus eſt dolor meus.

Racio admonens

Homo quid tantũ diffidis aĩo?

BIBLIOTECA PROVINCIAL
SEVILLA

vel quare tanta puſillanimitate
deiceris in aduerſis? Omitte
triſticiam. repelle dolorē a corde.

Homo deflens

Qualiter. qua arte. quo con-
ſilio?

Racio admonens

Omni arte et racione. omni vir
tute et inſtancia ſume luctamen
ↄtra temporales moleſtias. eſto
in cunctis caſibus firmus. aduer
ſa equo animo tolera. Noli pen
ſarē ſolam tuam acerbitatem vel
calamitatem. Si reſpicias ſimi
les multoꝝ alioꝝ miſerias ꝛ peri
cula mitius portabis tua. Non
ſunt noua tua pericula vel ſuppli
cia. habes multa calamitatis ex
empla. Pacienter ab vno feren
dum eſt ꝙ multis accidit tole
rabile. Tribulacio huius tempo
ris finem habet. Et impoſſibile
eſt vt homo ſis et non guſtes
anguſtias. Dolor et triſticia
omnibus ↄmunia ſunt. Nemo
eſt qui in hoc ſeculo non doleat
Qui naſcitur a fletu incipit vi
uere. ipſe ortus ſequencium eſt
gemitus. Malis omnia plena
ſunt. Interpone ergo tibi racio
nem. preualeat tibi racio. Opor
tet nos per multas tribulacōes
intrare in regnum celorum. Nec
ſunt condigne paſſiones huius
temporis ad futuram gloriā que
reuelabitur in nobis. Pacien-
ter ſuſtinende ſunt aduerſitates
et tribulacōes huius ſeculi plu
ribus racionibus. Utiles ſunt vi
te huius preſſure. Malorum pra
uitas nō te occidit ſed erudit.
Semper hic deus vulnerat quos
ad ſalutem perpetuam parat. In
fornace probatur aurum. Tu
vt ſordes careas tribulacionis ca
mino purgaris. ad purgacionē
ſunt omnia iſta que ſuſtines.
non igitur murmures. non di-
cas quare ſuſtineo tot mala. ſed
magis dic peccaui. vt eram dig
nus non accepi ſeu recipio. non
ſunt tanta ſupplicia quanta exi
gerant peccata. Qui in flagellis
murmurat deum contra ſe plus
prouocat. Qui vero aduerſa
pacienter tolerat deū ſibi cicius
placat. ad purgacionem tuam
proficiat ſi ea que pateris ad
iuſticiā dei retuleris. Cogita ho
mo quoſlibet mundi cruciatus
et ↄpara gehenne ꝛ leue ſit val-
de ꝙ pateris. Si times penas
illas time. Hijs q̄ ſub flagello
non corriguntur duplex manet
dampnacio. Scito homo ꝙ nō
haberet poteſtatem aduerſarius
niſi permitteret deus. Nam et
ꝙ corporis debilitatibus frange
ris. ꝙ carnis morbis afficeris.
ꝙ languorū ſtimulis cruciaris.

pro mentis anguſtia torqueris
ꝑ impugnaciōibꝰ malignoꝝ
ſpirituū agitaris · hoc ipſū tibi
pro culpa diuini iudicij infert
ſentēcia Tua ɔtra te dimicāt ar
ma · telis tuis vulneraris · ſecutꝰ
es carnē · flagellaberis in carnē
in ipſa eſt tibi cenſum iudicij q̄
fuit cauſa peccati Diſcute con
ſcienciam tuam · examina te · lo
quatur tibi cor tuum · conſidera
meritū tuum · nil boni agis · nil
meriti in te ē · nil pudoris · nulla
memorie digna · q̄tidie peccas
quotidie in deteriꝰ ruis · Elacio
tua non reſidet · ſuperbia tua nō
deponitur · Rapit quoqꝫ te furor
inflammat ira · clamor excitat
ɔmouet indignacio · Alienis fe
licitatibus ſemper es inuidus
detractor ⁊ dilacerator aliorum
⁊ iactator aliene infamie · fallax
inconſtās · inhumanus · infructu
oſus · non ē in te vlla miſericor
dia flagras interno amore · Cō
geris res perituras · nec expletur
ſitis tue cupiditatis Nō diluis
ſcelꝰ · ſꝫ dilatas · nec ſacias vnqꝫ
flammā libidinoſe ɔcupiſcencie
Iam tandē peccare quieſce · iam
tandem deſine a ſcelere · Mores
malos muta in melius · habet
iniquitas ⁊ peccatū tuum finem
Delictoꝝ tuoꝝ conſidera magni
tudinem · culpas tuas ſaltem re
teratus agnoſcito :·

Homo deflens

Heu me infelicē · heu me miſerū
Neſciebā qꝫ pro mea iniquitate
cruciaor et iudicor · et qꝫ iſtud
iudicium de mea ſit iniuſticia
Tu michi manifeſtaſti · per te
cognoui quod neſciebā · iam nō
eſt abſconditum vel ambiguū

Racio admonens

Unde eſt homo iſta calamitas
iſte cruciatus · iſta erūpna · tibi
note ſunt cauſe · non ex aliquo
caſu vel euētu · Iſte languor · hec
egritudo ꝓprie iniquitatis ē · an
aliud tibi videtˀ vel aliud ſentis

Homo deflens

Nichil ſane nichil habeo quid
contradicam · negaē non poſſum
fateor eſſe verum :·

Racio admonens

Quis iſtud negabit ſi ita eſt ſi
perpenſū eſt et exploratū · aufer
a te omne viciū crimen ⁊ pccm
fuge libidinem ⁊ turpem vitam
et veteras maculas ablue

Homo deflens

Bene dicis bene admones ⁊ in
ſtruis · et ego optabā a peccato
nexu reſolui ⁊ a ɔſuetudine ma
la retrahi · ſed heu prauus vſus
vix auellitur · aſſiduo enim vſu
in naturam vertitur vicium · vix
credo vicia et peccata mea vllo
temporis ſpacio exoleſcere · pro

ſat̄ peccati

arbitrio perdidi me · ſpontaneo
ſtudio me pollui · Liber eram ſpõ
te factus ſum debitor mortis · In
felix ego occaſionem peccandi
amplexus ſũ · peccandi vſu aſtrĩ
gor · Longa conſuetudo vim ſibi
et legem fecit · Quare a lapſu re
ſurgere volo · et non valeo vſui
repugnare · Trahor bono amore
retrahor male ↄſuetudinis lege
Peccata mea conſuetudine du
ruerunt · Volo agere bonum ſed
deſideria conſueta nõ relinquũt ·

Racio admonens

Repugna contra malam conſue
tudinẽ · tota virtute vince vſum
carnalem · et cum dolore ꝑpone
tibi aduerſus carnis ardorem
futuri ſupplicij ignes · memoria
gehenne ardorem excludit luxu
rie · Pacienter leuiora portabis
ſi grauiora cogitaueris · futuram
dei ſentenciam cogita · ⁊ iudiciũ
eius ſuper te formida · Recole
ſemper diem mortis incertum ·
ſollicitus eſto ne ſubito rapiaris
et ꝙ vlterius dies appropinq̃t ·
Improuiſus ẽ mortis occurſus
idcirco time ne dies illa tamq̃
fur te ↄprehendat · Spũs qui
ad peccandũ ſuccendit peccantẽ
ſubito rapit · qui viuentes inflã
mat · morientes ſubito deuorat
Quanti dum mori non extimãt
moriuntur · q̃ti ad eterna ſuppli
cia deducantur · Vita ergo foueã
in quam vides coram te alium
occidiſſe · alienos caſus tua repu
ta eſſe pericula · Aliorum perdicio
tua ſit caucio · Quod male feciſti
dũ potes emẽda · dũ dat̃ ſpaciũ
luge · dũ eſt locus penitẽ ꝑuſq̃
te infern⁹ rapiat vbi nõ ẽ locus
penitencie vel indulgẽcie aut cor
rectiõis mĩa · vel ↄfeſſionis recur
ſus · vel ad veniã vllus regreſſus

Homo deflens

Verꝫ dicis ꝙ oportunũ eſt michi
expedit doces me · ſꝫ ſcire volo ſi ẽ
ſpes in ↄfeſſione vel ſi eſt locus
per penitenciã regredi ad iuſticiã

Racio admonens

Eſt plane et indubitanter ſpes
in confeſſione · nam cõfeſſio iuſ
tificat et peccati veniam donat
⁊ in ea eſt locus miſericordie de
qua nullo modo deſperes · deſpe
racio enĩ auget pc̃m et eſt peior
omni pcc̃o · depone igit̃ iniuſticiã
et ſpera ſalutẽ eternã · Non eſt
tam grauis culpa q̃ non habeat
veniã pro ↄfeſſione · q̃uis oĩbꝫ
criminibꝫ ſis oppreſſ⁹ nõ denega
tũ tibi penitencie locus · per peni
tenciã enĩ oĩa delicta abſtergũt̃

Homo deflens

Me miſerꝫ oẽm ſpẽ bonã pdideram
Fract⁹ erat anim⁹ meus deſpacõe
ſꝫ iã regreſſus ſũ ad ſpẽ indulgẽ
cie · de pietate dei non deſpero ·

de eiuſdem bonitate nō dubito
ꝗ ipſe· ſi q̊d facē cupio audiuerit
reuerti ad ipſū ſine dubio crexi

Racio admonens

Deus tibi optatā tribuat volū
tatem· in bono perficiat et votis
tuis ſuffragetur· ergo age dum
licet· dum mors moriť obſecra
deum· ꝗ pete eum totis viribus
et deplora ſcelera tua ꝗ iniquita
tes Que mala illicite geſſiſti· in
numeris lacrimis ablue :·

Homo deflens

Heu anima mea ſordidata tot
peccatis· tantis iniquitatibus
irretita Quid primū plangam
Non ſufficit memorie referre
tantoꝝ criminū geſta· ebitudine
cordis coagulate ſunt lacrime
obriguit animus· nec vllo me
dore compungiť Anima mea in
ſtuporem conuerſa eſt· facta in
ſenſa O lacrime vbi vos ſedu
xiſtis Vbi eſtis fontes lacrimaꝝ
Vbi es lamentū ꝗ meroris vn//
da :· Redite obſecro mouemini
fontes lacrimaꝝ· aſpergite me
fletibus· irrigate genas meas
inter omnes eñ grauius corrui
ſupra oēs deteriꝰ cecidi Tartara
tormēta vix malis meis ſufficiūt
Non ē peccatū ſuper peccm meū
Non eſt iniquitas ſuper iniqui
tatē meam· comparacione mea
nullus iniquus Juſte penas de

bite infelicitatis exſoluo· iuſte
tot ſupplicijs conteror· iuſto iu als.
dicio reprehenditur factis meis rependitur
congrua viciſſitudo Minus eñ
retribuitur quam ipſe deliqui
Grauior eſt culpa mea quā feci
minor vindicta ꝙ̄ ꝓfero Penſo
malum quod geſſi· nō eſt tantū
quod pacior Aliud vero ē quod
amplius me affligit· quod me
magis terret cui nullū malum
eſt ſimile· cui incomparabilis ē
omnis pena· quod omnibus
ſupplicijs antefertur· quod an
tecellit cuncta tormenta

Racio admonens

Quid eſt illud tam metuendū
ꝙ ſic te corrumpit ꝗ ad tantam
triſticiam te impellit :·

Homo deflens

Metuo diem iudicij· diem tene
brarū et diem valde amarum
Jam preſens pena me laniat ſꝫ
futura magis ꝯturbat· ſuccurre
michi deus meꝰ anteꝙ̄ moriar
anteꝙ̄ mors me preueniat· pri
uſꝙ̄ tartarea flāma me ꝯburat
et tenebre inuoluant propter
immanitatē ſcelerū meoꝝ· Exa
men tuum metuo· ſi eñ iuſtus
vix ſaluabitur· ego ipſius vbi impius
apparebo· quo fugiā vel q̄d faciā
cum venerit tremendi formido iu
dicij· q̄d dicā cū ante tribunal
terribiľ iudicis fuero p̄ſentatꝰ :·

Ve diem illũ q̄ ī tranſgreſſus ſū
precepta dn̄i dei mei. O dies de
teſtād a q̄ me in hoc ſeculo ꝓtu
lit. q̄ cetus mei hoſtia reſeruauit
Nullū eī̄ ſordidū ſemē extitit
qđ in me miſerū non confluxerit
flagicioſus vt bene viuerem. vl
tro promiſi. qđ pollicitus ſum
nunquā̄ ſeruaui. Scelere meo
multe anime perierunt. Orate
pro me ad dominū omnes ſanc
ti. ſi forte recipiat me et deleat
peccata mea. ⁊ preſtet michi mi
ſericordiam ſuam. et non retri
buat michi ſecundum multitu
dinem iniquitatū meaꝝ. Quis
miſerebitur tui anima conſolās
te. Deus meus ne obliuiſcaris
me in finē. nec derelinquas me
in poteſtate demonū. offenſe ſūt
intolerabiles. ſꝫ tu es pius vltro
ferens miſericordiā miſeris. q̄ꝫti
ſcelerati. luxurioſi. bonitate tua
indulgenciā et graciā perceperūt
Non abneges ergo michi dn̄e
qđ pluribus contuliſti. Sana
animā meam quia peccaui tibi.
Si eī̄ iniquitatē obſeruaueris
domine domine q̄s ſuſtinebit.
Ad examē tuū nec iuſticia iuſti
ſecura ē. Ecce qui ſeruierūt deo
non fuerūt ſtabiles. ⁊ in angelis
reperta eſt iniquitas. Aſtra celi
non ſunt munda in ↄſpectu tuo
q̄ꝫto magis ego indignus miſer

et abhominabilis. putredo eciā
⁊ filius hoīs vermis Qui hauſi
vt gurgites pcc̄m ⁊ bibi q̄ſi aq̄s
iniq̄tatē. Memēto dn̄e q2 terra
et puluis ſum. ⁊ ſuccurre carnali
fragilitati. patent tibi vulnera
mea. tu vides q̄ꝫ ſaucius ⁊ q̄ꝫ lā
guidꝰ ſū. medelā curacōīs īpende

Racio admonens

Cōmotus ſū ad lacrimas. ⁊ ad
fletus tuos ſū ↄpunctus. veniā
tribuat tibi deus. culpas tuas
deleat. Non polluas poſt lamē
tū. poſt penitencie luctū non re
deas ad peccatū. inanis eī̄ eſt
penitencia quā ſequēs coinq̄nat
culpa. vulnus iteratum tardius
ſanat. frequēter peccās ⁊ lugēs
veniā vix meret. Tunc erit per
fectū opus tuū ſi in finē vſq3 du
rauerit. Semper ↄſidera termī̄
ipſū o homo. ⁊ ſcito q̄đ ſis ⁊ q̄re
ſis in hoc ſeculo ꝓcreatus. Eſto
talis qualē te deus fecit. et tene
rectā fidē. Nulla inſipiēs doctri
na diuertat te a fide recta. nihil de
deo prauū ſencias. ⁊ quē inuocas
fide nō abneges opere. opera tua
recta. ſiniſtra facta non maculēt
Carnali delectacioni ↄſenſū nō
prebeas vllo modo. priuata exa
minacōe oculoꝝ tuoꝝ diſcute late
bras. Anxia cogitacione cuſtodi
animā tuam. Scito te et de co
gitacionibꝰ tuis eſſe iudicandū.

prauam peccati suggestionē que cunq3 euenerit expelle· calca serpentis caput · calca pu͛ suggestionis iniciū · si cogitacioni non consenseris cito operi resistes · Nō enim potest corpus corrūpi nisi prius animus fuerit corruptus Audi que loquor · attende que moneo · nulla immundicia polluaris · nulla libidine maculeris Fornicacione contaminari · deterius peccatū puta · Melius ē em̄ animā offendere q̄ꝫ eam per incōtinenciā perdere Castitas hoīez celo iungit · regnum celoꝝ p͛mittitur castitati · Quod si adhuc carnis molestias atillaciones sentis · memoriam mortis tibi abice · futuꝝ iudiciū tibi ꝓpone et perpetuos ignes · ꝛ gehenne penas horribiles · Ora deū lacrimans indesinenter · sint oracōes arma assidua · surge in nocte ad precem · incumbe nocturnis vigilijs · Frequens oracio diaboli iacula submouet ꝛ omnibꝫ malis preualet oracio · Adime quoq3 tibi saturitatē panis · p͛simonia corpus castiga · Non potes temptaciones vincere si ieiunijs erudiaris · escis enim libido crescit ciboꝝ saturitas carnis luxuriam suscitat · saturitati semꝑ libido iuncta est · Vino quoq3 multo grauatur mens · vino luxuria excitatur ꝛ fomes libidīs enutrit̄ adiecta igni materia pl⁹ auget̄ ipsius ignis flamma · Oculi q̄3 prima tela libidinis · aspectus namq3 mentem illicitat · et cor vulnerat Nulla ergo quasi mulierem vel eciam aliam rem ad concupiscendū aspicias · nec eo animo attendas vt cōcupiscas Si vis esse a fornicacōe tutus esto corpe ꝛ visione discretus Quoniā circa serpentē positus diu non eris illesus · Ante ignē cōsistēs eciā si ferreus sis dissolueris Sepe quos voluptas non potuit assiduitas supauit Ociositati eciam deditū cito luxuria surripuit · corp⁹ fatigatū dolore minus delectatur flagicio Quaꝓpter non ducas vitam in ocio sed fatiga corpus tuū studio cuiuslibet honesti opis atq3 vtilis cum ope vaca lectioni et in lege dei · lectio em̄ docet quo tendis sensū et intellectū auget · multū perficis cū legis · si tamen facias quod legis · Esto in humilitate fundatus · humilitate minimū te fac · nulli te preponas · omnes existima in corde tuo superiores te esse · q̄ꝫ vis summus sis humilitatem tene et habebis gloriam Caue iactanciam ꝛ inanem gloriam et alas superbie · nec pennas elacionis erigas · nullū bonū

X nisi

oculi pma tela libidinis

nulli te ꝓponas oēs extima superiores te eē

tibi attribuas· de bono opere nõ
gloricis· Deſcende vt aſcendas
humilia te vt exalteris ne exal
tatus humilieris · Quia qui ſe
exaltat humiliabitur · et qui ſe
humiliat exaltabit᷑ · De excelſo
grauior caſus· q̃a angelũ de celo
ſuperbia in infernum deiecit· hu
militas caſum neſcit· Cognoſce
o homo qꝛ deus humilibꝫ venit
in forma ſerui· factus ẽ obediẽs
vſq; ad mortem· ⁊ ſequere eius
veſtigia· Diſplice tibi vt placeas
deo· Porro verecundiã in vultu
de recordacõe delicti ⁊ exhauſtũ
corpus luctuoſus habitus et aſ
per tegat · Terra tibi cubile ſit
puluis in puluerem ſede · cinis
in cinerem· ſuſpiria cordis emit
tens · Tantum ſis pronus ad
lamẽta · q̃ntum fuiſti pronus ad
culpam · Secundũ vulnus ſint
remedia medicine· Nulla res de
peccato te ſecurũ faciat· inceſſan
ter in corde tuo ſpes conſiſtat· ti
mor dñi ſemper emendat ⁊ rep
mit vicium · cautũ hominẽ facit
atq; ſollicitũ· In infirmitatibus
tuis nõ contriſteris· ſed gracias
age deo · et opta magis valere
anima q̃ꝫ carne· Si proſperitas
arriſerit non attollaris· ſi ad
uerſitas nõ deiciaris · ad nullã
inſolenciã ↄmuteris · ſꝫ oĩs caſus
paratũ te inueniat· propone tibi
nihil eẽ q̃d accidẽ tibi nõ poſſit
Premeditare ↄtra oĩa fortuita
et oẽs futuras miſerias· In ſecũ
dis meditare · quomodo adũſa
feras · Sapiẽtis eſt periculi pre
uidere iacturam· Inopinatũ enĩ
malum fortiter frangit · Ad bo
num igitur ⁊ ad malum prepara
cor tuum ⁊ prout tibi euenerit
libera mente ſuſtine · Si preue
nerit iracundia reſtringe illam
Cohibe animi motum · refrena
iracundie impetum· Si nõ potes
iram vitare ſaltem tempera· Eſto
paciens· mãſuetus et modeſtus
irriſores proba· deſpiciẽdo exſu
pera ⁊ diſſimulando · Sagittas
ↄtumelie paciencie clipeo frange
Contra lingue gladiũ paciencie
prebe ſcutũ· Iniuriatus nõ reſpõ
deas· Conuicium non rependas
quia tacendo cicius vincis· xp̃m
attende· ⁊ nõ dolebis ꝓpt iniuri
as· ꝑ nobis nãq; paſſꝰ · palmis
pcuſſus · flagellis ceſus· ſputis
deriſus· clauis affixus · ſpinis
coronatꝰ· cruce dãpnatus ſemꝑ
ↄticuit· Magna ẽ vͦtus ſi leſus
ticuit· Magna ẽ vͦtus ſi leſus

et q̄p to magis tegitur tanto ma
gis augetur Si offenderis quē
q̄p• te ꝓpicia eum habili prece
celeriter• petenti veniam libenter
indulge• dimitte vt dimittatur
tibi• ignoſce vt ignoſcatur tibi
Et licet ille qui te leſit non ſibi
poſtulat dimitti • tu dimitte ex
animo• Aufer a corde tuo frater
nam offenſio nē• nam odium a
regno dei homines ſepat • odiū
nec paſſione nec martirio expia
tur• nec ſanguine fuſo detergit
Quid celi referā ignē • inuidia
animum• tinea ſenſum comedit
mentem afficit• et quaſi quedā
peſtis depaſcit• ꝛ omnia virtutū
genera cōcremat Decurrat tibi
contra zelum caritas• vt de alte
rius profectibus non tabeſcas
Pacem cum omnibꝰ retine• ne
ſis leuis in amicicia • et retine
ſemper vinculū conſtancie • odi
entes ad pacem inuita• diſcordā
tes ad concordiam reuoca• ꝓpicius
in affectu• affabilis in ſermone
fuge lites• quia pacē extingunt
et faces odioꝝ accendunt• Ne
leteris ſuper inimici ruinam• ne
forte conuertat deus ab eo in te
iram ſuam Qui enim gaudet de
inimico cito ledit illū • delectet
te dolere ſuper illum qui afflictꝰ
eſt• et ſic alienam miſeriā ſicut
tuam luge In omnibus operibꝰ
tuis imitare bonos• ꝛ conſiderā
ſanctoꝝ exempla• nullū vite tue
ſcandalizet infamia • nec vllis
lactetur opinionibus fama• con
tempne laudem popularis fauo
ris Eſſe magis bonus q̄p videri
ſtude• Non exquiras ſi quis te
extollat aut cōtēpnat• nec fauor
te ſeducat• nec vituꝑacio frangat
Qui laudem non appetit nec
contumeliam ſentit • Nec ideo
bonum te exiſtimes ſi bonus pre
diceris• ſed diſcerne te non ali
eno iudicio• nemo ſic ſcīe poteſt
quis ſis • ſicut tu qui conſcius
es tui Obſcuriori veſte nō ſimu
les ſanctitatem • ſed profeſſio
nem tuam ꝛ habitu ꝛ inceſſu de
monſtra• ſit in greſſu tuo ſimpli
citas • in motu puritas• in geſtu
grauitas et honeſtas• Animus
enim in corporis habitu apparet
et geſtus corporis ſignū eſt mē
tis• inceſſus ergo tuus alterius
oculos non offendat• Non pre
beas de te ſpectaculū alijs • nec
obtrectandi locum• vita malos
Fuge turbas maxīe eius etatis
qui ad vicia ꝓna ſunt Bonoꝝ
ſocietatem quere• quia cū ſancto
ſanctus eris ꝛ cum peruerſo per
uerteris• pernicioſū eſt hijs qui
praue ſunt voluntatis ſociari et
melius eſt eorum habere odium
q̄p conſorciū• Sicut multa bona

[Marginal manuscript notes: "att" (left); "ee magis bonus q̄m videri stude"; "nemo sic scire potest qs sis sicut tu qui conscius est tui"]

habet comunis vita ſanctorum
ſic multa mala ſocietas affert
malorum · qui enim tetigerit
immundum coinquinabitur ·
Claude aures tuas ne audias
malum · Fuge impudicos et in/
honeſtos ſermones · Vanus ſer
mo cito polluit mentem · et fa/
cile agitur quod libenter au/
ditur · Nichil ex ore tuo quod
impedire poſſit procedat · vel
quod non expedit · aut quod
offendere poſſit aures audien/
cium · Sermo vanus index eſt
vane conſciencie · Ex habun/
dancia enī cordis os loquitur ·
Deice verbum qđ non edificat
audientes · quia non erit ſine
iudicio · Ante vniuſcuiuſqȝ faci
em ſua verba ſtabunt et redđet
ex eis racionem · Qui ocioſa ver
ba non reprimit ad noxia cito
tranſit · Qui minima ſpernit in
maximis facile proruit · Minor
culpa maiorem generat · Que
eciam loqueris grauitate atqȝ
doctrina ſint ꝛ in nullo reprehen
ſibilia · ſed eciam cunctis audiē
tibus vtilia ꝛ iocunda · Fuge ca
ſus lingue · ꝛ in loquendo ꝛ tacen
do peritus eſto · Delibera quid
dicas · ꝛ pone cuſtodiam ori tuo
ꝛ ſignaculum labijs tuis · Tace
vſquequo interrogeris · non lo
quaris niſi interrogatus · ſintqȝ
verba tua pauca · Multiloquia
non effugiunt culpam · ꝛ fluuiꝰ
exundans cito colligit lutum ·
Flatuſqȝ maris vltra modum
periculum parit · ꝛ imbrium ni/
mietas ſemper ruinam facit · et
loqui multum ſtulticia eſt · Ma
neat in verbo igitur menſura et
ſtatura · nec modum loquendi
trāſeas · Abſcinde a lingua vici
um detrahendi · nec de aliquo
malo coinquines cor tuum · non
detrahas peccanti ſed condole ·
et qđ in alio detrahis in te pociꝰ
pertimeſce · Detractionis crimē
grauis dāpnacio eſt · qđ omnes
iuſte vituperant ꝛ reprehendunt
quoniā mos eſt canum latrare
et peſtifero dente mordere · Quā
do alium mordes tua peccata re
dargue · Si vis alij detrahere
ad tua prius peccata recurre ·
Nunq̄ alicui detrahes ſi te bene
proſpexeris · Detrahentes non
audias · ſuſurrantibus auditum
non prebeas · quia pari reatu de
trahentes ꝛ audientes tenentur
Quod ad te non pertinet noli
querere · aut quid aliquis dicat
vel faciat · Nulla curioſitas
animum tuum capiat · ne obli/
tus morum tuorum alienos per
quiras · Omne quoqȝ genus
mendacij ſummopere fuge · nec
caſu nec ſtudio loquaris falſa ·

nec qualibet fallacia vitam ali
cuius defendas· Mēdacio fides
perditur· error inducit᷑· veritas
aboletur Omne quod a veritate
diſcedat peccatum eſt· ſi leges
ſeculi falſarios dampnāt· men
daces puniūt· fallaces perimūt
q̄to magis perimēt ante deū
teſtes verbo⁊ ⁊ ope⁊· an̄ quē eciā
de ocioſo verbo racionem vnuſ//
quiſq; dabit· an̄ quē et ꝓ ocio
ſo verbo penas vnuſquiſq; luet
Os enim quod mentit᷑ occidit
animā· et perdes omnes qui lo
quuntur mendaciū· eſto in ſer
mone verax· nullum mentiendo
fallas· vel in errorem inducas
Prohibe eciam iuramentū· tibi
tolle vſum iurandi· aſſiduitas
enim iurandi periurij conſuetu
dinē facit· Sit ſermo tuus eſt
eſt non non· veritas iuramento
non indiget· fidelis ſermo ſacra
menti retinet locū· Fac bonum
quod ſpopondiſti· nec ſis in ver
bis facilis· et in factis difficilis
Quod non potes facere non pol
licearis· Multum em̄ eris reus
deo· ſi non reddideris quod vo
ueris· inter infideles ɔputantur
qui q̄d vouerunt non implent
Melius enim eſt non vouere q̄
poſt votum promiſſa non reddē
In malis autē promiſſis reſcin
de fidem· in turpi voto muta de
cretum· quod incaute vouiſti nō
facias· impia eſt em̄ promiſſio
que ſcelere adimpletur· Verbū
iniquum in corde tuo non dicas
vel abſcondi putes· pandet᷑ em̄
in manifeſto quod in occulto de
primitur· lapides, quibus con
ſcijs loquimur non celabunt ⁊
ipſi parietes q̄d audierūt non
tacebunt· ſi homines taceant iu
menta loquentur· ibi pecca vbi
deum eſſe neſcis· videt occulta
qui fecit abſconſa· quod intus
autem latet ipſe videt· q̄d intus
diſponitur ipſe ɔgnoſcit· quod
homo ignorat in ſe ille noſcit ⁊
nouit· Nemo poteſt ſemetipſū
effugere· et ſi te non dampnat
publica fama· condempnat ꝓpria
conſciencia· nulla enim pena eſt
grauior praua conſciencia· Vis
nunq̄ eſſe triſtis· habe ſecuram
ɔſcienciā bone vite· Bona vita
ſemper gaudium preſtat· mens
vero rea ꝓprijs agitatur ſtimu
lis· Si in iuſticia pſeuerauerīs
triſticia non occurret tibi· nec
plaga nec mors terrebit te· ſi
bene vixeris in omni opere tuo·
auxilium dei poſce· et bona tua
tantum diuine gracie aſcribe· nō
meritis tuis· Si virtutes tuas
augeri vis· prodere noli· quod
manifeſtando potes amittere· ta
cendo cuſtodi· Vicia cordis tui

ibi pecca ubi deū
esse nescis

vis nunq̄ ee tristis
habe securā ɔsciā
bone vite

reuela · cogitaciones tuas illico
manifeſta · peccatū eñ proditū
cito curatur · crimen autem tacē
do ampliatur · Si patet vicium
fit ex magno puſillum · ſi latet
fit ex minimo magnū · Malum
autem cauere pocius q̄ emenda
re oportet · Melius eſt vt vites
vicium q̄ vt emendes · ne forte
cum eum incurreris reuocare nō
poſſis · Uſus difficile vincit̄ · qd
moleuerit nō facile tollitur · An
cipitem diu delibera ſentenciam
ante opus premeditare diu · In
certis rebus bene agendi tardi
tas remoueatur a te · In bonis
dilacio nocet · et id quod fieri
expedit differri impedit · Abuſus
in bonis ē̄miſſa ſegnicies · Sepe
ex conſuetudine longa natura
effecta eſt · ſed natura conſuetu-
dine ſuperatur · Omnia cedunt
vſui · et qd cum difficultate corpo
ris per vſum voluntate perficies
Nichil ſapiencia melius vel dul
cius · nichil ſtulticia peius vel
turpius · Ignorancia mater eſt
errorꝫ et viciorum nutrix · Indoc
tus facile decipit̄ · prudens vero
cito inſidias dephendit · Noxia
nō vitant̄ niſi p ſapienciā pus
cognoſcant̄ · Et eſt ſummū bonū
preſcire vel ſcire qd caueas · et ſū
ma miſeria neſcire quo tendis
Dilige igitur ſapienciam et ma

nifeſtabitur tibi · Aſſiduus eſto
illi et inſtruet te · Diſce qd neſcis
ne doctor inutilis inueniaris ·
āt̄ea eſto auditor · poſtea doctor
Diſcendi et docendi non contēp
nas ſtudium · Si ſcienciā quā
aure ɔcipis ore diffundas alijs
magis eam auges tibi · Sapiē
cia dando largior fit et augmen
tatur · retinendo pcior et minorat̄
Verba tua precedant opera · et
que verbis doces exemplis oſtē
de · Non ſatis eſt laudare quod
dicis niſi dictis facta coniūge-
ris · Sic inſtrue alios vt te cu
ſtodias · Sic doce vt humilitatis
graciā non amittas · et verborꝫ ob
ſcuritate nō vtaris · ne ſimplicibꝫ
diſpliceas · et prudentes offen
das · Iuxta ſenſum audientis
erit ſermo doctorum · Varie vo
luntates diuerſas diſciplinas
deſiderant · Vnuſquiſqꝫ ſecun
dum profectionem ſuam docen
dus eſt · Inſpicienda eſt perſo
narum varietas et aperta cunc-
tis et operta paucis ſunt diſſe-
renda · In omni tempore para
tus eſto ad inſtructionem Nul
la hora pretereat in qua doctri
ne ſtudium non conferas · Non
erubeſcas loqui quod noſti de
fendere · Quod deeſſe tibi ſcien
cie noſti quere ab alijs · colla-
cione enim obiecta clareſcunt

inoleuerit.

In bonis dilacio nocet et id qd fieri expedit differri impedit

conferendo difficilia aperiuntur
Nulla autem tibi ſit curioſitas
ſcire latencia· caue indagare que
ſunt a ſenſibꝰ humanis remota
Pretermitte quaſi ſecretū qđ
ſcripture auctoritate non didiſci
ſti· Scire non cupias quod ſcire
non licet· curioſitas preſumptu
oſa periculum eſt· in hereſim eñ
prouocat et fabulas ſacrilegas
mentemq; precipitat· In diſpu
tacōe tolle ptinacem vincendi
defenſionem · Cede cito veritati
non contradicas iuſticie· non cō
cedas euacuare quod rectum eſt
Diſputare ſtude non ſuperare·
Plus dilige auſcultare q̄ loqui
In principio audi · loquere no
uiſſimus · venerare vnumquēq;
pro ſuo merito · pociori gradui
competentem reuerenciā tribue
Secundū dignitatē redde vni
cuiq; honorem · ſenioribꝰ exhibe
obediendam et obtemperare vel
obſequere eoꝝ voluntati in om
nibꝰ preceptis bonis · noli cuiq̄
poteſtati in malū cōſentire · eciā
ſi pena compellat · ſi tormenta oc
currāt · melius eſt pati mortem
q̄ iuſſa complere pernicioſa et
dampnari eterno iudicio · non
factores ſed eciā conſcij peccati
tenentur obnoxij · facientem et
obſequentem vel obtemperantē
ſeu conſencientem par pena con
ſtringit A ſubditis venerari ma
gis q̄ timeri ſtude· ex reuerēcia
timor procedit· ⁊ odium timor
offert· Ubi timor non eſt auda
cia ſequit̄ ⁊ deſpacio· quaprop
ter deo optempa auſteritatem·
Summa bonitate ſubditos rege
et in diſciplina et in modeſtia
modum ſerua· nec nimium nec
parum indulgeas· ſed tene mo
dū in omni opere tuo· et in boīs
non te decet intemperatum eſſe
Bona eñ imoderato vſu noxia
efficiuntur· perſpice ſemper vbi
quomodo qualiter q̄diu facere
debeas· In omni actione diſcre
cionē tene· quia virtus ſine diſ
crecione vicij obtinet locū· pra
uū vſum lex et racio vitant· qđ
tibi vis fieri fac alteri · Et eſto
alijs talis quales optas circa te
eſſe alios · teſtimonio tuo nulli
noceas· quod non tibi vis fieri
non facias alteri· Nullū contra
veritatem defendas. Dum iudi
cas cauſam perſpice ⁊ non perſo
nam In omnibus veritatem cuſ
todi· nulla ambicōe vel precio
mouearis · Munera ſemper pre
uaricant veritatem · Iuſticiam
pro ſola eterna remuneracione
diſtribue In iudicio nunq̄ ſine
miſericordia ſedeas· ⁊ noli eſſe
iuſtus pluſq̄ iuſtum eſt· omne
quod nimium eſt vicium eſt·

detestare aus.
.i. acerbitatem.
aspereza.s.

Judicij examen sequat̄ pietas
Districtionis censurā temperet
indulgencia. Ita clemens esto
in alternis delictis vt ī tuis. nec
quemquā iudices. Dū indulges
alieno peccato tibi misereris.
In qua mensura mensus fueris
remecietur tibi et adiciet̄. Om
nia primū require ꝛ cum iusticia
diffinias. Nullum condempnes
ante iudicium. Nullum iudices
ſuſpicionis arbitrio. Non enim
qui accuſatur ſed qui conuincitur
reus ē. In ambiguis deo ſerua
ſentenciam: qui manifeſtabit
conſilia cordiū. Quamuis vera
ſint credenda non ſunt. nec que
certis iudicijs comprobantur.
ꝛ iudiciario ordine publicantur
Impoſitas tibi curas humiliter
imple. ꝛ traditum tibi miſteriū
deuote ſuſcipe. Eſto obediens di
uine diſpenſacioni. ꝛ omnia nō
turbulento animo ſed trāquillo
corde diſpone. Caue autem ho
nores quos ſine culpa tenere nō
potes. In maiori gradu ſine du
bio maior eſt pena. ꝛ duriſſimū
iudicium hijs qui preſunt fiet.
Potentes enim potenter tormē
ta pacientur. Cui plus committit̄
ab eo plus exigitur. Honores
ſeculi huius pericula gerunt. Et
quanto maiores fuerint. tanto
grauior pena ſiue ruina. Alta ar
bor a vento forcius agitatur. et
excelſe turres grauiori caſu pro
cumbunt. et altiſſimi montes
crebris fulminibus feriuntur.
In potēte cito cadit inuidia. quā
quāuis in ſeculi gloria fulgeat.
purpura ꝛ auro reſplendeat. et
excubancium armis protegatur
et obſequencium cuneis conſti
petur. ſemper tamen in pena eſt
et anguſtia. Breuis eſt huius
mundi felicitas. et gloria cadu
ca. et fragilis temporalis poten
cia. Dic vbi ſunt reges et prin
cipes. imperatores. locupletes re
rum. potentes ſeculi. diuites
mundi. quaſi vmbra et fumus
tranſierūt et velut ſompnia eua
nuerunt. Diuicie et opes ad pe
riculum et exicium multos trax
erunt. Sollicitudines rerum
temporalium mentem contur
bant ꝛ fatigant. Semper mē
tis requiem habebis ſi mundi
curas a te abieceris. et ſi te a
ſtrepitu terrenarum ſubſtancia
rum ſubtraxeris que nunquam
ſine peccato acquiruntur. Valde
rarum eſt vt qui diuicias poſſi
dēt ad requiem tendāt. Qui in
terrenorum amore ſe defigit in
deo nullatenus delectatur. quo
niam ꝛ ſeculum ſimul ꝛ chriſtū
nemo poteſt amplecti. propter
deum ergo renuncia omnibus.

et ꝓpter deum a ſeculo te ſuſpen
de. Nulla cura vel ſollicitudo te
ab intentione dei te ſubtrahat.
Abice a te quicquid impedire
bonum propoſitum poteſt. Eſto
mortuus mundo & mundus tibi. &
eius gloriā ſicut qui mortuus ē
non aſpicias. contempne viuēs
quod poſt mortem habere non
potes. Quod habes ad modera
cō; habeto. Suffragetur vtus tua
neceſſitatē pacienti & ad inopiā
redacto. nullus a te triſtis aut
vacuus abſcedat. omnibus oīa
tribue. Ex omnibus non eligas
cui miſereris. ne forte pretere
mittas eum qui meretur accipere.
Incertus es pro quo magis pla
ceas deo. Prebe elemoſinā ſine
murmure. et maior ſit beniuolē
cia quā qd dat̄. Tale erit opus
tuum qualis fuerit intentio tua
Qui cū triſtitia manū porrigit
fructū remunerationis amittit
Nichil ꝓdeſt tibi ſi quē reficis
vnde aliū inanē facis. ꝯdēpnat
miſeācio iſta: nō ꝑficiat̄. Quic
quid agis ꝓpter futurā age mer
cedē: non pro laude humana. ſi
enī laus hic querit̄ illic remune
racio amittit̄. In celo non in ter
ra merces iuſtis ꝓmittit̄. Inter
cetera quoq; monita mea ſcire
debes quod peccatū quatuor modis
perpetrat̄ in corde & quatuor modis

ꝯſumit̄ in opere. in corde namq;
ſuggeſtioē. delectatione. ꝯſenſu
et defenſionis audacia. fit enī
ſuggeſtio p aduſarium. delecta
cio per carnē. ꝯſenſus p ſpiritū.
defenſioīs audacia per elacionē.
Culpa enī que terrere debuit ex
tollit & deiciendo eleuat: ſed gra
uius eleuando ſupplantat. Unde
et illam primi hominis rectitu
dinē dyabolus hiis quatuor ictibus
fregit. nam ſerpens ſuaſit. eua
delectata eſt. adam conſenſit. et
requiſitus per audacia; culpam
ꝯfiteri noluit. et ſicut ſerpēs tūc
ſuaſit: ita occultus hoſtis mala
cordi hominū latenter ſuggerit.
et ſicut eua delectata eſt: ſic car
nalis ſenſus ad delectamenta
ſubſternit̄. aſſenſū adā mulieri
prepoſitus prebuit. et dum caro i
delectationē rapit̄ a ſua rectitu
dine ſpiritus infirmatus inclina
tur. Requiſitus adam culpam ꝯfite
ri noluit. quia ſpiritus quē peccando
a veritate diſiungit̄ eo in ruine
ſue audacia nequius induratur
Hiſdem eciam quatuor modis cō
ſūmatur opere. prius enī latens
culpa agit̄: poſtmodum vero eci
am ante oculos hominū ſine cō
fuſione reatus aperitur. Dehinc
in ꝯſuetudinē ducit̄. ad extremū
quoq; vel falſe ſpei ſeductionibus
vel obſtinacōe miſere deſperacōis

obſtruitur. Hos itaqꝫ peccandi
modos qui ꝛ latenter in opere ꝑ
petrantᷣ manifeſtat nobis hiſto
ria primi hominis. Sciendum
quoqꝫ ꝙ illi tres modi peccandi
iuxta diſcenſus ſui ordinem faci
lius ↄſtringuntᷣ: iſte vero diffi-
cile. Unde et redēptor noſter pu
ellam in domo: iuuenē extra por
tam: lazarum de ſepulchro ſuſci
tauit. q̄rtum vero ſuſcitare nolu
it. Vitare eciam debes ſeptē ade
originalia pc̄ca. Supbiam ſcꝫ
quia maluit in ſua q̄ꝫ dei eſſe po
teſtate. Sacrilegiū qꝛ deo non
credidit. Homicidiū qꝛ peccan
do ſemetipſū occidit. Fornicacōꝫ
ſpiritualiter qꝛ integritatē men
tis corrupit. Furtum qꝛ cibum
prohibitum attigit. Auariciam
quia pluſq̄ꝫ debuit appetiuit.
Gulam qꝛ fructū vetitum come
dit. et ideo ꝯmeruit maledictā
terram et de padiſo exiliuit ad
uentū in terram vilem poſt mor
tem corporis ad inferos deſcen-
ſurus. Scire etiam te volo ꝙ an
guſta via eſt in hoc mundo vi-
uere. nec de eius ↄcupiſcencia ali
quid habere. aliena nō appetere.
ꝓpria non tenē. eius laudes de-
ſpicere. ꝓ deo opprobria amare.
gloriam mundi huius fugē. q̄m
fallax eſt. et eiuſdē inanem pul
chritudinem: q̄m deceptrix et in
utilis. deſpectum ſequi. adulan
tes nō ſuſtinere. deſpicientes ſe
honorare. mala nocenciū ex cor-
de dimittere. et ſoli deo omnia
bona hec aſcribere. Ecce accepiſti
monita. data ē tibi viuendi nor
ma. nulla te iam ignorancia a-
peccato excuſat. non es iam vite
neſcius. non debes eſſe deinceps
imprudēs aut ignarus. legem
quam debeas ſequi diſpoſui. et
qualis debeas eſſe deſcripſi. cog
nicōꝫ habeas mandatoꝝ ꝛ recte
viuendi. vide ne vltra offendas.
ne bonum qđ noſti deſpicias. ne
quod legendo ↄſpicis viuendo
ↄtempnas. imple opere quod di
diciſti exhortacione.

Explicit tractatus beati
yſidori de ſpirituali con
ſolatione.

Incipit tractatus doctoris egre
gij beati iheronimi pro conſola
cione infirmorū compoſitus :•

QVanquā nouerim
certiſſime expiciā
tuā alieni conſola
minis leuaminibꝰ
ac remigijs non in
digere •Cum lāguores erūpnas
languidi corporis • ſtuporemqꝫ
membrorꝫ rigenciūqꝫ vigentis
calentiſqꝫ animi felicitate ipſe
confoueas•ac medica racione cu
res atqꝫ ꝯponas•Tamen inter
aduerſa preſidiū•inter morbos
remediū•inter curas ſolaciū •in
fluctibꝰ aliene manus remigiū
ſemper queritur ꝛ optatꝰ Pars
enī eſt pro cul dubio maximarꝫ
medelarꝫ fraterni conſolaminis
fructus ꝛ fomes dictorꝫ mulce
dine ꝯſolacionū•leuamen feſſis
animis introducit • Et ſi non
corporeis in membris receſſibus
tamen et abditis ſpirituali ſtu
dio ꝯponit hominē ꝛ inſerit vt
medicus ſoſpitatem•iuuatqꝫ co
namina exhauſtarꝫ virium ſub
longarꝫ ſarcia preſſurarꝫ •maxie
cum ſcriptum ſit frater fratrem
adiuuans exaltabitur Ob hoc
igitur quomā dominicarꝫ rerum
religioſa neceſſitas• ita me de ti
net occupatum vt frequentatu

corporalis acceſſus erūpnas
tuas illuſtrare nō detur facultas
Placuit ſicut petiſti vt qualicū
qꝫ ſolacio litterarū leniem•tam
longa temptamenta virtutis
ymo potius ſalutis comodum
viſitarem •Et animū criſtiana
virtute fundatū in robur maxi
mū promouerem qui ēgnorum
celeſtium predam cenſumqꝫ mu
neris ſempiterni contendimus
occupare •eſſe non poſſumus ſi
aliqua congreſſione victores •
Nunqͣ enim delicata ac ignara
certaminis virtus victorie pal
miferum culmen aſcendit •aut
premium de ſubactis aduerſis
accipit qui victoria carnorem vi
liſſimā iudicat ſui corporis vitā
Nec mortis enī conatū metu
cui de morte vita naſcitꝰ •precio
ſum eſt illi et ſanguinē fundere
felicitatis eſt cū in felicitate pug
nare •Summe ſanitatis ē acer
ba vulnera ſuſtinere • iacturam
quoqꝫ ferre membrorꝫ oppimatꝰ
maximū lucrum • Et quod eſt
vltimū dicam• preclarū eſt illi
in ipſo certamine palmeferam
creditori animā reuocare•meliꝰ
enī ſic racio terminatur ſi quod
nature debetur virtute ſoluatur
ferenda ſunt frater ferenda ſūt
igitur cuncta per que te dominꝰ
afflictione longiſſima voluit

felicitatis ē cū
infelicitate pugnare

experiri et in magna premia deſtinari.

Infirmus

Quis aiſti non iam ſubmiſſis viribus ferat iſtos ineuitabiles caſus et perniciose calamitatis incurſus. atqz morbos infectos. q̄n tum video iam cum ipſo corpore morituros.

Iheronimus

Cum periculis iam neceſſe ē congrediat̄ et certet qui tempeſtas inter fluctus inuenit. et quāuis nemo libens periculū paciat̄ aut ferat. tn̄ ſub pondē pi͡culi cogēte neceſſitate duratur.

Infirmus

Sz alia mihi anxietas accedit que meroribꝰ duplicatis meos ſenſus inuoluat et mordacibus curis iexplicabiles curas iponat mouet eīm q̄ cū talibꝰ tēptamentis et cum tam obſtinati morbi certamine michi ſoli ↄtigeit dimicare. cū alios noueri et minoribus plagis eſſe correctos et ↄpēdioſo luctamie extitiſſe victoēs Cur michi dn̄s nō cū ceteris certamen indixit? Cur me nō ſicut ceteros caſtigauit?

Iheronimus

Primo eīm nō debes in tā arduo certamie ↄſtitutus de humilibꝰ cogitare. Inferiora eīm ſūt p̄mia inferioribus pugnis. vbi denique fortia fortibꝰ imperant. fortiore ē fortiore inueneris ſequit̄ cenſus Et ideo ignominiā iudicat fortis cū inforciore ↄponi. magnus eſt eīm qui vicerit magna. deuocionis ē maxime maxia ſuſtinē. ingentis virtutis ē ingencia ſuꝑare. nāqz meritis eminēcioribꝰ excellit a ceteris apud regē. quē plurimū turbauerit cauma bellorꝫ et reddiderit ſupata victorē. Ad eſt deniqz preda in ipſo ↄflictu ↄgruens q̄litati certaminis merito deſtinata victoris. numero caſtrenſi pondera ꝓ viribꝰ reges impoſuūt. medici pro cauſis medelas impendunt. qui curandus ē non dicit medico q̄ lege curet̄ nec miles eligit q̄ mittatur. nec ſeruus quo verbere caſtiget̄. qđ eīm ex maioris pendet arbitrio non ē in poteſtate ſubiecti Ergo q̄ ſupna regimur p̄tāte et inter mūdi miſerias milleformes corrigendi verſamur nec nr̄m ē de p̄tāte dn̄i aut plagas eligē aut alia certamia q̄ ferendo vincamꝰ ſicut nec ſeruo ꝓ ē eligē de dn̄is genera flagellorꝫ. Nunq̄ eīm ex arbitrio pendētis pēdet licencia verberantis. Poteſtatis ē emendare. condicionis eſt ſubiacere. regis eſt onus iponere. et militis eſt ſuſtinere. quippe cum et ab ipſo rege nichil geratur iniuſtū

qui ſuis legionibus pro vicium
qualitate bellicoſos ſudores im
ponens·fortes mittit ad forcia
inferioribus competencia iubet
vt nec inferior contra proprias
vires certamine potencioris ar
ceatur · nec potencior inferioris
certamine degradatis meritis
humilietur · et dum hoc agitur
vt nullus in alieno minoretur aut
certe ſuccumbat · omnes cupit
eſſe victores · Nec inimicus eſt
medicus qui ferit vt periculum
tollat et vulnere vulnus excludat
nec aduerſatur paternus affectus
ſi liberos doceat amplexibus fla
gellorum ·paterna enim flagella
exercicia ſunt innoxie pietatis
ergo quoniā caſtigacio corrigen
tis amoris eſt cauſa·cum de pie
tate deſcendat · ama medicum
percuſſorem·cuius plaga mater
eſt medicine·nichil enim impium
pietas parit·vt virtutibus am
plexis fructū pietatis ſpūaliter
curatus includat · Ergo inquit
dominus necabo et viuere faciā
percuciam et ego ſanabo ·

Infirmus

Sed aiſti ergo ferit pietas

Jheronimus

Ferit vtique ne impietas iudicetur
ſi non corrigat delinquentē · cū
enim non deſit in homine quod
curetur ferit vt curet·vt ſunt ma
nus medici que multa ledendo
conferunt ſanitatem non ſine
murmure pacientis · hoc modo
et nos ſub cura ictus medentis
inter ipſas meroris anguſtias
ſic in dominum murmuramus
vt in medicum vulnerati qui cu
rantur et dolent · Aggredere igitur
frater aggredere ſuſtinēcie reme
diū tuum quo valeas grauidam
temptacionibus ſarcinā leuigare
et pericula dum pateris ſuperare
iacencia mēbra animus rigidus
conſoletur et curet · Regnū teneat
virtus intra corpus anxietatibus
captiuatum · vt anima incluſa
periculis vigeat ipſius libertatē
virtutis que in conflictu temptacōis
varie legalibus tubis iam dudū
viſa eſt preparari et in ipſo veſti
bulo dominice ſeruitutis contra
infeſtas calamitates armari · fili
inquit accedens ad ſeruitutem
dei ſta in iuſticia et timore et pre
para animā tuā ad temptacōem
Ergo cū temptacio noſtris vtili
tatibus prerogetur non eſt mi
randum ſi nobis eius ardor acci
dat · ſicut beatiſſimus petrus in
epiſtola ſua monet ac dicit No
lite mirari ardorem accidentem
vobis qui ad temptacionē veſtrā
fit ne excidatis inter varios ſe
culi fluctus · frequētibus procellis
xpiana vita quacitur atque tēptatur

salamonis dictu

pressura mater glorie est si pa-tienter feratur

oderit futuri optatiui modi

et pressuris innumeris letatur et crescit. Qd salomon beatissimus propheta et satis illustris testatur et probat. coniungere inquit domino: et sustine vt crescat in nouissimo vita tua. nauigium vite nostre agitacionibus gaudet: sola tranquillitate turbatur. stupet eñ cursus cessantibus ventis. periclitatur si periculis non probetur. Incertū est enim vtrum ad dominū pertineat quē pressura mater glorie ventilando non purgat. premendo non nutrit. castigando non probat. cedendo non curat. Nam cum verbera nobis atqꝫ varia temptamenta amor diuinitus īpendat: ac sicut medicus conferat remediū de contrarijs et torquendo succurrat. non se ꝓbat ad amorē pertinere domini qui plagis medicinalibus non meruit subiacere. Sꝫ forsitā dicis si meus est amator deus cur me igiť amatoris mei flagella graui laceracione mestificant: et ledendo conturbant? si me amplexibus flagellorum torquet qui amat iā partes odij falsus amor exercet. iam malo oderit ne torqueat. Imo caue ne oderit. roga vt amare dignetur. amor eñ emendat. odium vero supplicium cominať. amor disciplinā consueuit impendere. odiū vero dictante sentēcia beatū recitare. quod odiū natiuitate humani generis ex deo in hominē propagatur. et ideo est hominis qꝫ odit aut irascitur deus. odit dū offenditur. irascitur dum non rogatť offensus. In odium eñ sui prouocat dominū qui factis odibilibus se odibilem facit. et offensum rogare contempnit. Ceterū amat deus hominem vt artifex fabricam. sed odit mala opera quibꝰ fabrica vigeť in lapsum et cogitur in labinam. ergo qui mala opera odit maloꝝ operum non potest amarē factorem. sicut salomon sanctissimus protulit. odiū sunt inqt deo impius et impietas eius. Ergo melius est in hoc mundo annis vergentibus perituro: cuius senectutē ꝑmit ac sorbet occasus: ex amore domini medicinalia sustinere verbera: qꝫ ex odio spectare insanabilem plagā. et sub flumine sentencie ducere dāpnabilē vitam. Melius ē inter manus medici trāsitus ac modicū sustinere tormentū qꝫ renunciare medico et incurrere suppliciū eternis tortoribus vexaturum. aut si adhuc miraris amatoris nrī medicinā per flagella constare. illud quoqꝫ debes mirari qꝫ torqant remedia

quos medicus amat · qui nocē
do quod nocet excludit · Vtiqꝫ
qui nocencia querit excludere
non pōt nō nocere · ⁊ ideo nocēdo
curat vt carioꝛ ſit ſanitas ꝑpa
rata meroꝛibus Si eñ medici
na non laceraret ſanandū meri
tum ſanitatis ire ſemper delecta
ret inuoluntariū vulnus Si nō
moꝛdacibus adiumētis nocen
cium medelaꝝ cura precioſa con
ſtaret curandum cauſa non coge
ret imemoꝛem · et ideo remedijs
nocentibus cura perficitur · vt
meroꝛis precio redēpta ſanitas
carioꝛ habeatur et grata · Ergo
qui amandus eſt quolibet exa
mine non poteſt non emendari
qui coꝛrigendus eſt non poteſt
non flagellari amatoris verbere
qui curandus eſt medentis moꝛ
dacitate non poteſt non noceri
Quid miraculo ſtupēs · de pericu
lis ſpectat auxiliū quem curat
ignis ⁊ ferrum · Multa ſunt eñ
que non niſi percuſſa ſanantur
multi ſunt quos medicī ſine fer
ro curare non poſſunt · Qui ſani
tatem diuerſa per toꝛmenta ro
gati concedunt · amariſſima po
cula eligēre moꝛbo remedij cauſa
non ſicientibus ſepe propināt
que non ſine frōtis rugoſitate
ſoꝛbenť · Nam ſi vultū bibentis
attendas triſtis ⁊ anxius bibet
vt letus ⁊ incolumis viuat · Ira
cionabilis ⁊ incōmodis cōmoda
ſatis peruerſitas medicine · vr
getur homo bibere quod non ſi
tit namqꝫ interdū ciboꝝ abſtinē
ciā pricipiunt induta ieiunitate
coꝛpus exonerant · vt de ipſa
laſſitudie refectum atqꝫ foꝛtiſſi
mū reddant · repentina vulnera
qui caſus in caſtris aduexit · fo
uent ligant · ſarciunt curātmeſti
ficando letificant · fatigando con
foꝛtant · ledendo medentur · Nā
dum patulo vulneri continuata
parciū cute quibuſdam fibulis
inſerunt ſanitatē · vitā cōſolando
pollicenť quā curando cōponunt
Sed leuioꝛa ſunt iſta que dixi
mus, apud quos non ē remediū
ſine ſcalpello demere putredines
eneruatas · et amputare de hoīe
viuo moꝛtuas partes · licet vnū
membroꝝ nō ſine ſenſu tocius
coꝛpoꝛis amputeť · homo tamen
ſuis dampnis cōſentit vt viuat
aput ipōs aliquociens detractis
cutibus et ipſa oſſa radunť · ne
totus homo periens erradať apō
ipſos non nunꝗ̄ collectio vermi
nans et eſtuans tumoꝛ medici
nali ferro ſulcať apud ipſos ig
nis vrit vt refrigeret · moꝛdet ⁊
lacerat puluis vt ſanet · quid
pluraˀ ſub medica pietate homo
plurimū toꝛquetur vt plurimū

continuus et contiguus differunt continuus .n. (secundum ...) continuatur absque interpositio alicui cessatione. contiguus tamen cuius partes utrinque coadiunguntur sed cum aliquo interposito ac cessatione aut medio ita ut unum sit.

viuat. Ecce neceſſariū piculū in
q̄ beneficiū ē fidele tormentū. pi
clitat̃ ꝓ certo quē medicꝰ curat.
ſed perit ⁊ decipit̃ cui renūciat.
huic eñ licet ſub tormento vita
ꝓmittit̃. alij viuendi ſpes dene
gat̃. Ergo niſi neceſſitas exigit
piclitari melius ē ꝙ perire. inco
modis viciſſe cū fructu ꝯmodiꝰ
ē ꝙ negatis incomodis interire
id eſt ſanctiꝰ ē remedio noceri ꝙ
nō noſſe curare. hoc ſcd̄m celeſtē
medicū loq̄r ⁊ curā magis refero
ſpiritualem. non illam ſolā que
arte moritum mortalibus verſa
tur in membris. Eſt ergo nobis
melius a domino redargui. caſti
gari et ſub eius plaga curari ꝙ
ab eius medicina incurabiles re
moueri. arcet eñ a ſuis vlceribꝫ
deus quos viderit incurabilis
morbi iniq̄tate vexatos. ⁊ ſicut
puluerem aut paleā impetu tur
binis per vicia diſſipatos atq̄
diſperſos. ſic ipſe in ſua voce lo
quit̃ dicens. Recedāt a me iniq̄
vias eñ illoꝝ ſcire nolo. quoniā
lucerna illoꝝ extincta eſt ⁊ ge
mitū habebunt in vita ſua. Erūt
eñ ſicuti palee q̄ a vento volant
et ſicut puluis qui a tempeſtate
tollit̃. eorū vias non vult ſcire
qui vnā omnino nolunt tenere
ꝑ dura in ardua ſublimitate. ad
vnū eñ dominū vna via in xp̄o
tenenda eſt q̄ anguſtantibꝫ tē
ptamentis in ſpacio longe ſecuri
tatis inducat. huic ſoli vie patꝫ
palaciū celi. cetere v̓o voluptatū
amfractibꝫ tortuoſe regionē flā
miferā petūt. de quibꝫ ſalomon
ſic ꝓpria voce teſtat̃ ⁊ dicit. Sūt
vie que vident̃ hominibꝫ iuſte
et in fine illaꝝ triſticia et dolor.
et per has vias illi ꝑcipites gra
diunt̃ quibꝫ curſus īmice vite
blandimētis fallacibꝫ adulat̃.
q̄s fallit ſurdū tēpus et decipit
recipit interitus et includit. q̄s
ſicut in ſcopulos perituā nauē
tēpeſtas īpellit. ſic īfelix felicitas
in īteritū ꝓnos ⁊ labiles ducit.
Et ſicuti aliquē ſecuris īceſſibꝫ
ꝯdientē repētino caſu a marmoīs
aut labina pauimēti ſubuſa pe
dū tutela ꝯtorſit. ita q̄s infelicit̃
ducit ſcd̓aꝝ reꝝ iter īcertū vita
qꝫ male iocūda nūc ē in irreuo
cabilē lapſū ſubitaneꝰ caſus īpin
gat. ſicuti ſalomō ſapiſſimꝰ teſta
⁊ clamat. Sicuti inq̄t q̄ in paui
mēto cadit ſic caſus maloꝝ feſti
nant veniet. hij ſūt ꝓculdubio q̄
nō merent̃ aliciꝰ miſerie ventila
tis flagitacōibus agitari quibꝫ
eterna egtudo nutrit̃ nec vberari
cū ſcīs dn̄o caſtigāte cū q̄ pꝰ fla
gella ēgnet. q̄ꝝ dd̄ hoc carmie fla
gitat mercedē. i cogitacōibꝫ hoim
nō ſūt. ⁊ cū hoibꝫ nō flagellabūt̃

ideo tenuit eos ſuperbia eorum
eternis igitur medicinali flagello
in meritos deſpici · et meritos
amabiliter caſtigari · parens enim
hominum deus vt eſt medicus fi
delis erga ſuſceptos · et genitor
circa liberos ſuos quos amat
ſic ferit vt corrigat non vt occi
dat Ergo felix eſt qui vapulat
vbi eſt amoris plaga · beatus quod
ſuperni verberis remedium curat ·
corrigat · emendat · atque ꝯponit
cum dauid propheta beatus et ſatis
illuſtris ſic ꝯcionetur et clamitet
dicens · Felix quem tu emendaue
ris domine et de lege tua docueris
eum · ergo quoniam ex diuino per
miſſo diuerſo mordacitatis an
goribus ſubiacemus · ac longa
calamitate curandam gerimus
vitam · in examen noſtre virtu
tis predictas olim miſerias equa
nimiter perferamus · Infelices
autem multiplices caſus anxieta
tes et fletus quos incurrimus
nati mentis felicitate portemus
Nec mirandum eſt enim quod malorum
frequencium ſtragibus varijs · ſic
mortalium vita populetur in mundo
in quo nemo naſcitur ridens · in
quo nemo lumen vite niſi cum
lacrimis auſpicatur · cum nos
denique materne vulue tentorium
oſtendent mundo · Flentes didi
ſcimus mundum · vt quaſi ma

lorum primicias in primis lacrimis
guſtaremus Salomon propheta
ac pronunciacione teſtatur · Ego
inquit natus accepi communem etatem
etiam ſimiliter factam decidi terram
primam vocem ſimilem hominibus
emiſi plorans · in volumentis nu
tritus ſum et curis magnis · Ne
mo enim ex regibus aliud habuit
natiuitatis inicium · vnus est ergo
omnibus introitus ad vitam et
ſimilis exitus Neceſſe eſt enim
vt qui venerit tranſeat · vbi vi
tam gerit peregrinam · maxime cum
ita ſalomon proteſtatur · vnus
inquit introitus ad vitam et ſi
milis exitus · quid ergo proſpe
ritatis aut leticie poteſt nobis
obcurrere vbi primo dicitur fletus
et inter ipſa cunabula naſcentis
infancie · et in ipſo vite veſtibulo
nichil aliud michi de mundo quam
fletus obcurrit limina mundi
cum fletu calcamus hec quidem
tranſituri · O anguſtum et ſatis
anxium tempus vite mortalis
vbi cum inicio nominatur eciam
finis · Inicium noſtrum cum fine
ſuſcipimus · iam captus est morte
qui natus est · teſtes ſunt mortui
cum non negant ſe morituri · ergo
quoniam ituri venimus peregrinan
cium more · quod acciderit intra
mundi hoſpicium quaſi tranſeun
tes ferendo mala impoſita bona

BIBLIOTECA PROVINCIAL · UNIVERSIDAD DE SEVILLA

peius nocet malu si mal portetur

deuocione portata viuamus· pe
ius enim nocet malum ſi male
portetur · ledunt et ipſa bona ſi
male portētur· ibi profecto ſola
mine virtutis opus eſt ſub con
templacione ſcʒ ſuperne merce/
dis vbi ſic deſideratur finis et
exitus vite· ſicut in pelago tutela
portuenſis optatur · quis enim
inter anxietates vagientes ſe/
culi erumpnaſqʒ morborum le
dencium non magis mortem de
ſideret q̄ longam ſatis et lan/
guidam vitam· dicente ſalomo
ne · Melior eſt mors q̄ vita a/
mara· et requies eterna q̄ lan/
guor perſeuerans· Et alibi· Me
lius ē tibi mori q̄ viuere· mors
enim omni homini dat requiem
pro certo intra mala craſſancia
neceſſario exitus ſicienter op/
tatur· ſed ſicut nec noſtrum fue
rat naſci ita nec poteſtatis noſ
tre eſt mori· alioquin ſi in noſ/
tra poteſtate mori conſiſteret eſſ
in poteſtate non mori · Ad hoc
inter noſtras anguſtias mortis
requiem flagitamus : quia in/
ter mala de bono ſolamen eſt
non tacere · nauigancium more
quibus refrigerium eſt inter in
feſtos ac ſollicitos curſus loqui
de ſecuritate portuenſi· ad quam
etſi non liceat quantum ani/

melior e mors qm vita amara et reqes eterna qm langor perseverans

mus cupit celerius peruenire : iu
uat tamen et ſatis pulchrum
eſt meliores partes optare · ſed
quoniam nec noſtre poteſtatis
eſt potiri melioribus que de mor
te naſcuntur ſpectantes melio/
ra : bonum interim geramus in/
ter mala certamen · Bonum au
tem certamen eſt malis non ce
dere · ſʒ mala v̄tutis bono portare
per que in meliora de morte naſ
cencia morbis atqʒ morte caren
cia ſublimati portemus · Sine
ducatu enim atqʒ morſu infelici
tatis in triumphos immortalis
glorie non peruenitur · quia per
diſcrimina conficitur curſus in
portu · Primo triumphatori nō
poteſt dici niſi cui victoriam vir
tus inuenit · qui omne qđ time
tur ſub ſe cernit eliſum trahit/
qʒ in vita captiuum · eſt interea
ſeculum impaciens natura vt ē
mare et ſine ventis in flatum
erigens ſcilicet in ipſa tranquil
litate minaces atqʒ terribiles
fluctus · Quod licet ceſſores
non noceant ſuos : habet tamē
aliquid formidinis eciam innox
ia magnitudo : nec nauigan/
tibus deſunt formidines fre/
quenter et ictus vndarum · Nū
quam deniqʒ gubernator totos
ſinus ſecurus explicauit · Et in

Et in hoc mundo qui fragoſſū
vite huius et turbidū querim⁹
curſum maloꝝ tangimur nimis
frequenter ⁊ cauſis. maxime q̄s
intra regia caſtra milicia celeſtis
ſignatos incluſit. iam diximus
ſeculum pellago cōparari in quo
rara ſunt proſpera . denſa ſunt
turbulenta. expaueſcit̄ timetur
morbi quoq; non deſunt. ſolus
exitus ſecuritatis eſt portus. hic
atq; illinc . ingruunt calamita
tes incurſus infeſte. ſed vſq; ad
portū ideſt ad exitum . virtutis
eſt tollerare. inter pericula guber
nator nauem tuetur et ſeruat .
inter calamitates animus rector
animā gubernat et regit. q̄uis
alijs periculis paululū tempera
tis nauigiū tractabile ducat . ſꝫ
pocius illa expectatur atq; triū
phis maioribꝰ excipitur nauis
que turbido flamine coactos in
verticē fluctus potenter exauſſit
hanc accipit ꝓfundo cū gaudio
turba portuenſis . hanc excipit
ſecuritas triūphalis Specioſus
eſt miles in exercitu conſtitutus
armoꝝ. ſcalet vero deformi vir
tute ſignis ⁊ vacuus. qui in cam
po nec ſibi ē cognitus nec alteri
notus. caret em̄ laudibus. caret
et premijs Et ideo nocuū debet
eſſe periculū vbi naſcit̄ premiū
nec debet miles reuocari aut pa
ti formidinē vbi ſequit̄ palma
victorie. ſua em̄ felicitate miſer
eſt qui autē infelicitatibꝰ quibꝰ
gloria gignitur . nunq̄ meruit
habere conflictu. nec ſuam virtu
tem didiſcit quē calamitas non
exauſſit. ſemper deniq; inertibꝰ
mēbris ſuaꝝ viriū iacet Miles
ignarus et incognitus ſibi. qui
nunq̄ belloꝝ calencū glorioſis
eſtibus aucllauit. nunq̄ ſudori
bus triumphos inuenit . Nec
eum ſequit̄ felicitas premiorum
qui ſarcinam geſtare non vult
armoꝝ . et ideo in vſu eſſe debet
qđ premiū generat . ⁊ optabile
quod gloriā parit. ergo quoniā
cū diuerſis temptacionū iaculis
dimicandi eſt nobis . Si quid
emerſerit q̄ vires examinet. qđ
mēbra ſauciat . qđ animū ꝓbet
quaſi occaſionē muneris accipi
amus amplexu virtutis. ita de
bet eſſe animi in nobis virtus
atq; mētis inconcuſſum robur
inuictū . vt eſt petra in mari q̄
inter fluctus natura fundauit .
qui vndarū tumenciū colliſione
frequēti vapulat nec mouetur
itaq; vbi hominem aduerſa in
preliū prouocant . ⁊ in certamie
calamitas vrget ⁊ cogit. anim⁹
felix virtutis clipeo producat
armatū. preſtetq; inter pericula
tutū atq; ſecurum inter infelicia

oſtendat felicem · inter ango
res exhibeat letum · inter mor/
bidas egritudines ſanum · Effi
ciatqꝫ ſuſtinencie iaculo victa
calamitate victorem · ſuperatur
enim morbus in corpore ſi diſcat
animus ſuſtinere · Et ideo vbi
corpus iacet infirmum in receſſi
bus maiori alenda eſt virtus ·
parandūqꝫ qd nec laſſitudo defi
ciat aut etas iclinet· Tene igitur
frater tene fidei robur inuictū ·
tene munimen immobile chriſ
tianum ſuperni vigoris firmita
te fundatum· inter languencia
membra ſatiſqꝫ rigencia incolu
me validūqꝫ gere fidei animeqꝫ
ſcutū · pigrū viſceris morbū per
niciosūqꝫ languorē arietantibꝰ
malis obicibꝰ occurre virtutis·
vince dū vapulas · ſic enī poten
cia criſtiana alitur in comodis
malis promouetur aduerſis ·
milicie conuenit chriſtiane ſcuti
calamitatibus probari · ipſi/
us eſt ſub infelicitatibus et an
guſtijs feliciter ampliari · ſub
preſſuris adoleſcere et preſſuras
pubeſcendo calcare · Ipſius eſt
exercitacionibus crebris aptiū
nutrire munimen et cum pericu
lis habere certamen · Ipſius eſt
ad portum perpetue felicitatis
per furencia mundi diſcrimina
nauigare · et ſub ictibus diſci/

pline medicinalis potenter ip/
ſa neceſſitate regnare· Noſtrum
eſt igitur calamitatis exercicio in
glorie faſtigium ſublimari · et
malis prementibus in bona pre
mia promoueri · apud nos infir
mitas vel quilibet preſſuri aug
mentum eſt potencie et mercedis pro
certo palmate virtutis · Si/
cuti beatiſſimus apoſtolus pau
lus inter varios ictus diuerſa
qꝫ verbera impetus procelloſos
in morborum predio conſtitutus
vt celeſtis armiger in infirmi/
tatibus potens gloriatur et dicit·
Libentiſſime itaqꝫ magis gloria
bor in infirmitatibus vt inhabi
tet in me virtus chriſti· prop/
ter qd libet michi in infirmita
tibus· in contumelijs· in neceſſi
tatibus· in perſecucionibus · in
anguſtijs propter chriſtum· Cū
enim infirmor tunc potens ſum·
Et iterum · quociens inquit in
firmor tunc verius probor et pla
ceo michi in infirmitatibꝰ meis
Et iterum · cum a ſe ſtimulum
carnis rogaret auferri didicit in
infirmitate virtutē poſſe nutriri
Datus ē inquit michi ſtimulꝰ car
nis angelus ſathane qui me co
laphiſet vt nō extollar· propter qd
ter dnm̄ rogaui vt diſcederet a
me et dixit mihi ſufficit tibi gratia
mea · nā virtus in īfirmitate perficitur

Nunquid igitur virtus documē
tis eruditur melioribus· cū prei
eūt maximaꝝ exempla virtutū
nauigiū noſtrū agitacionibus
gaudet· cum in turbinibꝫ erigit᷑
cum inſanis fluctibus verberat᷑
cum hoc iter aduerſis emergen
tibus confragoſſū non parcit in
aſſiduū certamen · deuotam la
ceſſendo virtutē· ſecus em̄ apud
dn̄m haud poſſumus eſſe felices
niſi contigerit infelicitatibus ⁊
terreno ſqualore pugnari · ille
porro iudicandus ē miſer ⁊ eger
qui voluptatibus marcidus per
illecebras volutatur et iacet · ille
ſe nouerit infelicem qui vagat᷑
inter oblectamēta vicioꝝ eneruа
ta felicitate confeſſus · miſer et
infelix eſt qui non fuerit infeli
citate temptatus· caret em̄ munē
qui caret et certamine· qui tela
formidauit aduerſi certaminis
nunquā meruit nomen ſortiri
victoris procul dubio iacentis
eſt animi formidoloſa timere·
humilis ⁊ inertis ē tuta ſectari
imperfectū ac languidū bonum
eſt in ociū ſine certamīe ꝑfecta
virtus iacet em̄ vigor eneruat⁹
ac debilis · iacet animus eger
iacet candor obſcuratus· et ideo a
fortiſſimo milite ſemꝑ in acie
ſtandū eſt· et querenda occaſio
qua v̄tus eniteſcat excuſſa· ama
tori em̄ prelioꝝ ornamenta ſunt
vulnera· ergo ad contēpnendos
labores et ad virtutis noticiam
experimenti opus eſt vſu· eligē
darū ſcilicet viriū nutrice· ſoli
dum em̄ corpus eſt moleſqꝫ ro
buſta membroꝝ quā frequens
vſus agitauerit · agricolis deni
qꝫ frequenti opere lacertoſe ſūt
vires · trite ſunt manus · dum
inter ſentes ac tribulos curua
to corpore ſudoribꝫ querit᷑ fruct⁹
Ars nautica cuius nauigiū ſepe
procella concuſſit · dum inter
pericula tendit in portū · didicit
fluctus tranſire terre et cū tem
peſtate pugnare· ad excucienda
tela laceratus exercitus valet ·
et victorias inter vulnera q̄rit
regi proprio placiturus · agilia
ſunt membra curſoribus· ⁊ hos
vſus magiſter docuit ⁊ inſtruxit
quid pluribus· Nemo non ac
ceſſione tēptacionū perfectiores
ptes aſcendit · et premiū victor
inuaſit· itaqꝫ nos dum premiū
exigua ſuſtinemus ⁊ mediocria
neceſſe eſt vt ampliora vel maxi
ma perferre diſcam⁹· noſtre em̄
milicie ſpecimen eſt lucidū · per
ardua ꝯponere gradū · per dura
pectari et miſeratū dura duris
viribus perferre cenſurā· ad celū
nobis per aſpera· per anguſta· ꝑ
duros anfractus ⁊ loca· ſita eſt

amatori plurt ornamenta sunt vulnera

ad celū nob p aspera p angusta p duros anfractus ⁊ loca sita ē via

via: quā viam non tenuit qui te
precari noluit · ad celū deus for
tiſſimū militē vocat: quē comitā
tibꝰ glorijs preſſure deducunt: ꝑ
miaqꝫ victorē ſuſcipiūt regna tu
tū · nunqd nobis interea aliqd i
ponit abruptū qd excedat libra
ti ponderis qualitatē: nunqd inge
rit qd exceſſu tranſcēdat ydonei
tatem noſtre virtutis: fideliſſi
mus moderator ſarcinam pro
viribus iubet iponi · hoc paulus
preconium teſtatur ⁊ probat · fi
delis inquit deus qui non vos
patietur temptari ſupra id qd po
teſtis ſufferre · ita nos a dño agi
regiqꝫ credamus vt a precepto
ribus ludorꝫ regunt diſcipuli: eis
plurimū laborem ingerunt ⁊ im
ponunt quos viderint ſolertibꝰ
ingenijs ceteris eminē · Et nos
aīalibus domino ſubiectis onus
pro qlitate viriū temperamus ·
imponimus fortioribus fortia ·
et exilibus parua · quibus vſus
nutritor ille v̄tutis in iuuētutis
maximū robur erigat ⁊ promo
ueat vires · hoc modo noſtra ru
dimenta leuibus verberant̄ vt
exinde grandioribꝰ ex amore ſcꝫ
diuine virtutis vſitatas ꝑparet
vires · que racio q̄uis diuinis re
dūdet pluribus documentis tā
aliquo ⁊ de mundanis vtamur
exēplo · nō eñ nocet alienis vti

ea ꝑ te qua noſtra ſunt · Nunqd
tu iniurioſos eſſe lacedemonijs
liberos ꝓprios opinaris quorū
indoles ⁊ artus teneros adhuc
ſcꝫ laboris ignaros experiunt̄ vt
admotis verberibꝰ publicis ipa
illos paterna pietas adhortat̄
vt ictus flagellorꝫ fortiter ferāt ·
et laceratos ac ſeminatos depre
cant̄ ⁊ rogant vt perſeuerēt vul
nera prebere vulneribus · Quid
mirū ſi te deus ⁊ generoſos libe
ros ꝓpriāqꝫ familiā ob nitorem
alende v̄tutis dure tēptari ꝑmit
tat · regna ꝑpetua victoribꝰ colla
turus · qui ſic laboris precia contra
quecūqꝫ mala pollicet̄ ⁊ dicit · q
ꝑſeuerauerit vſqꝫ in finē hic ſal
uus erit · Et iterū · venite ad me
oēs q laboratis ⁊ onerati eſtis ⁊
ego vobis requiē dabo · Exicium
tꝑis pituri eternitatis ē preciū ·
deuocio tribulacōis reddet̄ ſem
piternis fructibꝰ fecūdata · apd
nos fecūda captiuitate regnū q
rit̄ · ſecuritas piculis emit̄ · ſudo
ribꝰ requies cōparat̄ · nā v̄tus inqt
aplus in infirmitate ꝑficit̄ · cōmo
dū ē ꝓfecto affectibꝰ languidis
carnalit̄ agitari: q̄ ſanis artubꝰ
ſupplicio ceco conſcienciā hortari
vexatā · pleriqꝫ eñ pctīs egrotāt
ex ipſa inanitate membrorum ·
dum enim ab infirmitatibus va
cant morbida laxitate fluant

neceſſe ē corpus atq; letali morbo
ſoluatur hominemq; per vicia
ac ſiluas erroꝝ nequiter ſanū
precipit ducat· liberos tu iudicas
aut a morbis alienos· q̊s volup
tates barbare deuicerunt· non
habent cathenam· ſed eos luxia
ferali mordacitate in vinculis te
net · ita inciderunt in laqueos
feralium voluptatū· Sicut aues
aucupali fraude captiue q̄ quo
magis conantur euadere · eo in
numeris ſe nexibus illigant et
in ꝓfundiores ſinus demergūt
ꝓfecto illi ſani ſūt quos morbo
inuoluit · atq; iactat inſanus
incolumis vero eſt quē quolibet
verbere corrigit deus· qui ſe hoīs
amatorem caſtigando teſtatur
quos diligo inquit dominus re
darguo ⁊ caſtigo· ⁊ ideo ſe ſanū
non iudicet· q̄ aut morbis aut
ſordibus caret· nec infirmitatis
remedio conſouetur · illi vero
ſūt miſeri qui nimie felicitatis
inerti tranquillitate torpeſcunt·
quibus fugata ſanitas vt fallat
et decipiat adulatur· quos vide
licet eterna tenuit egritudo eter
no tortore totū hominē poſtmo
dum vexatura· hijs tante ſūt vic
quāte ſuccurrerunt voluptates·
hijs iter eſt quo comes libido
periculis dictauerit pituri abrēti
enī anfractibꝰ vicioꝝ trahencīū
vaio lapſu rotantur in interitū
miſeri · incertiſſimā viam non
rediturī in exteriora tendunt ·
auium more · quoꝝ nunq̄ eſt re
greſſus in proprio fonte· ſic qui
dem hanc vitam· cui finis eſt co
mes vt dixi opinatur properis
curſibus ducunt· ſed gradus in
vltimis male finitus ducit in no
uiſſimo ſtatur Et quid erit per
diſcrimina proſpere cucurriſſe·
ſi poſt curſum contigerit interire·
Fruſtra deniq; nauis per ſuperbū
pelagū ⁊ inſanū cunctis fluctibꝰ
comoda properitate cucurrit in
portum· ſi cum naufragio perue
nit et pituram portus accipit· cō
modius enī eſt cuiuſlibet ducatu
preſſure ad portū glorie puenire
q̄ delicato nauigio morbide laxi
tatis peracto curſu in penas exire
ſepe itaq; potior eſt paupertas
opibus· deformitas forma· cōtu
melia laudibꝰ· ſeruitus poteſtate
imbecillitas viribꝰ· libertate cap
tiuitas · humilitas dignitate ·
dauid illuſtris ꝓpheta huiuſmōi
carmen expreſſit· bonū eſt inq̄t
michi domine · quia humiliaſti
me · vt cognoſcam iuſtificacōes
tuas · Ergo melius eſt ſuperne
diſcipline iudicio humiliari q̄
cum mundo dampnari· dicente
apoſtolo cum iudicamur a dn̄o
corripimur nec cum hoc mundo

dampnemur· ergo qđ ex amore
domini noſtris vtilitatibus pre
rogat̃ ſine murmure ſufferam9·
impendit̃ vt a medico remediũ
a domino diſciplina · artis eſt
medicine aliquociens ignibus ꝛ
ferro curare · quid mirum ſi do//
minus noſtrarũ medicus anima
rum turbinibus excruciat · mor
bis examinet · calamitatibꝫ pur
get · fortitudinis ẽ noſtre quaſi
per ignes ꝛ flammas vaſoruq;
more purgare · qđ ſcriptura diui
na teſtatur ꝛ probat · vaſa inq̃t
figuli probat fornax · ꝛ homies
iuſtos temptacio tribulacionis
Et alibi inquit · auꝝ et argentũ
et ferrum et plumbũ et omne
qđ per ignem trãſierit emunda
bitur · Nunquid vaſa dicunt fi
gulo cur nos arbitrio flamma
rum examinas et incendijs co/
quentibus vris ꝛ probas̃ que
niſi arbiter ignis iudicio ſuo
aptiſſima pronũciauerit in vſu
eſſe nõ poſſunt · nos quoq; niſi
temptacionũ purgauerit iudi//
cium vel examen noſtrorum fi/
gulo membrorum inutiles inue
nimur qui nos vrit vt curet ·
temptat vt liberet · vexat vt ſal
uet · michil eñ tam inquinatum
tam ſordidum qđ non a vicijs
purgacionibus expicitur · Sepe
deniq; vidimus ſordidato ipro

perio remiſſe candorem · ferrũq;
ſitu obductum in antiquã faciẽ
ſplendeſcere · vidimus aurũ ar//
gentumq; diſciplina flãme pur
gari · Et arbões truncatas cultu
lectiſſimo reuiuiſcere · amenisq;
virgultis ornari · vidimus in fe
cunditatẽ ſterilia reuocari · et ex
hauſto ſtipite exire radices ꝛ fru
gem maximã comitari · Itaq; in
nobis qđ forte pctis premẽtibꝫ
extuabat · quicq̃d macula exca
lentis vetuſtatis obſtabat hac
egritudis luce excluſũ ẽ · Et ideo
ſanũ te frater medica reddidit
egritudo mẽbroꝝ · ſola in te ma
teria carnis ĩdiget viriũ ſanitate
ac ne forte vexaẽt vtili mõ vexa
tur ꝛ morbo · hec ẽ quã in oibus
pcutit canicula ſenectutis · et ſic
fenũ areſcit florẽ ꝓpriũ pditura
ſicut ſcriptũ eſt · Ois caro fenũ
et ois claritatis ei9 vt flos feni
Aruit fenũ ꝛ flos cecidit · verbũ
aũt dñi manꝫ ineternũ · eq̃nimĩ
igit̃ feram9 ſi corpus qđ ſic fenũ
legim9 caſuris floribꝫ pitur ledẽ
tibꝫ mal̃ iacte exhauſtũ · cui9 ſa
nitas aĩe morbũ ↄſueuit inferre ·
ꝛ ↄtra ↄmoda ſpũalia ferales ac
barbaras elicẽ voluptates · ſepe
deniq; caro nuilites caſtitate ef
frenata deſtruxit · ꝓ nobꝫ ẽ igi͛ ſi
lõgis flagellis ꝛ morbacibꝫ caſti
gem͛ · huiꝰ tñ ſanitate ĩpugnam͛

amamus carnē ſtolidi·haud do
lemus anime ſcilicet carcerem ⁊
ſepulturam·theſaurū itaqꝫ ipiꝰ
carnis frugalitate contempta·
qꝺ acciderit deuocōis amplexi
bus rapiamus·Meticuloſū eſt
eñi criſtianū militē velle letan
cium modo in tranquilla ↄſiſtē·
deiecte mentis eſt turbidimein
formidare·contrariū vero inter
contraria trepidare·infelicitatis
eſt aduerſa neſcire·felicitatis ē
cum aduerſis noſſe congredi et
ſcire pugnare·nam cum omnes
ictus vt iam diximus quibus
quatimur diuino gignantur ex
munere·exterum ſe nouerit ab
amore dei qui neſcit temptacio
nibꝯ vectitari·cum legalis tuba
multiplici carmine auditui nrō
inculcet ⁊ dicat·temptat inquit
dominus noſter vos·vt ſciat ſi
diligitis eū ex toto corde veſtro
et ex tota anima veſtra Et alibi
Fili inquit nec neglexeris diſci
plinam dei·⁊ ne defeceris ab eo
correctus·quem enim diligit
deus corripit Et iterum·correcti
onē inquit domini noli cōtemp
nere·ipſe eñi dat dolorem·⁊ ipē
refrigeria·percutit ⁊ manus eiꝰ
ſanitatē preſtant·ꝫ forſitā dicis

Infirmus

Utinam vt et ceteris ſub ſpe ſa
nitatis daretur per interualla
temptari·vtinam ſoſpitatem
inter capedinis qualiſcunqꝫ ſuc
ceſſus liceret paululū deguſtare
quid hoc ē vt morbꝯ in mēbris
ita verſetur ⁊ degat incluſus·vt
excluſerit ſanitatē non redituꝫ
vt perniciosus comes vſqꝫ ad
terminū vite concuſſa membra
deducat·deducat ipē quoqꝫ ipſa
morte cum mēbris excludendus
q̄d eſt hoc vt ſanitas ſenſū per
omne ſpaciū vite frequētati ſūt
artus·inducto frigore venarū
calidus vigor euanuit in algorē
inceſſus quos natura dederat tor
por incluſus excluſit Nō deniqꝫ
ad exerciciū tabidi corporis iter
vel paululū deguſtat·nō genua
ſolitas flectuntur in preces·digi
torꝫ impar ordo interno ſtupore
turbatus arcet ſolita ↄtrectare·
quid pluribus ꝯ Omne officiū
corporis ſtacionibus connexorꝫ
abeſſe ſic alget incluſum·proch
dolor·ſolus ſic debui caſtigari·
ſolus tā pniciosis ictibus ſubia
cere·⁊ diuturnis malis inuolui

Iheronimus

Queſo te frater vt hec murmu
ra paciencie frenis arceas·et ſi
lencio q̄rulosas voces includas·
cum te ſolamen propheticū ſic
alloquatur et dicat·coniungere
inquit deo et ſuſtine vt creſcat
in nouiſſimo vita tua·omne

quod tibi applicitum fuerit ac
cipe. et in dolore ſuſtine. et in hu
militate tua pacienciam habe.
quoniā igne probatur aurum
et argentum. homines vero re-
ceptibiles diſcipline in camino
humiliacionis. Cū legalia iura
atq; carmina recenſeo prophe-
tarum auctoritatis quoq; mū
dane egregias ſentencias: conci
pit auditus niſi fallor diuinas
leges furtiuas: que neceſſe eſt
preceptis legalibus inſerantur.
non enim nocet alienis vti ea
parte qua noſtra ſunt. hec pri
ma ſciencia eſt. aurum inquit
probat ignis et miſeria bonos
viros. Et alibi. nichil inquit
eo videtur infelicius cui nichil
vnq̄ euenit aduſi. non licuit illi
ſe experiri vbi omnia illi ex voto
fluxerunt. Et alibi. miſerū in-
quit te iudico q̄ nō fuiſti miſer
tranſiſti ſine aduerſario vitā:
nemo ſciet quid poteris. nec tu
quidem. opus eſt eñ ad noticiā
ſui experimento. q̄d quiſq; poſſit
niſi temptatus non didicit. Et
alias. diu eñ eſſe felicem et ſine
morbo animi trāſire vitam igno
rare eſt rerū nature alteram par
tem. ergo miſerias emergentes
quibus ignota diſcuntur: et feli
citas naſcitur: virtus quoq; ex-
cuſſa purgatur felici animo per

feramus. ſiue quia pati nos o-
portebat. ſiue quia captiui iam
detinemur. Auro niſi addiderit
flamma fulgorem vilitatem pa
titur purgamentis obſcurum.
ita qui non fuerit miſeriarum
temptamentis excuſſus iacet
parciū felicitatis ac ſue virtutis
ignarus. merito ſalomon hac
voce teſtatur. qui temptatus in
aliquo nō eſt neſcit qualis ſit.
Benedic ergo dominū tempore
tribulacionis: quoniā laudaſti
tempore ſanitatis. vtere carmi
nibus vocis ꝓphetice. Benedi
cam inquit dominum in omni
tempore ſemper laus eius in ore
meo. vox illa quoq; maximi ſalo
monis ex te conſtanti preconio
depromatur. quaſi defecte vires
ingenti nutrimento lactantur.
et in nouella talia reparate con-
ſurgant. ſi bona accepimus de
manu domini quare autem ma
la non ſuſtineamus. dominus
dedit dn̄s recepit. vt dn̄o viſū
eſt ita factū ē. ſit nomen domini
benedictū. aduerſū igit̄ ſatiſq;
ↄtrariū eſt ꝓbacōis tp̄e in dn̄m
murmurare. q: vt vite nr̄e peſti
ferā labem eruānaꝝ iactacōe vex
at vt libēt. aut iuſticia ventilat
vt coronet ac vexacione mem-
brorum aut delictum vapulat.
aut iuſticia probatur vt vincat

namq; vt ad ſolamē paſſionū
tuarum probacionis antique
palme · tuum meritum reuolua
mus · iuſtiſſimis vtamur exem
plis · quāquam notum ſit perſo
narum merita longis gradibus
diſcrepare · nō ē iniquū ſi homi
nis criſtiani certamen victricis
iuſticie congreſſionibus compa
remus · mediocria ſunt que vi
deris in hoc mundo perferre · ſi
recenſueris quid iob familiaris
domini querit permittente domi
no ſuſtinere · temperauit deus vt
congrueret atq; competeret viri
bus tuis · prius nec potes · qui
impar eſt iuſticie titulis eſſe ſuc
cedentibus equalis · minus aūt
viro iuſto quateris · ſed grauius
a ceteris vulneraris · illius ſunt
magna · ſed nec minora ſūt tua ·
namq; ipſe magnus eſt qui ſe
queris magnum · vnus hic fuit
iob patriarcha maieſtatis cul
tor inuictus · equalis ſenſibus
opulentus eſt ⁊ diues · cuius il
luſtrium medicoꝝ preco extitit
dominus cum inimice factionis
inſtrumenta feralia laudis pre
conio preueniret · animaduer
tiſti puerū meum iob · quia non
eſt illi ſimilis quiſquā in terris
homo ſine querela verus dei cul
tor abſtinens ſe ab omni opere
malo · et permanens in innocē
cia ſua · et in ſimplicitate cordis
Igitur cum ex diuino permiſſo
hoſtilibus iaculis quateretur ·
eumq; frequens lacrimis inſi
nuacio truculēta pulſaret · emer
gentes ictus paciencie clipeo de
bellauit · maloꝛūq; ingruendū
ſiluam feralem ſatis atq; truci
bus plenam obicibus iuſticie
robuſtus occurrit · ille inimico
turbine ademptis opibus non
ſentit aliquod dampnum qui
lucrum dampnis inuenit · qui
dominum pecoris ſinibus porta
bat incluſum · ille cum edificiū
concuſſis angulis vis repentina
torqueret in lapſum · liberis ſub
ductis orbatur · et fide ſtabilis
et immobilis durabat · cuius
innopia membra atq; domino
plena cum beſtiarum leſionibus
verminarent · ⁊ plagatū infeſtis
ictibus corpus et vermium glo
bus per ſiniculos confoſſe car
nis preciosus erraret · intra vul
nera iuſtus icolumis militabat
et quoniā peſtilentibus plagis
rabies infeſta carpebat · hoſtiles
turbines tranquillitate mentis
vt cederent perferebat · iuſtus
vapulando vicit · inimicus cedē
do defecit · huic ſuoꝛum negatur
ſeruicium famuloꝛum · circa te
tui funguntur ſeruilibus miniſ
troꝝ · te amici frequenti acceſſu

conſolantur ⁊ dolent vt ſi natu
ra permitteret hoc onus tecum
portarent . vna eſt frater vna ē
animi virtus que nos ex huius
vite turbinibus quaſi de pela-
go eruens in portum tranquilli
tatis inducat . en dies pronis
lapſibus accelerat in occaſum .
Ecce mundus immundus ſordi
bus ſenectute rotatur in lapſū.
Ecce nos ſuffragio mortis vic
toris ſuſcipit celum . cuncta no
bis cadentibus pereunt et oc
caſu iam finitiuo non reditura
ſorbentur : apud nos poſt per
ditum mundum . poſt corporis
mortem ſanata ſunt omnia . le
tabimur incolumitate membro
rum vbi vita nullo morbo vexa
tur . ideo in te frater officia cor
poris impedita preſtantiſſimus
animus illuſtri ducatu ita gu-
bernet et regat vt hec calami-
tas corporis ſit occaſio votiua
virtutis . non enim eſt arbor ſo
lida nec robuſta niſi que aſſi-
dui turbinis in aerſione ſtipi-
tibus concuſſis huc atqȝ illuc
inclinata temptatur . in qua ſe
pe ventorum turbidum flamen
incurrat . ipſis enim vexationi
bus conſtringitur . premitur .
firiſqȝ radicibus cicius robora-
tur . ita nos morbacibus fla-
gellis malorum frequencium
munimur extenſi . corrigimur
verberati . conſtringimur ceſi .
caremuſqȝ ſqualoribus dum
longis caſibus ventilamur . er
go inter erubeſcentes immani
buſqȝ miſerijs affectos artus
regnet celeſti vigore robuſta
atqȝ incolumis virtus . qua fe
rantur contraria et illa commo
da que vocantur aduerſa . in-
ter ipſas anguſtias ſapiens am
miniculo ſolaminis pari lecta
tur et pubeſcit et ambicioſa ra-
cione ampliatur et viuit . igno
rat deniqȝ que patitur . quā me
mor eſt inuicte virtutis . quā
ducatu racionis pleroſqȝ com
perit fuiſſe maris oppreſſos ma
lis : et malo ſuo magiſtra raci-
one auctos atqȝ nutritos . er
go tibi patent ſolacia racionis
vt iam pro commodis habea-
tur calamitas corporis . queqȝ
iacet tocius corporis maſſa cap
tiua . ſed veniet reſurrectio te
incolumē reddituram . queque to
ta in te occupata ſunt membra
ſed ſingula in laudes domini
quotidiano nutriatur aug-
mento . copiam laudis in regnis
celeſtibus narratura . dominus
te medicina celeſti confoueat .
et ſub tali pondere inflexibili

dominus te medicina celeſti cō
foueat· et ſub tali ponde͛ inflexi
bili virtute durare permittat·

Explicit tractatus beati ihe·
ronimi de ↄſolacione infirmoꝝ·

Epiſtola bartholomei facij
ſuper tractatu ſiue lebello quem
compoſuit de vite felicitate pro
illuſtriſſimo principe alfonſo
rege aragonum :·

Bartholomeus faci
us roberto ſtrozge
viro nobili ſalutē
plurimā dicit· Ani
maduerti vir ornatiſſime ex lrīs tuis perbreuibus
id qd perhoſce audiui ex te tibi
lamolā cui partes dyalogi mei
tribuo · minus facile ↄcedentem
guarino omnia que quidā ali⁹
quē honoris cauſa non nomino·
dixiſſe fertur · Ait eñ lamolam
victas vbiqȝ prebere man⁹ · q̄ſi
neſciente obiecta confutare · ab
iſta racione me tibi dixiſſe me·
mini pace tua loquar longe ro
berte diſcencio· Nam ſi vna res
tantū michi tractanda eſſet for
taſſe hoc quod dicis ꝓbaretur
magis· Sed cum michi ꝓpoſitū
ſit omnes artes ingenuas atqȝ
oīa ſcienciarū genera perquirere
nunq̄ͣ eſſet inuentus diſputacōi
mee locus· ſi lamolam guarino·
et guarinū lamole ſepius ↄtra
dicentes ac repugnantes indu
cerem· Idqȝ cum primū efficere
temptaſſem prolixitatis preſer
tim non neceſſarie faſtidio per·
motus a propoſito meo deſtiti
Satis eñ duxi cū oſtendiſſem
exempli cauſa que bona eſſe vi
derentur in diuicijs · ꝛ econtra·
que mala ad alias ſpecies deue
nire· ꝛ in ea re tum progredi lon
gius · quid eñ relinqueret poſtq̄ͣ
enumerata ſunt bona malaqȝ ex
quibus felicitas et infelicitas
maxime iudicantur quo longior
decideretur diſputacio · Sane
quicquid preterea dicerem in eā
ſentenciā id exquiſite cuiuſdam
magis q̄ͣ neceſſarie diligencie
eſſe cenſemus · Eſt michi prete
rea auctor quo neſcio an vllus
grauior xenophon ille ſocratic⁹
qui in eo dialogo qui ē de vita
tyrannica inſcriptus · ↄmemora
tis bonis et malis que in vita
tyrannica incidunt queſtioni ſue
finē facit · quē ego in hac diſpu
tacione quod attinet ad diſſerē
dum genus imitari volui · Sic
eciā cicero de ſenectute diſputās
et de amicicia cum docuit quid
boni ſit i ſenectute q̇d i amicicia

nec ſcipionem cathoni nec lelio
contradicentem enniū facit · eſt
ꝙꝓ illa vna ⁊ perpetua queſtio
ſed tacitis quibuſdam obiectiū
culis confutatis diſputacioni ſue
modum imponit · Secundū aūt
in queſtionibus tuſculaīs facit ·
cum enim probaē vult mortem
non eſſe malum aut cum egritu
dinem cadere in ſapientem non
poſſe: que vna ⁊ ꝑpetua queſtio
eſt qm̄ hijs de reb͛ varia ē opi
nio · propterea brutum inter//
dum repugnantem inducit · Eſt
altera racio qua id fecerim · ſcio
perſone dignitatem et naturam
in dialogis maxime eſſe ſeruan
dam · Cum vero ſcirem qua co//
mitate ⁊ facilitate ſit lamola in
reſpondendo et minime pertina
citer aduerſando veritati: ſeruire
perſone volui vt eo digna videa
tur oracio · Adhuc accedit ꝙ cū
ei ſermo et diſputacio ſit cum
preceptore ſuo doctiſſimo et gra
uiſſimo viro: cuius auctoritas
ſumma eſt ⁊ habetur: indignum
cenſui et contra inducere illum
guarini iudicio pertinaciter re//
fragantem · hijs racionibus ad
ductus ſum vir doctiſſime ne la
molam guarini defenſiones re·
fellētem ſed pocius eas facile vt
tu dicis concedentē faciam · que
ideo tibi ſignificaē volui ne tu a
me hoc temere factum putes: et
vt omnibus nota ſit propoſiti
atq; inſtituti mei racio qui ea q̄
tu opinione tenerentur · Sed
hec quidem hactenus · cum vero
ſeruaciam repetere ɔſtitueris pre
ſtabo vt aliquod ipſius dialogi
tecum ferre poteris · quandoqui
dem ita petis vt illū et principi
tuo perilluſtri ac litteratiſſimo
⁊ guarino preceptori noſtro oſ
tendas quoꝝ alterius graciā pere
te inire: alterius augere ſi modo
poſſim vehementer cupio · vale ·

Tractatus editus de vite feli
citate a bartholomeo facio pro
ſapientiſſimo atq; illuſtriſſimo
principe alfonſo rege aragonū ·

Humane vite condicio
nem ſepius reputan
ti michi rex ſapien//
tiſſime illud maxime
mirandū videri ſolet: ꝙ cū deus
ipſe princeps ⁊ conditor rerum
oīm nichil in terris preſtācius
hoīe creauerit: hoīeꝫ ipſū laborib͛
⁊ calamitatib͛ obnoxiū fecerit:
vt nemo adhuc ex tot ſeculis re
pertus ſit cui res in oī vita adeo
ſecunde ceſſerint vt ille ſe beatū
perpetuo exiſtimauerit · Id autē
diuina ſapiencia prouiſum eſſe
ſatis crediderī quo mortales ꝑ
ſpectis tot pn̄tis vite miſerijs

nullam in terris veram ſolidāqꝫ
felicitatē ↄſtare ſciant ac ꝓinde
celum illis ſuſpiciendū eſſe vbi
vera ⁊ ſemper manens beatitudo
ſit quā q̄ꝫtum in me fuerit exqui
rendū putaui. Jtaqꝫ cum ſuperio
ribus menſibus ocioſus eſſem.
et aliquid ſcribere decreuiſſem
qd̕ excellencie tue placere poſſet
multaqꝫ ab antiquis ⁊ contēpo
raneis noſtris grauiter ⁊ ornate
ſcripta occurrerent. quibꝰ nihil
omnino addi poſſe videatur. de
vite felicitate ſcribere inſtitui. qm̄
ea res michi digna viſa eſt ma
ieſtati tue. ⁊ nichil de illa adhuc
ſcriptū vidi quod quidē michi
vſquea deo ſatiſfaciat vt aliud
non deſiderem Nec vero me ab
hoc propoſito vt arbitror ho
neſtiſſime abſterruit materie
difficultas. licet illam ſcirem
theologie magis eſſe q̄ꝫ eorum
ſtudiorum quibus ab adoleſcē
cia mea incubui. nec certe tantū
operis aggreſſus ſum quod ſim
fretus ingenio vel doctrina q̄ꝫ
cenſeo in me q̄ꝫ ſit exigua. ſed
pocius diuina ope confiſus vnde
omnia mortaliū ingenia lumen
accipere et ſapienciam liquet.
Nam quis eſt q̄ꝫuis ſummo et
acutiſſimo ingenio vigueit qui
iſta percipere et tradere abſqꝫ di
uino auxilio ſe poſſe confidat.

An poteſt eſſe quicquā occulciꝰ
in tota theologia q̄ꝫ ſummi boni
et beate vite queſtio: cuius eſt
inter philoſophos tanta diſſen
cio. ego tamen totam opinionē
meā ex hominū ſapientiſſimoꝝ
ſentencijs et diuinitus ſpiratoꝝ
tradicione confirmaui. quam
legens ipſe cognoſces. Hoc aūt
opuſculum q̄ꝫuis qd̕ ad laborē
meum attinꝫ haud ſatis dignū
videat̄. qd̕ in tam magni ⁊ tam
excellentiſſimi regis manus per
ueīat maieſtati tue dicare ſtatui
qd̕ quidē merito tuo videor mihi
facere debere Nam vt omittam
tuam in me beneficenciam ſingu
larē. in quē regem de beata vita
libellus conuenire magis poteſt
q̄ꝫ in te. qui ↄmuni opinione re
gum omniū etatis noſtre beatiſ
ſimus habeare. nec ab re quidē.
habes eīm rex ſapientiſſime qd̕
de ciro minore perſarum rege. a
lyſandro lacedemonio dictum
ferunt fortunā ſcilicet cum vir
tute coniunctā. Quis eīm te vel
prudencia vel magnanimitate
vel equitate vel moderacione vel
clemencia vel felicitate vel libera
litate preſtancior: Quis factis
illuſtrior: Quis preterea in ge
rendis rebus felicior: Cum eīm
cogito q̄ꝫ topere tibi fortuna faue
rit in āpliſicando paterno regno

Tu profecto vnus michi vide-
ris non ſolū cui faueat ſed eciā
obtemperet ipſa fortuna. ſed de
laudibus tuis plura poſthac ſi
michi vita contigerit. ego em̄
pro meo in te amore ⁊ obſeruā
cia ſingulari quā malo rebus q̄̄
verbis preſtare tuis virtutibus
⁊ rebus geſtis celebrandis mag
nificandiſqꝫ nunq̄̄ profecto ſa-
ciari poſſem: vt omnibꝫ poſteris
notus et eciam per me fias. vt
autem ſcias libelli ordinem An
thonium panormitam poetam
atqꝫ equitem preclarum. Gua
rinū veronenſem oratorem pre-
ſtantiſſimū ac Johānem lamo
lam diſertiſſimum virum collo
quentes facio: vt coram quaſi
preſentes inuicem loqui putes.
habet em̄ neſcio quomodo plus
ſuauitatis et gracie: dicam eciā
dignitatis oracio per dialogum
deſcripta. qđ ꝑ tua ſapiēcia non
ignoras. Quod reliquum ē rex
magnanime te oro vt hunc libel
lū q̄cq̄d ē tuo nomini deſtinatū
ea fronte atqꝫ hijs oculis qui
bus ſoles q̄ tibi grata ſunt ſuſci
pias et per ocium plegas. Que
ſi maieſtatis tue grauiſſimo iu
dicio probari cenſero gaudebo.
meqꝫ ampliſſimum laboris mei
fructum maximūqꝫ a te munus
ↄſecutum exiſtimabo.

Incipit dialogus.

Cum anthonius pa-
normita clarus ⁊ ſin
gularis poeta iureqꝫ
ↄſultus ferrariā ſeſe
aliquando ↄtuliſſet: ⁊ forte apđ
guarinum veronenſem eloquen
tiſſimū virum eſſemus ambo:
cuius hominis viſendi gracia in
eam vrbem profectus eram: ſup
ueniſſetqꝫ lamola poſt multos
complexus ⁊ multa verba de mu
tua valitudine vltro citroqꝫ ab
illis habita: in varios ſermones
incidimus. Cumqꝫ de humane
vite condicione ſermo inter nos
ortus foret ꝙ mirū videretꝰ nob
cur cum omnes in id potiſſimū
ingeniū ac ſtudium intendant
vt felicitatē conſequantꝰ nemo
adhuc illā adeptus fuerit. Tū
anthonius vis ne inq̄t guarine
q̄n ocioſi ſumus ⁊ res digna eſt
diſputacōe vt a profeſſione nr̄a
parump recedētes et q̄ſi ludētes
ph̄oꝝ campū ingrediamur. atqꝫ
vt de hac re aliq̄d diſſeramus.
Neqꝫ em̄ verendū ē ne ſi ph̄oꝝ
arma induamꝰ aut ariſtoteles
aut plato illa nobis tanq̄̄ ſua e
manibꝰ auferāt. eciā ſi illis nō
omnino aptiſſime vti ſcierimꝰ.
tuqꝫ rethorum ⁊ ego poetarum
armis magis vti ↄſueuerimus:

volo equidem inquit guarinus
et illud vehementer cupio · nec
res propē vlla eſt de q̄ ego diſpu
tare vel audire malim · Eſt enim
vt dixi res diſputacione digna
ac ꝑpe cotidiana hominū queſ
tione pertrita michiq; erit gra
tū et idem lamole noſtro vt ar
bitror ſi quid de hac cenſeris
nobis explicabis · Tū arridēs
anthonius haud equū inquit
poſtulas guarine · qui cum etate
et rerum vſu me ſuperes velis a
me de hac materia que magis
tua q̄ꝫ mea eſt ꝑores partes in
diſputando ſuſcipi · Quamobrē
tuum officiū feceris · ſi vt etate
prior es · ita prior ſentenciam
dixeris · Tum guarinus non
diffidebor inq̄t anthoni id qđ
ſi velim inficiari non poſſum me
quidem etate precedere · ſed qđ
in ceteris partibus te antecedā
in eo tibi plane non aſſencior
preſertim cum tu iuris cōſultus
⁊ eques ſis cumq; plures retho
res hijs temporibus inueniant̄
ſatis clari · Poeta aūt illuſtris
preter te nullus · qui quidem a
ſigiſmondo imperatore propter
optimū de te iudiciū conſenſu
omniū excitatum laurea corona
more maiorū donatus ſis · que
res vſq; adhuc noſtrorꝫ cōtigit
nemini · Tum anthonius · facis
inquit guarine vt ſoles · Quos
enī valde diligis eos ſupra mo
dum laudas et extollis · Itaq;
minus miror ſi tantū michi mō
tribuiſti · q̄ꝫ tum vtinam michi
merito tribui poſſe cognoſcerem
Sed gratum feceris ſi laudibꝫ
meis pcens de re ipſa diſputarē
ceperis · Tum guarinus faciam
qđ iubes quando me ita cogis
ne me inexorabilē atq; difficilē
dicas aut hoc diſputacionis ge
nus diffugē me velle ſuſpiceris
atq; illud breui dicam quod
ſencio · neminē in hac vita beatū
eſſe poſſe ſiue is actiuā ſiue con
templatiuā vitam ſequatur · Eſt
enim inſitus natura mortalibus
inexplebilis quidam appetitus ·
vt quo plura quis adeptus ſit
eo plura deſideret · pluribuſq; ca
rere ſe cenſeat · Idq; hoc vno
argui et probari poteſt q̄ꝫ nemi
nem videmus quodcumq; vite
genus ſit ingreſſus quem non
paulo poſt delecte vite peniteat ·
Cuiq; in eo genē vite diligēdo
ſeſe erraſſe non exiſtimet ⁊ alie
num inſtitutū magis probet q̄ꝫ
ſuum · Ego vero hanc eſſe beati
tudinē vite dico habere eaꝝ rerū
omniū copiam et eleganciā que
ad victum cultumq; corporis ne
ceſſarie atq; honeſte ſint preſen
tiq; rerum ſtatu contentum eſſe

nec ſentire ſe vlla re indigere· mi
chil amplius requirere ·nihil ex
petere· nulli queſtui ſeruire· Om
ni deniq₃ animi anxietate omni
corporis carere moleſtia· cui au-
tem hec non ſint hunc beatum
eſſe nullo modo poſſe · Et quo-
niam nemo in hac hominum cō
munitate degens iſta aſſequi
poſſit · propterea beatum nemi-
nem exiſtimandum eſſe · Qui
vero diſtracti rerum humanarū
curis totos ſeſe in cognicionis
et ſciencie ſtudijs collocauerint
hij nec beati quidem: quoniam
dum hoc corporis munere ꝛ gra
ui neceſſitate funguntᷣ tranquil
litatem mentis vnde felicitas
paritur conſequi non poſſunt ·
Eſt enim innumerabilibus labo
ribus et periculis referta hec vi
ta: quibus etſi nō omnino frāgi
tamen non commoueri ſapien-
tis animus non poteſt: niſi peni
tus ſenſu caruerit · habetis hijs
paucis quid de vite felicitate cē
ſeam de qua alia multa dici poſ
ſe non negauerim ·

Anthonius

Actiue vite partes non auſim
defendere · ſcio enī id eſſe diffici
le · ſed hec erit lamole noſtri ꝓ-
uincia quem intellexi te dicēte
non annuere ſentencie tue ꝛ me
ditari ſecum que tibi reſpōdeat ·

Cum vero ad contemplatiuam
vitam ventum erit eius defenſio
nem ſubire non recuſo · qđ min⁹
me tueri non diffido ·

Iamola

Haud equū facis anthoni quī
tantū oneris michi imponis etſi
nō omnino preceptoris mei ſen
tencijs acquieſco · ſed tamen vt
morem geram voluntati tue hūc
laborem ſuſcipiam non inuitus ·
Idq₃ aliquanto libencius vt te
poſtea contemplatiuam defen-
dentem audiamus ·

Anthonius

Bene facis Iamola qui tam fa
cilem te nobis prebes · ſed hoc
in p̄mis agito poſt agā qđ voles

Iamola

Recte tu quidē ꝛ ſapienterᷣ guarine
vt ſoles oīa q̄ ex te queruntᷣ · ſed
tamen difficile eſt aſſentiri tibi
nullā viuendi racionē eſſe que
vitā beatā poſſit efficere · multos
enī cotidie videmus quibꝫ nihil
deeſſe ad beate viuendū exiſti-
maᷣ · eſſe preterea multa q̄ hoīez
beatū preſtareᷣ poſſint rere · tu nul
lū vero penitus excepiſti · ſꝫ de oī
bus vnū atq₃ idē tanq̄ de patri
cidis ꝛ ſacrilegis iudiciū tuliſti ·

Guarinus

Que nā ea ſūt Iamola q̄bꝫ hāc
felicitatē ꝯpari putes poſſe ? nā
libꝫ me ex te audiē cuiuſmōi ſūt

Lamola

Ego inquam primũ crediderim diuicias preſtare homini hoc poſſe que vel ob eam rem maxime optantur ⁊ queruntur · vt earũ rerũ nobis ſit copia · que vel neceſſitati vel ornamento ſint · nunc vero edes ampliſſimas · villas · cultiſſima rura · vberes agros · preciosam ſupellectilem · veſtes egregias · vaſa argẽtea aureaqꝫ celata · margaritas · gemmas infiniti ſumptus · hinc equos inſignes · ſeruos · miniſtros egregios · hinc deniqꝫ omnia ad ſplendorem vite pertinencia comparamus · hinc amicos adiuuare · ꝓpinquis benefacere · liberos locupletare poſſumus · Que qui non habeat · hũc nõ beatũ nimiꝝ puto

Guarinus

Longe in hoc lamola a te diſſencio · diuicie enim non ſacietatẽ hominibus afferunt ſed maiorẽ pocius auiditatẽ ⁊ ſiti · Quotus eñ quiſqꝫ reperietur qui eciam ſi habundet omnibꝰ bonis non alia atqꝫ alia maiora ⁊ meliora expetat · eius rei nobis grauiſſimus teſtis ẽ Juuenalis noſter elegantiſſimus ita inquiens · interea pleno conſurget ſacculus ere · Creſcit amor nummi q̃tum ipſa pecunia creſcit · ⁊ minus hãc optat qui non habet · Nec vero ſolũ appetitu augende rei familiaris angitur diues · ſed eciã que adeptus ẽ amittendi metu · atqꝫ ita vnde vite tranquillitatẽ ac iocũditatẽ expectabat inde anxietas et ſollicitudo exoriẽ · Quid ꝙ hijs probi hoĩes ſepe carẽt ⁊ improbi exuberant · ſed illud diuiciarum malum eſt maximũ · ꝙ ſepe tyrannos et facinoroſos homines ad bonoꝝ cedẽ incitãt Legimus eñ apud ſuetoniũ et alios hiſtoriographos innumerabiles ꝓpe clariſſimos ⁊ eoſdẽ innocẽtiſſimos viros a caligula ⁊ a nerone vt reliquos taceam diuiciaꝝ magnitudine interfectos fuiſſe · quibus non eſſꝫ illata vis ſi pauperes extitiſſent · hinc idem ſatirus · temporibus igiẽ diris iuſſuqꝫ neronis longinũ et alios ſenece prediuitis ortos clauſit et egregias lateranorũ obſidet edes Tota cohors · rarꝰ venit in cenacula miles · nec nõ tyranni ſolum · ſed eciam inimici modo ⁊ alieni ſꝫ eciã domeſtici · veretur enim locuples ne aut a ſeruis aut a miniſtris expilẽ neu tanto ſudore ꝑtas diuicias vno momẽto amittat et qđ grauius eſt ne ſibi auferantẽ manꝰ · ſi quo preterea peragrandum eſt q̃tillum argẽti ſecũ ferat ſemꝑ itineris ſollicitudo eſt comes ·

timet eñ ne in latronē incidat
a quo nedū re ſed eciā vita ſpo-
lietur. Cum quidem tenuis ille
paruoqȝ contentus nec latro-
nes nec inſidias perhorreſcat. ⁊
vel per medios intrepidus eat.
ſic ſatirus. Pauca licet portes
argēti vaſcula puri. Nocte iter
ingreſſus gladium contumqȝ ti-
mebis. Et mote ad lunam tre-
pidabis harūdinis vmbrā Can-
tabit vacuus coram latrone via-
tor. Nec vero hunc diuitem ap-
pellabo qui queſtui qui mercatu-
re dat operā. eciam ſi coſmi for-
tunam poſſideat. Quoad enim
alia atqȝ alia queret diuitem
nō putabo. qui ſi diues nō erit:
certe pauper. ⁊ ob id omnium ho-
minū ſentencia nō beatus. Pre-
terea apud amicum vel apud ty-
rannū cenans locuples illorum
epulas non nunquam ſuſpectas ha-
bet. et qd miſerius eſt porrecta
ab vxore et propinquis pocula
interdum horret. hinc ille ipſe ſa-
tirus. Sed nulla aconita bibū-
tur fictilibus. tunc illa time cum
pocula ſumes gemmata. et lato
ſetinū ardebit in auro. Atqȝ
ita quem in diuicijs vite portū
ſperabant non modo non inue-
nerūt ſed ſummam pocius pro-
cellam ⁊ turbulentiſſimā tempeſ-
tatē. Que cum ita ſint dices in
diuicijs beatā vitā conſiſtere?

Lamola

Depuliſti me de ſentencia mea
guarine. tot enim raciones at-
tuliſti modo vt non ſolum non
putem diuicijs felicitatem con-
tineri ſed magis mirer eſſe ali-
quem qui pro illis congerendis
ſeſe laboribꝫ ⁊ periculis cupidus
exponat. Sȝ quamuis tibi conceſſeri
diuicias nō poſſe vitā beatā red-
dere: non tamē tibi concedo pricipes
et reges non beatos eſſe. Quid
eñ illis deficit quod non beati pu-
tandi ſint? In primis eñ que
vel ad victum vel ad ornamenta
vite attinent illis adſunt. nec
ad ſacietatē modo verū eciā ad
delicias. affatī michil audiunt a
ſuis qd illorum aures offendat.
Omnes ad eorum voluntatem
loquunt. omnes ad eorum volū-
tatem tacent. ſompnum ac re-
quiem pro eorū voluntate atqȝ
arbitrio capiūt. oēs venientibꝫ
illis aſſurgūt. aſſiſtunt. cedūt.
parēt. proſperis illoꝝ rebꝫ colle-
tantur: aduerſis vero contriſtant
et condolent. Illoꝝ caſus conſilio
et re ſubleuare nitunt. Si quid
ē pulchri in toto regno ab ſe de-
fert. munera ampliſſima cotidie
accipiunt: non a ſubditis modo
verū eciā ab externis: quibꝫ eoꝝ
gracia atqȝ familiaritas cara eſt

habent aulicos magnos ⁊ preſ-
tantes viros·q̄ frequentes apđ
illos ſunt · qui illis miniſtrant
qui illoꝝ exequuntur imperia · vo
luptates vero oīs generis illis
percipere facile ē · quibus nemo
ē qui non toto ſtudio gratificari
conetur·habent preterea qđ ego
maximi omniū facio prope parē
cum deo in homines poteſtatē·
In illos enī ius necis atq; vite
habent · vt et nocentes ſeruare
et innocentes occidere ſi velint
poſſint·Nam vt ait ſapientiſſi
mus cicero noſter nulla ſiquidē
re ad deos immortales propius
accedimus q̄ȝ ſalutē hominibꝫ
dando·et preter reges ac dn̄os
dare nemo poteſt·Siquidē ma
giſtratus legibus obſtrictus eſt
quas ei preterire non licet·volū
tas aūt principis ꝓ lege habet

Guarinus

Credo te lamola non tā iſta di
cere q̄ ita ſencias q̄ȝ vt videas
quibꝫ racionibꝫ illa ↄfutē : dicā
tamē qđ ſencio · michi quidem
omnia que dixiſti modo videnē
ad refellendū facilia·In p̄miſq;
qđ dicis nichil regibus deficere
qđ ad neceſſitatē dignitatemq;
vite pertineat · hoc certe haud
magnū eſt et in p̄ncipe nequaq̄ȝ
admirandū·multi etenī priuati
ciues iſtud aſſecuti ſunt ·quibꝫ
non modo neceſſaria ſed eciam
delicioſa ⁊ voluptaria habunde
ſunt · namq; ad explendam hu
iuſcemodi reꝝ concupiſcenciam
eciā priuate opes ſufficiunt·hoc
aſſequi poterat ſi voluiſſet · M·
Craſſus·hoc lucullus·hoc multi
alij romani locupletiſſimi viri
poteſt vt hoc eciā de preſentibꝫ
loquar is quē paulo ante nomi
naui coſmus medicus·poteſt vi
tilianus borreme9·poſſunt ⁊ alij
multi diuicijs celebres viri·Ita
q; qđ ad hanc partem attinet
nichil michi videris dixiſſe qđ a
p̄uatis ſe iunctū ſit ·Qđ dicis
nichil audiri ab eis inter ſuos
qđ eis moleſtū ſit ·Omnes ad
eoꝝ voluntatē loqui ac tacere ·
vide quantum ego ab opinione
tua diſcrepem·Id enī qđ tu illis
ↄmodo eſſe ducis ego incomodo
eſſe arbitror·Adulatoꝝ enī blā
dicijs inducti ſepe in maxima
mala prolabuntur · quibus af
fecti cognoſcunt non felicitatem
ſed calamitatem in aſſentacione
eſſe repoſitam · delectarent vero
eos laudes ſi illas a ſincero ho
minū de ſe iudicio manare intel
ligerent · Sed cum ob vite tur
pitudinē·ob ignauiam·ob cru
delitatē eiuſmodi laudibꝫ ſeſe
indignos ſciāt·nulla delectacio
ē que ipſoꝝ animos cape poſſit

auirarent eciam ſermones et ſi/
lencia ſubditoꝝ ſi illa a quadā
libera voluntate proficiſci crede/
rēt·ſed cum ea a quodam de ſe
metu procedere non ignorent ⁊
propterea hec nullam volupta
tem afferre poſſunt·⁊ idcirco vi
tam beatam preſtare nequeunt·
Quod illos requieſcere ociari ac
ſompnos ducere pro eorum ar
bitrio aſſeris: et hoc quoqꝫ fal
ſum eſſe breuibus verbis ꝯuincā
Ego quidē lamola nō ſolū puto
hec illis equalia cū ꝑuatis non
eſſe·ſꝫ pocius eos a ꝑuatis lōge
ſepari·quo em̄ grauioribꝰ nego
cijs curiſqꝫ homines intenti ſūt
eo difficilius hec corpis ꝯmoda
ꝯſequuntur·Sed cum regibus
ḡuiores cure q̄ꝫ ꝑuatis incūbant
propterea illos hiſce rebus ma
gis carere q̄ꝫ ꝑuatos veriſſimū ē
Hinc de enea virgiliꝰ·curiſqꝫ in
gentibꝰ eger ſpē vultu ſimulat·
ꝑmit altū corde dolorē·Et alibi
ipſe vno gradiꝰ comitatus acha
te·Achates em̄ in eo loco cura ē
que nunq̄ꝫ recidit a regibꝰ·Se
pius em̄ euenit vt miſtris q̄eſcē
tibꝰ ipſi q̄eſcere nō poſſint·Quod
ex eo oſtenditur At pius eneas
per noctē plurīa voluēs·alijs em̄
ſompno ⁊ quieti indulgentibꝰ.
ſolus eneas pro comitum ſalute
vigilabat·ſi bellū domi habent

ſolliciti ſūt de regno ⁊ ſtatu ſuo
ne eo orbati i miſerias incidāt·
ſi pacē timēt ⁊ ciues ſuos ne q̄d
aduſus ſe moliant̄ noui·ne ve
neno vel ferro petiti opprimanᵗ
Timēt eciā domeſticos qđ ē gra
uiꝰ·Quo em̄ angore q̄ metu ex
iſtias dioniſiū ꝑorē affici ſolitū
q̄ cū tonſori non crederet ignito
carbone ſibi vt cicero meminit
vrebat capillū: Qua ſollicitudīe
alexandrū pherum quo timore
vitā egiſſe arbitraris q̄ vxoris
thalamū niſi premiſſis inquiſi
toribꝰ ingredi non audebat: di
ces fortaſſe hijs merito timendū
erat qm̄ iprobi fuerint·Bonis
vero ⁊ iuſtis regibus michil tale
metuendū·Cur igit̄ tarquinus
priſcus·aut ſeruius tullius reges
plane boni atqꝫ equi interfecti
ſunt: Non igitur immerito a
iuuenali dictum eſt·Ad generū
cereris ſine cede ⁊ vulnere pauci:
Deſcendūt reges·et ſicca morte
tiranni·Quid illa perpetua anxi
etas augendi imperij q̄ꝫ grauis
eſt comes·putas ne illū animo
poſſe ꝯſiſtere qui ſemper ſecum
agitet quomodo poſſit acceptū
a patre regnum augere: Plura
alia ⁊ varia incomoda q̄ regibꝰ
et tirannis obueniūt memorare
poſſem niſi ea ſcirem diligētiſſi
me numerata eſſe a xenophonte

in eo libello qui de vita tyrānica inſcṗtus ab aretino noſtro viro eloquentiſſimo latinus ē fact⁹ quē te vidiſſe ac legiſſe ſcio· habes qđ ad hanc partem attinet vt michi quidem videtur ſatis

Iamola

Ego vero ſatis · cum em̄ cogito quibus in laboribus angoribꝰ et periculis principū vita verſet̄ non poſſum non confiteri illoꝝ vitam non beatam eſſe· Sed q̄d de magno ⁊ potēti ciue dixeris: negabis illum beatum eſſe· cui⁹ ſūma ſit in re publica dignitas: quē tota ciuitas miretur· quem obſeruet· cui cedat· cui obſequi ſtudeat· q̄ vel in foro vel in curia regnet·

Guarinus

Ego vero nego· nāqȝ vt omittā per quos ſudores atqȝ diſcrimīa amplitudo iſta comparetur· qua illos ſollicitudine affici arbitraris ne parta dignitate vel inimicoꝝ īuidia· vel fortune malignitate · vel ſiniſtro quopiā fato priuentur ac ne ſummo dignitatis gradu in infimū exauſſi ruāt Nec vero principes ſolū ⁊ reges quibus boni ⁊ potētes ciues vt plurimū ſuſpecti ſunt· ſed ne ciuitas quoqȝ libera magnū ciuē equās oculis pōt aſpicere· q̄ꝰ uis illū propter egregia in patriā beneficia fortuna q̄ꝫ ampliſſima dignū putet· hec autem non minus exemplis q̄ꝫ racionibꝰ comprobari poſſunt · Quis em̄ preſtāciœ fuit rome tempeſtate ſua q̄ꝫ furius camillus: Is tamē aliquando vt ſcis optimatū inuidia ⁊ conſpiracione exul ē factus Quis aut affricano maiore: q̄s minœ potenciœ: hoꝝ tamen ſupeꝛiœ apud linternū exulauit alter ſuoꝝ manu vt quidā putauerunt euectus mane inuentus eſt mortu⁹ · Quis mario maiœ hic tamen a ſilla fugatus nocturnaꝝ paludes ⁊ alia multa grauia atqȝ horrenda paſſus eſt Quis rurſum ſilla Floreenciœ· is tamē inuicē a mario laceſſitus multa detrimēta ⁊ clades accepit · q̄s grāchis fortunaciœ: hij tamen patrū ꝯſilio et manu interfecti ſunt · Quis pompeio illuſtriœ · is tamen poſtea a ceſarē exagitatus ⁊ vrbe atqȝ omni ytalia expulſus ab ingrato ac nephario rege non ſolū opibus ſed ⁊ vita per ſummū ſcelus priuatus eſt · Quis iulio ceſare ſublimiœ · hic tamē in curia auctore bruto crudeliſſime peremptus eſt · Que omnia cum ſatiro noſtro nota eſſent· propterea inquit· Quid craſſos· quid pompeios euertit · et illum ad ſua qui domitos deduxit flagra quirites · Sūmus

de reb⁹ milicia partis teſtamen
tum condere viuis patribus · et
quos velint ſibi heredes inſtitu
ere · qđ alijs filijs familias ꝯmu
ni lege non licet · quibus rebus
quid beacius eſſe ſtatuerimus ?

Guarinus

Magno te animo eſſe oſtendit
oracio tua lamola mi qui adeo
arma extollis · Sed ꝗuis ita di
cas te tamen aliter ſentire exiſti
mo · verū vt et hāc partē breui
ter abſoluamus haud longio/
ribus immorabor · non ſum qui
inficiar lamola in re militari plu
rimū comodi ⁊ ornamenti ineſſe
Sed ſi incomoda cū ꝯmodis cō
paraueris : tū agnoſces ꝙ procul
a beatitudine eiuſmodi vita re
mota ſit · nā qđ vita illa duri⁹ ?
quid graui⁹ ? quid deniqꝫ intole
rabilius ? ꝗs numerarē ꝗ́t peri
la erūpnas et ꝗtidianos caſus
Nōne vides militanti continue
in caſtris īminere captiuitatē · di
repcionem · vincula · fugam · mor
tem · non cibum : non potum · nō
ſompnū · non requiem exigente
natura a ſe capi poſſe · non noctu
non interdiu vllā ſibi ꝗetis cer
tā horā dari · de hoſtium inſidijs
vſqꝫ ſuſpenſo atqꝫ ſollicito an
none ⁊ reliquarum frugum in/
opia perſepe adeo laborare vt nō
modo non voluptatem : ſed ne

ad neceſſitatem quidem ſibi res
ſuppetant · In tentorijs et ple/
rumqꝫ ſub dumo vitam agen
tem · nunc frigore confici · nunc
ſolis ardore torreri · vulneribus
affectum cirurgicum ⁊ remedia
ad curandum vulnus interdum
habere non poſſe · Quid alia cō
memorem miſerrima que in hu
iuſmodi vita contingunt · que
omnia ſi michi ſint lingue cen
tum ſint oraqꝫ centum explicarē
nullo modo poſſim · Quaꝫ vero
periculoſum ſit hoc vite genus
teſtimonio nobis ſunt ne ſem
per de ſcipionibus et marcellis
loquar bracius · Sforcia · Car
magnola vt reliquos taceā qui
memoria noſtra fere perierunt ·
Sed vereor lamola plura de hac
re dicere preſente anthonio qui
cum huiuſcemodi vitā ſit exper
tus ſub diuo alfonſo omnium
etatis noſtre rege celeberrimo a
quo ornatus et exultus diligit̄
in primis poſſet illud in me non
iniuria dicere · qđ hanibalē illū
magnū ⁊ ſingularē virū phormi
oni pħo dixiſſe fert̄ : qui cū de re
militari vt ſcis p̄ſente hanibale
diſputarē auſus eēt : ait hanibal
cū ab eo queſitū eēt quid ſibi de
phormiois oracōe videret̄ nemi
nem ſibi vnꝙ̄ magis delirum
viſum eſſe ꝙ phormionē ·

Iamola

Nichil est profecto tibi minus
verendum guarine : q̄ ne hinc
delirus vel ineptus esse videaris.
cum sit nemo hiis temporibus
quem ego minus ineptū putem
Sed si in ceteris partibus de
quibus hactenus disputatū est.
non contradixi tibi meq̄ facilē
prebui in hac difficile est tibi tā
leviter assentire. Ego enim vite
beatitudinē vel hac potissimum
arte et exercitacione militari
adipisci hominē posse credideri
per hanc em̄ maxime gloria pa
ritur . qua quidē nichil est mor
talibus optabilius . videtur em̄
res vt ait Saticus humanis bo
nis maior atq̄ amplior. et divi
na magis q̄ humana . hec em̄
hominē remotissimis gentibus
ac populis quos nunq̄ viderit
notum et celebrem reddit . hec
hominē ornat. extollit. illustrat
hec homini grām honor conciliat. si
iusticia. fide. liberalitate. et ceteris
bonis artibus ac virtutibus cō
paretur. hec dignitatē. hec am
plitudinē affert . huius gracia
magistratus ac sūmos honoris
gradus consequimur et qđ ego
omniū optatissimum iudico per
hanc immortales efficimur. nec
em̄ mortuos dicam scipionem.
hanibalē. fabiū et pirrhū. cesarē
et alexandrū q̄ diu noīabunť
q̄ vivere pocius et eā quidē vitā
que maxie optanda ē . quippe q̄
nulli āplius periculo nulli īvidie
subiecta. nulli deniq̄ labori mād
pati sit. Invēti sūt vero multi q̄
hāc ipaꝝ gloriā tanti fecerint vt
illam quocūq̄ discrimine . atq̄
eciam voluntaria morte parere
non dubitaverit. In quo quidē
genere decios . avum patrem ac
nepotem principes dixerim . nec
minus leonidam sparthanum
de quo illud extat elogium. dic
hospes sparthe nos te hic vi/
disse iacentes Dum sanctis pa
trie legibus obsequimur. Quā
q̄ em̄ hos novit pa rie caritas
tamen existimandum est spem
glorie et nominis sempiterni nō
minus q̄ patrie caritatem eos
ad subeundā mortē tā audacter
impulisse. demū quid potest esse
homini in vita iocundius . Con
fert cum hac omnes reliquas
voluptates que vel anime possint
vel corpori contingere . Omnes
tibi pre gloria profecto inanes
esse ac frivole videbunť. que cū
ita sint quid est qđ hanc gloriā
abnuas felicitatē afferre posse .

Guarinus

Est profecto difficile dissuadē
hoc vulgo . cuius quidem fert
opinio nihil eē in rebꝰ humaīs

hoc vno preſtancius· ꝫ cū apud
te loquar ideſt apud virū philo
ſophie ſtudioſum vnde omnis
racio viuendi bene manat· puto
fore vt ſine magno negocio ab
iſta opinione ſi ita exiſtimas te
ammoueam·

Iamola

Facile credo tibi guarine fore ꝓ
tua ſūma erudicōe atqȝ ingenio
in ſentenciā tuā me traducere· ꝫ
ne te longius interpellē ſinā te
proſequi oracionē tuā vt videā
quid afferas ꝯtra ea que dixi·

Guarinus

Non minus ꝓfecto me delectat
facilitas tua Iamola: ꝙ̄ hec nr̄a
diſputacio· etſi ē ea michi iocū
diſſima· nec ē materia fere vlla
de qua libencius diſſeram· Sed
ne te pluſculum morer pergam
vt cepi· non inficiabor equidem
gloriam vt dixiſti illuſtrare ⁊ ce
lebrare homines eorumqȝ ampli
ficare dignitatem· multoſqȝ eciā
infimi generis per hanc ornatos
atqȝ auctos fuiſſe: ſed non iſta
amplificacio dignitatis atqȝ ce
lebritas nomīs hominē preſen
tibus contentū valet efficere vt
meliorem ⁊ ſublimiorem ſtatum
non deſideret· ſi hoc poteſt ꝯfite
bor· ſi minus quid eſt qd̄ hac in
re beatitudinē ꝯtineri dixerim·
cū beatus eē aut appellari vt iā
ante diffinitū ē nemo poſſit niſi
q̄ nulla omnino re carere ſe ſen
ciat· Sȝ nū exiſtiabis vel ſcipio
nē cum apud lanternū vel hani
balē cū apd pruſiā bithie regē
epulabat· vel fabiū cum a muni
cio magiſtro equitū vexabatᷣ· vel
pirrhū cū prelio victus in greciā
fugit· vel eciā anteq̄ in hoſtes ĝ
ues caſus incidert̄ fuiſſe ꝯtētos:
nichil profecto minus· Nam
et maiora ſemꝑ aīo agitabāt· ⁊
in ſecūdis rebus atqȝ ſucceſſibꝫ
fortune ī petus formidabāt qui
bus duobꝫ affect⁹ animus nec
noctu nec per diē poſſit ꝯq̄eſcē·
Preterea noīs illa diffuſio quā
tu magnā atqȝ optabilem rem
iudicas ꝙ̄ breuis eſt ꝙ̄qȝ an-
guſta ex hoͦ orbe terraꝝ q̄ ad celī
ambitū inſtar puncti obtinere
a mathematicis dicitᷣ: quotam
partē eſſe opinaris in quā eorū
noīs fama peruenerit· Sed fac
peruenīſſe in oēs terras atqȝ in
oēs gētes· Quid ad te? nunq̄d
ob eam cauſam dolores· ſollicitu
dines· moleſtias· dampna· mor
bos propulſarūt? Si nominis
ꝓpagacio tollē hec mala potuit
illos beatos fuiſſe iudico· ꝫ eoꝝ
varij caſus in vita docēt hec ma
la per famā ꝙ̄tācūqȝ ſit auferri
vel vitari nō poſſe· Hᶜ ſi in vita
q̄d poſt mortē: qm̄ imortalitatē

ex hac ipsa oriri dixisti. Quid nunc ad alexandrum pertinere putas celebratum ex omnibus terris et gentibus nomen? Quid ad cesarem? quid ad marcellum? qui magnitudine nominis et glorie orbem terrarum ab ortu solis ad occasum compleuerunt? quid iocunditatis capere aut sentire illos putas? quod nomen eorum omnibus in ore sit quod ab eis tanquam magnanimis et prestantissimis regibus atque imperatoribus capiatur exemplum. Nam si apud inferos sunt quod talibus viris accidisse dolendum est. Quidnam census talium rerum eis relictum putas? vbi alia atque alia habent que curent sed quam graues casus apportet ista gloria et hanibalis ipsius interitus argumento est. de quo satius finem anime que res romanas miscuit olim. Non gladij non saxa dabunt non tela sed ille Cannarum vindex et tanti sanguinis vltor Anulus et perpes de quo idem Sed qualis redijt. nempe vna naue cruentis fructibus et tarda per densa cadauera prora. Has totiens optata exegit gloria penas. Testes quoque sunt Darius Cirus Mitridates Jugurtha qui omnes ne quid de gloria amitterent vitam amisere. quod si nec perpetua nec constans et gloria. nec de vna semper eadem nec curis. nec laboribus. nec egritudinibus vacat. liquere puto in illa felicitatem quam querimus inesse non posse. quod vero ad hanc partem attinet satis multa michi dixisse videor nisi quid contradicis

Lamola

Malo guarine a sententia mea recedere quod tu futurum esse predixisti. quia aduersarii tibi tametsi michi argumenta in contrariam partem non desint ne hoc loco longiores simus quam propositi disputationis racio postulet. Sunt enim alia nondum a me commemorata. quibus fortasse censebis beatam vitam effici posse. que nisi molestum est prosequar

Guarinus

Tu vero velim prosequare Te enim vt paucis eloquar audiam libens placet enim michi de hac re mirum in modum disputare donec quenam ea sit et quibus artibus comparetur didicerimus

Lamola

Pergam itaque postquam te haud grauari video. fuere multi et item sunt qui putent eam vitam felicitate precellere que in agro ducitur. presertim si ex possessionibus suis eos fructus homo percipiat ex quibus possit honeste et liberaliter viuere. hii enim agricultu

multa que delectent et proſint
Neq; enim ſolum fructus qui
ex terra colligitur oblectat · ſed
eciam ab ipſa vis terre vehemē
cius · Quid enim dulcius q̄ vi
dere ipſas prope oculis creſcen
tes in agro fruges: et ſemper
noui quippiam gignentem ter//
ram: Quid voluptuoſius q̄ aſ
ſpicere arentes prius hiberno ri
gore arbores ſub vernum tem//
pus reuireſcere ac paulatim cū
frondibus baccas emittere · vi
tes ornari pampanis · Floribus
prata veſtiri · Quid ſiluis ac ne
moribus ad declinandum ſolis
ardorem amenius: Tum ad ve
naciones atq; aucupia delecta
bilius: quid deniq; mirabili//
us conficionibus in ficoribus
q; que quidem a magno inge//
nio ſolertiq; inuenta ſūt · Quid
autem de fructu loquar · qui
quidem ex ipſa terra non ſine
magno fenore percipitur vt nō
modo in neceſſarios ſed eciam
in liberales ſumptus ſuppetit:
Qui huiuſcemodi vitam agunt ·
hos fortunatos poetarum prin
cipes appellat hoc pacto inqui
ens · O fortunatos nimium ſua
bona ſi norint agricolas: quibꝯ
ipſa procul diſcordibus ãnis :
fundit humo facilem victum
iuſtiſſima tellus · Si non ingen
tem foribus domus alta ſuperbis
Mane ſalutantum totis vomit
edibus vndam · Nec varias in
hiant pulchra teſtudine poſtes ·
Inluſaſq; auro veſtes ephireia
q; era · Alba nec aſſirio fuſca/
tur lana colore · Nec caſia liqui
di corrumpit vſus oliui · Ac ſe
cura quies et neſcia fallere vita ·
Diues opum variarum et latis
ocia fundis · Spelunce viuiq;
lacus et frigida tempe · Mugi//
tuſq; boum molleſq; ſub arbore
ſomni · Non abſunt illis ſal//
tus et luſtra ferarum · Et paci
ens operum paruoq; aſſueta iu
uentus · Sacra deum ſanctiq;
patres extrema per illos · Iuſti
cia excedens terris veſtigia fe
cit · Hanc olim veteres vitam
coluere ſabini · Hanc romus et
frater ſic fortis etruria creuit ·
Scilicet et rerum facta eſt pul
cherrima roma · Septemq; v/
na ſibi muro circumdedit ar//
ces · Habes plane ex hiſce maro
nis verſibus que vtilitas que
ve delectacio ex agricultura ca//
piatur · In huiuſcemodi vita
ſenectutem ſuam conſumpſiſſe
fertur marcus curius poſt tri//
umphos de ſamitibus de ſabi/
nis de pirrho parthos · In hac
eciam Quintus cincinatus et
illius ſeculi ſenatores pene oēs

pene omnes etatem egiſſe perhi
bent · a villa inquit cicero in ca
thone ſuo arceſſebantur ĩ ſenatũ
et curius et ceteri ſenes ex quo
illos qui arceſſebant viatores
nominati ſunt · Equidẽ guarine
ſi ad hoc vite genus probitas
equitas · fides et continencia ac
ceſſerit hanc vel ſolam beatam
vitam audeo dicere

Guarinus

Atqꝫ lamola ex omnibus vite
generibus que adhuc commemo
raſti · nullam vitã eſſe arbitror
que ad felicitatẽ hanc quã que
rimus propius accedat · In ea
enĩ ineſt ſũma animi delectacio
et a laboribus requies non me
diocre vite condimentũ · In hac
qđ ad victum cultumqꝫ corporis
attinet omniũ rerum copia · Sed
vt ait catho in hoc nec michil
nec omnino ſunt oĩa · neqꝫ enĩ
eſt eiuſcemodi · nec certe eã vim
habet ruſticana vita · queãdmo
dum de opibus et gloria aſſerue
ram · vt moleſtijs · vt laboribus
vt dãpnis · vt periculis · vt emu
lacione · vt iniuria liberare homi
nem poſſet · ita vt nunquam doleat
nunquam angatur · nunquam perturbetur
in tantis bonis et voluptatibus
eorum · de quibus modo mencionẽ
feciſti · quot infortunia · quot ca
lamitates · quot ſollicitudines
interueniſſe putas quibus vexati
atqꝫ affecti nullam in humanis
rebus felicitatẽ eſſe cognouerũt
Nam vt alia taceam incomoda
qua putas moleſtia agricolam
affici · cũ ſpem anni et expectatas
ad maturitatẽ fruges · vel gran
dine · vel nebula · vel ſiccitate ami
ſerit · vel eris alieni cauſa ab ope
in vrbem diſtractus fuerit · Itaqꝫ
hanc vitam tuciorẽ eſſe te dicere
paciar beatã vero nullo modo ·

Lamola

Non audeo multum refragari
opinioni tue · precipue hac in parte
vbi de voluptate fit mencio · ne
tu epicuri ſcola vnum me putes
cuius ego opinionem et ſectam
ſemper improbaui atqꝫ deſpexi
neqꝫ enĩ dignam vnquam duxi pre
ſtanti animo et liberali ingenio
voluptatẽ que quo maior eſt ac diu
turnior oẽm animi vim opprimit

Guarinus

Recte tu quidem et vere · ſemper
enim aſpernandos et fugiendos
exiſtimaui qui hanc voluptatẽ
vel ſummũ in vita bonũ eſſe · vel
felicitatem homini conferre poſſe
defendunt · Quod vero in agris
vita beata reperiri nõ poſſit ſatis
michi dixiſſe videor niſi quid
aliud requiris ·

Lamola ·

Ego vero requiro et a te aliud

volo niſi grauaris ſed non vt cō
tradicam hijs que dixiſti : nec
prius hanc diſputacionem de//
ſeram q̄ intelligatur quibus ar
tibus hec felicitas acquiri poſ//
ſit .

Guarinus

Perbenigne et more tuo facis
qui nunq̄ contra veritatem per
tinaciter contendis . vbi enim
agnoſcis ſuſceptam a te queſti/
onem racione defendi non poſſe
das manus : atque arma ad//
uerſario remittis . nec nimis
acriter impugnare veritatem ſuſ
tines .

Iamola

Ego ne vtiq; viri boni officium
puto contra veritatem multa di
ſerere . Quid enī indignius eſſe
poteſt ? quid impudencius q̄
contra id qđ rectum et verum ſci
as eciam ſi habundes argumē/
tis verboſius contendere ? quando
quidem ab ingenij et doctrine oſ
tentacione quadam proficiſci vi
deatur . in quo quidem genere mul
tos reperias . plures eciam videre
licet : qui etſi errare ſe ſciunt ta
mē pertinacia quadam inducti
opiniones ſuas obſtinate defen
dunt . quos eciam longe magis
reprehendendos putarim q̄ eos
qui ſciencie docti tamen et eru/
diti contra veritatem pugnant
vt aduerſariorum argumenta per
ſpiciant niſi forte id agant quo
melius quid veri in vnaquaq;
ſit dinoſcatur . Itaq; guarine ſi
in ſentenciam tuam preſertim
quam veram exiſtimem non re
pugno id ſit ne tu me vel inge
nio vel ſciencia nimiū confidere
arbitreris . aut in tuenda ſentē
cia pertinacem putes . qđ preſer
tim contra te preceptorem meū
iniquū puto . Sed hijs omiſſis
ad reliqua pergamus niſi forte
in craſtinū diem diſputacionis
reliquū differri malis .

Guarinus

Licet libenter recreatem animū
aſſiduo legendi labore defeſſum :
tamē quoniam non minorem q̄ tu
ex huiuſmodi diſputacione vo//
luptatem capio : propterea per
fici qđ ceptū eſt hodie q̄ in craſ
tinū extrahi preopto .

Iamola

Perplacet . et id eſt pfecto mul
to iocundius . dic igitur guarine :
num ſacerdoticam vitā negabis
beatam eſſe ? qua quidem vt fert
communis opinio nulla beacior eē
poteſt . in hoc enī genere vite ea
oia ineſſe cenſent que ad felici
tatem pertinēt . hec ea ē per quā
poſſis ad ſūmā oīm dignitatū ad
ſūmas opes atq; diuicias euehi .
potes enī fieri pōtifex maximus

que quidē dignitas auctoritate
honore•poteſtate • omnibus hu
manis dignitatibus antecellit•
Eſt eñ in terris par criſto deo
noſtro • cuius ipſe vicarius eſt
quo quid maius aut ſublimius
optari poteſt• Maior eſt ꝑfecto
atq; amplior q̄ꝫ regū poteſtas•
regibꝰ eñ in corpora tantūmodo
huic vero eciam in animas licet
animaduertere• habēt iſti lauti
ſacerdotes ⁊ pileati affatim oīa
que ſuppeditēt ad victum et ad
cultum corporis • nec ad neceſſi
tatem modo ſed eciam vſq; ad
ſummas et exquiſitiſſimas vite
delicias• miniſtros ſplendidos•
eq̊s egregios• mulas inſignes•
frenis aureis • vaſa argentea •
p̄ciosam ſupellectilē •purpureas
veſtes• quibꝰ non modo ſeipſos
exornant• ſed eciā equos inſter
nunt •Quid plura ? habent oīa
que votis et precibus a ſuperis
peti poſſint• hec cum ita ſint• cur
hos beatos eſſe abnueris :•

Guarinus

Si ita vt dicis lamola ſentires
q̊d ego non puto magno te er//
rore teneri dicerem ⁊ non diffi
cilter fortaſſe conuincerē: ſed
facile pacior te iocari mecū• nam
vt ad rem veniam • quot quibꝰ
re curis ſacerdotes affici opina
ris non ſolum augende digni
tatis cauſa • ſed eciā amiſſe libe
rius viuendi licencie •Cum nec
proreis capiēde poteſtas ſit •nec
ex ſe genitis manifeſto gaudere
nec ſibi legittimos heredes pa
rare qui partis fruantur bonis•
Cumq; illa que tanta cura ⁊ ſtu
dio congeſſerunt alienis relin
quenda eſſe recordant̄• Omitto
quanta pecunie teneantur auidi
tate• q̄ꝫq; in ea conquirenda dili
gentes ſint ex qua vna re ſatis
iudicari poteſt illos preſenti rex
ſtatu non eſſe ꝯtentos • quoniā
alia ſuper alia deſiderent• Qua
propter concludi iudicio meo
poteſt nec in hoc quoq; genere
vite felicitatem poſſe conſiſtere
quoniā felicitas ab ambicione
et anxietate atq; auaricia ſe
iuncta ſit :•

Iamola

Facile adducor guarine• vt tibi
aſſenciar in iſtis curis et cupidi
tatibus beatam vitam eſſe non
poſſe • et ſane cum cogito que de
huiuſmodi vita dixiſti• te nichil
mentitum intelligo• ſed quoniā
in hijs vite generibus de quibꝰ
hactenus diſſeruimus beatitudi
nem eſſe negaſti• Credo me repe
riſſe aliud vite inſtitutum q̊d tu
ipſe probes • quo re felicitatem
contineri non neges q̊d michi
eo facilius perſuaſi fore• quoniā

idipſum vite genus ex omnibꝫ
delegiſti · qđ non puto perſecu/
tus eſſes niſi te per id beatum pu
taſſes fore ·

Guarinus

Et qđ nam illud eſſe dices Ja/
mola ? ſtudium ne bonaꝝ arciū
atqꝫ doctrine ?

Jamola

Jdipſum ·

Guarinus

Qua racione iſtud ?

Jamola

Quī bonaꝝ arciū lr̄aꝝqꝫ ſciencia
multa in ſe habet q̄ hoīeꝫ hijs de
ditū beatū reddere poſſe videant̄ ·
Nā vt omiſſis ğmatice ſtudijs
a rethoricis incipiā · q̄ ars tua ē
et in qua etatis nr̄e ꝯſenſu oīm
pn̄cipatū obtines · Et ipa quidē
ſiue rethorica ſiue oratoria facul
tas oī ſuauitate atqꝫ vtilitate
cumulata · Quid enī illa pſtabi
lius vt ait eloquēcie pater cice
ro · vel admiracōe audienciū · vel
ſpe indigenciū · vel eoꝝ q̄ defenſi
ſūt grā · Que voluptas cū elegā
ti ꝛ copioſa oracōe ꝯferri pōt · q̄ꝫ
delectat illa iocūdoꝝ verboꝝ vis
cognita · q̄ꝫ delectat rerū cauſam
de q̄ agit̄ accōmodata inuēcio ·
q̄ꝫ delectat inuentoꝝ artificioſa
diſpoſicio ꝛ collacio · q̄ꝫ delectat
ꝯpoſicio elegācia ꝛ dignitas ora
cōis : quā elocucōeꝫ appellamꝰ ·
q̄ꝫ delectat inuētaꝝ reꝝ theſaurꝰ
ꝛ fideliſſima cuſtos memoria · q̄ꝫ
deniqꝫ delcāt moderata ꝓnūcia
cio · Quid vō fructuoſiꝰ aptius
ve ad hoīm grām ad opes ꝛ āpli
tudinē ꝯparandā ? hoc enī benefi
cio q̄ vel fama vel capitis piculo
liberāt̄ · eos nō mō ſibi addiſcit
oratoꝛ atqꝫ ꝯciliat veꝝ eciā adiu
tores efficit ꝛ amplificatores dig
nitatis ſue : atqꝫ ī quacūqꝫ cauſa
fautores · Erat hec facultas olim
ꝯiūcta cū iuris ſciēcia · Cui quidē
ſp in oī bn̄ morigerata ciuitate
vt ait cicero pn̄cipatus ē datꝰ ·
nec immerito · Per hāc enī res
publice augent̄ atqꝫ ꝯſeruant̄
et idcirco huiꝰ ſciēcie fructū ab
oratoria vtilitate nō diuidā · et
q̄ de dictione dcā ſūt eadē ꝛ de le
gibꝫ dicta erūt · Quid vō dulciꝰ ·
q̄d ve humano gn̄i ꝯducibiliꝰ · q̄ꝫ
claroꝝ hoīm id qđ ē oratoris ꝓ
priū res geſtas vn̄ ad bn̄ viuen
dū ad ſubeunda ꝓ patria picula
honeſtiſſimū exemplū ſumi pōt
lrīs mandare · atqꝫ oībꝫ poſteris
omniqꝫ euo ꝯſequēti notas red
dere ? Omitto iam oratoriā · q̄d
ipa phoꝝ ſtudia q̄ plena fructu
et delectacōne ſūt · hec enī phia
dux vite ē vt inq̄t cicero · vtutū
indagatrix · expultrixqꝫ vicioꝝ ·
hec inq̄ꝫ illa eſt que docet q̄d in
vita faciendū q̄d fugiendū ſit ·

hec que ſint prudencie fortitu
dinis· iuſticie· ac moderacionis
officia explicat · hec e duobus
honeſtis vtrum honeſtius et
probabilius ſit exponit· hec q̇d
vtile in vita ⁊ quibus artibus
hanc vtilitatē adipiſci poſſum⁹
et ſimul duobus propoſitis vti
libꝫ vtꝝ ſequendū ſit explanat
hec ſi qua contendo vtilis et
honeſta eſſe videat̄ vtrum rem
aggredi debeamus decernit· hec
eſt inq̄ꝑ illa ars· que vrbes ꝑpit
que diſſipatos ⁊ vagos ritu fe
rarū homines ad vite ſocietatē
conuocauit· hec homines inter
ſe primo domicilijs · deinde con
nubijs ⁊ affinitatibus ꝯiunxit
hec eadē leges inuenit· hec reꝝ
publicarū ſanctiſſima inſtituta
condidit · hec magiſtra morum
et cuiuſqꝫ bone diſciplīe extitit
hec demqꝫ animi morbos mede
tur· languores ſanat· dolores ex
pellit· ſollicitudines leuat · mo
leſtias tollit· et q̇d omniū pri//
mū iudicio docet fortunā euīcē
Alterius vero partis pħie · que
eſt de rerum natura q̄ꝑ ta ē bone
de⁹ in diſputando ſuauitas · q̄ꝑ ta
in tradendo vtilitas. Ex ea nāqꝫ
principia rerū cauſaſqꝫ ꝯgnoſci
mus· Ex ea quid ſit anima vtꝝ
creata a deo an eterna ſit · vtrū
mundus perpetuus fuerit an a
deo factus · vtrum elementa cor
rumpantur an maneant · vtrū
humana corpora de elementis
participent· quot ⁊ que elemēta
ſint · vtrum ſtella maior ſit q̄ꝑ
terra· vtrum ſol maior ſit ſtella
vtrum a centro mundi ad oēs
circūferencias linee ducte eq̄les
ſint· Ex hac eciā ventoꝝ· ymbriū
grandinū· fulgurū turbinumqꝫ
dinoſcuntur cauſe et ex quibus
iſta generētur · In hac intelligi
datur aſtrorum racio quam
aſtronomiam dicamus · ex hac
lune· mercurij · veneris · ſolis·
martis· iouis ⁊ ſaturni curſus·
nunc rectos nūc obliquos· licet
ediſcere quot diebꝫ luna quot
menſibus planete orbes ſuos
curſuſqꝫ conficiāt· et vt virgilij
verbis vtar · Hec canit errantē
lunā ſoliſqꝫ labores · Arctuꝝ pli
adaſqꝫ hiadas gemoſqꝫ triones
Quid tantū occeano properent
ſe tingere ſoles hiberni· vel que
tardis mora noctibus obſtet ·
Eiuſdem pħie beneficio deū ag/
noſcimus et mundū abſqꝫ auc
tore et rectore nec eſſe nec ꝯſiſtē
poſſe ꝯprehendimus· Ceteroſqꝫ
ſupernos ſpiritus et cetera que
celi ambitu continent̄ agnoſci
mus · eiuſdem artibus morboꝝ
⁊ egritudinū cauſas percipim⁹ ·
eiuſdē artibꝫ ⁊ remedijs egroti

curantur et in priſtinam valitu
dinem reducantur: quarum rer
omniũ ꝯgnicione ⁊ intelligencia
quid excogitari poteſt beacius?
quo re magis alatur et vegete-
tur animus. Hoſce philoſophos
ſi maro noſter felices ſtatuit: q̃
ait Felix qui potuit rerũ cognoſ
cere cauſas. Atq; metus omnes
et inexorabile fatũ Subiecit pe
dibus. ſtrepitumq; acherontis
auari. Et nos guarine cur non
beatos dicemus? Nec muſicam
tacitus preteribo qua quid eſſe
poteſt ad recreandos ab ope ac
reficiendos animos accomoda-
cius? quid auribꝫ levius? quid
ſuauius? vt omittam q̃ta inſit
delectacio in ipſa cantus racione
in vocis mollitudine ⁊ firmitate
in cithera ⁊ ceterorum inſtrumẽ
torum canoris fidibus quarum
tantam artem ac racionem thi
motheus ille muſicus tenuiſſe
dicitur vt alexandrũ cum vellet
e conuiuio ad arma ꝯpelleret: ⁊
rurſum mutato ſono ab armis
ad epulas reuocaret. In ipſa ve
ro poeſi vt eciã de ſtudio antho
nij noſtri loquar: ex quo ẽ ſum-
mã laudem ⁊ gloriam ꝯſecutus.
quã dulcedinem: qđ aĩ pabulũ
ineſſe putas? Audiui ſepe ex eo
tanta illũ interdũ aliquid ꝯpo-
nentẽ delectacõe detineri vt oĩm
negociorũ oblitus beatiſſimus
ſibi eẽ videret. nec aliqđ habẽt
cũ hac ſuauitate ꝯparandũ. Qua
igit̃ virgiliũ. iuuenalẽ. ouidiũ
oraciũ. reliquoſq; clariſſimos ⁊
preſtãtiſſimos poetas voluptate
affectos putas? cũ voluptati inuẽ
cio: inuẽcioni carmẽ ſuccedebat?
mea quidẽ ſentẽcia nulla beacior
vita eſſe põt. Cũ itaq; in hijs oĩ
bus q̃ ꝯmemoraui doctrine gene
ribꝫ tanta inſit aĩoꝝ oblectacio
vt fructũ taceã qui ex hijs vber
rimus pcipit̃. Quid nã afferre
potes guarine cur nõ credã hoc
vite genus beatũ eſſe ⁊ hominẽ
in hoꝝ ſtudioꝝ aliquo verſantẽ
poſſe beate viuere?

Guarinus

Audiui te magna cum voluptate
lamola mi omnia liberalia ſtu-
dia percurrentem omneſq; ar-
tes ingenuas: earumq; proprie
tates et laudes diſſerentem. vt
autem ad rem veniam facile tibi
concefferim multam in hijs ſtu
dijs ſuauitatẽ ac delectacionẽ
eſſe maxime eñ hominis inge
nio natureq; conueniunt. cuius
eſt ꝓpriũ ſapere. Idcirco eciã cũ
ocioſi ſumus aliquid legere et
diſcere expetimus. noticiamq;
rerũ reconditaꝝ ad vite felicita
tẽ neceſſariã putamus. hoc eſt
illđ qđ inquit cicero in officijs

ex quatuor autem locis in quos
honeſti naturā vimq; diuiſim⁹
Primus ille qui in veri cogni
one conſiſtit · maxime naturam
contingit humanam · Itaq; cū
ſumus neceſſarijs negocijs cu
riſq; vacui tū maxime amemus
aliquid videre audire diſcere cog
nicionemq; rerū aut occultarū
aut admirabiliū ad beate viuē
dum neceſſariam ducimus Qd
autem dicis magnā vtilitatem
ex eiſdem ſtudijs percipi · id for
taſſe contigit quibuſdā paucis
vel ſi vis anthonio noſtro · et
eciam michi quibus eſt dei mu
nere vnde vita cum dignitate
ducatur Sed non idem omnib⁹
doctrine ſtudioſis ⁊ eruditis ho
minib⁹ fortaſſe ſuppetit · vides
enim multos viros ingenio ac
doctrina preſtātes rei familiaris
inopia laborare · iacē humi · neg
ligi a locupletibus · a principib⁹
contempni · quoꝝ fere nullus eſt
hac noſtra tempeſtate qui lr̄aꝝ
ingenijs faueat · preter alfonſū
regem omnibus ornamētis na
ture atq; fortune preditum · qui
hunc poetam noſtrū accepit · ac
ceptum erexit · erectum ditauit
annuo ſalaio ſibi in omne vite
ſue tempus conſtituto · et hunc
leonellum marchionē eiuſdem
regis generꝫ non minus eloquē
cia ⁊ dicendi ſuauitate q̄ fortu
nis atq; opibus illuſtrem · nec
tamen eſt id ſolum huius ſeculi
noſtri viciū · Namq; ⁊ iuuena
lis noſtri temporibus paruo in
precio bone artes et diſcipline
erant · vnde eſt illud a ſe dictū
de poetis · cum iam celebres no
tiq; poete balneolū gabijs ro
me conducere furnos tēptarent
nec fedū alij nec turpe putarent
precones fieri cum deſertis aga
nippes vallib⁹ eſuriēs migraret
nec i atria dei · ⁊ illd̄ de oratorib⁹
Spes nulla vlterior didicit iā di
ues auar⁹ Tantū admirari tm̄
laudare diſertos vt pueros iu
no · ⁊ illud de cauſidicis · dic igit̄
quid cauſidicis ciuilia preſtent
officia · ⁊ magno comites in faſce
libelli · Qd vocis precium ſiccus
petaſunculus ⁊ vas Pilamidum
et veteres affroꝝ epimeīa bulbi
Aut vinum tiberi deuectū qnq;
lagene · Si quater egiſti ſi con
tigit aureus vnus Inde cadunt
partes in federe pragmaticoꝝ ·
et illd̄ de hiſtoriographis · Que
tamē inde ſeges terre quis fruc
tus aperte Quis dabit hiſtorico
q̄tum dabit acta legenti · ⁊ illd̄
de rethoribus · Quis color ⁊ qd̄
ſit cauſe genus atq; vbi ſūma
Queſtio · que veniant parte di
uerſa ſagitte · Scire volunt oēs

mercedem ſoluere nemo · ⁊ illud
de gramaticis · Quis gremio en
cheladi doctiqȝ palemoĩs affert
Quantũ gͣmatic⁹ meruit labor ·
et reliqua · que ille prudẽtiſſime
executus eſt · potes igitur lamola
in tantis anguſtijs poſitum ho
minem q̃uis doctum et preſtan
tem beatum exiſtimareᶜ · Ego vero
non cenſeo · ſed vt inquit catho
ni lelius · ſibi fortaſſe propter
opes ⁊ copias ⁊ dignitatem ſuã
tolerabiliorem videri ſenectu=
tem · id autem multis non poſſe
contingere · ſic qui hiſce rebus
que ad vitam neceſſarie ſunt
caruerit hunc beatum eſſe non
poſſe: quoniam is contentus eo
rum ſtatu eſſe non poſſit · Quis
autem eſt ex omniũ mortalium
numero qui nunq̃ re vlla om=
nino careat quam adipiſci non
poſſitᶜ · Quid qđ hec doctrine ⁊
bonarum artium ſtudia pleriſqȝ
claris viris exicio fuerũt: vt ad
poſtremũ talibus rebus operam
indulſiſſe fortaſſe penituerit ·
neſcis anthonium · ciceronem ·
demoſtenẽ · omniũ etatũ · oim
ſeculoꝝ · oiſqȝ memorie oratores
p̃ſtantiſſimos · Et itẽ · Socratẽ
anaxagoram · caliſtenem · zeno
nẽ ſummos et celeberrimos phi
loſophos a tirãnis crudeliſſime
interẽptos eſſe · Nã de cicerone
et demoſtene hoc dicit ſatirus
Eloq̃o ꝫ vterqȝ perit orator · ac
illum · largus ⁊ exundans leto
dedit ingenij fõs · Ingeĩo man⁹
eſt ⁊ ceruix ceſa · nec vnq̃ San
guĩe cauſidici mãdauerũt roſtra
puſilli · Illud de cicerone · hoc de
demoſtene · ſeuus ⁊ illum Exitus
eripuit quẽ mirabantur athene
Torrentem ⁊ magni moderantẽ
frena theatri · Quẽ pater ardẽ
tis maſſe fuligĩe lippus A carbo
ne ⁊ forcipib⁹ gladioſqȝ ꝑante
Incude ⁊ luteo vulcano ad retho
ra miſit · Ex hiſce potes intelligẽ
lamola · nec ĩ diuicijs · nec in po
tencia · nec in ãplitudine dignita
tis · nec ĩ regno · nec in gloria · nᶜ
in re militari · nec ĩ agroꝝ cultura
nec in ſacerdocio · nec in ſtudijs
lr̃aꝝ hanc eſſe quam querimus
felicitatem: de qua iam dudum
a nobis diſputatũ ẽ · Omẽſqȝ mor
tales in deligendo vite genere ve
hementer errare · et verã eſſe illã
ſatiri noſtri grauiſſimã ꝓbatiſſi
mãqȝ ſentenciã ita dicentis · Oi
bus in terris que ſũt a gadib⁹
vſqȝ Auroram ⁊ gangẽ pauci di
noſcẽ poſſũt Vera bona · atqȝ illis
multũ diuerſa remota Erroris
nebula · quid eĩm racõne timem⁹
Aut cupimusᶜ · quid tam dextro
pede ꝯcupis vt te Conat⁹ nõ pe
niteat votiqȝ ꝑacti · nocituã toga

nocitura petunt milicia ⁊ torrens
dicendi copia·multis ⁊ ſua mor
tifera eſt facundia · viribus ille
confiſus perijt admirandiſq; la
certis · hoc idem ſenciēs oraci⁹
alijs verbis expreſſit · hunc in
modum inquiens · Qui ſit me
cenas vt nemo quā ſibi ſortem
Seu racio dederit·ſeu ſors obie
cerit illā Contentus viuat lau
dat diuerſa ſequentes·O fortu
nati mercatores grauis annis
Miles ait · multo iam fractus
membra labore·Contra mercator
nauim iactātibus auſtris Mi
licia eſt pocior·quid eīm concurrit
hore Momento · aut cito mors
venit aut victoria leta · Agricolā
laudat iuris legumq; peritus ·
Sub galli cantu conſultor vbi
hoſtia pulſat Jlle datis vadi
bus qui rure abſtract⁹ in vrbē
eſt·Solos felices viuentes cla
mat in vrbe·Quāobrem que nā
vita beata ſit atq; vbi ſit·⁊ quō
parari poſſit repetendū ē alcius

Lamola

Vis ne igitur guarine quoniam
diſputando michi defatigatus
aliquantulū videris et iam dies
declinat in veſperam ac preterea
difficillima pars huiuſcemodi
diſputacionis relicta eſt id qđ
ſupereſt in craſtinum tranſferri

Guarinus

Michi quidem michil moleſtū
erit qđ tibi placere intelligam
ſiue diſputare ſiue differre velis
Nam qꝫ ais me tibi defatigatū
videri · non eſt ita · neq; eīm me
diſputacionis eiuſmodi ſacietas
percipere vnq̄ poſſet · eciā ſi vel
totum triduū ieiuniū michi dif
ferendum foret · Preſertim aūt
te ⁊ anthoniū tam faciles michi
habeam vt non omnia mihi ne
ceſſaria exprimenda putem ad
ea probanda que perſuadere in
tendam·Qđ reſtet potiſſima et
difficilima pars ſuſcepte diſpu
tacōis in eo pfecto abs te non
diſſencio· ſuadē vero nobis vt
dicas inſtans veſpera videtur vt
animos ab hac diſputacione
relaxemus et aliq̄ntulū ociemur
Quapropter cenſeo qđ reliquū
eſt in craſtinū differamus ſic ⁊
anthonius veniet ad dicendū
paracior·

Lamola

Et ego itidē ſencio· eamus hic
igitur ⁊ cetulos aliquos petam⁹
vt laxamenti quippiam animo
pariter et corpori demus·Tum
ſilencium ſubſecutum eſt atq;
inde diſceſſum · poſtridie cū ſub
meridianum tempus guarinus
et lamola ad anthoniū ſalutā
di gracia profecti eſſent·vis ne
guarine inquit anthonius ab
heſternā diſputacōe; reuertamur

⁊ que nam ſit hec felicitas actu
tacius indagemus?

Guarinus

Volo id quidem anthoni nec ē
aliquid qd agam minus inuitus
Quid enī michi tali diſputacōe
pōt eſſe iocundius? Sȝ cenſeo
hāc ptē abs te tractandā atqȝ
explendā eſſe vt fuerat ɔſtitutū

Iamola

Recte dicis guarine: ⁊ id equum
eſt. Scit enī anthonius ita cō-
ueniſſe mecum heſterno die cū
me ad diſputandū impulit. nec
puto eū adeo difficilē fore quin
idipſū ab eo impetremus nō gra
uate ſi ɔſuetudinē ſuam tenuerit
Solet enī in omnibus rebus et
tractabilē ⁊ exorabilē ſe preſtaē
Nec omnino cuiq̄ꝫ mortaliū in
vllo genere officij cedere. Quā
obrem vt iam ad te loquar an
thoni omni prorſus excuſacōe
ſubmota partes tuas ſuſcipies
nec te vehemēcius rogari pacie
ris: ne ſtudia noſtra q̄ te audire
cupimus de beata vita quid ſen
cias quippiā demoreris.

Anthonius

Etſi res ipſa permagna ē adeo
vt neſciā q̄ maior: tamē vt veſtre
volūtati obſequar dicā quid de
illa ſenciā. ſȝ ea lege cū oſtēdero
ſi tn̄ id potero in rebus humanis
felicitatē eē non poſſe: tu o gua
rine vbi ea ſit ⁊ q̄lis ſit explices

Guarinus

Tu qd tuū eſt munus anthoni
primū exequere: ego iſtud poſte
rius videro. neqȝ enī is ſum qui
aut tue aut Iamole nrī volūtati
ꝑſerti honeſtiſſime defuturꝰ ſim

Anthonius

Recte dicis. incipiam igit̄ de re
dicere. Omnis beate vite racio
vt michi quidem videtur ex ſū
mi boni opinione ducitur. viden
dū igitur in primis ſencio quid
de ſummo bono phi veteres ⁊ q̄d
theologi noſtri ſenſerint. Ois
ſiquidem ſapientum inuencio ⁊
excogitacio ad hoc vnū confer
tur: hoc vnū ſpectat vt felicitatē
conſequamur. Nam ſi quid erit
melius qd ſe non adeptum eſſe
quis exiſtimet is certe hac feli
citate caruerit. affectus enī illiꝰ
boni potiundi cupiditate quo ſe
carere ſenſerit q̄eto aio eſſe nō
poterit. ſed ſemꝑ anget̄ ⁊ appe
ticione eius qd preſtancius opi
nabit̄ dies nocteſqȝ torquebit.
Ita fiet vt ſibi ſemper aliqd ad
cumulatā felicitatē deeſſe ſenci
at. Cetex de bonox finibȝ aliter
phi veteres: aliter noſtri ſenciūt
Quinimo ⁊ inter ipōs antiquos
vt ſcis quod ſit ſupremum bono
rum omniū ſumma diſcrepācia
atqȝ diſſencio eſt. q̄x ſentēcias

que magis vel defenſe vel ipug
nate fuerint ꝙ breuius potero
exponam · ac ſimul oſtendā id
quoqꝫ ſi potero ꝙ falſa fuerit
eorū opinio · Sunt qui ſummū
bonum in voluptate ponunt vt
ariſtippus ⁊ epicurus · Sūt qui
in ꝑuacione doloꝝ vt diodorus
Sunt qui in dolencia vt hiero
nī9 · Sunt qui honeſtati volup
tatem adiungant vt calipho ⁊
dinomachus · Sunt qui in ſciē
cia vt herillus · Sūt qui in ſola
virtute ⁊ honeſtate vt zeno et
ſtoici · Sunt qui in bonis animi
et corporis ⁊ fortune vt ariſtote
les ⁊ peripathetici · Nā de acha
demicis nihil dicā qui de finib9
bonoꝝ et maloꝝ videnť cum pa
ripateticis conſentire · ſed in eo
vno differre qꝺ quemadmodū
paripatetici affirmant ita eſſe ·
aut non eſſe · ſic illi vitata affir
mandi arrogancia dicunt ſibi
ita videri · aut nō videri · Quoꝝ
omniū ſentenciā ꝙ iuſta queqꝫ
ſit breuiter videamus · Qui vo
luptatem ſummū bonum exiſti
mant eoꝝ ſentenciam confutare
haud laborioſum puto precipue
cum a cicerone · ſeneca · lactācio
vt alios taceā grauiſſimis verb
atqꝫ ſentenciis ptractatū ſit ·
At primū omniū cuiuſmodi res
ſit voluptas ex ipſius verbi diffi
nicione iudicari poteſt · Nam ſi
eſt vt ciceroni videtur homini
diffiniendi peritiſſimo leticia ve
hemens in animo ⁊ commocio
ſuauis iocunditatis in corpore
ſiue iocundus motus in ſenſib9
vel ſi eſt vt in ſtoicis placet ſub
lacio animi ſīi racione opinātis
ſe magno bono frui · qꝺ nā dici
poteſt a ſummo bono alienum
Eſſet enī hoc tantū bonū nobis
primū ꝯmune cum beluis · Ille
enī racionis ⁊ oracionis expertes
ad voluptatē oīa referunt · ſeqꝫ
id vnum optarē ⁊ ſequi affirma
rent ſi naturē beneficio loqui poſ
ſent · Quid ꝙ eciam multa a
beſtiis fieri cernimus vt in enu
triendis ⁊ tuendis ex ſe natis
ꝗ quidē non ad finē voluptatis
ſed pocius cuiuſdā ab natura in
ſuos inſite caritatis proficiſci vi
deantur · Quid igitur foret ab
ſurdius ꝙ nobis ſtatuere illud
ſupremū bonoꝝ omnium cuius
non expertes ſunt pecudes vel in
quo et ab illis quodammodo ſu
peremur · Nam cū dedeit nobis
deus excellentē primo figuram
corporis et ſtaturā erectā celūqꝫ
intuentē · mutis vero animātib9
pronam et humi ſpectantem ·
non ē profecto in hominū nume
ro habend9 · qui eandē quā bru
ta ſibi proponat ⁊ ſtatuat ſūmi

boni racionem. Cumq; ipſe deus
nobis ingeniū racionem et me-
moriam dederit quarum rerum
expertes ſunt pecudes: quibus
diſcernere poſſumus ꝙtum ig-
nominie ac turpitudinis in vo-
luptate ſit extreme ſane inſipiē-
cie exiſtimandum foret rem tam
vilem tamq; deſpectam non mo-
do ſummū bonū ſed eciam bonū
dicere. Quin eciam ipſa natura
que de genere humano optime
merita iudicatur: cum homini
non ſolum rectam proceramq;
ſtaturam et celum ſuſpicientem
vt dixi ⁊ corpori ſenſus tribue-
rit vt omittam que animi ſunt
quibus carent cetera animalia.
de nobis profecto male merita
videretur ſi homini non aliam
ꝙ pecudi ſummi boni appeticio-
nem impreſſiſſet. huc accedit ꝙ
nulla res p̄nicioſior. nulla peſtis
acerbior vt architas ille tarēti-
nus ait hominū vite reperiri pōt
ꝙ voluptas. hinc enim ⁊ omnia
maloꝝ genera naſcunť. nullum
ſiquidē eſt tā impiū tam atrox
tamq; nephariū facinus: ad qđ
ſuſcipiendū atq; exequēdū vo-
luptas hoīem non ꝯpellat. hinc
multaꝝ vrbiū euerſiones: ne ho-
micidia ne alia ſcelera proferā:
ſepe numero ꝯſecute ſūt. q̄s enu-
merare non eſt neceſſe. ſunt eñ
in ꝓmptu. Nā vt omittā troia-
nū excidium in quo tot hominū
milia periere. nonne ⁊ gallia trāſ-
alpina que patrū noſtroꝝ me-
moria vel eciā noſtris tēporibus
prouincia tocius orbis terrarū
florentiſſima extitit ꝓpter hu-
iuſcemodi peſtē ſubito defloruit
⁊ in maxīas calamitates ꝯcidit.
Aiunt huius ſecte atq; hereſis
phi ſi tñ phi nominandi ſūt vir-
tutē iđ colendā atq; expetendā
eſſe ꝙ ea ſit efficiens voluptatis
que quidē vox michi pecudū vt
inquit cicero videť eſſe non ho-
minū. Nō erubeſcunt īpudētes
hoīes ne dicā imprudentes effi-
cere virtutē qua nil preſtabilius
homini a ſupis datū ē miniſtrā
⁊ ancillā voluptatis. O preclarā
phiam o ſūmā o ſingularē ſapiē-
ciā q̄ imperiū ⁊ pricipatū in hoīe
optinet hanc indigniſſime rei
famulatui ⁊ ſeruicio ſubdere non
vereanť. nec intelligūt ꝙ ſordid9
eſſꝫ virtutis finis ſi ea nichil me-
lius voluptate hoībus pateret.
Ego quidē nunꝙ illđ bonū appel-
landū putaui quo nō poſſꝫ eius
poſſeſſor honeſte gloriari nedū
illđ putē ſūmū ⁊ excellentiſſimū
oīm. Quis aūt ē vel oīno amēs
vel certe īpudēs q̄ ī bonoꝝ ꝯuētu
ꝑcepta voluptate gloriari ſine ru-
bore audeat. Sꝫ q̄ſpiā forte dixerit

Tu de corporis voluptate tantū modo intelligis non animi. Ego vero loquor licet in ea que corporis eſt inſit turpitudo maior ea videlicet racione. ꝙ hic finis non eſt a beluarū fine ſeiunctꝰ. nec ſit veriſſimile. nᵉ certe equū hominū et pecudū ſibi idē tanꝗ̄ ſignū ꝓponere. ad qᵈ ꝯſilia atq̃ actiōes ſuas dirigat itendatq̃ vt aūt exēplis res fiat illuſtrior Num cenſemus curcium qui ſe armatus precipitauit in illū inanē terre hiatum voluptatis cauſa mortē obiſſe. Num ſceuolam voluptatis cauſa manū que errauerat in ignē iniciſſe. Nū brutū romane libertatis auctorē filios ſecuri percuſſos voluptatis gracia peremiſſe. Num torquatū latino bello filiū eius ſtrennuū virum et victorem. voluptatis cauſa interfeciſſe. Num tres decios ꝓ ſalute exercitus humani voluptatis cauſa ſe morti deuouiſſe ⁊ in medios hoſtes citatis eq̄s percurriſſe. Nū. M. regulū ad mortem indubitatā voluptatis cauſa reuertiſſe. Nū marcū curium oblatum ſibi a ſanitibꝫ magnū auri pondus voluptatis cauſa reſpuiſſe. Num fabriciū ingētes pirrhi regis pollicitacōes voluptatis cauſa ſpreuiſſe. Nū priorem ſcipionē vxoris indibilis celtiberi q̄ nulla erat in tota hyſpania formoſior voluptatis cauſa concubitū abſtinuiſſe. Nū alexandꝝ ab vxore filiaq̃ darij pſtantiſſima forma regis voluptatis cauſa aīm īuictū preſtitiſſe Num ſolonē licurgū ⁊ ceteros legum latores voluptatis cauſa leges ꝯdidiſſe. Nū ipſos phōs tam laborioſis conatibus voluptatis cauſa vitā contriuiſſe. Nū deniq̃ temiſtoclem. periclē. cirū argeſilaum. alexandꝝ. Num fabium. marcellū. mariū. ſillam ceſarem auguſtum. cum res tam amplas. tamq̃ magnificas gerebāt voluptatē ēſpexiſſe. Aliud profecto. aliud maꝰ preſtācius atq̃ excellencius ſibi animo ꝓponebant. decus videlicet famā ac gloriā. licet et ipſi veri ſumi q̃ boni perfectam cognicionem non tenuerīt ⁊ in eo eciā errauerint. Preterea ſummū bonū quo iure quis dixerit qᵈ inſtabile caducū momentaneū fluxumq̃ ſit. Quis autem ignorat voluptatem ſiue corporis. ſiue animi velis infirmā eſſe atq̃ mutabilē ſed qᵈ ad illos attinet qui voluptatē ſummū bonum cenſent ſatis dignum ſit. Qui dolorum priuacionem ſummū bonum eſſe dixerūt hij plane michi videnē vel podagra vel laterum dolore

aliqñ affecti ita ſenſiſſe · michil
em̄ eſt qđ vehemēcius optet e//
grotus ꝙ̄ doloīs ⁊ morbi detrac
cionē · ʒ vt lactācius noſter ho
mo in diſputando pacucius ait ·
q̄d poteſt dici magis ridiculū ꝙ̄
id ꝓ ſūmo bono habere qđ a me
dico ↄſequi doles poſſʒ. Nā ſi id
ſummū bonū eſſʒ dolor vtiqȝ ſepe
optandus foret: vt dolore ſubla
to poſtea magis gauderemꝰ · Ex
quo plane ↄſequēs eſſʒ illū parū
felicē eſſe qui parū doluiſſʒ · feli
ciſſimū vero qui plurimū · qđ ꝙ̄
abſurdum ſit vides · Qui autē
indolenciā ſummū bonū ſtatuūt
nonne idē facere videnē qđ illi
qui volant in aere vt dici ſolet
aliq̄d deſignare · illud em̄ ſibi bo
nū effingūt qđ tm̄ a ſuperis petē:
non nobis dare valeamꝰ · nā in
cuius poteſtate eē dixerimꝰ pſta
re de ſe ipō ne vnq̄ doleat · hoc
certe non a v̊tute · nō a doctrina
non a racōe · non a ↄſilio ſed tm̄
a deo ↄſequi poſſumꝰ · Profecto
q̄ ita ſenciūt eoꝝ michi videnē
pſimiles q̄ talē ſapientē fingūt
q̄lis adhuc vt cicero inq̄t inuē
tus ē nemo · Quid ē aūt ſtulciꝰ
vel inepcius ꝙ̄ ea ↄmentarē ſibi
qȝ pro oīm maxio bono ꝓponē
qđ per ſe nemo adipiſci poteſt?
Sane q̄ hanc doloris vacuitatē
ſummū bonū dixit eſſe: is nō ſa
tis videt̄ intellexiſſe id qđ ariſ
toteli placet ⁊ cicero meminit ·
vt bouē ad arandū ⁊ equū ad ve
hendū ⁊ ad militarē vſū: vt canē
ad venandū · ſic hoīez ad res du
ras atqȝ aſperas eē natū · Quid
em̄ loci haberet fortitudo q̄ hoīez
maxie illuſtrē ⁊ celebrē facere cō
ſueuit ſi homini nunq̄ aliq̄d ad
uerſi ↄtingeret ꝓpter qđ aliqñ
dolendū eſſʒ. Sȝ hoc ē qđ hacte
nus · Qui v̊tuti voluptatē adi
ciūt ⁊ in hijs ſūmū bonū putāt ·
hij ſane ⁊ īpudencius mihi dicē
videnē ꝙ̄ hij q̄ in ſola voluptate
ſummū bonū ↄſtituūt · Cōiungūt
em̄ res natura ↄtrarias longeqȝ
diuerſas · Nā ſicut aqua ⁊ ignis
elementa inter ſe contraria atqȝ
pugnācia ſimul ſtare iūgiqȝ nō
poſſunt · ſic certe nec v̊tus cū vo//
luptate vllo mō copulari poteſt ·
aſpernat̄ em̄ natura reicitqȝ cō
traria · nec ꝓfecto ſecus ē volup/
tatē cū virtute ↄiungē ꝙ̄ pecudē
cum homine ſociare · atqui ita
ſe habet hec racio vt qui volup/
tatē ſequit̄ is virtute: q̄ virtutē
vt is voluptate careat · Sȝ hº hac
tenꝰ · Qui ſūmū bonū in ſciēcia
dixit eſſe honeſtius ille quidem
ſed tñ omnino non recte ē · ſane
ꝓpriū hoīs ſapere vt ſup̄ dictū
ē · ʒ in eo errauit q̄ putauit ſcien
ciā ꝓpter ſeipſam expetendā eē:

Cum̄ quidē illa alterius et extrī
ſice rei cauſa expetatur. Ideo em̄
ſciencias diſcimus queādmodū
inquit lactancius vt in illis ex
erceamur. vt per eas vel vite ne
ceſſaria vel ad ſplendorē honeſta
adipiſcamur. quoꝝ priora non
minus pecudum ꝗ̄ hominū eſſe
manifeſtum eſt. Ita em̄ brutis
animalibus queādmodū homi
nibus inſita eſt victus volupta
tiſq; appeticio. videre eciā licet
in beſtijs quibuſdam vt puta in
equis. tauris. leonibus. ymagi
nē ꝗ̄dam ſimilitudinēq; glorie
cupiditatis. ex ꝗ nō ab re poeta
maximꝰ de equo loquens experi
endū eſſe ait. Et ꝗ̄s cuiq; dolor
victo ꝗ gloria palme. Illud eciā
neceſſario ſequeretur ſi ſciencia
ſummū bonū eſſ; vt tam qui ma
las ꝗ̄ ꝗ bonas artes didiciſſent
beati eēnt qd̓ exiſtimarē nephas
puto. Qui vero ſummū bonū in
virtute ponunt hij ꝓfecto minꝰ
a ſummi veriq; boni cognicione
ꝗ̄ ceteri aberrarunt. ſed tamen
nec ipſi quod nam illud eſſet
ſatis agnouerunt. hec quidem
virtus ſuadet nemini nocere. pa
triam atq; amicos iuuare. com
muni hominū ſocietati ſeruire.
fidem preſtare. glorie vel opum
gracia nichil contra honeſtatē
contendere. nullo turpi queſtu rē
facere. nulla negligencia. nulla
pigricia quemꝗ̄ circūueniri per
mittere. contra aduerſa forti et
inuicto animo eē. res humanas
ↄtempnere. nulli fortune cedere
ardua ac laborioſa ſuſcipe. nullo
terrore adduci. nullo diſcrimīe
vt ſuſcepta deſerantur. Omnia
deniq; que homini eueniant in
rebus corpꝯis aut externis. nec
bona nec mala ducē. huius mu
nus eſt libidines refrenare. vo
luptates compeſcere. iracundiam
propulſare. auariciā cohercere.
oēs animi labes diluere. eiuſdē
eſt res altas atq; occultas in
ueſtigare. reꝝ inquirere. celeſtia
ſpectare. diuina ↄtemplari. deū
agnoſcere. Eſt hec profecto res
magna. que res adeo preclaras
gignit ⁊ continet. ſed tamen eā
ſummū bonum eſſe nequaꝗ̄ ex
iſtimandū eſt. Neq; em̄ virtus
illud eſt qd̓ ex ipſa virtute que
rimus. ſed eius pocius genitrix
atq; effectrix. hoc eſt em̄ illud
iter qd̓ nobis emeciendum eſt
ad verum ſummūq; bonū contē
dentibus. ad quod ſine virtute
nullo modo perueniri poteſt. Id
q; hoc vno argumento facile iu
dicari poteſt. Namq; vt ait ipſe
lactanciꝰ. aut hoc ſummū bonū
qd̓ querimus adeptu facile eſt
aut difficile. ſi facile ſūmū bonū

ſitre dici non poͤt · Quid em̄ tot
labo͛es · tot moleſtias · tot picula
q͛d eſt virtutis opus ſubeamus
Cur nos tantope macerem⁹ ac
ɔficiam⁹ ad ſummū et optatiſſi
mū bonū annitentes ſi illō adi
piſci leuiter poſſumus · ſꝫ cum vel
ɔmune q̄dqꝫ bonū vel mediocre
non poſſit abſqꝫ difficultate cō
parari : qm̄ natura boni ardua ⁊
laborioſa ſit quē admodū viciorꝫ
prona eſt et preceps : veriſimile
eſt hoc q͛d ſummū bonū ⁊ omniū
excellentiſſimū dicim⁹ nō poſſe
ſine ſūmis laboribus ſummaqꝫ
animi et corporis ɔtencione ven
dicari · id ſi ita eſt vt certe ē ho
neſta actione ac v͛tute ē opus
ad h⁹ ſupremū bonū ɔſequendū
Si igit͛ per virtutē ad illd̄ pue
niendū eſt · cui nā dubiū relinq̄
poͤt ipſam virtutē in qua exerce
mur que re circa laborioſa ⁊ peri
culoſa verſatur non eſſe ſummū
bonū · Equidē michi perſuadere
non poſſum ciceronem ⁊ eos qui
dixerunt ſummū bonū in virtute
eſſe et in quo virtus ſit ei nihil
deeſſe ad bene beateqꝫ viuendū
q̄uis aſſerant illam eſſe ꝓpter
ſe expetendam · nichil aliud vl-
tra virtutem ſpectaſſe · maxime
cum dicat in tuſculanis Honos
alit artes omneſqꝫ incendunt
ad ſtudia gloria · ⁊ i officijs Vir.

inuenitur qui laboribus ſuſcepꝫ
tis periculiſqꝫ aditis non quaſi
mercedem rerum geſtarum deſi
deret gloriam · Sic virgilius ·
vt cumqꝫ ferunt ea facta mino
res · Vicet amor patrie laudūqꝫ
immenſa cupido · Nec profecto
illa res erat quam ſibi propone
bant · quam ſpectabāt · ad quā
omnia eorum opera referebant ·
Id autem contingit ignoraciōe
ſummi boni cum enim carerent
veritatis lumine ac perfecte ſa-
piencie fulgore : nec aliquid vir
tute preſtancius reperirent : a vir
tute non receſſerunt · eamqꝫ in
ſeſe tamq̄ꝫ radios in ſolem reflec
ti voluerunt · Cumqꝫ ad virtu-
tis intelligenciam peruenerunt
quaſi querendo fatigati ſubſti-
terunt · nec ad celum vnde mor
taliū animi profecti ꝙ qꝫ reuſuri
ſunt mentē retulerūt · Qui vero
virtuti corporis ⁊ rerū externaꝝ
comoda addi volunt : ⁊ in hijs
ſummū bonū ponūt : in eo peccāt
ꝙ i hijs q̄ in poteſtate noſtra nō
ſūt ſummi boni finem ſtatuunt ·
Quis autem neſcit altera in po
teſtate nature : altera in caſu et
fortune temeritate eſſe repoſita ·
Nam quis eſt cui exploratū ſit
ſe incolumē ad veſperā fore · aut
rem familiarem ſibi vno dum-
taxat die integrā eſſe manſurā ·

Quod ſi ita eſt vt certe negari non pōt quiſnā hiſce acceſſoriȷs bonis putauerit vitam beatam fieri poſſe Summū quippe bonū vt lactācio placet tale eſſe oportet vt homini cū nullo animāte ꝯmune ſolius animi ſit· nec vllam cum corpore aut cum rebus externis communionē habeat· Ac deniqȝ tale vt nō poſſit abſqȝ ſciencia ⁊ virtute comparari hoc vero bonū ita diffinitū illoꝝ omniū ſentencias excludit de quibus facta eſt mencio· Quecumqȝ eñ dixerit aut nobis cū mutis animalibus ꝯmunia ſūt aut a noſtra poteſtate ſeiuncta· Que ſit philoſophoꝝ opinio de ſummo bono in quo vita beata contineāt ſatis explicatū videt· Nūc reliquū eſt vt quid noſtri de eo ſenciant explicetur· lactācius quidem ſummū bonū hoīs poſitū eē in imortalitate cenſet eamqȝ quaſi mercedē maximā laboꝝ ac meritoꝝ noſtroꝝ a deo mortalibus conſtitutā eſſe· Cōparariqȝ duabꝫ rebus religione ſcilicet ⁊ ſapiēcia· Ait eñ cū oīa que data ſunt homini pene videantur eſſe cōmunia brutis animantibꝫ· puta vox riſus caritas racio· videmus eñ illas ꝓpriȷs et ſibi datis a natura vocibus inter ſe noti ſquaſi ſimul colloqui· demulſis auribꝫ et rictu in laſciuiam ſoluto quaſi ridere· in fetibus gignēdis educandiſqȝ quaſi q̄ndam ſpeciem amoīs humani preſe ferre· in tuenda vita in fugiendis periculis quedam non obſcura racōis ſigna prebere Omnes animantes preter hominē religionis ⁊ ſapiencie exꝑtes eſſe video eaſqȝ ſoli homini conuenire· racionē aliquā beſtiȷs eſſe datam ad ſuſtētandā vitā homini vero perfectam ad diuinarū rerum intelligenciam Cui quidē opinioni aſſenſum eſſe ciceronē ait dicentē· Ex tot generibus nullū eſſe animal pret hominē qđ habeat aliquam dei noticiam nullamqȝ gentem eſſe tam inmanſuetā neqȝ tā feram que non eciam ſi ignoret qualē haberi deū deceat· tamen habendū ſciat· ſpectandū nobis eſſe in celum nullam aliā ob cauſam niſi ob religionē· Nam ſi rligio tollatur e medio nullā ſupereſſe nobis cum deo cognicionē· erigendos ad celū oculos aut religionis cauſa aut rerū diuinarū cognicōe· Sed quia res diuine hominis ingenio perfecte ꝯprehendi non poſſunt religioni ſeruiendū eſſe· oportere aūt religionem cum ſapiēcia coniungi· nec alteram rem abſqȝ altera pfectā

eſſe : eoſq; q̄ alterutram ſuſcipi
ant altera neglecta viam mag
nis erroribus implicitam ſequi
quoniam in hijs duabꝫ inſepa
biliter connexis et officium ho//
minis et veritas omnis incluſa
ſit . Idcirco inquit factus eſt
mundus vt naſcamur . ideo naſ
cimur vt factorē nr̄m ac mūdi
deū agnoſcamꝰ . iō agnoſcamꝰ vt
colamus . ideo colamus vt imor
talitatem pro laboꝝ mercede ca
piamus . hanc tamen immorta
litatem cum vera dei cognicione
et contemplacione coniunctam
intelligamus . In quo quidem
errauere philoſophi inter quos
M . cicero qui eciam ipſi immor
talem eſſe animū putauerunt . ſꝫ
verum deum omniū reꝝ condito
rem ac parentem defectu ſapiē/
cie neſcierunt . hoc de ſummo
bono lactancius . Iſidorus vero
ſacrarū lraꝝ doctiſſimus ſummū
bonū eſſe inquit deum qꝛ ſit in//
corruptus . incommutabilis . im
mortalis ⁊ ſimplex . que omnia
in ſolū deum cadunt . Nam etſi
immortales angeli atq; anime
ſunt tamen ⁊ cōmutabiles ſunt
quando in vicia prolapſe a deo
deſerunt̄ . Cuius verba afferre
cōmodius reor . Summū bonum
inquit deus eſt quia incōmuta
bilis eſt ⁊ corrumpi omnino nō
poteſt . Creatura vero bonum ſed
non ſummū : quia eſt mutabilis
et dū ſit quidē bonū non tamen
eſſe poteſt ſummū . Quid ē eni
dei immortalitas niſi eius incō
mutabilitas ? nam ⁊ angeli ⁊ a//
nime immortales ſunt : ſed incō
mutabiles non ſunt . Ideoq; ſo
lus deus immortalis : quia ſolꝰ
incōmutabilis eſt . nam anima
moritur dum deſerente deo de bo
no in malū mutatur . ſicut et an
gelus dum deſerente deo lapſus
eſt . Qd̄ materiā habet vnde ex
iſtat mutabile ē . qꝛ de informi
ad formā tranſit . Qd vero nō
habet materiā imutabile ē . ſicut
deus vtiq; imutabilis ē . Bene
itaq; ac ſubſtancialiter ſūt iſta
in deo . incorrupcio . imortalitas
et incōmutabilitas . vn̄ ⁊ merito
cūcte preponit̄ creature opus nō
cōſiliū apd deum mutari . nec va
riari eū quia per varia tempora
diuerſa precipit . ſed manēs idē
incōmutabilis et eternus . Qd
cuiq; tempori congruū eſſet ab
ipa eternitate in eiꝰ māſit diſpo
ſicōe cōſilij . Non nos aliud deū
putamꝰ aliud pulchritudinē eiꝰ
ſicut aliud ē homo aliud eiꝰ pul
chritudo . qꝛ deſiſtēte pulchritudi
ne homo manet : ac p hoc q̄ ita
intelligit deū corporeū eſſe credit
dū pulchritudo dei ipſe ſit deus

Jdeo deus dicitur ſimplex ſiue
non amittendo qđ habet · ſiue
quia non aliud ē ipſe aliud qđ
in ipſo eſt · Inordinate dici ſeu
ↄferri vicijs ea que ordinate in
deo ſunt vtpote ſimplicitas que
aliqñ dicit̃ pro ſtulticia et non
eſt apud deum · apud deū vero
ſumma ſimplicitas · ⁊ iuxta hāc
regulam cetera extimanda ſunt
hec yſidorus · Auguſtin⁹ magn⁹
perfectuſq₃ theologus ſummū
bonum eſſe cenſet eternam vitā
et ſummū malum eternā mortē
ac propter illam comparandā
nobis recte viuendū eē · Scrip
tū eſt eñ inquit · Juſtus ex fide
viuit qm̄ nec bonum noſtꝝ iam
videmus ex quo ē opus vt illđ
credendo queramus · Nec vero
vt ipſe teſtatur noſtꝝ recte viuē
ſatis eſt ad vitam illā adipiſcē
dam · niſi credentes et orantes
nos adiuuet qui ipā₃ fidē dedit
qua nos ab illo iuuandos eſſe
credamus · preclare ille quidem
de ſūmo bono ſi illud exiſtimat
eternam vitam Eterna eñ vita
quid ē niſi deus eterne vite lar
gitor · ipſe eñ eſt ⁊ vita et ſalus
noſtra · vnde illud · Ego ſum via
veritas ⁊ vita · Ipſe eternus qui
et principio caret ⁊ fine · igitur ⁊
vita eterna eſt cum deo eternū
eſſe ⁊ in deo eternū viuere · atq₃
in eius diuinitate cōtemplanda
omnes cogitaciones noſtras ia
cere · quā vnā rem tantummodo
in beatoꝝ mentibus verſari cre
diderim · Alibi idem auguſtin⁹
ſummū bonum ciuitatis dei eter
nam pacē eſſe inquit hijs v̄bis
Quamobrem cum ſummū bonū
ciuitatis dei ſit eterna pax ⁊at
perfecta non per quam mortales
trāſeant naſcendo atq₃ moriēdo
ſed in qua mortales maneant
nichil aduerſi omnino paciēdo
quis eſt qui illā vitā vel beatiſſi
mā eſſe neget vel in eius ↄpara
cione iſtā q̄ hic agit̃ q̄tis licet
animi ⁊ corporis et reꝝ externaꝝ
bonis plena ſit nō miſerrimā iu
dicet ſ₃ ſiue eternā vitā ſiū eter
nam pacē ſummū bonū iudicet ·
recte ille quidē · in deo eñ ē vita
eterna ⁊ pax ineſt eterna · in eo
ſūma quies ſūma trāquillitas ⁊
ſtatus omniū reꝝ cumulacōe per
fectus · Quid plures theologos
referam · Omnes eñ in id con
ſenciunt deum eſſe ſummū bonū
in eo beatoꝝ cogitaciones finiri ·
nichil extra deum appeti · nichil
deſiderari qđ eſt ſummi boni pro
priū · Quapropter ſi nec in ſola
voluptate · nec in doloris priua
cione · nec in indolencia · nec in
virtute cū voluptate ↄiūcta · nec
in ſola honeſtate · nec in ſciēcia

vt michi multis verbis expli-
caſſe videor. ſed in deo ⁊ in ipſiꝰ
dei fruicione et contemplacione
ac vite eternitate vt theologis
placet. illud iudicio meo recte
concluditur. nos in hoc orbe ter
rarum incolumes vitam beatam
adipiſci non poſſe. Jlla eñ vita
beata recte appellabitur que nul
lis eſt fortune telis opoſita.
nullis ꝓcellis obnoxia. ad quā
nec metus. nec dolor. nec inuidia
nec maliuolencia. nec obtrecta
cio. nec iniuria. nec vis. nec egri
tudo. nec perturbacio vlla que
animū ab perhenni tranquillita
te dimoueat penetrare poteſt. nā
dū in malis ſumꝰ. dū angimur
dum cruciamur. non niſi prius
finitis malis beati eſſe poſſumꝰ.
licet eñ racione duce humano-
rum caſuum contemptrice forti
ter aduerſa toleremus: tamen ſi
eri non poſſe arbitror hominē
quicumqꝫ ſit hijs que ſibi pret
naturam ⁊ voluntatem accidant
niſi omnino ſit ferreus non mo
ueri. Quid eñ putas diogenem
illum vel cloantem quorū vita
fuiſſe fertur emendatiſſima nū
q̄ emulacione. nunq̄ rei vllius
inopia laboraſſe: nunq̄ quippiā
deſideraſſe: nunq̄ re vlla pertur
batos fuiſſe: equidē michi intel
ligere videor nos ita natura ꝑa
ratos eſſe eaqꝫ condicione ꝯpoſi
tos vt non triſtari. non timere
non cupere. non dolere nequea-
mus. q̄ ſunt animi perturbacōes
ex corporis cogitacione procedē
tes. ſic eñ haſce animi paſſio-
nes cicero appellat. qm̄ animū
menteqꝫ perturbāt. hoc ipſum
clare teſtatur poetarū latinorū
decus hijs verſibus. Jngens ē
ollis vigor ⁊ celeſtis origo Se
minibus. q̄tum nō noxia corpa
tardant. Terreni qꝫ hebetant
artus moribundaqꝫ mēbra. Hic
metuūt capiuntqꝫ dolentqꝫ gau
dētqꝫ nec auras Suſpiciūt. clau
ſe tenebris et carcere ceco. Quis
eñ hos ſenſus animis abſtulerit
q̄ diu hoc terreno carcere ĩcluſi
ſunt: Cuiꝰ quidē tanta vis ē vt
ipſū animū diuinarū rerū: ⁊ vt
quidā volunt humanarūqꝫ peri
tum vires ſuas exercere non ſi-
nat. nam ſi quid in corpus inep
tum ⁊ male temꝑatum inciderit.
vel ſtoliditatis aliquando vel de
mencie ſigna edit. Quid q̄ hec
qua modo viuimus vita non re
ipſa vita eſt ſed mors. in quo ⁊
veteres aliqui maxime ſtoici pa
ripatetici ⁊ achademici cum the
ologis noſtris ſenciunt. defici-
mus enim ſenſum et ſine ſenſu
continue morimur donec hoc
graui corporis onere depoſito ad

ad eam vitam peruenitur · que
vera vita eſt · que immortalis ·
que omni ſollicitudine ac deſi-
derio vacua · que nichil niſi in-
corruptibile purum et ſimplex
poteſt tranſcendere · vbi ſumma
animi requies · vbi expletus vel
pocius contentus animus cum
agit cum ſuperis ſempiternum
vt non modo non mirer virgili
anū illō ſed eciā valde probem ·
O pater an ne aliquas ad celū
hic ire putandū eſt Sublimes
animas · iterūq; ad tarda reuti
Corpora · que lucis miſeris tam
dira cupido eſt · Quo nam enim
modo beata eſſe vita poteſt que
ipſi morti ſubiecta nos aliqñ
deſertura ſit · Nam ſi vita beata
vt ait cicero amitti poteſt beata
eſſe non poteſt · nec em̄ appellat᷑
beata vita niſi abſoluta atq; per
fecta · nec poteſt quiſq̄ alias bea
tus eſſe alias miſer · Qui enim
exiſtimabit ſe aliquando mi-
ſerū eſſe non poterit dici beatus
quoniā eo timore torquebitur ·
Nam cū ſemel eſt ſuſcepta beata
vita tam permanet q̄ illa ipſa
beate vite effectrix ſapiencia · hᵉ
em̄ vita preſens et corporalis vt
inquit lactancius beata eſſe nō
poteſt quia malis ſubiecta per
corpus · Epicurus deum beatum
vocat quia ſit ſempiternus et in

corruptꝰ · Beatitudo vero pfecta
eſt vt nichil ſit qd̄ eam vexare
minuere aut imutare poſſit · nec
aliter quicquā beatum quidem
exiſtimari poteſt niſi fuerit incor
ruptum · Incorruptū autē nichil
eſt niſi qd̄ immortale eſt · Sola
ergo immortalitas beata eſt qm̄
corrumpi ac diſſolui non poteſt
Nullus beatus inqt auguſtinꝰ
niſi qui viuit vt vult · et nullus
beatus niſi iuſtus · Sed vt ipſe
iuſtus nō viuit vt vult niſi eo
peruenerit vbi mori falli offendi
non poſſit eiq; certum ſit ſe ita
ſemper futurum · hoc em̄ natura
expetit que nec plene nec pfecte
beata erit niſi ſit adepta q̄ expe
tit · Nunc vero quis hominum
poteſt vt vult viuere qñ ipſum
viuere nō eſt in noſtra poteſtate
viuere em̄ vult et mori cogitur · et
ſi ideo mori velit nō quo noluit
viuere ſed vt melius viuat poſt
mortem · Nondū ergo vt vult
viuit · ſed cum ad qd̄ vult mori
endo peruenerit · Idem alibi · ab
ſit autem vt q̄diu in hoc bello
inteſtino ſumus nos eam beati
tudinē ad quā vincendo volumꝰ
peruenire adeptos nos eſſe cre-
damꝰ · hoc auguſtinus Poſſu
mus quidē ad illam beatā vitā
iter moliri ac ſtruere · Quibus
autē gradibus ad eam puadat᷑

ethi iam dictū eſt: dicendū tñ ē
iterū. Religione. ſapiencia. ſpe.
fide. caritate atq; ꝟtute. hoc vno
tñ beati eē in hac vita poſſum⁹
teſte lactancio. Si nobis eē be
ati minime videamur ſi fugiētes
illecebras voluptatū ſoliq; virtu
ti ſeruiētes in omnib; miſerijs
laboribuſq; viuamus. que ſunt
exercicia et corroboramēta virtu
tis. ſi deniq; illā aſperā viā diffi
cilēq; teneamus: que nobis ad
beatitudinē patefacta eſt poteri-
mus ipſo opulante aliqñ perue
nire. habetis guarine tuq; o la-
mola quid de ſummo bono et de
beata vita cenſeā. de qua a the
ologis noſtris alia multa dici
poſſe non negauerim. q̄obrem
finē ſermoni meo faciam.

Guarinus

Equidē anthoni tecum ſencio. et
valde me iuuit iſta tua de phi
loſophoꝝ ac theologoꝝ ſenten
cijs enarracio. credo idē lamolā.
Sȝ ſi in hac vita felicitatem nō
eſſe recte concluſum eſt vbi nā
illam eſſe diximus? quē locū
illi dabimus? qd nam ei domici
liū ſtatuemus?

Anthonius

Atq; iſtd erit tuū munus tueq;
ptes guarine. ſic eñ pacti ſum⁹
docere vbi ea ſit et q̄lis ſit: q̄ tibi
ſcio erūt explicatu facilia: qm̄ re
ligionis noſtre doctorib; te max
ime delectari non ignoro.

Guarinus

Etſi equū erat anthoni te hanc
partem proſequi atq; abſoluere
qui opiniones de ſummo bono
tam noſtroꝝ q̄ veterū attigiſti
tamen vt tue voluntati mos ge
ratur hoc muneris ſuſcipiā non
inuitus atq; vt potero exequar.

Anthonius

Perbenigne ac more tuo facis
guarine qui ſemper te michi et
omnibus amicis tractabilem p̄
bere conſueuiſti. Quamobrem
perge obſecro. qd idē te rogat
lamola non minus.

Lamola

Ego vero nō ſolū rogo ſed eciā
oro atq; obſecro. hec enim illa
pars eſt quā ego potiſſimū au
diē expecto: vt intelligā quo loco
hoc laborioſo itinē ꝯfecto michi
perueniendū ſit et cuiuſmodi vi
ta mea poſt mortē futura ſit. de
quibus licet audierim ſepe et le
gerim tñ illa ex te cognita me ve
hementer delectabūt atq; eciā
non nichil confirmabunt.

Guarinus

Aggrediar rem quamq̄ perdif
ficilem et theologo q̄ oratori
magis conguentem. preſertim
quia video vtriq; veſtrum illd
gratum foē ex hijs anthoni que

que a te grauiter ⁊ copioſe dicta
ſunt ſatis conſtare arbitroꝛ nō
eſſe in hoc orbe terrarū ſupremū
bonum· conſequi igitur ex eo vi
detur nos dum in hac vita ſu-
mus beatos eſſe non poſſe Jdqȝ
lactācius hijs verbis affirmat
Non cadit inquit beatitudo in
hoīez illo modo quo philoſophi
putauerunt· ſed ita cadit vt nō
tunc beatus ſit cum viuit in coꝛ
pore· qđ vtiqȝ vt diſſoluat̄ coꝛ
rumpi neceſſe eſt· ſed tunc cum
anima ſocietate et compagine
corpoꝛis liberata in ſolo ſpū viuet
in eo vero omniū theologorum
noſtrorū vt tu clare oſtendiſti
ſumma conſenſio eſt· deum eſſe
ſummū bonum ⁊ ipſius dei frui
cione atqȝ intelligencia· Apud
deum eīn ſtatus eſt omni deſide
rio vacuus· omniqȝ ex parte ꝑ
fectus· que eſt felicitatis diffini
cio· qđ quoniā adeo verum eſt
vt nichil verius ſit vitā beatam
eſſe vbi ſummū bonū ſit nemini
debet eſſe ambiguū· Si igitur
apud deum vita beata agitur·
dubitandum non eſt domiciliū
eius vite celum eſſe qđ eſt ꝓpa
dei ſedes· ꝙuis ipſe deus omnia
loca comprehendens nullo ↄpre
hendat̄ loco· ymo vero loca oīa
ſuaqȝ luce ⁊ poteſtate luſtret et
compleat· Nam vt pſalmiſta
inquit Celum celi domino· terrā
autē dedit filijs hominū· et idē
Quis ſicut dominꝰ deus noſter
qui in altis habitat et humilia
reſpicit in celo ⁊ in terra Cui vo
dubiū eſſe poteſt animū qui di
uinus ē ⁊ celeſtis in celū reuerti
locum nature ſue maxime ↄſen
taneū· cum ſciamus que corꝑis
ſunt in elementa ſua redire oīa
nam vt phiſicis placet que ter
rena ſunt in terrā· que humida
in aquā· que aerea in aerē· que
ignea in ignē diſſoluto corpore
reuertuntur· Nec illud paruo
argumēto eſt originis noſtre ce
leſtis noſtriqȝ in celum reditus
ꝙ a deo nobis data forma eſt
corporis ab alijs animantibus
longe differēs vt ante dictū eſt
ſublimis ſcilicet ⁊ ad celū erecta
vt originē ſuam contempletur ⁊
ſpectet atqȝ vt intelligat ſibi
eodem reuertendū eſſe vnde diſ
ceſſit· Jlla eīn ciuitas dei ē quā
mira pulchritudine atqȝ artifi
cio molitus eſt ſummus rerum
opifex· vbi plura inſunt bona ꝙ̄
omniū mortalium lingue effari
poſſint· ad quā quidem ciuitatē
quibus gradibus remeet̄ ſatis
a te anthoni dictū puto· habetis
paucis anthoni tuqȝ o lamola
vbi nam putem vitam beatam
eſſe· de qua plura alia dici poſſe

non negauerim. Sȝ quomiā id
a nemine religionis noſtre am-
bigi rere hac parte preterita ad
eam que reliqua eſt iam me cō
feram. ea vero eſt vt oſtendam
ſi modo poſſim cuiuſmodi vita
illa beata ſit. nec me latet id p-
ſtare ꝙ̄ ſit difficile. q2 nō modo
videri non poteſt ſed nec raciōe
nec intelligencia comprehendi.
magis enim ⁊ longe alcius hoc
eſt ꝙ̄ q̄ humani ingenij vis a-
ſpirare valeat. Sed tamen ꝙ̄ p-
tum ex theologorum noſtrorū
ſcriptis percipere legendo potui:
de tanta re dicam quid ſenciam
Beata vita vt michi quidem
videtur tota eſt poſita in dei fru
icione. Frui autem deo michil
aliud exiſtimo niſi deum con-
templari atqȝ cognoſcere. licet
vim eius et magnitudinem nul
lus vel beatorū ſpirituum plene
perfecteqȝ poſſit vt iam dictum
eſt racione complecti: quoniam
immenſus et infinitus eſt. Tūc
enim ſoluti hac corporis moleſ
tia puro ac ſimplici corpore aſ-
ſumpto deū licebit intueri atqȝ
agnoſcere. Nam vt ait apoſto
loꝝ princeps. nūc quaſi per ſpe
culum in enigmate deum vide
mus. tunc autem facie ad faciē.
Et alibi. Videbit omnis caro ſa
lutarē ſuū abſqȝ difficultatis mo
do. Videbimus et angelos om-
neſqȝ beatorū ſpirituum ordines
quaſi conciues et contubernales
noſtros. videbimus ⁊ omnia q̄
in celo ſunt ⁊ que ſub celo ſunt.
Quid erit enim qđ eius aſpec
tum fallat qui videt videntem
omnia: nichil profecto eorum
nos fugiet q̄ vbiqȝ fuerint. Et
que nunc nobis videnť obſcura
de trinitate et ceteris archanis
que a theologis tradita ſunt fi
ent nobis ipſa luce clariora. ani
mus enī hac terrena compagie
liberatus et abiecta carnis ſarci
na ad naturam p̄ſtinam ac ſuā
reuerſus oīm reꝝ ſcienciā recupe
rabit vt platoni: vel conſequeť
vt ariſtoteli et noſtris placet.
Nam cum ſit diuine nature p-
ticeps cui oīa cognita et pſpecta
ſunt: credibile eſt et humanos
animos oīa cognituros poſtꝙ̄
in eum locum redierint vnde di
greſſi ſunt. nec amplius ſatur-
no. ioui. marti. ſoli. veneri. mer
curio. lune quos nunc planetas
perhorreſcimus. quoꝝ re ortus ⁊
occaſus tanta cura et formidine
obſeruamus. ſubiecti erunt. nec
officere nob poterit illoꝝ curſus
recurſuſqȝ nec. āpli9 extimeſcēt
reges diros horribileſqȝ terris
cometas quos nūc tanto pe per
timeſcūt. erūt nota ⁊ explorata

omnes ſtelle quibus nichil p-
fecto quo ad ſplendorē illuſtri⁹
quo ad ornatum et varietatem
pulchrius fingi poteſt. Erit in ea
vita eterna pax. ⁊ ea quidē vera
nulliſq; inſidijs obnoxia. nullā
enim poteſtatem in eos qui in
celo fuerit retinebit ille hoſtis
omnis animaꝝ. quinimo vna
cum dampnatis apud inferos
perpetuo cruciabit. nec euadēdi
ſibi āplius vlla poteſtas dabit.
erit ibi ſumma animoꝝ trāquil
litas ⁊ requies. omni cura moleſ
tia ⁊ cupiditate ⁊ angore vacua
teſte yſaia dicente. Sedebit po
pulus in pulchritudine pacis ⁊
in tabernaculis fiducie et requie
opulenta. Erunt corpora noſtra
ipſa luce clariora. atq; ipſo aere
ſubtiliora vt quocumq; velint
non ſecus penetrare valeant q̄
corporei ſpiritus. fulgebūt inq̄t
matheus iuſti ſicut ſol in regno
patris mei. Quid aug⁹. vbi vo
let inquit ſpiritus ibi erit proti
nus ⁊ corpus. qđ ezechiel de ro
tis inq̄t. erit ibi ꝑpetua iuuētus
et ſemꝑ florens quā nullū ſeniū
nulla tꝑis magnitudo corrūpet
nulla diuturnitas extinguet. in
illa enī viriditate ⁊ pulchritudi
ne perpetuo cum deo manebim⁹
pſalmiſta teſtante. renouabitur
inq̄t beatoꝝ vt aquile iuuētus

Nec vero paruum ē munus q
nulli morborū generi amplius
ſubiecti erimus. corpora enī nrā
omni terrena concreatione pur
gata nichilq; ſenſionis recipere
omnino poterunt. Nec enī ele
menta ex quibus ↄſtant huma
na corpora poſt reſurrectionem
noſtram vim vllā in nos habi
tura ſūt oēm ſiquidem poteſtatē
ſuam prorſus amiſerunt. erūt
enī vt dixi adeo defecata ⁊ pura
ipſa corpora omni admixtione
et corruptibili labe depoſita vt
nullam omnino violenciā extrī
ſecus ſentire valeant Cuius rei
teſtis eſt yſaias ita inquiens.
Occupabit ſalus muros meos
hoc ē celos ⁊ beatoꝝ ſedes. Mu
rus namq; dei paradiſus ē vbi
cum eo quieturi ſumus. erūt ibi
dem omnia cumulatiſſime que
a nobis deſiderari poſſunt vt ni
chil exterius nobis querendū
ſit. Deus enī optimus maxim⁹
in quo oīa bona inſunt deſideria
noſtra complebit. nec vllū cupi
ditatibus nrīs ꝓrſus relinquet
locum Saciati enī ⁊ expleti ho
minū animi preſentibus ſibi a
deo conceſſis contenti erūt. hoc
eſt qđ ait pſalmiſta. Saciabor
cum apparuerit gloria tua. ſic
paulus deū loquentē faciens ait
Ego ero queūq; ab hominib⁹

honeſte deſiderantur·vita·ſalus
virtus ⁊ gloria·⁊ copia ⁊ honor
et pax· ⁊ omnia bona·ſic enim
et illud recte intelligitur qđ ait
apoſtolus·vt ſit deus omnia in
omnibus· ipſe enim finis erit
omniū deſiderioꝝ noſtrorū qui
ſine fine videbitur·ſine fine a/
mabitur·ſine defatigacione lau
dabitur·recte ille quidem ⁊ vere
iugiter et ſine intermiſſione dei
laudibus vacabitur·⁊ ſcilicet in
eo vno occupata ſtudia noſtra
vt pro ineffabilibus atq; im/
mortalibus meritis nobis a deo
impartitis illius maieſtati ↄti
nue gracias agamus·Sed que
laudes q̄ graciaꝝ actiōes tantis
in nos dei beneficijs ⁊ muneribꝫ
reſpondē poſſint·Erit eciā in ipō
paradiſo vera et ꝑfecta gloria q̄
nec emulacōe nec ſimulacōe offi
cij nec vllo genē corrupcele pa
rabit·neq; eñ ambigendū erit
q̊ maiorē gradū vel grām apud
deū adipiſcamur·iuſticia eñ di
uina q̄ iuſta ē ſūma atq; ꝑfecta
non ſinet beatoꝝ quēq̄ꝫ merito
honore ⁊ digno gradu carē·nec
erit vnus ex oībꝫ q̄ non eo ḡdu
atq; ordie ↄtentus ſit quē ſibi
diuina ſapiēcia ↄſtitueit·nec vo
reperiet qui alteri inuideat·q̄ꝫ/
uis alius in ſublimiori aut dig
niori loco collocatus ſit·Nā vt

nec archangelis angeli·ſic nec
ſanctoꝝ vllus inferior ſuꝑiori in
uiderit·Cuius quidē rei aug·no
bis ē teſtis locuples·ita inq̄ens
Atq; eciā beata illa ciuitas mag
nū bonum in ſe videbit ꝙ nulli
ſuperiori vllus inferior inuidebit
ſicut nūc non inuidēt archāge
lis angeli·tam q; nollet eē vnuſ
q̄ſq; qđ nō accepit· q̄ꝫ nec ī cor
pore eē vult oculus q̄ digitus eſt
cū mēbꝝ vtrūq; ↄtineat tocius
carnis pacata cōpago·ſic itaq;
habebit inquit donū alius alio
minus vt hoc q̊q; donū habeat
nec velit amplius·Sed ego illđ
ſolū certamen in beatoꝝ mētibꝫ
eſſe manſuꝝ crediderī·vt ſcꝫ deū
intelligāt eiuſq; immenſam po
teſtatē ⁊ ſapienciā ſpectēt atq;
perpendāt·Quid loquar ſūmā
caritatē·ↄſenſū·equanimitatē·
ↄſtanciā·omnia deniq; bona q̄
in celo ſūt·Erit ergo inquit au
guſtinus illius ciuitatis dei et
vna in omnibꝫ ⁊ in ſingulis inſe
parabilis voluntas ac libera·ab
omni malo liberata·⁊ ab omni
bono īpleta·Fruens indeficiēter
eternoꝝ iocūditate gaudioꝝ de
qua gloria hoc dicit aplus·Cū
xpūs apparuerit vita nrā tūc et
vos cū ipō apparebitis in gloria
Nec tacebo illi⁹ vite ꝑhēne gau
diū qđ nlla vnq̄ꝫ triſticia ↄfūdet

nulla egritudo debilitet·nulla ve
tuſtas corrumpet·ſemper enī et
aſſidue meditantes res diuinas
in quibus eſt ſumma leticia·ſū
maqȝ iocunditas beatoꝝ animi
leti erūt·nec iā poterit q̄tq̄ eis
accidere qđ gaudiū illud mentē
qȝ perturbet·Nichil enī poterit
fortuna que nūc falſo rebus hu
manis dominari putat̄·qm̄ nec
offendi nec decipi nec violari
poterunt exſuſcitata in meliorē
lucem corpora·nec vllū omnino
iniurie genus perpeti·nec vero
peccandi beatis poteſtas erit·nō
quo liberū tollatur arbitriū·ſed
diuina gracia ꝛ ſpiritu ſancto co
operante·qui nichil niſi ſanctū·
niſi rectum·niſi deo acceptum in
illoꝝ mentes ꝛ cogitaciones pa
cietur irrepere·qđ quidē ab au
guſtino hijs verbis expreſſum ē
Nec ideo inquit liberū arbitriū
non habebunt quia peccata eos
delectare non poterunt magis
quippe erit liberum arbitriū ad
delectacionem peccandi vſqȝ ad
delectacionē non peccandi inde
clinabilē libertatē·Nam primū
liberū arbitriū qđ homini datū
eſt quando primum creatus eſt
rectus potuit non peccare ſed po
tuit ꝛ peccare·hoc nouiſſimū co
potencius erit quo peccare non
poterit·verꝝ hoc quoqȝ dei munē

non ſue poſſibilitate nature·
Quid illud diuinū donum oīm
longe maximū ꝛ preſtantiſſimū
dicerem immortalitatem ſcilicet
qua beati donabunt̄·quid hoc
vno expetibilius optare a deo
poſſumus quo ve ipſi deo ſimili
ores ꝛ propiores fiam⁹·Eſt enī
deo propria īmortalitas q̄tum
et angeloꝝ et beatoꝝ ſpirituum
ordinibꝰ magnitudine pietatis
ſue nobis impartiri dignatus
eſt vt cum illo imperpetuū viui
uamus eius maieſtatē tota mē
te totoqȝ animo contemplantes
venerātesqȝ Siquidē quicquid
mortale eſt e corporibus noſtris
ſubtrahens·illa amplius morti
mancipata eſſe non ſinet·qua
ſecuritate que poteſt eſſe maior·
Nam ſi mors omniū rerū que
aut corpi aut animo poſſint ac
cidere formidoloſiſſima et acer
biſſima eſt vt fert communis opi
nio nichil profecto preſtancius
a deo mortalibus donari potuit
q̄ immortalitas·q ſi beati pu
tantur in hac vita qui ad centū
annos vixerunt q̄to beaciores
iudicandi ſūt qui ſemper viuēt
Preſertī cū hec vita qua modo
viuimus in terris non modo
theologoꝝ noſtroꝝ verum eciā
philoſophoꝝ veterum ſentencīa
mors ſit·Illa autē celeſtis vita

vita quam nulla ſit vetuſtas vt
dixi nulla temporis longinqtas
ↄſūptura. O felicē o fauſtū diē
cū in eā ſedē tanto conatu predi
tam tanta ſiderū varietate diſ
tinctam peruenerimus: vbi euo
fruemur ſempiterno. hec eſt ea
vita cuius adipiſcēde gracia ſte
phanus prothomartir lapidi-
bus ſe cedi ſuſtinuit. hec eſt ea
propter quam iohannes bap-
tiſta capitale ſuppliciū pati non
dubitauit. Eſt hec ea cuius cau
ſa petrus ⁊ paulus apoſtoloꝝ prī
cipes alter ceruicem ſecari per-
mittere: alter in crucē tolli non
recuſarunt. hec eſt ea ob quam
bartholomeus ſe viuentē cute
nudari paſſus ē. hec ē ea ꝓpter
quā ſebaſtianꝰ ſagittis ad necē
ↄfigi non renuit. hec ē ea ꝓpter
quā laurencius flāmis ſubici ⁊
ī modū agni torreri nō timuit.
hec deniqꝫ ē ea vita ꝓpt quā mil
ti ⁊ ꝓpe inumerabiles clariſſimi
et eruditiſſimi viri huic ſeculo
abrenūciauerīt ſibiqꝫ ipſis oībꝫ
humaīs rebꝫ interdixerīt. hᶜ ſūt
anthoni ⁊ lamola q̄ de vita btā
ſentiē mihi videor videlicet vbi
ſit ⁊ cuiuſmōi ſit q̄ntū ex doctoꝝ
nrōꝝ lectiōe percepi. ad quā vti
nā perueniamꝰ aliqn̄ vt cū eo bea
toꝝ cetu ꝑpetuo ↄgaudere valea
mꝰ. Quare niſi quid aliud vul
tis huic queſtioni modū ſtatuā

Anthonius

Tu certe tum argumentis tum
auctoritatibꝫ grauiſſimoꝝ theo
logoꝝ adeo mihi in hac q̄ſtione
ſatiſfeciſti: puto idē lamole: vt
theologū aliū preter te deſidere
mꝰ neminē. Atqꝫ de ea re de me
loquor nulla mihi dubitacio vel
obſcuritas relicta ſit vt te nō mi
nus preſtantē theologū q̄ ora-
torē putē. plane cū mente ⁊ cogi
tacione ↄplector queūqꝫ in hāc
ſentenciam modo dixiſti neſcio
quid nam addi poſſit quo no-
cior eſſe queat humano generi
vite felicitas. Preterea iam ad
ueſperaſcit noxqꝫ hortatur diei
tempus vt animū a labore rele
uemus niſi quid aliud lamola
noſter velit.

Lamola

Non eſt profecto qd amplius
de re iſta diſputari deſiderē. ita ē
michi oīs penitus ſublata dubi
tacio ſi qua aīo prius inſederat.
Et ſane mi preceptor nihil ē qd
pridē in te miratus ſū magis q̄
que nunc ex te audiui de theo-
logia dicente. Ego plane igna
rus eram tam bonū theologū te
eſſe. quē ſciebam ſemper rethori
cam artē profeſſū: ex qua quidē
magnā gloriā adeptus es etatē
in ea omnem contriuiſſe.

Guarinus
Factis amici vterq; ⁊ pro vr̄a
conſuetudine quā ſemper et in
omni ſermone ⁊ in hac queſtio
ne ppetua tantū mihi tribuiſtis
quātum michi iure tribui poſſe
nec agnoſco nec poſtulo. Q̄d me
theologum preſtantem aſſeris
nolim michi tantū oneris impo
nas. Scio em̄ q̄ꝑ procul abſim
ab ea facultate. ſed ſi me theolo
goꝝ ſtudioſū appellaueris nō mē
cieris ⁊ id a te dici facile pacior
Q̄d vero vtriq; veſtꝝ ſatiſfactū
a me fuerit vehementer gaudeo
Id enim eſt michi omniū opta
tiſſimū que michi poſſint ī vita
contigere ſi ingenio ⁊ induſtria
mea que vobis grata ⁊ iocunda
ſint que ve comprobetis ipſi pre
ſtare poſſim. Tum facto dicēdi
fine reliquum diei tempus de-
ambulacioni datum eſt :.

Explicit tractatus de vite fe
licitate per barthomeū facium
ordinatus :.

hVnc librum compoſuit
ſeneca nobiliſſimus ora
tor ad gallionē amicū
ſuū ↄtra oēs impetus et machi
namenta fortune. fecit aūt illū
ſub dialogo vt ſit ſenſus con
querens ⁊ racio confortās. liber
autem iſte ⁊ ſenſuum maieſtate
et eloquij claritate ⁊ ſentenciaꝝ
breuitate refulget.

Lucij annei ſenece de rēmedijs
fortuitoꝝ liber feliciter incipit.

lIcet cunctoꝝ poetaꝝ
carmina gremiū tuū
ſemper illuſtrent ali//
quando deliberās hoc
tibi opuſculum pro accidentibꝫ
caſibus dirigere curaui q̄d non
precedētes ſed poſteri narrabūt
Unde ergo primū incipiendum
tibi videtur a morte ab vltimo
inquis ymo a maximo ad hoc
precipue gens humana ↄtremit
nec īmerito videtur ſibi hoc fa
cere. ceteri enim timores habent
aliquē poſt ſe locum. mors aūt
omnia abſcindit. alia nos tor
quēt mors omnia deuorat. Om
niū que horremus exitus ad hāc
ſpectat aliorum per circuitum.
Eciam qui aliud ſe non timere
iudicant hoc timēt. Quicquid
aliud extimeſcimus. habet aut
remediū aut ſolaciū. Sic ergo
te forma vt ſi quis tibi palam
mortē minetᷣ omnes tercīculas
eius eludas. vale.
De morte ſenſus ↄquerit

Morieris.
Racio confortat.
Jſta hoīs natura ⁊ nō
pena eſt. Senſus. Morieris
Racio. Hac ꝯdicione intraui
vt exirē. Senſus. Morieris.
Racio. Genciū lex eſt q̄d acce
pis reddē. Sēſus. Morieris.
Racio. Peregrinacio ē vita. cū
mltū ābulaueris demū redeūdū ē
Senſus. Morieris.
Racio. Putabam te aliquid
noui dicē. ad hᵒ veni. hoc ago.
huc me ſinguli dies ducunt. naſ
centi michi protinus natura po
ſuit hunc terminū. quid habeo
q̄d indigner. hec verba intraui.
Senſus. Morieris.
Racio. Stultum eſt timere
quod vitare non poſſis. Jſtud
non effugit eciam qui diſtulit.
Senſus. Morieris.
Racio. Nec primus nec vlti
mus. omnes me anteceſſerunt.
omnes ſequentur.
Senſus. Morieris.
Racio. Nichil graue eſt q̄d
ſemel alienum es meum noui.
hoc equidem cum eo creditore
ꝯtrahi cui detorquere non poſſim
Senſus. Morieris.
Racio. Dij melius ꝙ nemo
michi iſtud minari imortalis pōt
Senſus. Morieris.
Racio. Hic ē humani officij ſi
nis. q̄d ſanus exactorē moleſte
tulit. q̄ tranſit orbis ego trāſibo.
Quid ego neſcio me eē aīal raci
onale ⁊ mortale. cū racionali ē ⁊
mortale. Senſus. Morieris.
Racio. Ad hāc ꝯdicōez cūcta
gignunt̄ ⁊ q̄d cepit deſinit.
Addicio
Senſus. Mori timeo.
Racio. Et naſci timuiſſes ⁊ vi
uere vite. limē inicū mortis ē.
vita ipſa curſus ad mortē ſeu ve
rius mors quedā. Quicq̄d ē na
tū morit̄. q̄cq̄d morit̄ natū erat
Senſus. Mortem metuo.
Racio. Nichil eſt metuendū
q̄d affert neceſſitas nature.
Sēſus. Anim⁹ mortē timet.
Racio. Si ſibi ſuꝑuacu⁹ tīor.
imortalis ē eīn ipſe. ſi corpi ſuo
hoſti cuiā gerere pietas debita.
Senſus. Mortē horreo.
Racio. Si q̄d in morte mali
ē idipſū metus mortis exaſpat
At ſi nihil malū ipſe metus ē ma
lū. ſtulticia ē malū ſuū vel augē
vel facere. Sēſus. Morieris.
Racio. Jmo carnis tributū na
ture debitū ꝑſolues mox futurus
liber. Fac libens q̄d vel nolens
faceres. Cupias quodcūq3 nēce
eſt. nō ē vtilius ymo quidē nō ē
aliud in nēcitate ꝯſiliū. Quicq̄d
ſit a volente ſit leuius ⁊ deſinit
eē neceſſitas ſi volūtas acceſſeit

Senſus · In freto morieris ·
Racio · Non vbi ſed qualiter
moriaris ad rem pertinet ·
Senſus Quo deuenerūt opes ·
Racio · Vnde venerūt reuertent̄
Hoc ē ad fortune manus inde
rurſus ad alios abiture apud
neminē diu manſure vage ſunt
enim ſtare nequeunt ·

De decollacione · Senſus

SEd decollaberis ·
Racio · Quid intereſt an
ceſim moriar an punctī
Senſus · Sed ſepe ferieris ꝛ
multi in te gladij conuenient ·
Racio · Quid refert ꝙ multa
ſint vulnera non poteſt ampli⁹
quā vnum eſſe mortiferum ·

De morte in peregrinacione ·
Senſus ·

PEregre morieris ·
Racio · Vndecumqȝ ad
inferos via vna eſt ·
Senſus · Peregre morieris
Racio · Hoc eſt in patriam ſi
ne viatico peruenire ·
Senſus · Peregre morieris
Racio · Ego q̄d debeo ſoluere
paratus ſū · videat fenerator vbi
me appellet ·
Senſus · Peregre morieris ·
Racio Nulla t̄ra aliena morituro ē
Senſus · Morieris ·
Racio Non eſt grauior foris ꝙ
domi ſompnus ·

De morte i iuuētute Senſ⁹

SEd iuuenis morieris ·
Racio · Optimum eſt
anteꝙ optes mori ·
Senſus · Iuuenis morieris ·
Racio hoc equidem vnum eſt
q̄d eque ad iuuenem ꝙ ad ſenē
pertinet · Non citamur ex cenſu
nec exigitur numerus annorū ·
et adoleſcētes ꝛ impuberes eadē
fati neceſſitas vrget · optimum
eſt mori cum iuuat viuere · que
enim virtus eſt cū eiciaris exire
Senſus · Iuuenis morieris
Racio · Quicūqȝ ad extremū
fati ſui venit ſenex moritur · non
enī refert que ſit hominis etas
ſed que ſit meta ·
Senſus Iuuenis morieris
Racio · Fortaſſe alicui malo me
ſubducit fortuna ꝛ ſi nulli alij
certe vel ſenectuti ·
Senſus · Iuuenis morieris ·
Racio Non refert q̄t annos ha
beā ſ3 q̄t acceperī · ſi plus viuere
non poſſum hec eſt ſenect⁹ mea

De morte ſine ſepultura ·
Senſus ·

INſepultus iacebis ·
Racio · Quid aliud huic
reſpondeam ꝙ virgilianū illud
Facilis iactura ſepulchri · facilis
inꝙ ſic vt nulla facilior · Si mi
chil ſencio non pertinet ad me
iactura corpis iſepulti · ſi ſencio

omnis ſepultura tormentũ eſt.
Sẽſus. Inſepultus ima iaceb
Racio. Quid intereſt ignis
me an fera cõſumat an tempus?
vltĩa oĩm ſepultura. Iſtõ nõ ſen
ciẽti ſupuacuũ ẽ. ſenciẽti onus.
Senſus. Inſepultus iaceb.
Racio. Aut tu cõbuſtus. aut
tu obrutus. aut tu incluſus. aut
tu putridus. aut tu euiſceratus
et conſtrictus. aut traditus la-
pidi qui te paulatim edat ⁊ ex
ſiccet. Nulla ſepultura eſt. non
ſepeliemur ſed proiciemur.
Senſus. Non ſepelieris.
Racio. Quid in re tutiſſima
trepidas? vltra penaꝝ oĩm termi
nũ iſte locus ẽ. vite mlta debemꝰ.
morti nihil. Multũ fortune licet
in naſcentem. in extinctũ nichil
Non defunctoꝝ cauſa ſed viuoꝝ
inuenta eſt ſepultura vt corpora
et viſu feda ⁊ odore amouerent̃
Alios terra obruit. alios flãma
conſumpſit. alios lapis ad oſſa
redacturus incluſit. Sic nõ de-
functis ſꝫ noſtris oculis pͥmꝰ.

Addicio

Sẽſus. Inſepultus abiciar.
Racio. Alitibus inuides. an
feris. an piſcibꝰ? nã ſi metuis tibi
baculũ ſeu cuſtodẽ iuxta te poni
iube. quo a cadauere depellant̃.
Senſus. Iudis i malis meis
nam profecto nil ſenciam.

Racio. Quid ergo times qđ
nõ ſencies? nam ſi ſencias pro-
bes. ſentientem eñ ſepelire neca
re eſt. Te niſi terra contexerit ce
lum teget. Notũ eſt illud. Celo
tegitur qui non habet vrnam.
Senſus. Defuncto mihi ter
ra negabitur: preduꝛum.
Racio. Non id durum ſed tu
mollis q̃ nͤ ſencies nͤ ledi q̃as.
Senſus. Inhumatus lin-
quar horridum auditu. Inſepul
tus abiciar.
Racio. Age res tuas curam
hanc linque viuentibus.

De egritudine. Sẽſus

EGroto.
Racio. Venit tem-
pus per quod experimẽ
tum mei caperem. Non in mari
tantum aut in prelio vir for-
tis apparet. exhibetur eciam in
lecto virtus.
Senſus. Egroto.
Racio. Non poteſt illud toto
ſeculo fieri. aut ego febrem re-
linquam aut ipſa me. ſemper v-
na eſſe non poſſumus.
Senſus. Egroto.
Racio. Cum morbo michi res
eſt: aut vincetur aut vincet.

De maliloquio. Senſus.

Male de te loquunt̃ hoĩes
Racio. Sed mali mo
uerer ſi de me marius

si catho·si lelius sapiēs·si alter catho·si scipiones duo ista lo-querentur·nūc malis displicere laudari est· non potest vllā auctoritatem habere sentenciā vbi quī dampnandus est male de te loquitur·

Sensus·Male de te loquunt̄·

Racio·Moueret si iudicio hoc facerēt·nūc cum morbo faciunt non de me loquuntur sed de se·

Sensus·Male de te loquunt̄·

Racio·Bene eñ nesciūt loqui·faciūt non qđ mereor ꝫ ꝙ solēt Quibusdā eñ canibꝰ sic innatū est vt non pro veritate sed pro consuetudine latrant·

De exilio· Sensus·

Exulabis·

Racio·Errās cū oīa feceris patriā meā transire non possum·omniū vna ē extra hanc nemo proici potest·

Sensus·Exulabis·

Racio·Non patria michi mea interdicit̄ sed locus·in ꝙcumqꝫ terrā venio in meam venio·nulla terra exiliū est ꝫ altera patria ē

Sensus·Nō eris in patria

Racio· Patria est vbicumqꝫ bene es·illud autem per qđ bene est in homine non in loco est·in ipsius inꝗ̄ potestate ē quid sit illud fortunij·si eñ sapiens est peregrinatur·si stultus exulat̄

Sensus·Exulabis

Racio· Hoc dicis alterius loci ciuitate donaberis·

De exilio· Addicio·

Sensus·In exilium ire cogor ⁊ iubeor·

Racio·Si sponte peregrinacio erit non exilium ⁊ memēto quibusdā exitum quibusdā vero reditū pro exilio foē·Sūt quibꝰ nusꝗ̄ peius ꝗ̄ in patria sua sit

Sensus·In exilium eo·

Racio· ymo forsan in requiē sub obtentu false miserie vera felicitas·iā saltē ab inuidia tutꝰ eris

Sensus·Mittor in exilium

Racio· ymo in experimentum tu videris quem te in exilio prebeas·si succumbas exul verus·si consistis exilio clarus vt multi olim qui inuicti ⁊ fulgidi per asperitates incesserūt vt sequētibus iter rectum ostenderent

De dolore·Sensus·

Dolor imminet·

Racio·Si exiguus est feramꝰ leuis est paciēcia si grauis feramus non leuis est gloria·

Sensus·Clamorē dolor exꝓmit

Racio·Sed secreta non exꝓmat non potest homo dolori par esse nec racioni dolor·

Sensus·Dura est res dolor·

Racio·ymo tu mollis·

Senſus. Pauci dolorem ferre potuerunt.
Racio. Simus ex paucis.
Senſus. Imbecilli natura ſumus.
Racio. Naturam infamare nolite. illa nos fortes genuit.
Senſus. Fugiamus dolorem.
Racio. Quid ꝙ ille iam ſequitur fugientem. contempnite dolorem aut ſoluetur aut ſoluet.

De paupertate. Senſus.

PAuptas mihi grauis ē.
Racio. Imo tu paupertati. non in paupertate vicium eſt ſed in paupere. Illa expedita eſt hilaris ꝛ tuta. neſcis te opinione non re laborare. pauper es quia videris.
Senſus. Pauper ſum.
Racio. Nichil deeſt auibus pecora indiem viuunt. feris in alimentum ſolitudo ſua ſufficit. Accepit ille grandem pecuniam ergo et ſuperbiam.

De pauptate ꝛ dāpno. Addicio

Senſus. Paupertas meum limen obſidet.
Racio. Non obſidet ſed cuſtodit. vltro illi vt occurras conſulo venienti. minime ſumptuoſa ꝛ ſecura ac facilis hoſpes erit
Senſus. Domum meam paupertas irrupit.
Racio. Abuſus fures ꝛ petiores furibꝫ voluptates puigil excubitur abuſus vulgi moreſꝫ ꝛ inſulſa iudicia atqꝫ auaricie ſeu ꝓdigalitatis īfamiā q̄ raro alibi ꝙ locupletū ſedet in limīe ab hijs malis nullo melius cuſtodiri ingenio domus potuit ꝙ illam cuſtodiet paupertas.
Senſus. Opes cunctas tuas fortuna preripuit.
Racio. Nō tibi fecit iniuriā. ſuū tulit. ꝫ vetus ꝛ nota hec ingratitudo ē dati immemores memiſtis ablati. Itaqꝫ rare atqꝫ tepētes gr̄e crebre ac feruide ſunt querele.
Senſus. Victum veſtitumqꝫ neceſſariū amara ſors negauit.
Racio. Aliūde petendū. ṽtus liberalior ꝙ fortuna eſt. nihil negat niſi qđ ꝛ ꝑmiſſū noceat et negatū ꝓſit. nihil eripit niſi qđ habuiſſe dāpnoſū amiſiſſe vtile ſit. non differt. non īproperat. non retrahit manū. non rugat frontē. non attollit ſupercilium nullum deſpicit. nullū deſtituit nullū fallit. non ſeuit. non iraſcitur. non murmurat. nō mutaꝛ vna ſemper et vbiqꝫ eſt niſi ꝙ magis magiſqꝫ deguſtata dulcior indies et propius conſpecta ſit pulchrior. Vt his ergo vetus diues ab hac poſce. non te faſtidiet nec repellet ꝙuis exercerat difficiles habet aditus primos

Cetera prona iocunda facilia•
ſemel vbi ad illam perueneris
non ſencies paupertatẽ•
Senſus• Spoliauit me omni-
bus bonis meis foꝛtuna•
Racio• Fallit te opinio• malum
ꝯmune moꝛtaliũ nam profecto
non bonis et vt bona permiſerã
non tuis ſꝫ que tua foꝛſitan vul
gi moꝛe crediderias miroꝛq̄z ſi
nondũ intelligis aliena
Senſus• Foꝛtuna me nudum ꝛ
inopem liquit
Racio• Virtus te veſtiet ni reſpu
is ac ditabit niſi forte pluris
aurũ et purpurã ꝙ̃ decoꝛ gene
roſe mentis habitũ facis •qđ ſi
faceres tũc vere inopem nudũq̄z
te dicerem
Senſus• Domo•familia•neceſ
ſariis •atq̄z oꝛnamentis omni
bus ſpoliatus • ꝙ̄d agam ? quo
me vertam ?
Racio• Ad eas opes quibus ſpo
liari nequeas que vndiq̄z comi
tatũ diuitem et oꝛnatũ preſtent
Senſus• Pauper ſum in vita
Racio• Eris letioꝛ ĩ moꝛte• nemo
tam pauper vixit vt non moꝛi
ens vellet vixiſſe pauperioꝛ

De impotencia Senſus

NOn ſum potens•
Racio• Gaude• impotens
non eris
Senſus• Iniuriã accipe poteto
Racio• Gaude facere nõ poteris
Senſus• Magnã pecuniã habꝫ
Racio • Hominem illũ iudicas
archa eſt • quis etacio quis ple
nis inuidet loculis ? Et iſte quẽ
dominũ pecunie exiſtimas locu
lus eſt •
Senſus• Multum habet
Racio • Aut auarus aut ꝓdigꝰ
eſt• ſi prodigus non habebit• ſi
auarus nõ habet • Iſte quem tu
felicẽ admirantibus credis ſepe
dolet ſepe ſuſpirat•
Senſus• Multi illũ comitantᷣ•
Racio• Mel muſce ſequuntur• ca
dauera lupi •frumenta foꝛmice
predam ſequitur iſta turba nõ
hominem •

De amiſſione pecunie• Sẽſus

PEcuniam perdidi•
Racio • Neſcis fortaſſe
te illa perdidiſſet
Senſus• Pecuniam perdidi
Racio• Sed habuiſti
Senſus• Pecuniam perdidi•
Racio • O te felicem ſi cum illa
auariciã perdidiſti • ſꝫ ſi manet
illa apud te es tamen vtrimq̄z
felicioꝛ ꝙ tanto malo materia
ſubdita eſt•
Senſus • Pecuniam perdidi
Racio • Et illa quidẽ ꝙ̃ multos
eris nũc in via expeditioꝛ domi
tucioꝛ • non habebis• ſed non ti
mebis heredem • Exonerat te

fortuna ſi intelligis ⁊ tuciore po
ſuit loco. Quod dampnum pu
tas remedium eſt. Deniq; ſi a/
miſſas cum amiſſis rebꝫ con/
feras luctum voces. defles gemis
miſerum te clamitas ꝙ opibus
excuſſus es: tuo vicio iſta tibi
iactura tam triſtis eſt. Nō tam
moleſte ferres ſi tamꝙ̄ perdi/
turus habuiſſes.

Sēſus. Pecuniam perdidi.
Racio. Nempe quā vt tu ha
beres alius ante perdiderat.

De amiſſa pecunia. Addicio

Senſus. Pecuniam amiſi.
Racio. Et cum illa curas mul
tas periculumq; perpetuum.
Senſus. Perdidi pecuniam
Racio. Et laborem cuſtodie
et perdendi metum. Sic perden
do pecuniam duo bona vnum/
quodq; preſtancius amiſſa: ſe
curitatem et requiem inueniſti.
Senſus. Pecuniam perdidi
Racio. Bene ſi te illa non per
didit qꝫ multis iam poſſeſſori
bus fecit.
Sēſus. Pecuniam amiſi.
Racio. Si te adeo non tue q̄ꝫ
cruciāt iacture tibiq; vel alienū
demi doles: diſce illa conquirere
que tua ſunt propria atq; perpe
tua. quorum ⁊ acquiſicio facilior ⁊
poſſeſſio nobilior certiorq;. vir
tutem ſi queſieris non amittes

Senſus. Perdidi pecuniam
Racio. Experrectus es: te diui
tem ſompniabas.
Sēſus Pecuniā magnā amiſi
Racio. Magnū pondus ⁊ dux
⁊ graue: ſimul cuſtodis officiū.
Senſus. Amiſi pecuniam quā
amabam.
Racio. Turpi amore relaxa/
tus es. nam amor pecunie auari
cia eſt. minus hāc amabis. hāc
optabis minus. Nam et illud
ſaticiam experimento cognitum
ꝙ minus hanc optat qui non
habet. Optanda autem amiſſio
eſt. magni eciam boni cui inſepa
rabile malum maius adiunctū
ſit. Plures multo propter opes
ꝙ̄ propter inopiam periere.

De amiſſiōe oculorum. Sēſus.

Oculos perdidi.
Racio. Habet et nox
ſuas voluptates.
Senſus. Oculos perdidi.
Racio. Quarum multis cupidita
tibus via inciſa eſt. ꝙ̄ multis ho
minibus carebis q̄s ne videre vellēs
vel eruendi erant. Non intelli
gis partem innocencie eſſe ceci
tatem. huic oculi adulterium mō/
ſtrant. huic inceſtum. huic domū
quam concupiſcat. huic vrbem.
Irritamenta ſunt viciorum: du
ces ſcelerum: fomenta malicie.

De cecitate. Addicio.

Senſus Oculos perdidi
Racio. O quot ſimul vite faſti
dia perdidiſti. q̄t feda ſpectacu
loꝝ ludibria non videbis. mul
tis vicijs obſtructum iter
Senſus. Oculis careo
Racio. Culpis careres plurimis
ſi hijs perpetuo caruiſſes
Senſus. Auditum perdidi
Racio. Adulanciū iam ſuſurros
atq; obtrectanciū iurgia euaſiſti
Senſus. Mutus factus ſum
Racio. Perdidiſti menciendi
conſuetudinem. ſi muti fuiſſent
cicero ⁊ demoſtenes ⁊ diucius
vixiſſent ⁊ leuius obijſſent.

De amiſſione liberoꝝ. Sēſus
Amiſi liberos
Racio. Stultus es qui
fles mortem mortaliū.
Quid hic aut nouū aut mirum
eſt. ꝙ rara ē ſine iſto caſu domus
Quid ſi infelicē voces arborem
ꝙ ſtante ipſa cadunt poma. et
hic tuus fructus ē. Nemo extra
ictū vulneris poſitus ē. ducunt
ex plebeia domo imatura funera
ducuntur ⁊ ex regia. non eſt idē
fati ordo qui ⁊ etatis. non quo
modo quiſq; venit emittitur.
Quid tamen hic eſt ꝙ indigne
tis? quid contra expectacionem
tuam euenit. periere perituri
Senſus Sed ego illos ſuperſti
tes optaueram.
Racio. Sed hoc nemo tibi pro
miſerat.
Senſus. Perierunt liberi mei.
Racio. Habebant illi cuius ma
gis eſſent ꝙ tui. Apud te preca
rio morabātur. educandos tibi
illos fortuna mandauerat. Rece
pit illos non abſtulit

De amiſſione filij Addicio
Senſus. Amiſi filium
Racio. Melius dic premiſi ſecu
turus. cito quidem. fortaſſis ho
die. et quid ſcimus an hac ipſa
hora. nulla vite fides eſt.
Senſus. Amiſi filium
Racio. Amiſiſti ſimul et metus
multos infinitamq; materiam
curaꝝ ⁊ ſollicitudinū quibus vt
careres vel tibi vel filio moriēdū
fuit. ſecuꝝ patrē mors ſola facit
Senſus. Filium amiſi.
Racio. Si piū nil eſt iam ꝙ illi
metuas in tuto eſt. at ſi impiū
tuoꝝ numeratorem annorum tue
ſtimulum ſenectutis extuliſti.
Perdidiſti forſitan qui te per
ditum optabat.
Senſus. Filium perdidi.
Racio. Si virtute preditū gaude
ꝙ habueris. at ſi vicio perditū
gaude ſaltem ꝙ amiſeris. Vtro
biq; nature beneficiū agnoſce ꝙ
talem dedit ſeu abſtulit.
Sēſus. Acerba morte filij deiec
tus ſum.

Racio· An non anaxagoram audieras? an oblitus eras te genuiſſe mortalem? Non affligitur ſapiens liberorum amiſſiōe non amicorum· eodem animo fert illorū mortem quo ſuā expectat

Senſus· Extinctum fleo filium vnicum·

Racio· Si fleturus eras morientem et naſcentem fleuiſſes· nunc mori deſijt : tunc ceperat· Illi vixeras : viue iam tibi·

Senſus· Infantis filij caſum miſerabilem fleo·

Racio· Humanum nichil flendum· premeditata eſſe debent· ſi non ſunt: nō caſum filij ſed inſciciā tuā defle et condicōis obliuiōem

De naufragio· Senſus·

Naufragium feci·

Racio· Cogita non quod perdideris ſed quod euaſeris

Senſus· Nudus exij·

Racio· Sed exiſti·

Senſus· Omnia perdidi·

Racio· Sed cum omnibus perire potuiſti·

De latronibus· Senſus·

In latrones incidi·

Racio· Alius in accuſatores· alius in fures· alius in fraudatores· plena inſidijs via eſt· Noli queri quod incideris· ſed gaude quod effugeris·

De inimicis· Senſus·

Inimicos graues habeo

Racio· Quomodo aduerſus feras munimenta conquires : quomodo aduerſus ſerpentes : ſic aduerſus inimicos auxilia circumſpice· quibus illos aut arceas : aut compeſcas : aut quod optimū eſt places·

Senſus· Inimicos habeo·

Racio· Illud eſt peius quod amicos non habes·

De amiſſione amici· Sēſus

Amicum perdidi·

Racio· Iam enim te habuiſſe certum eſt·

Senſus· Amicum perdidi·

Racio· Alium quere : et ibi eum quere vbi inuenias· Quere inter liberales artes· inter recta et honeſta officia· quere in laboribus ad menſam res iſta non queritur· Quere aliquem frugi·

Senſus· Perdidi amicum·

Racio· Fortem animum habe ſi vnum : erubeſce· ſi vnicū : quid tu in tanta tempeſtate ad vnam anchoram ſtabas?

De amiſſione vxoris· Sēſus

Uxorem bonam amiſi·

Racio· Utrū inueneras bonā : an feceras? ſi inueneras : adhuc habere te poſſe ex hoc intelligas· licet habere quod habuiſti· ſi feceras bene ſpera· res perijt· ſaluus eſt artifex· Addicio·

Senſus. Sine vxore ſum
Racio. Et ſine aduerſario. iam
tui rerūqꝫ dn̄s tuaꝝ eſſe incipis
Senſus. Vxorem bonā ac deco
ram perdidi.
Racio. Stulti eſt compedes ſuas
q̄muis aureas amare.
Senſus. Amiſi vxorē bonam.
Racio. Quid in illa probabas
pudiciciam. ꝙ multe diu cuſto
ditū perdiderūt decus. ꝙ multe
inter bona matronalis ordinis
eſſe ceperunt inter exempla nu
meratarū delectabat te fides eiꝰ
ꝙ multas ex optimis coniugibꝰ
peſſimas videmus. ex diligētiſſi
mis ſolutiſſimas. ex liberaliſſi-
mis rapaciſſimas. Omniū qui
dem imperitorū animus. tamen
maxime in lubrico muliebris ē.
Eciam ſi bonā vxorem habuiſti
non potes affirmarē in illo eam
permanſuram fuiſſe propoſito.
Nichil eſt tam mobile ꝙ femi
narū voluntas. nil tam vagum.
veterum matrimonioꝝ repudia
cognouimus. et fediores diuorcio
male coherenciū rixas. ꝙ multe
quos in adoleſcencia amauerūt
in ſenectute cōmuni reliquerunt
Quociēs anile diuorciū riſimꝰ
ꝙ multaꝝ notus amor odio no
ciore mutatus eſt.
Senſus. Sed hec et fuit bona
et fuiſſet

Racio. Mores effice ut affirma
re ſine periculo poſſis.
Senſus. Vxorem bonam amiſi
Racio. Inuenies ſi nichil queris
niſi bonam vxorem. Tu modo
ne ymagines proauoſqꝫ proſper
eris nec patrimoniū cui iā ipſa
nobilitas primo loco ceſſit. Iſta
diu cum forma nō repugnabūt
facilius reges animū nulla vani
tate rerum tumentē. Nō multū
abeſt a contemptu viri que ſe ni
mis ſuſpicit. Duc bene īſtitutā
nec maternis inquinatā vicijs
non cuius auricul is vtrūqꝫ pa-
trimonia bina dependent. non
quā margarite ſuffocent. non
cui minus ſit in dote ꝙ in veſte.
non quā patente ſella circūlatā
per vrbem populus ab omni par
te que ꝙ maritus inſpexerit. cuiꝰ
ſarcinis domus nō ſit anguſta.
Hanc facile ad mores tuos redi
ges quā nondum corruperunt
publici corruptores
Senſus. Vxorem bonam amiſi.
Racio. Non erubeſcis flere et
intollerabilē iacturā vocare hoc
vnū deeſt. vtrum illam lugeas
an nō. Cum maritū te cogitaue
ris et virum cogita.
Senſus. Amiſi vxorem bonam
Racio. Soror recuperari bona nō
poteſt nec mater. vxor aduenti
ciū bonū eſt. Non eſt inter illa

que ſemel

non nullis familiaribꝰ audiēte
⁊ vt in illa etate vir auſero diſ
putare et colloqui cum ſceuola
q̄dam pre ſe vel etatis vel digni
tatis religionē ferente. Sed ad
propoſitū. Anthonius igitur ad
me meridie cū veniſſet nec occu
patū ſane offendiſſet: ſed cum
domeſticis quibuſdā ſedentē in
exhedra quodā quaſi prohemio
prelocutus ad rē atqꝫ opus acco
modato: ita deīde ſubſecutus ē.

Anthonius

p Perdifficilis michi et
in primis ardua vi-
detur queſtio de li-
bero arbitrio ex quo
pendet omnis rerū humanarū
actio. o[illegible]e ius ⁊ iniuria. omne
premiū ⁊ pena. Neqꝫ id in hac
ſolum vita verum eciā in futura.
qua queſtione non facile dixeri
an vlla ſit vel ne magis ſcitu ne
ceſſaria vel q̄ minus ſciatur. Sepe
enī mecū metipſo ſepe cum alijs
ab ea re querere ſoleo. Nec vllū
adhuc huius ābiguitatis exitū
reperire queo. vſqꝫ adeo cōturbor
inquirendo aliquo modo prop
terea apud me atqꝫ confundor:
verūptamen nō idcirco vnq̄ inq̄
rendo defatigabor neqꝫ deſperabo
hoc percipi poſſe licet multos
ſciam eadē ſpe fuiſſe fruſtratos

Ideoqꝫ tuā quoqꝫ audire in hac
queſtione ſentenciam velim. nō
modo q̄ oīa indagando ⁊ col
luſtrando fortaſſis ad id qd̄ q̄ro
perueniā ſed eciā qd̄ notū habeo
q̄ acri iudicio ſis et exacto.

Laurencius

Eſt vt ais perdifficilis quidem
iſta queſtio ⁊ ardua ⁊ haud ſcio
an vlli cognita. ſed non ē cauſa
cur conturberis propterea ac cō
fundaris. vel ſi nunq̄ iſtud ſcitu
rus ſis. nūquid enī iuſta indig
nacio eſt ſi id nō aſſequaris qd̄
vides aſſecutū neminem? Atqꝫ
multa ſunt apud alios que non
ſunt apud nos nequaq̄ tamen
egre ferenda aīo ſed moderato
et eq̄. Alius nobilitate preditus
eſt. alius magiſtratu. alius opi
bus. alius ingenio. aliꝰ eloquēcia
alius hoꝝ pleriſqꝫ. alius oībus
Nemo equa rerū extimacio ac ſue
ſibi induſtrie cōſcius rea de re do
lendū ſibi exiſtimauit q̄ ipſa illa
non haberet. Quāto autē minꝰ
q̄ perīs cuiū careāt q̄s nemo hꝫ
At enī ſi per oīa q̄ neſcimꝰ moleſ
tiā cōtraheremus durā nobis et
acerbā vitā redderemus. Vis ne
enumerē q̄ta ſint nobis ignota
non ſolū diuina ⁊ ſupnaturalia
q̄le hoc ē. ſꝫ eciā hūana ⁊ q̄ in nrāꝫ
ſcienciā cadere poſſūt breui dicā
multo ſunt plura que ignorantur.

Vnde achademici falſo uide
ſed tamen michil nobinitū
eſſe dicebant

Anthonius

Ego vero fateoꝛ iſtud eſſe
qđ dicis · ſed neſcio q̄ ↄo
ipiciens ſū ⁊ auidus veri
animū cohibere non poſ Nā
qđ de pennis auium dixi non
eſſe dolendū ſi illas nō ha
quas nemo habet: aude
cur tamen recuſare debe las
ſi modo dedali exemplū i
poſſem · Nunc vero q̄ſtā
cioꝛes alas concupiſco ut
non e carcere parietum ca
cere erroꝝ euolem · Et tiā
non hanc que corpora g vt
ille fecit · ſed in eam vn e
naſcuntur trāſuolē ac tiā
Hinc achademicos cum er
ſuaſione dimittamus qui
omnia dubia poneret ⁊ s
dubitare recte dubiū n c
cū michil ſciri affirmarē
inquirendi ſtudiū non te
bant · Nos porro ſciencie
rioꝛes ad ea que prius in
erant multa addidiſſe c
exemplum ⁊ inſtitucio a
nos debet ad alia quoq ꝫ
enda · quare nolim queſ
michi ſollicitudinē moleſ ꝫ
eripere · erepta eni moleſ
pueis ſimul ⁊ inquirendi

ciā niſi forte tu vt ſpero ⁊ opto
auiditati mee ſatiſfeceris

Laurencius

Ego ne ſatiſfaciam quod nemo
alius potuit · Nam quid dicis
de libris quibꝰ ſiue acquieſcis
nō ē aliud preterea requirendū
Siue non acquieſcis · michil eſt
qđ ego queā melius dicere q̄ q̄
tu videris q̄ ſanctū q̄ ſit ⁊ tole
rabile omnibus libris equidē ⁊
probatiſſimus bellū inducere et
cum nullo illoꝝ facere ·

Antho

Scio quidē videl non tolerabile
ac pene ſacrilegū libris iam vſu
probatis nō acquieſcere · Sed
te nō fugit pleroſqꝫ ſolere inter
ſe illos non conuenire diuerſas
ſentencias defendere ac paucíſſi
mos eē quoꝝ auctoritas maioꝛ
eſt q̄ vt eorum dicta veniant in
queſtionē Atqꝫ in ceteris quidē
rebus fere non repugno ſcripto
ribus modo hunc modo illū pro
babilioꝛa dicere exiſtimās · In
hac autem de qua tecum loqui
inſtituo pace tua et alioꝝ dictū
ſit nemini aſſencioꝛ · Nā quid
de alijs dicam cum boecius ipſe
cui in explicanda hac queſtionē
datur ab omnibꝰ palma quod
ſuſceperit implere non poſſit ſed
ad quaſdā res confugiat yma
ginarias et commenticias · Ait eni

deum per intelligenciā que ſupra racionē eſt et per eternitatē oīa ſcire omniaq; habere preſencia. At ego ad agnicionē intelligencie et eternitatis qui racionalis ſum et nichil extra tempus agnoſco aſpirare qui poſſum. Nec quidem boeciū ipſum ſuſpicor intellexiſſe ſi modo vera ſint que dicit qđ non credo. Non enī verū dicere cenſendus ē cuius oracionē nec ipſe nec alius intelligit. Itaq; cū recte hanc diſputacionē introduxiſſet nō recte eā executus eſt. in quo ſi meū ſentis gratulabor ſentencie mee. ſin minus pro tua humanitate nō grauaberis qđ ille obſcure locutus eſt illud tu lucidius eloqui. Vtroq; autem modo aperies michi ſentenciam tuam.

Laurencius

Vide quā equa poſtules qui iubes me vel dampnando vel emendādo boecio contumeliā facere.

Anthonius

Nunqđ tu vocas cōtumeliā verā de alterō ſentēciā ferre? vel eiuſdē obſcuri⁹ dicta apcius interptari?

Laurencius

Atq; odioſū eſt hoc in magnos viros facere.

Anthonius

Odioſius certe non monſtrare viā erranti vt ꝛ mor[...]tres orati.

Laurencius

Quid ſi viam ignoro?

Anthonius

Iſtud ē nolentis monſtrare viā dicere viam ignoro. Quarē noli recuſare iudiciū tuum aperire.

Laurencius

Quid ſi dicam tecum ſen[tire me de] boecio? tecumq; illum non intelligere. nec aliqđ preterea habere quo hanc queſtionē explicem.

Anthonius

Si hoc vere dicis non ita verecūſum vt abs te plus petam quā pſtare potes. Sed caue ne parū ſis functus officio amici ſi erga me faſtidioſū te ꝛ mēdacē pbeas.

Laurencius

Quid iſtuc eſt quod tibi explicari pſtulas?

Anthonius

Nunqđ pſciēcia dei o[bſtet] libertati arbitrij. Et an de hac recte queſtione boecius diſputauerit.

Laurencius

De boecio poſtea videro. qđ ſi ego tibi hac ſatiſfecero ſpōſiōē facias

Anthonius

Quam tandem ſpōnſionē?

Laurencius

Vt ſi te laute accepero in hoc prandio ne iterū velis accipi in cena.

Anthonius

Qđ mihi prandiū aut quā cenā predicas? non enī intelligo.

Laurencius

Vt ſis contentus hac vna queſtione diſcuſſa nec alteram preterea adicias

Anthonius

...o nõ ... a ſic

vel illum in ... uſare ⁊ alterum p ... terum ... cie

...ti ...d ...e pre ...nd ...rbi ...ta ſi ...no

... hunc no ... idest nec ... iuda ... ari niſi ... deũ ... preuidencia ... hoc cum ita ſit nimirũ en dum eſt humanum genu ... habere in ſua poteſtate ... libertatem nec de malis ... loquor. Nam vt hiis ne... maleſacere ita bonis ecom... bene ſi boni tamen mali ... di ſunt qui arbitrio ... eorum actiones exiſtimand... atque ſecus que e neceſſarie... ... Atque hic quid iam ... quens ſit vt tu ipſe vidi... deum vel hunc iuſti cie ...

...al

Cu ... non modo que... in medi protuliſti ſed ... quoque ... es. Ais deũ diſſe iudam preuaricaturũ ... Nunquid ideo ad preuarican... induxit. non video cauſam cum deus preſciſſet aliquid faciendũ vt id facias nulla neceſſitas eſt qua voluntate id facio. qd autẽ volun... hoc neſcit eẽ neccãriũ

Anthonius

... expectare vt tibi tã facile dem manus aut terga vertam ſine ſudore ⁊ ſanguine

Laurencius

Magn[illegible] . agredere
pro[illegible] [illegible]ato [illegible]

tem fuiſſe quia nox fuit . Atq;
vt propius veniam preſcius fu[illegible]
per octo horas noctem [illegible]
ne et erit? minime . ſed
erit ideo [illegible] ſi pr[illegible]

men[illegible]

Ad[illegible]
ſci[illegible]
a

[illegible] profecto efficere ali[illegible]
[illegible] facit vt idē ſit. Atqui
[illegible] ingenium tuum non di[illegible]
[illegible] aliquid eſſe quia ſcias
[illegible] veluti ſcis nunc diem
eſſe . nūquid quia hoc ſcis ideo
ē dies? an econtra quia dies eſt
ideo ſcis diem eſſe.

Anthonius

Perge vero.

Laurencius

Eadem racio eſt de preter[illegible]
N[illegible] iam octo horis noct[illegible]

[illegible]um [illegible]
[illegible]q; in h[illegible] [illegible]us
non ide[illegible] [illegible]uiſſe
quia hoc eſt a[illegible] fu[illegible]
alia racio eſt de futuro q[illegible]
[illegible]iabile eſt . nec pro certo ſcir[illegible]
[illegible]ſt quod incertum eſt . I[illegible]
[illegible]e deum fraudemus preſcien[illegible]
fateamur certum eſſe quod [illegible]
[illegible]turum eſt: et ob id neceſſarium
eſt q nos libertate [illegible]
[illegible]et . Neq; eſt q dicis id [illegible]
[illegible]do ſignificabas . non ideo [illegible]
[illegible]s preuiderit futurum ita [illegible]
[illegible]i eſſe finiſtrum [illegible]

Anthonius [illegible]

Quomodo ergo ignorare poteſt
ille actionem ſi nouit voluntatē
[illegible] ego aliud dixi [illegible]

Laurencius
Armatus pulchre ad pugnam ... venisti. Sz animad ... ius vter decipiat ego an ... inquis qua ... ipa ... satis hec ... inter sponsione necesse facio nullam abs ... esse rediturum ... necessitati sz nature sed voluntati sed potēcie ... forte deum non posse peccare ... posse mori non posse relin ... sapienciā suam infirmita ... pocius potencie ac ... Sic nō posse futura ... ille ... sapi ... prevaricaturū ... fore impossibile ... honore tribui ... Itaqz non vereor que eue ... sunt deum non posse non ... Atqz vt id qd dixi auctoritate ... Iheronim⁹ in ieremia idem eisdem verbis dicit inquiens. Non enī ex eo q̄ deus scit aliquid futurū esse ideo futurū est sed quia futurū est deus ... quasi presciius fu ... ad id quod ... presencia et ... non eē ideo ... Quero igitur nū ...
Anthonius
esta ... predicturū veri. Sed tum ... hiems post hiemem ver post ver estas
Anthonius
Naturalia sunt ista et eundem cursū semper curtencia. ego autē loquor de voluntarijs
Laurencius
Quid ais de ... possunt ne a deo proui ... preterq̄ q̄ illis necessitatē ... vt forte hodie pluat aut thesaurū inue niam concedis ne hoc sine vlla necessitate posse presciri.
Anthonius
Quid ni concedā. putas ne ita ... de deo.
Laurencius
Vide ne male sencias cum dicas bene sentire Nam si hoc ɔcedis cur dubitas de volūtarijs vtra qz enim in vtramlibet partem cadere possunt
Anthonius
Non ita res est. illa namqz for tuita suā q̄dā naturā sequunt̄ Ideoqz ⁊ medici ⁊ naute ⁊ agri cole solent multa prouidere cū ex antecedentib⁹ colligāt sequē cia qd in voluntarijs fieri non potest Vaticinare tu vtrum ego pedem priorem moueā vtrumli b ... dixeris mentiturus cum al ... m moturus sum ...
... presciitū est ɔsequens ē pſciencia

facio non libero ... non licet ho
ſ necess... hec tamen nō loqui
ſur percipere quidē poteſt. Quis
... ſe inueſtigare poſſe
Hoc eſt qđ p⁹q; illō michi dili
afferre volui. ... non eodē modo
fabule ... arbitriū impediri volūtate
tari non ſciencia. nam voluntas
ac potencia ... dentē cauſam que
paratē apoll... ſapienciā dei. ...
vno deo ob... reperiatur.
id obtinebit ...onius
ſuam certā ... nationeiœ ...
ro quidē creano...
nia. altero autē ſapi...
reat prouidenciā no... ...telli
neceſſitatis. ſed ... emēcio
ab voluntatē d... poſſe deo pla
... ecius aq; hoc vult
Si iterū in ... ſemimus ſolū
puteū vnde e... ... eſt au
bitacio hec eſt illi que auferret
a me prolata eſt. ibi neceſſi...ter
aſcribebat preſciencie dei hic ...
luntati. aut qđ intereſt quon i
arbitriū tollas. a pſciencia tolli
illō tu quidē negas. ſ ais a volū
tate ex q̄ queſtio in idē recidet.
Lauren ... oda ar
Ego ne aio tolli arbitriū colli
voluntate dei ?
Anthonius
An non conſequens eſt niſi tol
las ambiguitatem ?
Laurencius

ob culpā primi parentis ... it allatura
vā luteā ouer... poematibꝫ ſtu
t... Lau... nus ipenderim ali
go quidē nō ... ſolutā q; dictionē
... adſūt ... Cū animaduerteris
... qđ diligencius rei de qua ſcri
te... tati ... inuencionem. non
el... riſeret. nec hom...is ſed vltro
... nitā eē ꝙ ſi ergo ap⁹t quod egi
igno racōeȝ ꝛ multaꝝ ...
caritate dei angeli nō refugeſcūt
a miſterij ordine nō recedūt bti
tudinē ſuā ppterea iminui non
putāt. Nos ob hāc ipā; cauſam
a fide a ſpe a caritate decidemus
ꝛ q̄ſi ab īpatore deſiſtem⁹. Et ſi
ſapientibꝫ viris eciā ſīr rōe ap⁹t
...ctoritatē fidē habem⁹ rōe ... ē
alteri vero exiſtimari poſſunt ...
ſa que ab oculis relegata qđ cō
tumelioſius eſt ꝙ ſi lutea foret
omnem obſcenitatē columenq;
ſuſcipiūt. Ideoq; flebilior illoꝝ
dāpnacio eſt ꝙ hoim. Plꝰ eni
cotumelie aurū accipit ex q̄ facti
ſūt angeli ꝙ argentū ex q̄ fact'
ſūt homines ſi feditate ipleat.
no... ate in adam nō eſt materia
argentea imutata aut ſi mauis
dicere lutea ſed eadem remanſit
que antea fuit. itaq; qualis in
... fuit talis in nobis eſt. An nō
appoſitulus ex eadem materia
ab ipſis pete ap... quidem vas in
... Anthon... ntumeliam

ne dicentis . Cum
aut aliqd
ſcdm
...neret
...ed ex vocãte
ſeruiat minori
...d dilexi.
. Quid
...quid iniqui
...bſit . Moyſi
...ui miſereor
...teſtabo cuius
...non volẽtis neqꝫ
...miſerentis dei eſt
...riptura pharaoni qꝛ
...citaui te vt oſtendã
...neã et annũcietur
...in vniuerſa terra
...ſeretur ⁊ quẽ
...itaqꝫ mihi
...tur . voluntati
...s reſiſtet . O homo qui
...ui reſpondeas deo . nũquid
...icit figmentum ei qui ſe finxit
...uid me feciſti ſic . An nõ habet
poteſtatẽ figulus luti ex eadem
maſſa facere aliud quidem vas
in honorẽ aliud in contumeliã .
... quaſi nimio ſplen
...apiẽcie oculos pſtrĩgente
...clamat O altitudo diuiciarũ
ſapiencie ⁊ ſciencie dei qꝫ incom
prehenſibilia ſunt iudicia eius
Quod ſi ille vas electionis et qui
in terciũ vſqꝫ celũ raptus audiuit

...nem . An non le
...auli de duobꝫ filijs

archana verba q
mini loo
ſed
tandē p
et aſſequi
genter aduerte:
liberū ar
dei ⁊ pre.
habet antec
ſita eſt apud
quidē cur ill
miſereat̄ vt
optimus dignis
duci atq; aliter ſ
niſi illū abſolute
pſciencia autē non eſt
nec vlla omnino
tatis cauſa. Nō
hoc preſciſcit
Nos po;uēs
quonā
ferēs arbitrij libertatē
autē ſi non eſſet poſſibile a
euenire ꝗ̄ preſcitū eſt. Nūc v
nullā neceſſitatē affert nec pr
uat nos libertate arbitrij hunc
indurans illū miſerans cū ſapiē
tiſſime ac ſanctiſſime illd agat
Cui⁹ cauſe racionē in qu
chano q̄ſi erario abſcōdita
cauit. Neq; diſſimulauerī quo
dā auſos hāc racionē inquirē di
centes. q̄ obdurant̄ ⁊ reprobāt̄
eos ſm̄ iuſticiā obdurati ⁊ repro
bari. eſſe eni nos ex maſſa illa

Cu
ait pau
lutea fieri
honorem aliud in c

Reliquos sciendū est vas honoris flagiciorꝫ suorꝫ ... ta materia factū pariter et scripta ... at me ba... ...ant· video ꝛ accusa... carnis· ... tum laborem nostrꝫ· ꝛ ... timeant ... sunt faciles eciā aliqñ ir... Sed age accusent atq; ... quit ... vt libet· q̄s coeare viderentur ... ꝙ flocco disputabāt apponē... os muare... celū atq; illud scan dere ne dicam rescindere volētes quasi superbi ac temerarij gigā tes a potenti brachio dei in terrā precipitati sunt atq; in inferno vt tipheus in sicilia consepulti quorꝫ in primis fuit aristoteles in quo deus optimus maximꝰ maximā superbiā ac temeri... ...on fit· plurimi enī ex nobis ob durantur· Quare omnes qui in christi morte baptisati sunt ab illo peccato originali et ab illa morte liberati sunt· Sed eorum aliqui misericordiā consequunt̄ non sufficiēte baptismo· aliqui ...on secus obdurant̄ ꝙ adam ꝛ ...ngeli obdurati sūt· Respōdeat igitur qui velit cur hūc induret et illius misereat̄· ꝛ angelū pociꝰ ꝙ hoiem confitebor si modo hec angelis nota sūt qđ tamen nō credo cum paulo qđ vide quā tñ illi tribuā nota non fuit· Qua propter si angeli qui semper fa ciē dei vident hec nesciūt q̄ tan

dem nostra temeritas ē omnino ea scire velle· Sed anteaꝙ pore mus aliquid de boecio dicamꝰ·

Anthonius

Oportune de ipō fecisti mēcionē quippe ... illo mecum aio agebā qui se sperauit hoc scire ꝛ alios docere posse· non eadē via qua paulus sed eodē tamē tendens·

Laurencius

...tenc... verbis deus ten... ꝙ sibi osisus ē aūt dat graciā ... ibꝫ aggressus p... n tendit nec viā me a... ...imerat ·:·

...thonius

ero ne ... obsc...

Laurencius

facies ... nue dicerē que... ēm est qđ ego di cere volet ... matē ꝙ primū paulꝰ ait Non ... ndere ... nec currē tis hominis sed m... ...ntis dei· Boecius vero in tota disputaci one colligit non quidem verbis sed re non prouidentis dei sed volentis et currentis hominis· Deinde non satis est disputare de prouidencia dei nisi eciam di catur de voluntate qđ ne multa dicā ex facto tuo probari potest qui non ɔtentus prima questio ne explicata de proxima quoqꝫ querendū putasti ·:·

Anthonius

Cum penitus racōes tuas ɔside ro verissimā sentenciā de boecio

ꝓtulisti a [illegible] ne ice q̃d appellares
dr̄et [illegible] ncius
[illegible] t ho
mo [illegible] ſce
re [illegible] Cū
ir [illegible] Anthonius [illegible] t
v [illegible] coto opere
[illegible] ılla vſq̃ de religiōe
maxĩa de p̄ceptis ad vitã beatã
pducentib; nulla de xp̄o menci
ac pene ſignificaci

Anth

Opinor q̄ veher
rator philoſophie [illegible]

Laurencius

Optie opinaris ac potiꝰ n
gis. nã xp̄iſtio nullū veh
tē phie admirator [illegible]
cere. Ideoq; b [illegible] lonē pro
auſtro ſecēs [illegible] onerarã
vino non portū patrie inuexit ſ;
in barbaras oras atq; in pere
grina litora impegit.

Anthonius

Probas michi oia que dicis.

Laurencius

Ad peroracōem igit̃ veniamꝰ. aliq̃
mō finē faciamꝰ. Cū tibi de p̄ſci
encia de voluntate dei de boecio
quereti vt reor ſatiſfecerĩ: hoc
qd̄ reliquū eſt exhortandi non
dicendi gracia dicam.

Anthonius

Age vo nūq̃ exhortacio nō opor
tuna ā inutil' fuit quā libent̃ tibi

miracionē tibi forte [illegible]
q̄ qui condendi [illegible]
dia mea hacte
[illegible]ã nūc p̄m
hi [illegible] plecta
bo [illegible] d
volū
tiꝰ n
ag

au [illegible]
dei virtus ⁊ dei ſapiēcia ñ habebiꝰ:
q̄ ait ſe oēs ſaluos velle ⁊ mortē
nolle peccoris ſ; magis vt cõuta
⁊ viuat. Et ſi bonis hoib; pecuniã
ſine cirographo credimꝰ a xp̄o in q̃
dolꝰ inuētus nō ē cirographū poſtu
labimꝰ? Et ſi amicis vitã cõmit
tiꝰ xp̄o cõmittē ñ audebimꝰ? q̃ p
nr̃a ſalute vitã carnis ⁊ mortem
crucis accepit. neſcimꝰ huiꝰ rei
cauſã q̃d refert? fide ſtamꝰ ñ pba
bilitate bonū. Sciē hᵒ multū ad
corroboracōe; fidei facēt plꝰ hui
litas ait aplꝰ. Nō alta ſapiētes
ſ; huilib; cõſencientes. ſcia diuiorꝰ
vtil' ē: vtilior caritas. Dic̃ em̃ idē
aplꝰ. ſcia iflat. caritas aūt edificat

Reliquos vero qui consciencia flagiciorum suorum acti dicta omnium pariter et scripta in se iaci suspicantur video et accusaturos susceptum laborem nostrum et vt ad timorem sunt faciles eciam aliquam irrisures se Sed age accusent atque qui ne vt libet quos creare viderentur de quo flocco disputabant apponentes os inuerere celum atque illud scandere ne dicam rescindere volentes quasi superbi ac temerarii gigantes a potenti brachio dei in terram precipitati sunt atque in inferno vt tipheus in sicilia consepulti quorum in primis fuit aristoteles in quo deus optimus maximus maximam superbiam ac temeritatem tum ipsius aristotelis tum ipsorum phorum patefecit atque adeo dampnauit Nam cum non possit euripi naturam inuestigare se in profundum illius precipitans demersus est prius tamen testatus elogio greco

Hoc est quoniam aristoteles non cepit euripum euripus capiet aristotelem quo quid superbius aut furiosius aut quomodo potuit deus ingenium illius ceterorumque similium magis aperto iudicio condempnare quam vt permitteret illum ex sciencie immoderata cupiditate in rabiem verti et ... ubi sciencie mortem atque eterna ... quam se... tati[s] alteris prestent qui ... non desipit ille iudicio me... insanit :

namque epistola Maphei vegii interest quam sentiens huius veritatis eum modo magnificencius de deo sentimus Vnde scriptum est Superbis deus resistit humilibus autem dat graciam Hanc vt adipisci ... questione quod ad me attinet amplius curiosus non ero ne maiestatem dei ... obscurer a lumine quod item spero tu facies Hec habui pro exhortacione que dicerem que feci nota vt te et istos animarem quam vt mei animi persuasionem ostenderem

Anthonius

Ista vero exhortacio et animum tuum optime persuasum ostendit et nostros vt pro aliis respondeam vehementissime animauit Ceterum hanc disputacionem quam inter nos habuimus nonne mandabis litteris et in commentarium redigens

Laurencius

Probe admones Faciamus huius rei ceteros iudices si bona est participes Et ante omnia ad episcopum aerdensem disputacionem hanc scriptam vt ais in commentarium redactam mittamus cuius iudicio

nullū [illegible] anteponēdū [illegible]
et quæſtion[illegible] alioꝝ ſe[illegible]
p[illegible]
eū [illegible]
n[illegible]

[illegible]
[illegible] p̄mū effitias.
laurencius

Ita fiet.

Laurencij vallenſis [illegible]
diſertiſſimi [illegible] de [illegible]
arbitrio [illegible]logus [illegible]

Mafei vegij laudunēſ in ele
gantiſſimū de alithia et philali
the dialogū prefacio epiſtolaris

Mafeus vegius eu-
ſtachio fratri ſalu
tē. Cum repeterem
nuper animo euſta
chi frater id quod
ſepius ſoleo tam peruerſos in
omni mortaliū ſtatu corruptoſ
q; viuendi mores: attēderemq;
nichil non plenū fraudis ⁊ im-
probitatis: aggreſſus ſum nouā
breuemq; et vt puto non inio-
cundam ingenij lucubracionem
Que etſi primo conſpectu ad-

a[illegible]
am[illegible]
tamē [illegible]
bendum [illegible]
modo nō admirabe[illegible]
eciam qualecumq; eſt [illegible]
mus approbabis. [illegible]m nec in
primis ab poete officio diſceſſi
mus. qd̄ per ſeſe ſatis ſcripcio
iſta atq; aperte manifeſtat. nec
licet poema ediderimus potui-
mus facile opus dialogo contex
tum qd̄ preſertim neq; tragi-
cum neq; ſatis comicum eſt a-
ſtricti oribus numeris explicare.
Qd̄ ſi quibuſdam fortaſſe vi-
debitur oracio noſtra mordacior
q̄ vt ego ſoleam: vel delicata
multorum ingenia paciantur:
rogatos eos velim vt racionem
animi nr̄i equanimius ſuſcipien
tes exiſtiment non tam me om
niū hominū q̄ humanoꝝ omniū
ſtatuū vitam coarguiſſe. putēt
q; non ita dāpnaſſe me mores
ſcelerum ſuoꝝ vt non aliquos
tamen ex ſingulis eoꝝ ſtatibus
credam bone frugi boneq; men
tis ſemper extitiſſe. Hos ego ſi
qui ſint temporibus noſtris nō
dubito pro cōſtācia virtutis ſue
libello meo eſſe congratulaturos

Reliquos vero qui conſciencia flagicioꝝ ſuoꝝ acti dicta omniū pariter et ſcripta in ſe iaci ſuſpicant᷑. video ⁊ accuſaturos ſuſceptum laborem noſtꝝ. ⁊ vt ad riſū ſunt faciles etiā aliqñ irriſuros Sed age accuſent atq; irrideāt vt libet. q̄s certe minoris pendo q̄ꝫ floccos indumenti mei. Te autem germane cariſſime cuius egregiam virtutē ⁊ cum virtute mirum lr̄aꝝ amorem ac ſtudiū intelligo perſuaſi michi non poſtremū fore qui ſcriptiunculę noſtre congratulatū ires. Quē quoniā ita perſuaſi dignū etiā duxi inſuper cui eā debito quaſi quodā iure dedicarē. Veritatem igitur noſtrā ita vulneratā atq; cruentatā vti deſcripſimus tibi mitto tamq̄ꝫ ydoneo hoſpiti. tu ipſam ⁊ amice ⁊ humaniter ſuſcipito tractatoq; non ſecus ac alter philalithes. Proficiſcit᷑ ſiquidē ea ad te ꝑlibenter. Nam cum ſciſcitanti illi multū mores tuos integritatemq; vite commendaſſem. exilijt ſtatim gaudio ⁊ pre deſiderio quo te viſendi correpta ē: ocius euolauit. Ornāt alij germanos ſuos auro et gēmis precioſaq; ſupellectili. ego te bonis diſciplinis. claris moribus rectiſq; viuendi exemplis ſemper ornare ſtuduí. qđ ⁊ itidē facio in preſencia. Sed cū fluxa illa et momentanea: hec vero ſtabilia atq; eterna ſint. q̄ꝫtum altera alteris preſtent qui ignorat non deſipit ille iudicio meo ſed inſanit:.

Explicit epiſtola Maphei vegij laudunēſis. Dialogus veritatis et philalithis ad euſtachiū fratrem incipit feliciter:.

Philalithes

QVe nam es tu mortaliū. que ꝑ vaſta hec moncium inacceſſaq; alijs vagaris loca?

Veritas

Parce me mortalē appellare. q̄ diuino magis ex ſeie ꝓcreata ſū

Philalithes

Diuinū eſt ne numen tibi?

Veritas

Vtiq;.

Philalithes

Que nam ergo tu celeſtium es? dic michi.

Veritas

Etſi mille iterū michi ingruāt tormenta nunq̄ꝫ tamen meum ſubticebo nomen.

Philalithes

Quid tormēta narras. aut qđ ē qđ apt me extimeſcas. q̄ ledē neq; ſciui quempiā vmq̄ꝫ neq; plane volui. effare age nomē tuū

Alithiā grai veritatem me lati-
ni vocant ·

Philalithes

Tu ne veritas filia tēporis ?

Veritas

Illa ip̄a ſū · ſʒ alio tñ ex pēte certa

Philalithes

Audiueram equidem quoſdam
credentes te ex tēpore genitam ·

Veritas

Audire potuiſti facile · fuerūt eñ
certo qui ita crediderūt · neqʒ in
epta fuit eoꝝ racio credēdi · Nā
cū ſub aperto ſemper aere degā
neqʒ tegar vnq̄ latebriſqʒ vnq̄
yllis obcludar · ſi tegi tamē aut
obcludi per vim forte ꝯtingat :
tanta ſū harꝝ quas cernis alarū
pernicitate tantaqʒ corpis agili
tate ⁊ aptitudīe : vt necubi mul
tū latere a nulloqʒ diucꝰ celari
poſſim · Que proinde ⁊ nuda ſū
ſemꝑ vt vides · ⁊ nullo vnq̄ a-
mictu ꝯtecta · qua ducti illi racōe
que veri ſatis ſimilis eſſe videt̄
putauerūt me eo patre generatā
qui oīa q̄tumcūqʒ occultiſſime
agant̄ detegit aliqñ atqʒ mani
feſtat · Verū vt indubitatū patrē
tē meū intelligas · audiſtin vm
q̄ magnū olimpi rectorē ex cere
bro genuiſſe ſapienciā illā quā
vocant pallada · hec mihi ſororis
ille michi parens · edita ſū ego
eodē partu · eodē ſemine · tātaqʒ
eſt duarꝝ ſororꝝ inter nos volēdi
ac ſenciēdi paritas · tāta vultus
facieiqʒ ſimilitudo vt vtrāqʒ vi
dens dicas in nobis nichil pret̄
nominū appellacionē differre ·

Philalithes

O fauſtū hunc michi diē melio
reqʒ lapillo numerandū quo tā
dē videre te michi ꝯtigit · Cuiꝰ
videndi incredibili iā diu deſide
rio flagrabā ꝓpeqʒ tabeſcebam ·
per quas te nō queſiui vrbes · ꝑ
quos non vicos ⁊ opida · quibꝫ
non anxius erraui ſiluis · dū te
querito ? quibus non montibꝫ
quibꝫ non inuijs ⁊ vaſtis locis ·
vt quā te vnā aīo menteqʒ ge-
rebā intueri ſaltē aliqñ poſſem ?
O letū me hodie ⁊ perbeatū · qui
quā non inueni queſitā tociens
repire tandē inſperatꝰ caſus dedit
Sed tu dic agnoſcis ne me ?

Veritas

Haud agnoſco te ·

Philalithes

Tuum ne philalithen quo non
eſt alter amancior tui ?

Veritas

Tu ne philalithes meus ?

Philalithes

Philalithes ·

Veritas

Quaʒ ꝑoptatum te offers mi-
chi q̄ te non minore vidēdi de-
ſiderio queſiui vbiqʒ gencium ?

Quociens invocaui nomē tuū atq; inclamaui ? Putaueram te ciuitates colere frequentem eſſe inter conuentus hominū ſperaueram tibi magnū eſſe ac celebre nomen in populis Sed quibus nunc te video errantē in aſpeis atq; deſertis locis ſqualore obſitū horridulū veſte ſordidulū pallidulū incomptū ſoliuagū incognitū deſpectū ? Quid mir ſi nuſq̄ tibi dū vbiq; te vocarē exaudiebar O letam me non minus hodie et perbeatā qui vocatū te antea tociens poſt longa tamē mala mea inopinatus hic dies atq; letus optulit Sz cur ediſſere michi tam incultus es et veſte lacera ſqualidus et abiectus cur hec habitas que pre horrore fere eciā loca refugerent

Philalithes

Ediſſeram tibi vt libet Sed in primis quando quidē miſerabilior tua condicio videtur expone michi cur tantis tu confecta vulneribus tantoq; ſis cruore conſperſa atq; fedata cuius olim tam eximiā eſſe formā acceperā atq; liberalē cuius ex ore candidiorem ſole eciā ſplendorē ſcintillare predicabant Cuius frons neq; hilarior neq; triſtior cuius aſpectus neq; deiectus humilius neq; profuſus licencius neq; euectus alcius ſed reuerenda quadam et formidabili quaſi maieſtate conditus ferebatur Ubi nūc decor ille lōge letus longeq; charites eciā ipſas exſuperās Ubi nunc tanta illa forme dignitas ſimulachris eciā omnibus emēdacior Ubi nunc venuſtas oris et elegancia Ubi capillorum rutilacio candor corporis honor oculorum et gracia Cur immutata nūc omnia deformata conſpurcata coinquinata Qui nā dic michi ita te vndiq; confoderunt conſoſſamq; ita crudeliter affecerūt vt nullam videam ſine vulnere ſineq; cruore vel minimā corporis partem

Veritas

Longum factura eſſem ſermonē ſi malorum meorum ſeriem omnem explicare vellem qd ad auctores tamē pertinet poſſem eos breui verbo tibi ſignificare mortales ſcilicet a quibus tam dirum in modū vulnerata at; cruētata ſū

Philalithes

Mortales ergo tantorum tibi malorum auctores ?

Veritas

Mortales

Philalithes

Quaſi diuinabā Nam eorum improbitas ſatis michi ac ſuper manifeſta eſt Quos etiam pre

infinita ſcelerum ſuoꝝ turba ita
ſum aſpernatus· ita dedignatus
vt non modo a domeſtica eorū
conſuetudine ſed ab aſpectu in
ſuper me prorſus abſtulerim· ſa
cius ducens mihi exiſtimanſq;
dulcius in hijs vaſtis ſolitudi//
nibus vitam agere cum hac vili
et trita veſte cum tuguriolo vel
minimo quo ventos arceam· ca
pere tenues cibos· limphas habe
re in delicijs: q̄ ſumma cum oim
diviciaꝝ atq; dignitatum afflu
encia verſari in tot portenta fla
giciorꝝ: quibus ad ſummū vſq;
oia referta ſunt mortaliū tecta·
Que cum neq; oculis conſpicere
neq; cogitacione prope ſuſtinere
poſſim: id factū eſt cuius cauſam
a me querebas: vt tam inultus
et ſqualidus elegerim hec horrē
cia magis loca inhabitare· Sed
tu oro enarra michi atq; a prin
cipio repete cauſas maloꝝ tuorū
quas vti magna cum attencio
ne ita grauī non ſine dolore au/
diturus ſum ·

Veritas

Accepiſti ne vnq̄ vllas celeſtes
ṽgies ab optio marioq; pente
meo ad mortales demiſſas fuiſſe?

Philalithes

Hocce cupio intelligere ·

Veritas

Demiſſa iam pridem concordia ·
demiſſa pax· demiſſa iuſticia· et
itē pudicicia· demiſſe innumera
biles alie eximia ſpecie candēti
q; pudore virgīes· Deſpecte vo
a mortalibꝰ oēs· ludificate · pfu
gate · ⁊ per totū orbem turpit̄ ex
agitate· ac demū vn̄ venerāt re/
greſſe ſūt· Demiſit me poſtremo
amātiſſimꝰ mortaliū parēs meꝰ
ratus ꝓpter maiorē quā prefero
vultus mei reuerenciā ⁊ dignita
tē: non tam graues mō me iniu
rias acceptutā: ſed honori inſup
magno ac veneracōi apud illos
futurā · Et ſi q̄d erat quo ꝓpter
me aio angerer · id vnū erat ex
cellēcia forme corpiſq; nuditas
que cū cogebāt obſcuras atq; i/
puras aliqꝝ ſi qs offendiſſē ma
nus vereri · Quaꝝ vero longe co
gitacionē euentus fefellit · q̄ lō
ge crudelitatis magis q̄ obſce
nitatis facinora extimeſcenda
erāt? Que tot ac tāta quidē ſuſti
nui: vt cū audieis pre īmanitate
vix illa tibi credibilia videant̄·

Philalithes

Ni fallor equidē intelligere vide
or precipuos inter ceteros mor//
tales tanti ſceleris reos·

Veritas

Quos?

Philalithes

Circulatores et vanos quoſdā
nouarum arcium oſtentatores

qui vel fucatis herbaꝝ incanta-
cionibus · vel fictaꝝ ymaginum
geſticulacionibꝰ illudunt maxi
me rudi popello · quibus nichil ē
veritate alienum magis atq; in
cognitum ·

Veritas

Parum vel nichil habeo ꝙ iſtos
accuſem · Nam ludunt magis
ꝙ̄ ledunt eoꝝ artes ·

Philalithes

Mimi ergo te leſerunt ⁊ hiſtri
ones · Qui quos volūt hominū
geſtus et voces ipſi effingere et
mentiri poſſunt ·

Veritas

Et hij minus ꝙ̄ ſuperiores · Nā
offendunt neminem vmꝙ̄ · de
lectant autem quemq; iocis et
ſalibus ſuis ·

Philalithes

At credo manus tibi intulerint
qui impoſturā faciunt conantes
vim nature inferre · dum ignobi
liores metalloꝝ materias in pre
cioſiores vertere atq; adulterare
varijs artibus ſuis contendūt
vt vel diteſcant magis vel que
non proſunt ſupſticioſo quodā
ſtudio magis inueſtigent ·

Veritas

Deploranda ſūt aliunde grauiꝰ
vulnera mea · ꝙ̄ ꝙ̄ ⁊ non nichil
fateor me leſerint hij impoſtorēs
Sed puniuntur ſatis ſtulticia
ſua · Nam deluſi tandē impoſiti
q; ſuis per ſemet impoſicionibꝰ
redigi ſolēt ad ſūmā calamitatē

Philalithes

Leſerūt te ne forſitan aruſpices
⁊ aſtrologi ceteriq; qui diuina
cionē aliquā profitentur · Qui
varios vite mortiſq; euentus
prenunciantes tunc falluntur
maxime cū certius veriuſq; ven
turum aliquid ſe intellexiſſe ar
bitrantur ·

Veritas

Neq; hoꝝ vllam in me iniuriā
queror · Nam quo abſconditā
magis futuraꝝ rerum racionem
aperire atq; notā poſſint efficere
elaborant plurimū et inſudant ·
Qui ſi minus qđ conati ſūt ex
equuntur aſſcribendū id magis
eſt debilioribus ingenij neruis
ac viribus ꝙ̄ prauitati vlli et
malignitati ·

Philalithes

At cogor eciam de philoſophis
male ſuſpicari · Qui cū abſtruſa
queq; nature ſcrutari morumq;
raciones fundare contendant :
tot contrarias inter ſe excitant
lites explicitaſq; nondū concer
taciones vt nulli adhuc certa
eorū que tradunt veritatis via
pateſiat ·

Veritas

Innocētiſſimas ⁊ hij quoq; ab

iniuria mea manꝰ habent. Qui etſi falſa opinātes ſepius magnis irretiantur erroribus. inueſtigandi tamen veri vna omniū ac par eſt intencio. ad qđ pro ſuo quiſq; captu diuerſa ducit̄ opinionum via.

Philalithes

Qui tandem reſtant qui tantis te affecerint malis niſi gerraꝝ inepciarumq; pleni logici? qui mendacijs ſemper ⁊ cauillacionibus certantes: nunc currētes ſedere. nunc ſedentes currere credi volunt. atq; tunc homines aſinos. nūc aſinos riſibiles garriendo aſtruere conantur.

Veritas

Haud iſtud quidem dixeris. nā precipui ipſi ante omnes quos memoraſti veri cultores ſūt. Cuius querendi indagādiq; gracia proponunt tales quaſi quoſdā ambiciūculas deliramentorūq; ymagines. Sed ſolida eſt eorū vis atq; arguta: neq; gerraꝝ vt inquis ac inepciarū plena.

Philalithes

Credo omnia vt narras. nā nūc in mentē veniūt certiſſimi oībuſq; notiſſimi hoſtes ac iīmici tui

Veritas

Et qui nam dic obſecro?

Philalithes

Quis neſciat poetas confictis neſcio quibus nugis ac fabulaꝝ portētis totū orbem impleuiſſe?

Veritas

Que indigna audio?

Philalithes

Cur indigna?

Veritas

Nam nullū eſt mortaliū genus a quo magis ꝙ̄ ab hijs venerata. aucta. illuſtrataq; ſim.

Philalithes

Cur ergo vulgo fertur poetas omnia ſingere et ementiri?

Veritas

Cur ⁊ multa alia vulgo feruntur vana ſtulta mendaciaq; hijs quorū poetas inſimulant? qui cum corticē reꝝ vt aiūt tantū intelligāt ea eciā tantū dijudicāt q̄ oculis exterius apparēcia intuent̄. Sz ad cognoſcendas magnas arduaſq; res oportz latētes celataſq; eorum que dicuntur raciones intro ſpeculari. penſareq; vim omniū caſtigato lōge ac perpenſo examine iudicij. ad qđ penetrandum nulla hebetis et craſſi vulgi vis ꝙ̄tumlibet magna et acris ſufficere poteſt.

Philalithes

Et quid in ſe habent poetarum carmina quod lateat verum. fidele. magnificum dignumq; veneracione?

Veritas

Quicquid vel ad intelligendas
varias regū ac ꝑploꝝ res geſtas
pertinet· vel ad cognoſcenda ar
chana nature moꝛumqꝫ et vite
ſalubria inſtituta conducit· Nā
a nullius ſapiencie profeſſoꝛe
melius ꝙ̄ a poeta diuerſoꝝ tp̄m
ac locoꝝ vices ſitus et geſta ſcri
buntur· Neqꝫ phī nature moꝛū
qꝫ raciones melius· neqꝫ aſtro
nomi celi aſtroꝛūqꝫ vim ac me
atus doctius· neqꝫ muſici vocū
numeros ⁊ concētus eleganciꝰ
neqꝫ ceterarū quiqꝫ ſuaꝝ arciū
precepta fidelius ꝙ̄ poete quod
idem ē ac factoꝛes appellati ſūt·
Qua in re non pauci ſeipſos de
ceperunt· qui cum vix pinguem
quendā ac iudicio ſatis ſuo reſo
nantē canoꝛē ſillabaꝝ eciā debi-
tam ꝓporcionem verſibus ſuis
expreſſerunt attamē ſe eliconis
aquas plenis faucibus hauſiſſe
atqꝫ in ſummū pernaſi cacumen
aſcendiſſe arbitrati ſunt· Et cū
cunctis in diſciplinis cuiqꝫ ſua
etſi mala placere videamus·
mirum tamen eſt ꝙ̄ in poeticis
maxime id vicio datum ſit vt
ingenio quiſqꝫ ſuo blandiatur
vt inepto ꝙ̄uis deferat carmini
ſuo ac tribuat multū· vt nemo
non muſam ſuā ac veluti ſimia
gnatum ſuū caripendat laudet
atqꝫ intencius admiretur· At p
neceſſaria eſt ad inſtruendum
carmen longa rerū cognicio: lō
gaqꝫ auctoꝝ et quidē eruditoꝝ
lectio· longus ⁊ inundās quaſi
quidā lr̄aꝝ fluuius qui habun-
danter ſuppeditet tanta que di
cenda poete incūbunt· Petēda
ſūt peruestigandaqꝫ diligenter
nata queqꝫ et ꝓpria atqꝫ rebꝫ
ſuis ꝯgnata vocabula· aduocāde
ſunt non plebee aut ſeruiles vt
ita dicā ſentencie· ſed q̄ a vulgi
fece ſegregate nitido quodā de
core ac venerabili ſui maieſtate
reſplendeant· Sed preter hec
qꝺ maius reſtat opus ē grandi
et prompto atqꝫ acri ingenio·
qꝺ cogitaciones ſuas faciliter
exprimere· expolite ordiri· luci
lenter narrare queat· qꝺ verba
ſentenciaſqꝫ ſciat artificioſe ver
ſare· varie diſtinguere· apte con
tinuare· qꝺ caſtigate ꝯcinnētere
qꝫ eloquī· moderari auribus· ⁊
pro rei cuiuſqꝫ dignitate ſubli-
miter̄ preſſe· concitate· teꝑate
oīa proſequi poſſit· Que cūcta
qm̄ arduum ac difficillimū aſſe
qui eſt· ideo qui boni probatiqꝫ
poete extiterint rari quidem ad
fenicis inſtar in lucē prodierūt
Suntqꝫ coꝝ ingenia diuini ma
gis muneris ꝙ̄ humanaꝝ viriū
Qui cum tot ligati conſtrictiqꝫ
ſint vocum ac menſuraꝝ legibꝫ

tot vocati a diſſerendis varijs
rebus et diſciplinis haud facile
illis eſſet omnia perpetuo felici
qꝫ ſtilo complecti niſi adiuuāte
inſtiganteqꝫ dei miro aſſenſu ac
ſpiraculo atqꝫ domeſtico contu/
bernio caleſcenteqꝫ diuini ſpiri
tus igni quodam ac deflagran
te magis incendio. Quos idcir
co eciā furore repleri ⁊ debachā
te quaſi quopiam profluuio ſpi
ritus circumactos futura ſepius
predicere manifeſtum eſt. Nam
poſtq̄ dulcis illa flamma con/
caluit mox vileſcere humana
propᷓa vero fieri ⁊ ſapere diuina
incipiunt. tum capitur mens cor
porei ſui quaſi ergaſtuli oblita
agiturqꝫ tamq̄ celo uaga et libe
ra: fruiturqꝫ delicijs eius ꝓpha
no vulgo incognitis. quas etſi
non guſtu certo at ymagine ſal
tem ⁊ odore quodam cuius ſua
uitudo facile nunq̄ explicari poſ
ſet attingit. Proinde quoqꝫ
licencior eſt cauſa poetarum qui
veluti reges atqꝫ imperatores q̄s
volūt ſibi lātorias leges rogāt
exempti a comuni qua ceteri co
artantur gramatica ſimul ⁊ hiſ
toria neceſſitate. Inde fit vt qui
liberiores eorum terminos ac fi
nes officijqꝫ ſui laxiores habe/
nas ignorant. mirentur accu/
ſentqꝫ tantam quam fingendi
queqꝫ licenciam ſibi vendica/
runt. Sed ſi intelligerent di/
uerſum longe ab hiſtoricis cete
riſqꝫ ſcriptoribus eorum offici
um. cognoſcerentqꝫ diuinam
mentis ipſorum concitacionem
qua ſcilicet ſuccenſi magnoqꝫ
quaſi precipites impetu rapiun/
tur. non accuſarent modo ſed
commendarent inſuper maxime
velatas quas ipſi intexunt figu
ras rerumqꝫ figmenta. Nam
cum carmen non ſine furore mē
tis diuinoqꝫ afflatu exprimi
poſſit. occupatum haud eſſe con
uenit poetam in vulgaribus qui
buſqꝫ ac minutis rebus. ſed ex
cellentem et cum deo fabulan/
tem atqꝫ iocantem ſpiritum ne
ceſſe eſt liberum agi. et res geſ/
tas non hiſtorici more cuius pe
deſtre magis ac ſeruile eſt offi
cium ita explicare vt ſub inſtru
mento publico et fide teſtium
tabellioniſqꝫ auctoritate claudi
videantur. Verum ſicut vatici/
nantes et apolline ſolent pleni
oportet rem quamqꝫ ita vt eſt
veram expromere. expromptam
qꝫ non tamen cum nuda et ru/
di ſimplicitate apertam oſten/
tare. ſed cum varijs decoriſqꝫ
velamentis tortuoſiſqꝫ figura/
cionibus obliquiſqꝫ traductio
nibus inuoluere. at per dulces

at per dulces fabuloſoſqꝫ quaſi quoſdam ambitus ⁊ ambages tradere magnatū rerū veritatē quo feſtiuiorē ſic illuſtrata acquirat ſermonis venuſtatem. ⁊ leporem cultumqꝫ decenciorem. Feſtiuioreqꝫ taliter ac decenciore facta ſummis tantū ⁊ preſtātibꝫ ingenijs perſpecta īnoteſcat. craſſis vero ⁊ deiectis q̄libus iners totum habunde ſcateat vulgus ignota penitus atqꝫ abſtruſa deliteſcat. Voluit ſiquidē poeta tam precioſam ſupellectilē ſuam omnibꝫ paſſim niſi lectis et perfectis intractabilem atqꝫ domeſticam. Hinc eſt vnde inualuit aliq̄n vana ea quorundam inſcitia qui cum tantū qđ oculis ſubiectū habeant intelligāt. auſi ſunt miſtico poetaꝝ artificio calumpniā inferre. mendaces eos et falſos appellantes propter blandas quas cōmentati ſunt ⁊ prurientes fabulas. neſcientes vero poetici officij modū. cuius non tam propriū eſt ſanctis ꝓdeſſe exēplis et inſtitutis q̄ dulcibus inſuper oblectare verborū inuolucris ⁊ figuris. quibus veritatem rerūqꝫ magnitudinem non qđ falſo ipſi putant obtenebrarunt aut diminuerunt. ſed exornarunt magis digniorēqꝫ ac relucenciorem reddiderūt.

Philalithes

Magna de poetis narras.

Veritas

Et que magna et que vera ſunt narro.

Philalithes

Et que vera ego quoqꝫ eē puto. Sed expone tu michi qui te ita cruentarunt.

Veritas

Exponam tibi ex ordine. Quā primū eni iuſſu magni omniū parētis deſcendi ī terras libuit priuſq̄ cōuenirē mortales inuiſere inferna loca. Vbi q̄nto honore fuerī ab oībus illiꝰ regni incolis ſuſcepta nudaqꝫ a nudis ipſis hoſpitata non poſſem facile vllo ſermone comprehendere. adeo me rigidus ⁊ incultus charon. adeo me ſeueri ⁊ duri iudices. ⁊ pluton ipſe magnꝰ ceteriqꝫ oēs perlibenter aduentantē viderūt viſāqꝫ admirati reueritiqꝫ maxime ⁊ venerati ſūt. Mox in mortaliū vrbem iter arripui: credēs et maiores longe honores aſſecuturam: ita me decepit vana credulitas. Tum primos offendi ingentes bellatoꝝ exercitus cum multis munitiſſimis ad expugnādas ciuitates telis ⁊ machīs

Philalithes

Nunc rem intelligo. Ipſi ergo illi ſuis te gladijs ⁊ haſtis tam

atrociter confoderunt?
Veritas
Minime. Etſi em̃ infinita con-
tinue omittant flagicia. nunc
horum opes diripiant. nunc il
los afficiant vulneribus. nunc
alios iugulent. menciuntur ta
men nunꝙ̃.
Philalithes
Quo nam modo?
Veritas
Nam non minus impudencia
ſunt eoꝝ dicta ꝙ̃ facta. Qui cũ
multa crudeliſſime rapaciſſime
qꝫ faciant non aliter tamen ac
fecerint ſe vel feciſſe vel facturos
eſſe confitentur.
Philalithes
Probe. Sed qui te tandem dic
ita grauiter afflixerunt?
Veritas
Conſpicata tum vaſtum pelagꝰ
animo verſare cepi terras ne pri
us an maria inuiſerem. vicitqꝫ
ſentencia vt ad minus frequẽ
tatas turbis vndas me conuer
terem. At vix illuc attigeram cõ
ſcenderamqꝫ naues: cum primũ
tunc aculeos malorum meorum
experta conſpexi ibi tantam ſce
lerum omniũ turpitudinem ꝙ̃-
tam niſi hijs ego oculis hauſiſ-
ſem nullo vnꝙ̃ modo ante per-
ſuaderi potuiſſem. Horrendum
dictu vidiſſes illico in me om-
nes impetu facto correptis totam
flagellatẽ mali rudentibus: qui
bus ceſe contuſeqꝫ grauiter mi
chi ſcapule nigrorem adhuc ſu
um atqꝫ liuorem aperte teſtan
tur. Tum ferire gubernaculis.
clauis. antempnis. arpagoni
bus. tonſillis. remis. contis. an
choris. Tum iacere trocleas.
portiſtulos. ſuppara. artemones
ſcalas. paraſtatas. tranſtra. ta
bulata. ampluſtra. ſummaqꝫ eci
am mali carthesia. Atqꝫ hijs
ego ita primis malis pulſata:
cruoreqꝫ nõ modico conſperſa.
proripui me inde ocius peciiqꝫ
terras. Tum ibi ſtatim aſpicio
latam & apricam planiciem. pa
tentes campos. ſaltus. vineas.
prata. cetos. inſudãteſqꝫ longo
ope indomitos agricolas. Quos
etſi olim aſtrea dum ab morta
libus itidem emigraſſet poſtre-
mo loco inuiſerit: primo tamen
ego conuenire ſtatui propter ru
diorem ſimplicioremqꝫ ipſorũ
naturam. rata et proinde huma
niores obſequencioreſqꝫ erga
me illos futuros eſſe. Conceſſi
itaqꝫ illuc contemplataqꝫ eorum
mores vidi que videre dolui.
furta. rapinas. inſultus. auda-
ciam. plurimaqꝫ alia et grauiſ
ſima ſcelera. Vix autem eos dul
citer amiceqꝫ ſalutaueram: cum

cũm ſtimulis p̃mo ac ſi bos illis
viſa eſſem me pungere · dehinc
ſciuas · burres · vomeres · aratra
dentes · iuga · raſtros · hupiceſq;
dentatos in me mittere aggreſſi
ſunt · Putatorias eciam falces ·
meſſoriaſq; ac fenarias · tum
percutere me acriter cilindris ·
panniculis · tribulis · vannis ·
ventilabris · tum ligonibus · bi/
paliis · ſarculis · bidẽtibꝫ · rutris
fuſtinis · runcoribus · qualis ·

Diſceſſi ab eis tandẽ immani
ter vulnerata et in vrbes tamq̃
tutiſſimũ in diuerſoriũ ſalubet
rimũq; maloꝝ meoꝝ leuamen
confugi · Cogitans p̃mo quĩ nã
ex omnibus qui vrbes colerent
modeſtiores eſſent atq; ſanctio
res in animũ induxi ſacerdotes ·
Primũ iter itaq; fuit mihi ad
templa araſq; magnoꝝ celitum
Speculataq; iti dẽ ibi diligẽter
mores habituſꝫ ſacerdotales · de
lectata ſũ certe p̃mo eoꝝ ꝯgreſſu
Nam decens ſuus erat habitus
pariter ⁊ inceſſus Deinde inuo
catu ſepius dei adiutorio vel pro
viuentibus ſanctã pacem · vel
pro defunctis eternã requiem ·
vel pro vniuerſis veniã et miſe
ricordiã implorantes · diuinas
ſemper laudes ſublata voce reſo
nabant · Nonnulli eciã publice
declamãtes nũc virtutes ſũma
laude · nũc vicia graui accuſacõe
perſequebantur · atq; ab hiis de
terrebant · ad eas magnopere
quemq; inuitabant · Placuit
mihi hec exterior vite ſue facies
preſertĩ q̃ in dei optimi ⁊ maxi
mi collaudacõe quo nichil fieri
poteſt melius aut digniꝰ ſemꝑ
eos occupatos videbã · Cupiẽs
q; in eoꝝ ſtrictiorẽ venire famili
aritatem · introiui inauctanter
ſecretos eciam ipſoꝝ thalamos
vbi preterea q̃ viderim ſingula
exterioribus minime interiora
reſpondencia · Sed id ſaltẽ non
omittã q̃ attrectantes lectitan
teſq; breues quoſdã codices a
quoꝝ breuitate nomen eciã illis
conſonum indiderunt · concitato
quodã et prerupto oris motu fe
rebant bilbiẽtiſq; inſtar ampho
re mlta magis quaſi obmurmu
rabant q̃ pferebant · in quibꝫ
q̃tum coniectura capere potui di
uinas q̃s ſupra memoraui pre/
caciones atq; inuocaciones faci
ebant · Sed neq; ego q̃ dicerẽt
facile accipiebã · neq; ipſi vt ar
bitror plane intelligebant · Et
ſi qua erant que percipi poſſent
ea tantũ erant neſcio que verba
butubrata que magna cũ labioꝝ
feſtinacione ac confuſione pſtre
pebãt · Nec mora magno in me
cũ inſultu proruerũt · arreptiſq;

breuibus illis libellis ſuis adeo
michi oculos colliſerunt atqȝ cō
tuderunt vt dextrum pene hunc
mihi quem leſum adhuc vides
eruerint. Tum acerris. arulis.
candelabris. cereis. emūctorijs.
lichinis. lāpadibꝰ. ſacriſqȝ oībꝰ
vaſis. atqȝ ipſis poſtremo q̄ ſū
mū celi regē hominūqȝ liberatorē
affixū ſuſtinebant ſacratiſſimis
crucibꝰ ita me inſectati ſunt vt
prope tūc michi deſperandū om
nino eſſe putauerim. Sed au
fugi inde cicius ſubiraſcens mul
tum tam vane credulitati decep
teqȝ de hijs opinioni mee. E-
greſſa vero fores templorum ne
qȝ videns ad quos me confer-
rem: euolaui in plateas viaſqȝ
publicas. Quot tunc michi et
q̄ta ſe palam obiecerunt vndi
qȝ ementium vendenciumqȝ in-
ter ſe velamenta atqȝ menda-
cia? Quantaqȝ mercatorum re
demptorumqȝ periuria. proſene
tarum inuolucra. inſtitorū frau
data negocia. nummulariorum
proſtituta lucra. publicanorum
audaciſſima ſcelera? Quante
artificum decepciones et depra
uaciones. quanta non virorum
modo ſed et feminarum inſuper
atqȝ puerorum mentita verba
pariter et facta? Quanti et ho
rum fuci quante nebule? Quo
rum qđ deteſtabilius eſt eo ma
gis eciam indoles probari at-
qȝ magnum aliquid de ſe polli
ceri predicatur quo mentiri ma
gis ac fallere aſſueſcunt. Femine
in me prime iecerunt fuſos. co
los. verticulos. glomera. metax
as. penſa. radios. acus. calathos
thecas. tum gemmas. lapillos.
vniones. viriolas. anulos. in-
aures. armillas. cilindros. dex-
tralia. lunulas. torques. catel
las. murenulas. periſcelidas.
zonas. ſemicinctia. mitras. ana
demata. diſcriminalia. tum mū
dū infinitū pectines. diſcernicula
calamiſtra. ſpecula. matulas.
olfatoriola. ſudariola. ſcalptoria
dentifricia. dētiſcalpia. auriſcal
pia. atqȝ inumerabilia q̄ magis
et me leſerunt vnguētaria vaſa
elegācioris q̄ neceſſe ſit forme
cauſa parata. Poſt puerorū
ingens et conferta turba. raptī
me fuſtibus ac ſaxis impecierūt
Tum populi longa multitudo
vt hinc inde cōcitata fugiebam.
atqȝ ex omni genere artifices
que ꝓ ſuo quiſqȝ vſu pata habe
bat inſtrumēta magno cū furorē
in me miſerūt. milleqȝ me ī locis
cōfoderūt. Vidiſſes volitare lemo
nū ceterarūqȝ menſas. trapes.
zophora. delphica. trutinas. pō
dera. feramenta. hamos. vncos

tecia· euerticula· naſſas· cultros
macheras· dolabras· Cocorumq;
ena· cacabos· citropedes· vrceos
trulas· ceragras· neruia· craticu
las· teſta· ſartagines· patinas·
ollas· fidelias· lebethes· morta
ria· pila· tudes· alueos· ſtaphas
matras· labra· cribra· cola· pa
las· batilla· fuſtinulas· forcipes
vncinos· ſcutellas· parapſides·
cocleaia· quadras· lances· cathi
nos· Cauponũ cyathos· cy-
phos· vrceolos· enophora· pa
theras· obbas· trullas· calices·
phialas· columpnaria· amulas
cantaros· aſtopas· lagenas· cõ
gios· ancones· cymbia· crathe
res· amphoras· cados· Picto
rum pugillares· ſtilos· colores·
penicillos· ſpongias· conchas·
cauteria· Sutorum forfices·
acus· formas· mẽſumas· ſcalpros
ſubulas· mucrones· digitalia·

Calonũq; ac omnis generis
fabroꝝ forcipes· malleos· incu-
des· folles· ſecures· cuneos· feſtu
cas· vectes· trullas· perpendicula
normas· regulas· amiſſes· mo-
dulos· circinos· tornos· mãphu
res· lunas· celaſtaphina· ſerras·
dolas· aſcias· terebras· Medi
coꝝ tonſoꝝ pigmentariorumq;
pelues· cucumas· nouaculas· co
tes· forcipes· cucurbitulas· ſcal
pellos· ſpecillos· volſellas· humu
los· modiolos· diocles· ſtaphia
matellas· pixides· piperatoria·
mortariola· piſtillos· tudiculas
Quibus in me diu grauiterq;
ac grandinis more ruentibus
pene tandem deficere cepi· defe
ciſſemq; penitus niſi noui ⁊ repẽ
tis recentis hoſpicij melior me
ſpes recreaſſet· Nam vt rotabar
vndiq; et exagitabar incerta
mei ac anxia· nec quo diuerterẽ
tutum vllum conſpiciens locum
ecce ꝑueni forte ad fora publica
Vbi ⁊ intra intuens cũ grauitate
pretores atq; preſides: multam
item togatoꝝ capuciatorũq; ho
minũ turbã qui vel iudicabant
vel procurãtes ipſi cauſas alioꝝ
dicebãt· Allecta ſum primo eoꝝ
aſpectu· quoꝝ cũ facies ⁊ vultus
tum longiores maxĩe laxioreſq;
toge ac capitũ tegumẽta magnã
et ſapienciã ⁊ vite integritatem
moderacionẽq; animi oſtẽtabãt
Acceſſi ergo propius ad eos:
exiſtimans me de caribdi iam
ſecurũ in portum applicuiſſe· cum
ſubito incircumſeptã latrantibꝰ
canibus in ſcillam video me dela
tam ac precipitatã· Nam quas
ibi non audiui horrendas latrã
cium cauſidicoꝝ voces? Quas
non iudicanciũ iniquas interlo
cuciones atq; diffiniciones?
Quas nõ vidi p̃toꝝ ambicões?

quas non aduerti tabellionum
ſcribariiq; falſitates. quos eciã
cum primo adiuiſſem tanq̃ hu
milioris condicionis homines
mirũ vt q̃to cius calamarijs ſi
mul atq; graphiarijs. thecis. ca
lamiſq; ac attramẽtarijs vaſis
ſcalpellis. eciã et ceteris ſcripto
rijs ferramentis ſuis in os ocu
loſq; acriter inſultauerĩt. Mox
acrius quoq; ⁊ ĩpudencius pro
ruere in me preſides. aſſeſſores.
circũlatranteſq; illi ſcillei canes
tam longus tamq; venerabilis
ac togatus ordo atq; in me pri
mo vnguibus. dehinc dentib9
crudeliſſime ſeuientes dilania
rũt totũ michi atq; vbiq; corp9
exederunt. Quoꝝ quociens re/
cordor caninã illam rabiem. mor
ſus venenatos. famemq; nõ mi
nus ticiano vulture ardentem ⁊
indomitam. contremiſco tociens
deſtituorq; pene to ta pre recorda
cione. ita michi penetrarũt vlti
mos eciã cordis receſſus vt hoꝝ
comparacione priora certe que
excepiã q̃uis amariſſima vul/
nera ꝑpe dulceſcerent. At poſtq̃
defeſſi priuſq̃ exſaciati ſunt ma
lis meis liq̃re me tandẽ. Ego
vero q̃tũ vulneꝝ acerbitas mag
nitudoq; ſinebãt. maturaui inde
fugã. ⁊ que vnica tantũ reſtabãt
loca me ↄtuli ad curias pĩcipũ
atq; eoꝝ qui principibus aſſiſte
bant potencioꝝ hominũ turbu/
lentiſſimas turbas. Neq; vero
dicam que paſſim ibi ſingula vi
derim licenciora eciã q̃ que ſup̃
recenſui. loquãtur pro ſe conculcati
pupilli. flentes vidue. egen
tes. proſtrati. innocentes. dãp
nati. optimi quiq; accuſati. ꝓ/
ſcripti. multati. Illd tantũ me
mora bo q̃ pre indignitate rerũ
tanta permota ſum ↄmiſeraciõe
vt cum innumerabilib9 iã corpis
vulneribus ad exalandã vſq;
ipſam animam confecta eſſem.
maiore tamen cum dolore ⁊ anxi
etate tulerim nouum ad animũ
vulnus quo perpũctã transfixã
q; incredibilis quedam me tot
ac tantoꝝ maloꝝ pietas affece/
rat. tam grauis erat et miſerabi
lis facies eoꝝ. que cum viderem
non magno poteram ſine horro
re intueri. Mirarís forte pietatẽ
teneritudinemq; animi mei. ſed
miraberis longe magis furorem
eorum qui longo in me concita
toq; agmine quaſi debachan/
tes. non ferro quidem me ex
tinguere: nam extingui haud
poſſe me ferro intelligebant:
ſed pugnis. calcibus. ſaxiſq;
contundere ſtrangulareq; laque
is promptum certumq; mor/
tis mee genus arbitrati ſunt.

Quo nec contẽti contuſam eciã
et ſtrangulatã rotare demũ per
pedes ac quaſſaȇ illidereqꝫ terre
pro vi ſua quiqꝫ contenderunt
Quibus tantis malis affecta ·
poſtq̃ non tam rabiẽ exſaciarũt
ſuam q̃ extremũ ſi quid adhuc
reſtabat ſpiritũ me exalaſſe cre
diderunt · eiecta ſum in pomeriũ
vrbis tanq̃ viliſſimũ cadauer
depaſcendũ canibus atqꝫ feris
alitibus · Sed quas non in
ueni cunctis eciam hominibus
miciores feras ⁊ volucres? Quid
referam q̃to me ſtudio ⁊ amore
proſecuti ſunt in primis canes
tum corui et vultures · ceteriqꝫ
aues eciã immaniores · q̃ ↄglo
bati cateruati omnes aſſiſtẽtes
michi certabant · nunc hee plau
dere alis · conqueri dulciter ⁊ cõ
dolere · purgare roſtris vulnerꝝ
ſaniem · nunc illi pedibus cauda
qꝫ blandiri · lingere vulnera · pla
gaſqꝫ mulcere · donec q̄ ſuperat
adhuc ſcintilla vite mee caleſcẽ
redireqꝫ ſenſim in veterẽ flãmã
atqꝫ reſtitui cepit · Quid cũ iam
valencior facta inde ſeceſſiſſem
quid narrabo non canũ modo et
alitũ: ſed luporꝫ eciã vrſorꝫ: tigrũ
leonũ omniſqꝫ generis ferarum
experta ſũ manſuetudinẽ ꝓpeqꝫ
dixerim humanitatẽ? Nã poſt
longa que ſuſtinuerã mala cum

ex vrbibus omnino ſtatuiſſem
migrarȇ in abdita loca pertexi in
ſiluas ⁊ nemora tamq̃ ſecurius
in refugium vite mee · Nec vere
mea me fefellit opinio · nã q̃ta
me prius homines affecerant in
iuria: tanto poſtea me honore
ſiluestres fere atqꝫ alites a qui
bus tam amice ſuſcepta ſũ tam
ſedulo ſemper et officioſe comi
tata vt qđ de hominibus ante
credideram viderent̃ ipſe huma
nos mores mutata vtrinqꝫ na
tura ſibi vendicaſſe · Dehinc vo
capta deſiderio vt ſit plura inui
ſendi cõſcendi alciora hec colliũ
atqꝫ monciũ loca. In quibus ⁊
multos iam erraui dies · neqꝫ
mortaliũ quemq̃ adhuc offẽdi
preter te · cuius ꝓmo eciã aſpcũ
offenſa non potui non timere ·
memor eorꝫ que tibi retuli a mor
talibꝰ me ſuſtinuiſſe · Tũ ſecurꝫ
paulatim recepi animũ · poſtq̃
inter loquendum tã manifeſta
egregie virtutis tue ac demum
amoris ſigna demõſtraſti quin
maiorẽ in modũ admirata fui
in ꝓmo ſermois noſtri ↄgreſſu
q̃ te vnũ ex omni mortaliũ tur
ba inueniſſem tam mitem · piũ ·
rectum · tamqꝫ ſingulari preditũ
bonitate · Sed philalithen
poſtq̃ te meũ intellexi · quem et
precipuũ ⁊ ante omnes vnũ vt

inuiſerim iuſſerat parens meus
conuerſa ſum illico ex admiracio
ne in maiorem gratulacionē que
re mihi aliqñ oblatū habuiſſem
vt cum ad patrē meū reuerteri
poſſim poſt longā reliquoꝝ mor
taliū in me crudelitatē atq; im
manitatē tui eciā vnius ſummā
rerūq; ab illo michi prenunciatā
humanitatē pietatēq; referre.

Philalithes

O que audio triſtia. dira. infan
da. execranda. O ferū crudum
immane barbarū. o impudens
o peſtilens mortaliū genus. O q̄
dehiſcat vobis terra: deperatq;
tota chaſmate. O tollerātiſſimū
magnū tonantē. o fulmīa quid
ceſſāt ſua. o ianes o extīctas iā
faces ſuas. O iulta ſic abibit tā
ta vorago flagicioꝝ tāta licēcia?

Veritas

Noli tam grauiter angi philali
thes ſatis ac ſuper enim penas
dabunt miſerrimi mortales. ſī
tantū ad parentē meū redeā. nar
rēq; tā pclara q̄ tibi eoꝝ bñfacta
memoraui. Pacientiſſime lōge
q̄dē ſūt aures ſibi. ſ; haud ſurde
tñ ſuſtiet diuci⁹ ille peccātes q̄s
puniat acri⁹ tandē atq; caſtiget

Philalithes

O niſi iā pridē ſatis pſpectā ha
buiſſem ipuritatē hoīm q̄ vnq̄
adduci mō potuiſſem vt tāta q̄
vel video vel audio crederē teter
rime crudelitatis exempla?

Veritas

Pone iam queſtuū modū.

Philalithes

Et pono quidē. ſed tu oro pus q̄
abſcedas dignar tātiſper domū
meā inuiſere q̄eſcereq; meā vt
in pſperiorē valitudinē reſtituta
ac tā atra vulneꝝ a tabe purga
ta poſſis demū mūdiore elegācio
rq; parentē tuum conuenire.

Veritas

Immo pſtat ita vt ſū cruētata
abire. vt manifeſtius impietatē
eoꝝ pre oculis illius ponam.

Philalithes

Donato ſaltē michi paucos di
es. vt dulciſſime preſencie tue
fructu nō omnino puatus ſim.

Veritas

Faxo vt vis.

Philalithes

Nō ducā te in ſplēdida edificia
lautaſq; mēſas. tuguriolū ē mihi
q̄d manibꝰ ipē meis extruxi. iuxta
q̄; antꝛ nature ſolerciore manu
fabricatū. porro vxor comes vite
mee ñ alciore q̄ ego amictu veſ
tita: ſ; pudica ⁊ ſobria ſuat. Gna
ti q̄; philēs michi. ſ; nudi ita vt
te q̄ſi repñtent. Capellas tantū
paucas poſſideo q̄s circū hos q̄tī
die ago montes. que ⁊ lactis no
bis vbertā ſuppeditāt alimēta

Pomis etiā et nucibus veſcor·
potum aqua miniſtrat·mella ali
quando michi delicie· Tū vbi
nox aduentauit ſalientē prope
fontem crepitantibuſqꝫ e ſaxis
dulci murmure deriuantem fati
gata mēbra ꝯpono·ſubſtratiſqꝫ ar
borū folijs capio ſompnū· Sꝫ
qḋ oēs exſuperat delicatiſſimas
dapes magnificentiſſimoſqꝫ ap
paratus·eſt michi pax ⁊ quies
perpetua·doli procul et fraudes
nichil timoris·nichil odij·nichil
inſidiarū·Fida obſequitur vxor
dulces applaudūt gnati·audiūt
gaudent·rident·iocant̄·letuſqꝫ
ego:hilaris:liber:contentus mi
nimis·vacuꝰ moleſtiarū·ſecurus
omniū·⁊ ab omni prorſus anxi
etate atqꝫ animi perturbacione
exemptus vitā ago·In has ego
niſi forte faſtidis te accipiam
opes meas·

Veritas

Minime faſtidio·quas pactoli
etiā harenis longe pluris facien
das puto·

Philalithes

Eamus iam nam aduesperaſcit
Vides vbi fumant tecta? non
multum abſumus·dicto citius
illuc contendemus·

Veritas

Atqꝫ ego te ſequor libens·

Finis

Mafei vegij laudunenſis di
alogus de veritate et philalithe
explicit·Incipit eiuſdē dialogꝰ
de felicitate et miſeria :·

Palinurus loquitur·

OBſecro te o charon
ſine me iā vt nauim
conſcendam·

Charon

Quis me appellas?

Palinurus

Palinurus ego nauta quondā
illius quē nuper viuentē trāſuec
taſti enee troiani·

Charon

Tu ne ille es qui apud portus
velinos inhumatus iacebas?

Palinurus

Ille ipſe ſū·Sed crede celeſtū
nutu fieri vt tranſuehar·quorū
prodigijs longe lateqꝫ acte fi
nitime gentes et oſſa mea iam
expiauerunt ⁊ tumulum michi
tumuloqꝫ inſuper ſolēpnia pro
more ſtatuerunt·Quare te oro
o iuſtiſſime charō patere tandē
vt ingrediar ſic proſpera ſemꝑ
ſit nauigacio tua·ſit ſolida na
uis tua ſemper atqꝫ inconcuſſa

Charon

Rem iuſtā petis palinure·ingre
dere vt libet·vos vero tam ꝯfecte
vmbre quid fatigatis me preci
bus? quid feſtinatis? Que nā

hec vis deſiderij? expectate tan
tiſper dum trans flumen hunc
porto:egrediar q̄ cito.

Palinurus

Habeo tibi charon immortales
gracias.qui me hijs tandē eri-
puiſti e malis.qui me dira hac
tandē qua detinebar transfre-
tandi cupidine liberaſti.

Charon

Amo te quidē palinure tū ꝓpter
eneā regē tuū quē michi noīaſti
qui ꝗ ſupra oēs quos vnꝗ̄ vide
rim mortales viſus eſt mihi ſin
gulari quadā preditus pietate.tū
ꝓpter hoc meū qđ olim eciā cōe
fuit tibi magiſteriū. Par em̄
ſibi q̄ſq; parē affectat. delectat
q; magis q̄ inter pares ſit vel cō
fabulacio vel vite actio. Afficie-
bar porro non modico dolore cū
videbā te iā dudū incerciore hac
ripa errantē incertūq; ſedis tue.
neq; licebat tibi ſuccurrere ꝓpt
legē michi datā ne quemꝗ̄ niſi
humato prius corpe tranſporē
Sum em̄ ego minimus inter in
fernos habitatores.ſubiect9 ali
ene poteſtati.cui parere nō tam
pulchꝝ michi q̄ neceſſe ē. Gau
deo aūt nūc et letor q ea aliqn̄
ſe tibi ſors optulerit.quo ꝗ tuū
implere deſideriū et meū leuare
dolorē ſalua lege officij mei poſſī

Palinurus

Immo ego non minus ꝓpter te
dolebā o charon.quia perſpicie
bā tot te graues aſſiduoſq; labo
res perferentē ſine vlla relaxaci
one. Neq; enim me latet quot
q̄tiſq; vexari malis ſolēt nauiū
gubernatores. qui nichil aliud
in vita q̄ nauigacionē exercui.
atq; ita exercui vt nichil ea gra
uius.nichil periclitacius ꝯtingē
mortalibus putē. Propter qđ
credibile magis tibi videri pōt
ſi angebat me vtiq; fatigacio
tua repetentē aīo ātiquas quas
viuens eciā ſuſtinebā nauticas
fatigaciones meas.quaꝝ experi
encia iam edoctus ſciebam ꝓbe
malo tuo condolere.

Charon

Fruſtra ꝓpter me dolebas pali-
nure.nam nichil moleſta michi
eſt ars mea.

Palinurus

Quid ais?

Charon

Aio gratā me hr̄e ꝗ iocundā artē
meā. Vides vt cruda viridiſq;
ſenectus ē michi.memini haud
vel vnꝗ̄ ab ipſa q̄ iā oīm annos
ſupero lōgeua etate mea ptesū
me eſſe laboris mei quin cotidie
inſto alacrior atq; valencior. In
telligo cur tu alit̄ tibi pſuadeas
Eſt em̄ cōis h̄ morbo mortaliū vt
ſortis ſue queꝗ̄ diſtedeat ſemꝑ

viuatq3 ꝯtentus nemo studijs
suis. laudent vero longe ac bea
tiores existimēt omnes qui di
uersas a se artes atq3 actiōes
sequunt᷑. Verū falluntur maxīe
opinione sua. nā si recte intueri
velint cognoscent ꝑspicue nullū
esse in vita eoꝝ statum qui non
magnis stateat miserijs. quem
non magne grauesq3 ꝑturbent
vndiq3 molestie et vexaciones.
Et si detur aliq̄n vt alter in al
terius studia transferat᷑ videas
nunc quiq3 sua leuia videri que
prius pre grauitate accusabat.
contraq3 ea grauiora que prius
leuia videbantur. Itaq3 si bene
consideres non est palinure ita
grauis mea condicio vt censes.
neq3 ꝓpterea q꜠ nauclerus sim
sum eo miserabilior. Sed tu vt
video sequeris vanos errores
mortaliū. Ego vero integritatē
tantū iudicijq3 veri lucē secutus
ago. ꝯtentus ac letus sorte mea
neq3 ascribo michi ad calamita
tem q꜠ desudē cotidie nauigādo
et defatiger. neq3 ob hoc arbi
troꝝ quemq̄ hoꝝ qui mecum
simul vltimas sedes colunt me
esse beaciorē. non ipsos iudices
minoē. radomantū. ⁊ eacū. q̄q̄
magna oēs emineāt potestate.
non ipsum ditem q̄q̄ sceptro
potens sit ipse atq3 regna ista

moderetur. Sunt namq3 et illi
sui labores sueq3 molestie. ⁊ ma
iores forte q̄ ⁊ maiore r̄giminis
sarcina premuntur.

Palinurus

Potes te tibi charon persuadē
vt libet. michi vero de me nunq̄
persuadere poteris. quin ars nr̄a
sine vlla comparacione ceteras
laboribꝫ ⁊ periculis excedat. Qđ
liquido tibi probarē nisi qđ ve-
rerer tedio te afficeret fortasse lō
gior narracio nostra.

Charon

Immo summa me afficiet recre
acione. Nam ⁊ delectat me tecū
sermocinari. ⁊ nauigātibꝫ eciā
magnā animi refocillacionem
afferre solent huiuscemodi con-
fabulaciones.

Palinurus

Quando igitur nō est tibi inio
cundū prosequar suscepti ser
monis nostri racionē. vt intelli
gamus non esse duriorē vllam
q̄ nauarchoꝝ sortem. Qđ non
difficile persuasū ibo tibi si ani-
maduerteris q̄s estus ⁊ frigora
tolerare eos. quos perhorrescere
tonitrus et fulgura. quibus per
fundi ymbribus. qua ventorū
rabie agitari cotidie necesse sit.
si cognoscis quociens torqueri
eos fame ⁊ siti. q̄ciens squalore
eciā teterrimo consumi ꝯtingat

ſi attendas habitacionem eoꝝ
inſtar carceris· ſuppellectilem vel
nullā vel ſordidiſſimā·ſtrata dura·
cibaria aſpera·potus imundiſſi
mos· indumēta ſpurca·incōmo
ditatē rez oim·noctes īſompnes
et ſub diuo ſemꝑ ac inq̄etas·ta
ceo ꝑpetuū q̄ſi quoddā eoꝝ exi
liū·q̊s patrie extorres·ꝓfugos·
vagos·palāthes·ignaros q̄etis
priuatos oī q̊ nihil ē in vita dul
cius coniugij ſobolisq; fructu ac
iocunditate· Quis nō abiectiſſi
mos lōgeq; oīm mortaliū miſer
rimos eſſe iudicabit? Preterea
ſcillā· caribdī·ſirtes·ſimplega
des· tot īfeſta nauigātibꝰ maris
pericula. Omitto tēpeſtates q̄bꝰ
nec viſu quidq̄ꝫ eſt triſtius nec
horribilius·quibꝰ ⁊ ad ſummū
vſq; vite diſcrimē quotidie iac
tantur·quatiuntur· et q̇d perſe
pe accidit ſubmerſi tandem ob-
ruuntur· In qua re nemo eſt qui
ydoneus magis q̄ꝫ ego teſtis ad
hiberi queat· Qui cum multis
fuerim quaſſatus tēpeſtatibus
tū ea maxie q̄ me e ſicilia in yta
liā nauigantē inuaſit tā ſeua at
q; horrens vt horrori ſit adhuc
mihi eius recordacio· Non poſſē
certe vt par eſſꝫ explicarē tibi a-
cerbitatē illiꝰ tēpeſtatis·ſꝫ q̄ꝫ ta
extiterit potes ex hꝰ facile ꝯiectu
rā capere q̄ꝫ eneā ducē meū cuiꝰ ſu
ma ꝯſtācia ⁊ aī fortitudo vbiq;
decantanꝰ: vidi ego ꝯtrementē
grauiter atq; ingementē· exten
ſiſq; ad celum manibus beatos
longe inclamantem eos quibus
ad troiam oppetere contigiſſet
lamentantēq; pari ab eoꝝ morte
ac fortiſſimi ab diomedis gla
dio ſe ereptum extitiſſe· Credidi
equidē diē illū illuxiſſe omnibꝰ
vltimū neq; e numero nrō quē
q̄ꝫ putaui euaſuꝝ· non ipſū eneā
nō ylioneū·non achatē·grande
uū v᷑ alethē·quoꝝ naues longe
diſiectas: ad ſummūq; pene exi
ciū adductas· neſcio q̄ vis vlla
niſi diuina liberauit·

Charon

Non incognita michi narras·
hec enim diu ipſa reſciui·

Palinurus

Quo id modo?

Charon

Quo id mō rogas? an aretē illū
ſidūq; orontē noras ductorē li-
cie nauis· Is quidē tūc ſubmiſſus
ꝯceſſit ad me illico exponēs mi
chi ex ordīe oīa q̄ tu diſſeruiſti
iplorās deinde opē rogitāſq; mul
tū vt ſe vlteriore in ripa ſiſterē
q̇d nūq̄ꝫ paſſus fui qm̄ int᷑ fluc
tus adhuc corpꝰ ſuū ſīi ſepulchri
honore iactaretur· nūc agit ſeſe
circum hec ſtagna meſtus atq;
errabundus· vidiſtin illum?

Palinurus

Et vidi. et vnicũ maloꝝ meorũ
ſolaciũ habui: dum tantiſper in
ripa demoratus pari ſecũ detine
bar infelicitate. nec vero falſa de
triſti eius interitu retuliſti: cui9
adhuc me ymago ſubit: dum
excuſſum e puppi contortumq;
ter eũ atq; circumactũ horrendo
a fluctu rapidus tandẽ equore
vortex abſorpſit. Sane q̇d ad
me pertinet nichil edisſerã: quia
licet eam euaſerim tempeſtatẽ
amarũ tamen aliqñ eciam vite
mee finẽ inueni. excuſſus ⁊ ipſe
pariter atq; iactatus inter vn
das: et q̇d deerat inſuper ferro
poſtea obtruncatus. ex quo nec
tantũ michi timui q̄ enee meo
ne tantis vndis ſurgẽtibꝫ ſpo
liata magiſtro nauis deficeret.
Heccine igitur nautaꝝ ſors illa
fauſta felix ac ꝑbeata? Heccine
eoꝝ delicie. opes. tranquillitas.
ſic illis viuitur. ſic moritur. I nunc
et alioꝝ defende ſtudia ⁊ artes
contendeq; ſi libet maiorem eſſe
eoꝝ miſeriam et calamitatẽ quã
patrias incolentes ſuas vxorũ
q; ac filiorũ ſocietate beati. qui
eſcunt. gaudent. ludunt. ditant̃
amicicias colunt. exercentur cõ
mode. habitant magnifice. veſti
untur culte. conuiuantur laute.
cubant molliter. vmalos ſemꝑ
ac geniales ſuos agunt dies.
Adde q̄ in vrbibus optimates
⁊ primarij magnã ſibi vendicãt
auctoritatẽ habenturq; ſummo
in precio atq; honore qui ius
dicunt. cauſas agunt alioꝝ. qui
faſces gerunt. qui ducunt exer
citus. qui vel aſſiſtũt pñcipibꝫ.
vel pñcipes ipſi magni illuſtreſq;
ſunt. quibus neq; optabilius
quicq̄ in vita eſſe video. neq;
beatius.

Charon

Falleris longe palinure. Nam
quos beaciores eſſe arbitraris
miſeriores illi ſunt ſine vlla du
bitacione. Neq; vero negauerĩ
nautarum ſortem ſubiectam eſſe
magnis malis. ſed ita ſubiectã
vt comparacione alioꝝ que ma
ioribus eciã grauant̃ incomodis
recte miſera eſſe iudicanda ſit.
Quid eñ triſtius vt ad tuos
veniã qui patrias ſuas colunt
quid miſerabilius q̄ domui ſue
agere et ita agere vt iocundiorẽ
aliquãdo q̄ vitam mortẽ optes?
Que vlla maior calamitas q̄
circumdari vrbem hoſtibus. in
gruere bellũ. volitare tela. ſtrigi
enſes. ꝑfodi muros. tremefieri
et concuti quemq;. fame ſitiq;
omnia deficere. corrumpi aerem
occupari menia. ſpoliari tẽpla.
diripi patrimoĩa. publicari bona

incendia parari·malos exultarē·
bonos torqueri·affici conuicijs
expelli domibus·vulnerari·car//
cerari·relegari·deportari·truci
dari filios ante parentum ora·
vim pati vxores·ſtuprari gna//
tas ⁝ Videntur an hec tibi mala
palinure ⁝ an hijs que tu memi
niſti vlla ex parte comparāda ⁝

Palinurus

Quaꝫ vera narras o charon ⁝ ꝙ
nūc vel audiens iſta perhorreſco
Venit enim michi in mentem
grauis illa ⁊ deploranda patrie
mee deſolacio troie inꝙ tam p̄
potentis olim atqꝫ prediuitis·
Cuius euerſione nichil credo re
ferri poſſe crudelius aut lacri//
mabilius·Tantaqꝫ fuit cala//
mitatis eius magnitudo vt lon
ge plura eciam ac triſtiora ꝙ tu
ſupra memoraueris ſibi contige
rint·Que ſi velis omnia tibi vt
tū ccercius agnoſcas explicabo·

Charon

Haud opus eſt palinure·quo//
niam et tempus non patitur et
ego hec omnia non ſecus ac tu
nota atqꝫ comperta habeo·Nā
ea michi renunciauerūt vt que
qꝫ ad me aduentabant anime
ex illo bello profecte·nichil cer
te vt vere tu dixiſti peruenit ad
aures meas crudelius aut lacri
mabilius·

Palinurus

Faxo vt iubes·Sed aduertas
charon grauiſſima licet hec ſint
mala rariora tamen contingere
ꝙ ea nautaꝝ que ſupra expoſui·

Charon

Referam ergo alia frequenciora
et ex ipſis quidē met ciuitatibꝰ
quaꝝ relacio augebit eciā eorū
miſeriā·Vade ergo ⁊ per ciuitatū
plateas porticuſqꝫ diſcurre: q̄d
aliud offendes ꝙ oblatracium
maledicta inſimulaciones peſti
lentiſſimas optimi cuiuſqꝫ dila
ceracōeꝫ ⁝ Quid niſi exploratoꝝ
inſidias inuidenciūqꝫ venena ⁝
Diuerte moꝝ greſſū et artificū
mercatorūqꝫ tabernas ac conuen
tus pete·q̄d aliud deprehendes
ꝙ ſermonū nebulas·fucos·mē
dacia·decepcōeſqꝫ maīfeſtas ⁝
Transfer dehinc te in fora pub
lica ſedeſqꝫ iudiciales·q̄d aliud
audies ꝙ vndiqꝫ omnia magno
ſtrepitu ac clamore miſceri ⁝ q̄d
intelliges aliud ꝙ cedes homi//
nū·compilaciones·furta·graſſa
ciones·conſpiraciones ⁝ Que a//
lia occurrent ibi niſi litigato//
rum iurgia ⁊ contenciones·teſ
tium periuraciones·cauſidicorū
preuaricaciones·iudicium corrup
ciones·preſidum ambiciōes ac
rapine ⁝ Quos ibi obuiam tibi
habebis ꝙ exultātes improbos·

lugẽtes bonos. oppreſſas viduas
proculcatos pupillos. egentes
proſtratos? Attolle poſtea altius
oculos: ⁊ curias principũ perſcru
tare. Quã non videbis ibi aſſen
tatoꝝ exaltacionem. ſpeculatoꝝ
acceptionem. militũ audaciam
feneratoꝝ voracitatem. queſtoꝝ
improbitatẽ. Quã non potentũ
hominũ in teniuores vim atq;
inſolenciã? Quas non conciſſio
nes. quas nõ populaciones. quos
non innocentes accuſari. crimi
nari. carcerari. proſcribi.

Palinurus

Grauia hec nimis ⁊ miſerabilia

Charon

At reſtant alia que non minus
tibi grauia ⁊ miſerabilia videbũt

Palinurus

Perge.

Charon

Que fortaſſe eciam grauiora et
miſerabiliora iudicabis quoniã
domeſtica et frequens magis ẽ
eorum peſtis.

Palinurus

Fare.

Charon

Nolo tibi palinure afferre i me
dium graues longoſq; artificũ
ac negociatoꝝ labores. non eos
quibus afficiuntur agroꝝ culto
res. non quibus milites. non
quibus cauſidici ceteraꝝq; diſci
plinaꝝ ſectatores Non attingã
ſinguloꝝ vel ſudores. eſtus. algo
res. inediam. peregrinaciones.
anxietates vel pericula. vulnera.
cedes. diſtrictas obſeruaciões
infinitaq; agendi. cubãdi. veſcẽ
di. incomoda vel faſtidia. laſſitu
dines. vigilias. ſollicitudines.
odia eciã ⁊ infamaciones Nam
et ſi complecti cuncta ſermone
meo atq; exequi voluerim tot
tantaq; dicenda ſe offerrẽt: vt
pre longitudine maloꝝ ac mole
stici9 nauigacio noſtra ꝓꝰ oracio
finem poſſit inuenirẽ. Omittam
itaq; ⁊ commemorabo tantũ quas
infra domeſticos parietes tũ ſer
uoꝝ: tũ vxoꝝ ⁊ filioꝝ moleſtias
ac turbaciones peſſimas pferre
ſolent qui gubernacioni preſũt
rei familiaris. Cuius ſi ita vt
naualis expertus eſſes: facile ꝗ̃c
quid dicturus ſũ me eciã tacẽte
et intelligeres ⁊ approbares. nã
ſeruoꝝ primo in dominos ſemp
prompta maledicta. furta. im
poſiciones. fugas. arroganciam
negligenciã rerum dominicarũ
temulẽciam. edacitatẽ. ſompno
lenciã. tarditatẽ. ignauiã nemo
non videat magnã afferre hiis
qui ea paciuntur infelicitatem
Deinde filios quoꝝ amore michil
dulcius eſſe fertur ꝓꝰta animi cũ
amaritudine aſpiciãt parentes

vel egrotare vel mortem obire qd frequenter admodum fit satis existimo eciam te intelligere. quam vero grauem et anxiam credis esse eorum vel parturicionem vel educacionem vel institucionem? Quociens pro eis bonos parentes dolere gemere. suspirare. torqueri? Quanta eciam putas turbacione affici dum quos progenuerunt impensaque adeo cura aluerunt: vel parum sibi audientes vel rebelles ac infestos postea habere contingat? Quam dolenter eos ferre arbitraris dum effeminati et molles. dum dilapidant et euertunt patrimonia. dum nulli bono operi et studio intendunt. dum per precipicia viciorum omnium vitam ducunt suam? Quid de vxoribus loquar? quas dos tumidas: genus insolentes: forma suspectas deformitas reddit inuisas? Quarum lingua nichil perniciosius. quarum audacia nichil prodigiosius. quarum improbitate nichil execrabilius. que iurgijs semper et contencionibus obtundunt viros. que semper conqueruntur. semper exprobrant. semper insidiantur. quibus cum desint cetera numquam tamen lacrime. gemitus. suspiria. Que cera sua qua tantum ardent ornamentorum ambicione exhauriunt opes. labefactant domos. cogunt maritos in malos questus in dura scelera. non refero turpissima adulteria quibus nec punitur minus nec peccatur magis quitquam. Ea quanto dolore afficiant bonos coniuges nemo satis vnquam iudicio meo enarrare posset. Sed magnum doloris augmentum prestant grauissime cedes. et ingencia que sepius corruptas propter vxores bella exarserunt.

Palinurus

Hoc plusquam vellem et scio. nam arduum illud dico qd ego vidi grecorum et troianorum bellum propter helene raptum in eam excreuit rabiem quam nulla mundi regio ignorauit.

Charon

Que toti mundo manifesta sunt ea tantum nosti palinure. at si singula quorum nichil me latet intelligeres adducereris in tantum stuporem vt obstupesceres et pre miseracione coniugalem vitam illacrimares.

Palinurus

Huy quid narras?

Charon

Narro que quotidie video ac pertracto

Palinurus

Ergo omnia putas polluta et coinquinata?

Charon

Minime id vnquam dixerim.

Palinurus

Atqui multas memini me vi/disse ea preditas honestate: ea religione ac vite integritate vt diuinū quoddā magis q̄ humanum viderentur

Charon

Et multas vtiq; eiuscemodi eē confiteor. Sed eas quidem que optimis honestissimisq; orte parentibꝰ ebiberunt a p̄mis annis sobrios ⁊ castos moēs: q̄ sanctis parentū suoꝝ exemplis educate vitam instituerunt parce ⁊ castigate. sapiēter. ad mansuetudinē edocte. ad pietatē. ad fidem. ad diuinū cultū. ad rectū ꝯpositūq; regimen rei familiaris. que se a thyasis salibus vel iocis. que se a spectaculis. ab immodestiore cultu. ab licenciore colloquio abdicarunt. Ceterū que contra factitant que malis institutis peruersisq; parentū exēplis imbute molliter vixerunt: assuefacte delicijs et turpi ocio. q̄ nichil nisi saltare. canere. fides pulsare di/dicerunt. Que preterea oculis suis hauserūt matrꝫ presertī obscenitates ⁊ imundicias. Hasce qua fide ⁊ integritate esse putas erga maritos? Illabunt̄ siquidē tamq̄ venena tenellis mentibꝰ mala parentum exempla. Inde tractore eciā q̄ veris est feminarū honestas q̄ qui eas vel emēdatis instituāt moribꝰ vel sancto inuitent exemplo parentes simul tractores habeant. p̄deūt postea in publicum queq; eciam procaciores apta frōte directo gressu quasi pudiciciā ipse consectasse videantur. ⁊ que secretum intra cubile probra gesserūt: cū vestē induerint contexisse atq; occultasse existimāt. vosq; eas vanū vulgus ita vt cernitis p̄ falsis vera ducentes esse arbitramini At ego nichil ac res se habet de eis iudico. nuda eīm hic omnia atq; aperta sunt. non veste hic teguntur macule. non pallio obnubunt̄ scelera. exutos omnes ac nudatos rerumq; omniū vacuos prius huc ingredi oportet Quicq̄d in vita male temptatū maleq; actū est. hic fronte corā ipsa demū gestatur. ⁊ dispalliat̄ ostentatur. Quare non mirum tibi videat̄ si quorūcumq; nota habeo crimina. qui quorūcumq; eciā nudas vt predixi trāsuecto vmbras. Quaꝫ p̄inde ingentem video earū turbam que cū impudiciciā longe aptam ostendant suam: pudicissime tamē in vita habebant̄. Quantas secum in maritos fraudes gerunt. quot simulaciones. quot prodicōes q̄tam ypocrisim. quot aliorum

obſcenos amores · q̄t pollucões q̄t ſuppoſitos ptus · q̄t mētitas enutricões · q̄t alieni ſcis ſuſceptas meſſes ? At q̄d ridiculū magis eſt : lugent poſtea ignari mariti haſce ſibi extinctas vxores · laudāt inter cetus ⁊ pdicāt q̄ſi pudicicie pncipes · ſtatuūt manſolea : plurimi q̄; epigmata condi oracões ſcribi ⁊ pnunciari curāt in laudē ac memoriā caſtitatis fideiq; eaꝝ ſempiternā · An hec triſtia ⁊ amara eē cēſes palmurē : et an cōpacōeʒ vllā hrē putas cū hijs nautaꝝ miſerijs q̄ ea ſeueritate ⁊ acrimoīa recēſuiſti vt cetera leta fauſta deliciaꝝq; plena ſi tibi fides datur exiſtiando a eēnt ?

Palinurus

Haud equidē tanta i ciuitatibꝰ p̄uatiſq; domibus q̄ta mō enumeraſti mala regnare credidiſſē

Charon

Ita pficit inexptos ſmonē aliq̄n inire cū hijs qui multaꝝ reꝝ vſum atq; experienciā habent·

Palinurus

Ita fit ·

Charon

Qd ſi aīadūtas labores q̄s pferūt naute corpi magis q̄ aīo inſenſos ire cēdes āpliꝰ eciā in ſentenciā meā · nā huiuſcemodi rebꝰ dure aſſiduo q̄dā vſu ⁊ aſſuefactione miciores fiūt ⁊ q̄dāmō edomāt · q̄s vō ego memoraui q̄m aīm magis affligūt · nō ita vſus ⁊ aſſuefactio mitigaē atq; edomaē pōt

Palinurus

Cōſencio iā tibi · gaudeoq; in eā lucē te illuſtrāte pueiſſe vt itelligā tā magnā alioꝝ ⁊ maiorē eciā q̄ nautaꝝ miſeriā · ꝫ illd n̄ poſſū itelligē q̄n pncipes ſaltē ac mḡni viri n̄ dicā nautis ꝫ ceteris iſuꝑ q̄buſcūq; mortlibꝰ beaciores ſīt

Charon

Cur ?

Palinurus

Q: oībꝰ h̄ūdēt atq; affluāt boīs

Charon

Quibus ?

Palinurus

Honore · gloria · opibus · delicijs amicis · potentatu · imperio ·

Charon

Hiſce ?

Palinurus

Hiſce et multo pluribus ·

Charon

Erras ·

Palinurus

Errorē hūc optaſſē in vita mihi

Charon

Delitas ·

Palinurus

Maluiſſem ita delirare q̄ tua cum ſentencia ſapere ·

Charon

Quid ſi nichil illis miſerius ?

Palinurus

Quid ſi michil beacius?

Charon

Haud vmq̄ hoc michi demon ſtrabis.

Palinurus

Num hij tibi beati videntᷣ qui quicquid ad explendas voluptates optari poteſt aſſequuntᷣ? Quibus conuiuandi·cubandi· vngendi·lauandi·ludendi·venandi·aucupandi·ad omnem nitorē atq; ſacietatē ſemper facultas ſit? Quibus quotquot velint concubitus feminarū·q̄tq̄t velint arma·equi·canes·quibꝰ tot ſunt agri·tot ſerui·tot exculta palacia·tot munite arces et opida? Qui tantū poſſideāt auri·gēmarū·veſtiū·ſupellectilis? Quibus audiāt oēs·aſſurgāt inclinēt·quos populi venerentᷣ timeant·laudent·decantēt·qui leges dicāt·mandēt·exterreāt proſcribant·puniant·extollāt amicos·vindicēt inimicos·trucident rebelles?

Charon

Non eſt tam magna vt exiſtimas palinure eorū beatitudo·nā parit certe faſtidiū tanta bonorū continuacio tantaq; affluencia· neq; ſapit tantū que non aliquā intermittitᷣ voluptas·Preterea quomodo eos tu beatos iudicas potes qui tantis opibus ac delicijs ſuis nunq̄ fruantur cum iocūditate·nunq̄ cum gaudio? Qui in tanta rerū copia nunq̄ exhilarēt ſe·nunq̄ releuēt aīm nunq̄ exultēt? Qui tanta licet bonorum vbertate redundantes triſticia ſemper obducantᷣ·ſollicitudine premātur·anxietate torqueantur? Num tibi multo optabilior videtur priuatorū condicio quorū ꝗ vita ſecurior·et voluptates eciam ſi mentem intendas maiores ſunt? Quos ſumma ſemper condit hilaritas·mulcet feſtiuitas·expl; alacritas·Quā tam putas afferat delectacionē comunis que cū vxoribꝰ ac filijs vita exigitur? dum cubant tute veſcuntur lete·iocantᷣ modeſte? Quā; dulce eſſe arbitraris amicorū inter ſe et equaliū parē vitā domeſticū vſum·frequentē conuentū? Quid eorū amore ſuauiꝰ confabulacione gracius·conſultacōe liberius? Quid ad relaxandas hominū curas melius atq; comodius? Quantū credis leticie et exultacionis habeant eorum conuiuia·ludi·cantus·ſaltacōes? q̄ntum dilatent animū et pmulceant·q̄ntum emanent mellis cū nec ſtillam vmq̄ principum aliquis deguſtauit·

Palinurus

Haud intelligo charon hãc quã
referes regum triſticiã atq; anxie
tatem qui inter riſus tantũ blan
dicias iocoſq; verſent᷑ · quibus
ſemper pſallatur · canatur · plau
dat᷑ · ⁊ quicq̃d ad trãſigendũ hi
larẽ vitã excogitari põt exhibeat᷑

Charon

Ea iã vt video iudicas palinu᷑
que oculis tantũ patent · quo er
rore decepti mortales plurimũ
ſeduci ſolẽt Sʒ q̃d certũ afferre
poſſunt iudiciũ exteriora corpis
q̃ velamẽta magis quedã ſũt ve
ritatis : Aut q̃d certi ꝓmittere
et oſtentare poteſt frõs hoim q̃
plures q̃ꝫ ꝓtheus ſpecies mẽtiri
atq; in plures mutari queat : cõ
ſiderande ſunt ſecrete aĩ ſedes · ꝑ
ſcrutande ſũt interiores mentis
latebre · q̃s ſi ꝑuidere ita vt frõ
tẽ poſſes : ꝓ ch dolor q̃ꝫ tã ibi ma
loꝝ turbã · q̃ꝫ tum formidinũ et
trepidacionũ aciẽ introſpicẽs ·
q̃t angores · ſollicitudines · ſuſpi
ciones · q̃t peſtilentes morbos et
perturbacões : q̃ꝫ ta aperirentur
vlcera · q̃t plage ⁊ cedes · q̃t inſi
die · q̃t enſes ⁊ teloꝝ ĩfinita gña :
Que nec ſompnos eoꝝ q̃etos · nec
cibos nec epulenciã dulcem · nec
imperiũ iocundum · nec delicias
iocoſq; letos eſſe permittant :

Palinurus

Neſciebam adhuc hec eoꝝ quĩ
dominãtur mala · ſed cur illis cõ
tingant tanta minime capio ·

Charon

Contingũt tanta ꝓpter graues
inimicicias acerbaq; odia q̃s
ↄtinue cũ finitimis ciuitatibꝫ · cũ
ſubditis ſibi populis · cũ ſibimet
ipſis eciã gerunt · Quo fit vt in
graueſcentibꝫ odijs : increſcẽtibꝫ
iniurijs quibꝫ cotidie afficiunt
queq; : neceſſe ſit illis torq̃ri et
affligi grauit᷑ · ↄfidere nemini · ſuſ
picari oĩa peſſime · extimere muſ
cas eciã vt aiunt volantes · gau
dere ⁊ letari nunq̃ꝫ · triſticia ⁊ me
rore deſtitui ſemper ·

Palinurus

Adducis me facile vt credã ſuſ
pectas eos hẽre finitĩas ciuitates
cũ quibꝫ ⁊ ĩfenſa eẽ odia ↄſtare
ꝓpter ↄtinua q̃ exercent bella et
dñandi libidinẽ q̃ plurimũ incẽ
dunt᷑ · cũ ſuis v̓o quibꝫ ĩpant po
pulis nihil accipe poſſũ niſi a
morẽ ⁊ dulciſſimã pacẽ · Pcerto
ſi cũ finitĩs ſint ĩimicicie · ſi eciã
bella · at demũ eciã augent᷑ ĩpia
ſubdũt᷑ opida · ꝓfligant᷑ acies ·
ſpoliant᷑ ⁊ captiuant᷑ hoſtes · po
pulacões magne fiũt · tropheis
decorant᷑ pṽia · victorijs celebrant᷑
triũphis extolli᷑ · ob q̃ ⁊ pͥncipũ
gloria ⁊ vrbiũ ornatus ⁊ iimicoꝝ
timor ⁊ ꝑploꝝ int̃ ſe leticia atq;
erga pͥncipes fides ⁊ amor creſcit

Ea tantū narras que proſpera
ſunt ⁊ leta·at que frequencius
accidunt aduerſa et triſtia pre
termittis·q̄ſi ſemper eos putes
debellare hoſtes· potiri victoriā
triumphis exultare·nunq̄ vero
vinci·proſterni·agros ſuos po
pulari· bona ſua diripi·⁊ e ſuis
ſe opidis deici·Sꝫ maiora hec
pretereamus de minoribꝰ tantū
dicamus·Quippe ſi conferas q̄s
pro inſtruendis bellis impenſas
ſubminiſtrant·q̄s ſtrages ſuoꝝ
et cedes ſuſtinent·ꝯperies lōge
maiore dāpno q̄ lucro partas
eoꝝ victorias cōſtare·diſputata
qꝫ racione deceſſiſſe plus illis q̄
acceſſiſſe·Hijs adicias vt popu
loꝝ eciā ſuoꝝ odia nedum finiti
moꝝ intelligas·q̄ ad inferenda
bella ⁊ ꝑſequendos hoſtes opus
illis ē ingēti et munito exercitu
multo nauigio· longa armoꝝ ⁊
machinarū preparacione· que
cū magno et ineſtimabili ꝯſtēt
ſumptu nec proprij ſuppeditent
redditus·neceſſe eſt nouis vecti
galibus vexare populos·nouas
inducere preſtaciones·nouas
angarias· augere tributa·mul
tiplicare onera·exhaurire es·oīm
eradere marſupia·ymo viſcera
pauperū·puos eque ⁊ magnos
diripere·ſpoliare·ꝯculcare·Inde
fit vt cum inuiſos manifeſte ſe
cunctos intelligāt·ſuſpectū ſibi
incipiant habere quemqꝫ·nulli⁹
fidei·nullius amicicie credere·cō
iectari omnia in malam partē
Habet enī hoc in ſe peſſimū ma
lefactoꝝ ꝯſciencia vt q̊s iniuria
affecit nūq̄ reuocari in amiciciā
nunq̄ mitigari ⁊ ad veniā mo
ueri poſſe putet·Proinde magis
inſurgitur·ad grauiores itur in
iurias·hunc proſcribunt·illum
carcere includunt· quorū patri
monia publicāt·alios iugulari
atqꝫ ſtrāgulari iubent·volūtate
pro racione vtunt̄·Eoꝝ quoqꝫ
quos tantis leſerint malis cog
natos·affines· amicos· ſocios
ſeruos·quaſi fidei ſue diffidētes
perſequuntur·Tum ceteri qui
cariores eciā videbant̄ exempla
alioꝝ proponunt ſibi·acuūtqꝫ
ipſi non minus odia·nam non
minus rebus ſuis ac ſaluti ſue
timent·ita pedetentim ciuitas
omnis indignat̄·obmurmurat
rapitur ira·odijs conſcenditur·
coquit nouas cogitacōes·noua
ꝯſilia molit̄·Mox eo deueniūt
vt hec intelligentes videāt q̄ re
uine·q̄toqꝫ ꝑcipicio ſubiaceāt
q̄ tenuiſſime quodā quaſi filo
pendeant imperia ſua·Tunc
cernas eos pallere·triſtari·con
ſumi·expauere omnia·torqueri

ſcelerū ſuorum conſciencia · que
prima eſt penarum omniū · ti-
mere hoſtium inſidias · ciuium
conſpiraciones · domeſticorum
prodiciones · oppreſſorum vin-
dictas · tunc ſecurum nichil exiſ
timare niſi quod vi aut ferro
tueatur · propterea non credunt
ſe tuto cuiq̄ · non miniſtris non
neceſſarijs · non germanis · quo
rum maiorem eciam q̄ aliorum
auctoritatem magis formidāt ·
arcent ſe ab aſpectu · a preſencia
omniū · cingunt ſe foſſis ⁊ agge
ribus · claudunt arcibus quaſi
ad perpetuos dampnati carce-
res · cuſtodibus eciam tamq̄ ad
expedicionem belli paratis vt ob
ſideri eos putes circumuallant̄
nichil illis dulce · nichil ſapidū
nichil iocundum · Dormiunt cū
magna inquietudine · cum maio
ri eciam vigilant · Terret illos
conuentus hominum · angit ſoli
tudo · timent colloquia · timent
ſalutaciones · timent dona · ſuſ-
pecti illis aditus · ſuſpecte ſelle ·
ſuſpecti cibi et potus qui nec eci
am niſi preguſtata ſumuntur ·
Suſpecti pelicum et item vxorū
thori · quibus mirum eſt cur ſi
ne cuiuſq̄ eciam preguſtacione
congrediantur · Ipſos vero quo
rum ſe cuſtodie cōmiſerunt non
minus extimeſcunt · Quibus
cum carere nequeant ob tutelam
ſuam eo magis augetur eorum
timor et miſeria quo armatos
pro firmiore illos preſidio eſſe
neceſſe ſit · Quare alienigenas
et barbaros homines atq; ab
iectiſſimos quoſq; ſibi deligūt ·
eoſq; frequencius commutant
deiciunt ſepius ac extermināt ·
quo ſaluti ſue etſi non alia at
ſaltem hac via conſultum ire poſ
ſint · Quid fedius et ignauius
dici queat q̄ hominibus ſe ex
teris immanibus flagicioſis com
mittere · ſuos vero prudentes ·
ſobrios · iuſtos ſpernere atq; de
uitare · Quanta iſta tirannoꝝ
felicitas quos continuus et in-
gēs ſemꝑ angore afficit metus ·
Quo non mō aī grauiter excru
cient̄ : ſed cuncta inſuꝑ dulcia
mūdi dona fugant̄ ⁊ diſſipant̄
Quāte iſte eoꝝ delicie : q̄ta gau
dia qui tranq̄llitatē nūq̄ ⁊ pacē
ſibi ne dicā ꝑplis ſuis aut hoſti
bus cōceſſerūt · expertes oīm tam
ſanctiſſimi atq; oīm dulciſſimi
boni · q̄ nā vbertas iſta bonorū
ſuoꝝ q̄ diſtracti aliūde neq; ſciāt
neq; viſant · neq; ꝑtractēt · neq;
guſtēt vnq̄ · Quāta iſta imperij
bona q̄ cū ipſi videre ⁊ attrectare
non poſſint cōmittāt neccē ē alioꝝ
curē ⁊ gubernacōi · ignari rerū ſuaꝝ
neſcij oīm ferme q̄ ſub ſe gerūt̄

fraudati quotidie et decepti ab
hijs preſertim quos pre ceteris
auxerunt· Quibus cū ſe credāt
quot innocenciū criminaciōes
quot facinoroſorū falſas comen
daciones audiunt: quociēs eorꝫ
fidem ſecuti bonos pro malis
malos pro bonis ducunt: Atqꝫ
hos beneficijs illos penis affici
unt: Quodqꝫ grauius eſt quo
ciens ipſis eciam neſcientibus
hijs quos tantū extulerunt pro
ſentencia ſua inferiores quoſqꝫ
ledunt · conculcant · opprimunt
atqꝫ dilaniant: Quid mirum
ſi exardeſcunt poſtea populorū
odia ſi labefactatur poſtea eorū
ſtatus atqꝫ deſolatur: Quāta
iſta quāqꝫ optanda imperia cū
quibus ⁊ ſeruitutem peſſimam
delegant: ſubiecti tantis pertur
bacionibus tantis inſidijs ſub
iecti ipſis eciā quos ſibi ſubie//
cerunt · cōſtricti quaſi quibuſdā
regni compedibus · clauſi intra
arces quaſi magni alicuius cri
minis rei · coartati inſtar ferarꝫ ·
excluſi ab omni que fōis capiſ
recreacione · priuati libertate · qd
eſt tam dulce et omnibus opta
bile bonū: non hominibꝰ modo
ſed ceteris inſuper quibuſcumqꝫ
animantibus · cuius ꝑuacione
quid ē qd triſtius aut infelici⁹
contingere poſſit:

Palinurus

Non credis charō bonos aliqꝰs
mitiſqꝫ ⁊ moderate nature tiran
nos eſſe:

Charon

Immo m̄ltos credo· Sed tanta
eſt libido dominandi: tantus ar
dor: tanta neſcio que peſtis inge
nita· vt qꝰs ſemel inuaſerit ſint
ſumma q̄uis bonitate preſtātes
adeo illiciat eos illiciēſqꝫ depra
uet · vt vita pocius q̄ imperio qd
iam occupauerūt carere poſſint
Ad qd vel conſeruandū vel am
plificandū contendunt vnguibꝰ
dentibuſqꝫ · ac propterea nemo
eſt tam bonus tyrannus cui con
ſeruacōis amplificacioniſqꝫ ſue
gracia multis non magnas in//
ferre iniurias: atqꝫ ob eas illa
tas non plurimū timere · pluri//
mas ve pati anxietates cōtigat·

Palinurus

Miror cur tantis in malis que
plane ita vt narraſti vera eſſe
puto · appetant tantopere morta
les īperiū · niſi id fortaſſe faciūt
cupidine honoris et glorie · Qd
nimirū tam preſtans atqꝫ excel
lens bonū tolerabiliores reddit
tantas quas modo expoſuiſti mi
ſerias · Dulce quippe ē mādare
alijs · preferri omnibus · eminē
precellere · venerari · timeri · ſuppli
citer exorari · aſſurgi ſibi · via

decedi·inclinari ceruicem·inflec
ti genua·audire laudes ſuas·et
rerum a ſe bene geſtarum decan
taciões·que cum diuina numīa
plurimū capiant facile intelligi
poteſt ꝙ̄tum et hijs quoq; mor
talium mentes capiantur·

Charon

Que tantū capere poteſt tirãnos
vllius honoris aut glorie exhi
bicio·qui ſe certo inuiſos omni
bus eſſe ſciūt: a quibus ſi lau
dentur: ſi audiat̃: ſibi aſſurga
tur atq; incuruetur: intelligunt
palam vel aſſentacionis vel ti//
moris cauſa id fieri·Quare non
eſt ita dulcis vt putas honoris
et glorie extorſio magis ꝙ̄ ex//
hibicio·At vero dulcior is eſt
qui in priuatos homines ab a//
micis et beniuolis honor exhibe
tur propter aliquod egregium
eorum facinus aut excellentem
virtutem·vera iſta gloria verus
iſte honor ac dignus quidē quo
et diuina numina capiantur·

Palinurus

Nullam ergo video cauſam cur
tantopere imperia deſiderentur
deſiderataq; conſeruentur: niſi
ꝙ habendi cupido qua tantū tra
hit̃ humanū genus in hijs max
ime expletur·Quo eñ quiſq;
plus auri agrorum edificiorum
opidorum acquirere poſſit: nulli
parcit labori ꝙ̃cumq; vis
magno et intolerabili·Neq; vl
lus eſt tam amarus labor quin
propter queſtum ⁊ maiorem re
rum cumulacionem dulceſcat·
Itaq; cum tiranni ſupra omnes
plus poſſideant: ſupra omnes
eciã beaciores videnẗ·licet cetera
eis triſtia ſint atq; acerba·

Charon

Neq; iſtō quidem affert vllam
beatitudinē·nam in primis non
efficit diuitem maior habundã
cia ſed minor cupiditas·Qui
eciam paruo contentus id tantū
cupit qđ neceſſitati vite ſuffici//
at is habunde ē locuples prop
ter honeſtum qđ facilius imple
re poteſt deſiderium·quod cum
impleuerit liberatus eſt eciã ab
omni qua alij capiunẗ habendi
anxietate·Qui vero ꝙ̄tumlibet
diues plura concupiſcit pluribus
indiget·qꝛ pſeuerante acq̃rendi
anxietate efficiẗ min⁹ voti compos
Quo eñ magis creſcit multarū
rerū poſſeſſio magis eciã cupidi
tas·neq; finē vnꝙ̄ hꝫ vorago illa
cupiditatis·Deinde non ē iudi
cand⁹ q̃ſꝙ̄ vel locuples m̄ltitudīe
vel pauꝑ paucitate diuiciaꝝ: ſed
vel rerū magis implemento vel
neceſſitate·Nam ſi m̄ltitudinē
excedūt ſūptus quō pōt is credi
diues qui minus hꝫ ꝙ̄ neccē eſt:

Quare cum neceſſitatem ſepius
magnā paciantur qui tantam
imperij molem adminiſtrāt in-
digenciores eciā putandi ſunt
priuatis hominibus · quibus
licet tenues ſint opes · at neceſ
ſitatibus ſaltem ſuis vel pares
vel ſuperiores · Taceamus graues
quas quotidie expilaciones et
rapinas perferūt a queſtoribus
et ab hijs maxime quorū fidei
magis credūt · qui quo maiora
eciam nacti ſunt imperia eo ma
iora vtiq; furta · maiorēq; ꝓinde
rerum ſuarū diminucionem · a
quibus priuatos ſaltem hoīes
liberos eſſe conſtat · qui ⁊ diligē
cius patrimonia ſua ipſi per ſe
curare ⁊ attencius omnia intueri
poſſunt · Dicamus vero curas et
labores quos in adminiſtrandis
tantis opibꝫ gubernādoq; tāto
potentatu tolerare eos oportet ·
quoꝝ forciores ꝙ̄ herculis hu-
meros eſſe neceſſe ē ad ſuſtinē
dam tantā molem · plures eciā
ꝙ̄ argi oculos ad tantarū rerū
varietatē ꝓuidendā atq; diſtri
buendam · plura q̄ȝ ꝙ̄ cerberi ca
pita ad intelligenda eſtimāda
q; tot ac tanta hoſtiū tū ꝑploꝝ
ſuoꝝ que illis negotia deferunt
que tanta animi vis que non
debilitetur ? que tanta ſoliditas
que non concuciatur ? que tanta
promptitudo que nō remittat ?
Cuius eſt tanta valitudo tantū
robur · qui ſe tam vaſto curarū
ponderi parem audeat polliceri ?
Cuius eſt adeo equabilis ⁊ mo
deratus animus · adeo pſeuerās
qui tam multis tamq; ꝯtinuis
laboribus non defatigari : non
quaſſari vmꝙ̄ atq; infringi poſ
ſit ? Omittamus mortales · de
nobis tantū q̄ hec vltima loca
colimus loquamur · vtꝝ putas
palinure beaciorē eſſe vel me qui
pauperrimus ſū oīm : qui michil
preter hanc quā cernis puſilem
lintrem poſſideo · vel plutonem
tam lati tamq; immenſi regni
tirannū · intelligo etſi taceas q̄le
de hoc ſis iudicium prolaturus
ſed crede michi minime meum
cum ſuo ſtatum ꝯmutarem ·

Palinurus

Quare ?

Charon

Quia letus ago · ⁊ ſumma cum
animi quiete neq; vllius rei curā
gero niſi trāſuehendi haſce huc
deſcendentes animas · et ꝯſeruā
di incolumen hanc phaſelum
meam · In qua dicam tibi q̄cq̄d
eſt qd me grauet · Cū em̄ ꝓpter
vetuſtatem fatiſcat aliq̄n rimis
curare me oportet vt reſtituatur
integritati ſue · quare eā conſuo
ſepius ⁊ obſtruo ſi q̄d timaꝝ ē

hec omnis cura mea · hic omnis
labor · At pluton cum tantis diui
cijs ſuis ac regno tanto nunq̄
letatur · nunq̄ quieſcit · tot curis
carpitur quot repletur hic vm/
bris locis · Implicatum ſemper
habet vbiqꝫ animū · hic fertur
illinc rapitur · omnibus inten/
tus locis · omnibus occupatus
miniſtris · huic mandat · illum
terret · alios acciri iubet · metum
illi omnia incuciunt · nunc terre
hiatus · nunc motus formidat ·
ſepe illum trepidare cogit lam/
pas phebi ne vlla ex parte ir/
radiet regno ſuo · ſepe eciam
fulmen magni fratris ne pene/
tret auerna atqꝫ labefactet · Quo
ciens vidi ego illum dum rebus
ſuis timet inuectum furuo cur/
ru peragrare omnem hanc regio
nem · luſtrare fines · ſcrutari om
nia diligenter · aſcendere ⁊ in ſu
perum orbem · circuire terras · per
ueſtigare queacumqꝫ periculum
afferre poſſent · nichil omnino
incauti ⁊ inexplorati relinquere ·
Que cum m̄ltis in locis at max
ime ea ſolet efficere in terris ſi/
cilie · que magis eciam eum ter
rent propter magnas relucta/
ciones tiphei gigantis quibus
totam conquaſſat illam patriā ·
Nam poſtq̄ auſus fuit ipſe bel
la inferre celo iniecerunt ſuperi
eius corpori trinacriam ſub quā
ab omnibus vndiqꝫ montibus
preſſus et grauatus conatur ſe/
pe ſe attollere : impoſitamqꝫ ſibi
molem reicere · proindeqꝫ mag
nos concitat motus ac tantos
quidem vt hec loca noſtra con
cuciat grauiter et tremefaciat ·
Cogita nunc q̄ leta atqꝫ optan
da ſit ſors huius inferni tyran
ni cuius tot diuiditur animus
curis · tot propellitur tumultua
cionibus · quem tot oporteat pre
cauere periculis · tot diſpenſare
miniſteria · omnia percenſere ·
omnia corrigere · omnia vel ipſe
gubernare vel alijs gubernanda
committere · Attende rogo ⁊ vel
ex vno collige eius felicitatem ·
Namqꝫ ſi me deficere continge
ret huic nauiculario miniſterio
quod ita neceſſarium eſt vt vi
des neceſſe eſſet eū vices meas
ſubire : ne alioquin deficiente por
titorē regno ſuo male ſuccederet ·

Palinurus

Hoc profecto non modo verum
eſſe video · ſed manibus eciam
ipſis vt aiunt tango · Nam ea
nocte q̄ alias ſompno grauatus
e puppi in mare excuſſus fui id
continuo ſenſit eneas rex meus :
qui errantem ſine magiſtro na
uim intelligens gubernauit eā
tota ipſa nocte · nō indignatus

qꝫ que ſceptrū geſtare ſolebāt tremū eciā manus attractarent .

Charon

De magno eius germano nihil loquor. Nō me latet q̄ntos ⁊ ille labores ac curas ſuſtinet . Sed id precipue ſcio cum temeritate phetontis totus pene orbis conflagraſſet q̄tum tunc regno ſuo timuit . q̄tū tota celi menia circuiuit . ⁊ ne q̄d labefactū viribꝫ ignis corruerēt explorauit . Preterea terciū fratrē moderatorem vndarū cuius plurime eciā ac maxime cure nō facile explicari poſſent . Sed preſertim que ſub illa quoqꝫ phetontea ꝯflagracōe ad ſummū pene exiciū cum toto regno ſuo eum affecerunt .

Palinurus

De hoc poſſim quod et oculis meis vidi afferre teſtimonium . Vidi equidē tempore illius quā ſupra retuli horrende apd̄ ſiciliā tempeſtatis : ꝯmotū grauit̄ neptunū ⁊ ex alto ꝓſpicientē vocaſſe ad ſe eurū ⁊ zephirū increpitiſqꝫ acriter eis pro tanta ſuſcitata hieme placaſſe ociꝰ omnia atqꝫ tranquilla reddidiſſe . qd̄ argumentum preſtat michi euidens plurimaꝝ vt inq̄s ac maximaꝝ et que latiſſimo imperio ſuo patia ſint curarū ſuarum .

Charon

Dic ergo palinure putas ne iam beatam eſſe tirannoꝝ vitam ?

Palinurus

Minime .

Charon

Optares ne viuēs tibi eoꝝ ſortē ?

Palinurus

Vt quid optarem in qua michil omnino optandū eſſe manifeſte nunc intelligo ?

Charon

Ergo ēte eos arbitraris miſeros ?

Palinurus

Non miſeros modo . ſed omniū eciā miſerrimos .

Charon

Mirum : qui modo eos tanta frui beatitudine predicabas .

Palinurus

Quid mirꝝ ſi cecus laudet tenebras . quas poſtea luci reſtitutus dampnet ?

Charon

Vis vt ⁊ alia eoꝝ mala tibi ꝯfeſſā ?

Palinurus

Reſtant item alia ?

Charon

Et alia et grauiora .

Palinurus

Quid audio : grauiora ? Haud vnq̄ꝫ iſtud credam poſſe hijs q̄ modo dixiſti grauiꝰ aliq̄d addi .

Charon

Credes cum audieris .

Palinurus

Dic ergo ·

Charon

Vides vt appropinquamus iam ripe? Non poſſum longiora tecum verba facere ·

Palinurus

Rogo te mi charō ne fallas auidiſſimam expectacionem meā ·

Charon

An ceterarum vmbrarum quas in litore reliqui auidiſſimam expectacionem vis vt fallam?

Palinurus

Non diu moraberis · perge o mi charon ·

Charon

Immo diucius q̄ soleo demoratus ſum · ſed lencius eciam nauigaui propter te cuius confabulacione delectabar ·

Palinurus

Age ergo vt facis lenciorem protrahe nauigacionem · vt que reliqua ſūt dicenda pſequi poſſis

Charon

Ea tandem tanta eſt audiendi cupido?

Palinurus

Tanta ·

Charon

Moreem tibi geram · qua in re illud te ſcire velim quod primū miſeram reddit mortaliū vitam inſtabilitatē ſcilicet & ruinā rerū · Nam cum certū nichil & permanens in vita quiſq̄ ſibi polliceri queat · quō is beatus cenſebitur cuius ſummā q̄tum vis & plenā beatitudinē minima oīs diſturbacio violare et auferre poteſt? Sane cū oīa apud mortales infirma atq; mutabilia ſint nulla tn̄ infirmior ſors ē atq; mutabilior q̄ tirannorū · quorū eciā cum maior ſit exaltacio & ſublimata magis ſtatus multitudo maior et pinde cū mutari eos ɔtingat caſus & ruina · Inde tante tirannorū pdiciones · euerſiones · trucidacōes · vt nemo eorū fere vnq̄ euaſerit · q̄ non vel regno depulſus vel veneno necat⁹ vel cruēta aliq̄ & peſſima morte ceſus atq; peremptus ſit · Quis talem eorū vitam optabit qui pro modica tp̄is felicitate: ſi tn̄ illa felicitas appellanda ſit: tam triſti poſtea tāq; amaro fine ɔſumanē? Horret animus dicere · nā ne credas hijs tantū mortales ſubiectos malis eſſe ſenſimus & horū magnā partē aliqn̄ nos inferi licet tam valida nobis & munita ſit ciuitas tam firma & prepotens atq; omnibus vndiq; preſidijs circū ſepta · Nō poſſum ſine dolore meminiſſe illius diei qua hercules ille heros fortiſſim⁹ hec regna penetrauit · perfregit fores · inuaſit regem · exterruit reginā

quã ⁊ ante ſocij eius rapere ad-
cti erant · abſtraxit cerberum
vinctũq; ⁊ cathenatũ magna vi
in orbem duxit · cõcuſſit loca oĩa
trepidare omnes vmbras atq;
ipõs iudices fecit · me quoq; nõ
modicũ leſit : quẽ arrepta cẏba
conto hoc meo percuſſit · impul
ſũq; grauiter in mediã paludẽ
exturbauit · Timui equidẽ tũc
deſolatũ iri baratꝝ totũ · credidi
ſupremũ plutoni finẽ aduenisse
regni ſui · neq; illũ minus cum
coniuge in predas duci ad ſupos
ꝙ̃ tartareũ canem · Sed paulo
humanius cũ eo actũ eſt ꝙ̃ opi
nabar · nam tandẽ ſibi ac regno
ſuo bene conſultũ eſt · neq; tamẽ
ita conſultum eſt : quin tricipiti
faltẽ cuſtode ſuo qui tam perne
ceſſarius erat ſpoliaretur · Qđ
ſi iuxta opinionem meam que
cõis erat omniũ facta coequaſ-
ſent : tunc cernere fuiſſet vter
beacior meus vel plutonis tanti
regis ſtatus eſſꝫ : ego quidẽ nihil
ambigo priuatus fuiſſem hac
nauicula · hᵒ enĩ habeo tantũ qđ
adimi michi poſſit · ꝓuatus eciã
fuiſſem rege meo · ſed quotquot
alios voluiſſem reges procul du
bio inueniſſem · qui miniſterio
meo indigentes ſeruiciũ meum
perlibenter ſibi delegiſſent · Et
fortaſſe hoc lucri feciſſem · ꝙ ꝑ
vetuſta ⁊ attrita qualẽ hanc in
tueris nouã michi ⁊ magis ſoli
dam lembum acquiſiſſem · At
pluton ꝙ̃tas opes : ꝙ̃tos hono
res : ꝙ̃tum regnũ amiſiſſꝫ ? Quã
tam in egeſtatẽ : quantã in cala
mitatẽ decidiſſꝫ ? Cui neq; par
vnꝙ̃ aliud vti parem ego vel
meliorẽ nauim · neq; parẽ aliũ
famulatũ vti parẽ ego vel melio
rẽ dñm inueniſſꝫ · Excedo iã modũ
dicendi · ſed ſi tempus fineret
narrarẽ ⁊ quibus olim curis vex
atus quãtoq; timore concuſſus
ꝓpter bella gigantũ fuit ſũmus
olimpi rector · cuiꝰ narracio ma
iorẽ eciã augeret eoꝝ que ſupra
tibi dixi maloꝝ ꝯfirmacionem ·

Palinurus

Haud opus eſt exemplis mihi
Nam nemo mortaliũ fuit qui
maiora ꝙ̃ ego vnꝙ̃ viderit eoꝝ
maloꝝ exempla · Quid enĩ exti
tit hijs temporibꝰ troiano rege
maius ? Quid opibus ſuis cu
mulacius ? Quid opidis muni
cius et pulchrius ? quid vxore
et gnatis preſtãcius ? quid im
perio glorioſiꝰ ? At quid demũ
exitu tantoꝝ bonoꝝ triſtius ? qđ
crudelius ? quid flebilius ? Vi
dit infelix pater tam longum ⁊
ardẽs bellum · tot cruentas mor
tes gnatoꝝ ſuoꝝ · vidit euerſam
funditus ⁊ incẽſam vrbem · vidit

latrantē ꝯiugē ⁊captiuas nurus
et filias· populacionem tantarū
diuiciaꝝ· Jpſe quoqꝫ qđ vltimū
reſtabat illi ſenectutis ſue ſola
ciū pirrhi enſe confoſſus ⁊ cru
deliſſima morte conſumptus ē?

Charon

Quis melius me hec nouit qui
cunctos hac ſtapha tranſuexi?
A quibus eciā omnē calamitatē
ſuam ſeriatim perdidici· notus
eſt habunde michi ꝑamus· cuiꝰ
ꝯgnito acerbo caſu non potui nō
dolere· notus eſt troilus· noti
hector et deiphebus· nota ē cete
ra tot filioꝝ ac nepotum turba·
noti innumerabiles q̄ illo bello
deperierunt troiani pariter et
greci duces· nota eſt infinita que
tunc vtrimqꝫ cecidit populorum
manus· nullo memini tempore
longiorem interfectorū multitu
dinē huc deſcendiſſe q̄ illo· quo
ita laſſatus fui vt pre multitu//
dine omnibus trāſuehendis mi
nime hec cymba ſufficeret· Pla
ne quid opus eſt tibi monitore
ad aperiendas eoꝝ miſerias q̄s
tu ſubiectas oculꝭ tuis habuiſti?
Qđ ſi per anguſtias temporis
liceret iam enim video propius
nos applicare ripe narrarē ⁊ mi/
lia aliorum tirannoꝝ ex quibus
creſceret eciā magis tibi opinio
eorum calamitatis· Nam illud
poſſum qđ certo ſcio tibi verum
affirmare nullū fere me vidiſſe
vmq̄ tirannorum huc deſcendē
cium· deſcendunt porro huc om
nes qui non vel alicuius veneni
infectione vel magnas vulnerū
cicatrices et ſanguinolente ali/
cuius mortis horrida ſigna pre
ſe ferunt· Jta mirum eſt videre
tot ac tantos necatos· ꝯfoſſos·
cruentatos· trucidatos·

Palinurus

Quis nunc tantis in malis ti//
rannū ſe eſſe vmq̄ optabit? q̄s
imperia aſſequi queret? Que iā
cercius certo cognoſco magis fu
gienda eſſe q̄ meduſeū caput?

Charon

Audiſti quibus apud ſuperōs
tiranni malis torquentur· ſed ſi
intelligeres que hic apud infe/
ros grauiora eciam illis parant
tur perhorreſceres ⁊ lōge magis
eorum ſortem·

Palinurus

Ergo ⁊ alia hic tirānis parantᷣ?

Charon

Credis palinure ſcelera que pa//
trant mortales hic aliquando
impunita eſſe?

Palinurus

Hoc non animaduertebam·

Charon

Aiaduertendū ē igitᷣ tibi q̄dcūqꝫ
ī vita peccaᷓ pati demū pꝰ mortē

et reſpondente peccatis pena puniri. Nam vt capias qd dico ſi tute palinure artē tuā nauicu lariā viuens male exercueris. ſi in dominū tuum mali quicq̄ vel cogitaueris vel cōmiſeris. ſi inaudiens dicto ſuo extiteris. inuenies hic tibi preparatas hijs que deliqueris ſimiles penas.

Palinurus

Nichil profecto charō ſcio qd male egerim vel in dominū meū peccauerim niſi ſompnolentam illam dormitacionē meam. qua negligencius certe q̄ debebam me geſſi. Nā magno in piculo nauim ſimꝫ et dominū quē vehebat meū reliquit. niſi vigilācior ipſe et caucior melius ſibi conſuluiſſet. Sed penaꝝ ſatis tamen ob hoc craſſum peccatum meum in vita recepi.

Charon

Recipies eciā in morte. Ibis enī cum e naui te dimiſero ad ſeueros iudices nr̄os qui examināt et cenſent delicta omniū. ducēt quoq; te in examinacionē. ſcrutabunturq; crimina tua. Videor vero videre quali te iudicabunt pene ſubiciendū.

Palinurus

Quali?

Charon

Parem peccato tuo penam tibi ſtatuēt. Nam cū ſompno peccaueris. eterno te eciam ſompno dampnabunt.

Palinurus

Dormiam ego in eternū?

Charon

Ita puto niſi grauius ſit aliud peccatum tibi.

Palinurus

Sic mites habeam iudices vt non eſt aliud grauius michi.

Charon

Nullā ergo niſi ſompni penam pacieris.

Palinurus

Non hec grauis pena mihi videt̄

Charon

Neq; aſinis eciam et bobus. At magnis et excellenti aliqua virtute preditis viris grauiſſima eſtimatur.

Palinurus

Quas vero dic penas perferent tyranni?

Charon

Audis tot exclamantes et lamētantes voces. tot horrificos plāctus. tantum ſtridorem ferri. tot tractus cathenarum?

Palinurus

Delectabat me adeo ſermocinacio tua vt hijs minime animū attenderē. Sed quid audio tā triſte atq; horrendū qd pre horrore pene aures mee ſuſtinē pn̄t

Charon

Sunt hec que audis tormenta
tirannoꝝ. Nam cum illi in vita
carceri quemqꝫ incluſerint. ſpo
liauerint. flagellauerint. truci//
dauerint. in ſummū luctum. in
ſūmam egeſtatem et calamita
tem deduxerint. dampnati ſūt
eciam ab illis incorruptis iudi
cibus ad perferendas pares pe//
nas. Ideo teterrimis quoqꝫ car
ceribus incluſi. ſpoliati. flagel
lati. rotati. ceſi membratim.
ac mille atrociſſimis mortibus
cruentati. tantos edunt quantos
audis gemitus. tantum luctum.
tot ac tantos reboantes clamo
res atqꝫ eiulatus.

Palinurus

Dic eciam michi charon an e/
iſdem penis plectuntur qui mag
ni atqꝫ primarij tyrannis aſſiſ
tunt?

Charon

Prorſus eiſdem. Nam ſuaſu et
conſilio eorum maxime commit
tunt tiranni ſcelera ſua.

Palinurus

An et in vita illi beati ſunt?

Charon

Non ſecus ac tiranni quibus
aſſiſtunt. Nam hijſdem quoqꝫ
malis ſubiecti ſunt. eadem enim
ſūt in eos populorum odia: ma
iora eciam inter ſe. eedem cure.
eadem pericula. et quod miſerabili
us eſt deiciuntur ſepius a tiran
nis ſuis. et vel carcere vel morte
aliquando peſſima afficiuntur.

Palinurus

Tanta ē ergo tamqꝫ generalis
omniū mortalium calamitas?
Nullam ne prorſus eſſe putes
hominum ſortem que beata dici
poſſit?

Charon

Immo beatos aliquos non ne
go fuiſſe mortales.

Palinurus

Quos?

Charon

Sed peccatos tamen.

Palinurus

Quos peccatos?

Charon

Qui amore virtutis et littera//
rum contempſerunt cetera mun
di bona. qui ſe innocuos. puros
caſtos. integros. incorruptoſqꝫ
conſeruantes extulerunt ani//
mum alcius ad guſtandam di/
uinam excellenciam: humana
quaſi ſordida et abiecta relin//
quentes. Nā virtus per ſe tam
dulcis tamqꝫ iocunda res eſt vt
incredibiles amatoribus ſuis
afferat voluptates. Tam nobi
lis et preſtans eſt eius poſſeſſio
vt ſumma quadam bonorum v//
bertate ditet poſſeſſores ſuos.

Quã qui vere ẽ aſſecutus · nihil
preter lrãꝝ ſtudia dulce · michil
preter dei cognicionẽ habet ama
bile · Que tã predulcia ſibi dona
ſtabilia : perpetua : incorrupta : ꝑ
elegit · cuſtodit · complectitur ·
Reliqua vero mundi ſupremo
tandẽ guſtu amara · infirma · mo
mentanea · corruptibilia · fuco
mendaciora · hylo ianiora · hilla
ieiuniora · pappis volantibꝫ leui
ora · fugit · contempnit · abicit · con
culcat · contentuſqꝫ ſtudijs ſuis
totum michili mundũ ducit · ru
entẽqꝫ eciã non formidat · In
hijs vero recreatur · refocillatur
letam et iocundam agit vitam ·
ridet tãtas hoim tamqꝫ ſtultas
et vltro ſibi q̃ſitas anxietates ·
tot inepcias · tot caſſos labores ·
tot inanes curas · Nemini nocet
nemini moleſtus eſt · laudãt eũ
omnes · predicant · admirantur
beniuolencia cõplectunt · fauore
proſequuntur · Quã vere hic bea
tus eſt qui conſciencie ſue inno
cencia et integritate fruitur · qd
primũ eſt et dulciꝰ omnibꝫ bonũ
ſecutuſqꝫ ſui · nullo timore angi
tur · nulla anguſtia torquetur ·
Non timet largas quibꝫ caret
quaſqꝫ michili facit diuicias ſibi
a potẽcioribꝫ eripi · Non timet
a quoq̃ ſe ledi · qui nec quemq̃
ſe leſiſſe certo intelligit · Quã
vere hic felix eſt · q̃ a tot tantiſqꝫ
ſemotus curis et piculis · tantaꝝ
vacuus pturbationũ · ſibi ſemp
aliiſqꝫ iocundus · letetur ſemper
et omnibus quotquot ſũt mundi
honeſtis · et hijs eciã que celitũ
comunes ſunt perfruatur volup
tatibus qui humanioribꝫ ſancti
oribuſqꝫ deditus ſtudijs contemp
nat omnia · non qui omnibus
habundet ſed cui michil deficiat
Porro illi michil deficit q̃ nihil
concupiſcit · concupiſcens autẽ
michil contempnit omnia · con//
tempnenſqꝫ ita id aſſequitur qd
deſiderat · deſiderio vero ſuo frui
ea demum vera et ſola beatitudo
bonorũqꝫ omniũ plenitudo eſt ·

Palinurus

Hij ergo cũ michil male egerit
penaꝝ eciam michil paciuntur?

Charon

Nichil prorſus ymmo propter
tranſactam bene vitam meritum
magnum aſſequuntur ·

Palinurus

Quid?

Charon

Vel celi fiunt incole · communicãtqꝫ
eternum celeſtibus illis bonis ·
vel ſi huc deſcendũt mittuntur
in eliſeũ qui locus ẽ quietis ac
deliciaꝝ · vbi ſedes fortunate · cã
pi aprici · leti omniũqꝫ omnino
penarum expertes ·

Palinurus

O si mihi ad mortales redire a-
liqñ contingeret inclamarem q̃
alta possem voce. admonerẽ pro
ſuo queq; officio et dignitate.
aduiſarem tantam laborũ fruſ-
tracionẽ. tantam curarum vanitatẽ
tot corruptas opiniones peruer-
ſaq; iudicia. Sed q̃ maxime
increparẽ q̃ vel magiſtratu quo-
piam magno vel ĩperio ceteros
antecedunt. oſtenderem tanta
que antea ignorabam. Sed te
docente intelligo mala eorum
grauiſſima dictuq; horribilia.
reuocarem omnes a vicijs. ab
inferendis iniurijs. a molliore
victu. a ſuperflua cogendarum
rerum cura. incenderẽ deſiderio
virtutis. laudarem innocenciã
predicarem frugalitatẽ. exhorta-
rer cunctos ad bene grauiter caſ-
tigateq; viuendum. ad ſe cog-
noſcendũ. ad contempnendum
tot caduca et inſompnij cuiuſdã
vel vmbre magis ſimilia mundi
bona. inuitarem ad honeſtas ar-
tes. ad ingenuas exercitaciões
ad ſtudia lrãrum. ad ſpem et con-
templacionẽ diuine bonitatis.

Charon

Et recte ſane. Sed vides ne te
ripã attigiſſe? egredere iam.

Palinurus

Et iam egreſſus ſum. ad iudi-
ces cõplacitam opto tibi ſem-
per nauigacionem. ſalue o cha-
ron et vale.

Charon

Et ego ad reliquas vmbras re-
deo. placidos opto tibi ſemper
iudices. ſalue o palinure & vale.

Explicit dialog9 mafei vegij
laudunẽſis de felicitate & miſeria

Pogij florentini oratoris di-
ſertiſſimi ad franciſcũ barbarum
dialogi in auariciã prefacio epiſ-
tolaris feliciter incipit.

Quoniã plures mor-
taliũ mi franciſce
non viuũt ſ; agũt
vitã: hoc eñ oim
eſt: illd paucorum:
fortunati illi eſſe videntur et pene
felices quibus dono immortalis
dei id ɔtigit vt poſſint dicere ſe
vixiſſe. Id ergo nõnullis etatis
noſtre viris accidiſſe puto: qui
rebus a ſe editis magnã laudẽ
& gloriã ſunt ſecuti. Nã & varia
ſcriptorũ genera e grecis latini
reddiderunt nobis. et ipſi ſua
quedam ſumma cum doctrina
atq; eloquencia conſcripſerunt

Quã quidẽ rem haud ꝑdifficilẽ
illis fuiſſe arbitror: tum grecis
ac latinis lr̃is eruditis: tum ſũ
ma dicendi copia preſtantibus
At vero michi durior quedam
ſcribendi racio videt̃ eſſe ꝓpoſita
cui neq; greca lingua ad vſum
noſtrũ transferendi ſit facultas.
et eas ꝯgnoſcã meas eẽ copias
q̃s adhuc in aciẽ atq; in campũ
non auſus ſum educere. Verũ cũ
audaces q̃nq; fortuna adiuuet
temptandũ michi q̃z viſũ ẽ. an
ego quicꝙ poſſẽ afferre in coẽm
vtilitatẽ. quo etſi nõ vixiſſe vt
illi: at ſaltẽ non omnino igna
uiter vixiſſe dicerer. Itaq; ſuſpſi
onus neſcio an gratum multis
michi certe iocundũ ⁊ forſan ce
teris non inutile vt referrẽ ſer-
monẽ habitũ contra auariciam
a doctiſſimis viris tibiq; amã
tiſſimis quibꝫ cũ tibi frequẽs
dũ hic aderas ⁊ periocunda fuit
vite ꝯſuetudo. mõ aſſequi poſſim
vt ea que prouide ac luculenter
ab illis diſputata ſũt: a me lr̃is
mandent̃. Atqui hoc audiencius
aggreſſus ſum quo paucioẽs ex
hijs fuere qui vacarẽt ad correp
cionẽ viciorũ. Que cũ ſint diuſa
que vitã noſtrã conturbent: id
potiſſime in hanc diſceptacionẽ
eſt collatũ: ex quo ſcelera omnia
et maleficia vt ait cicero gignũt
tur. Quod ſi cui forte aut minus
habile videbitur diſputandi ge
nus. aut non ſatis explicata ra
cio oneris ſuſcepti. Is ꝯſideret
queſo nec q̃ꝫtum aut q̃ꝫ elegant̃
de eiuſcemodi re diſſerui. ſed
quid ingeniũ meũ ſcribendo con
ſequi potuerit. Satis michi enĩ
eẽ viſũ eſt ꝓponẽ in mediũ facul
tates meas. ex quibꝫ vel queãt
ſumere ſi qui forſitan dignas
exiſtimacõe aliqua arbitrarent̃.
vel abſoluere aliquid perfectius
qui voluerit emendandi atq;
ampliora dicendi curã ſuſcipere
Tibi autẽ mi franciſce viro et
amiciciſſimo michi et ingenio
excellentiſſimo. cuius labore et
induſtria latine muſe plurimũ
decoris atq; ornamẽti ſuſceperũt
Hoc opuſculũ tamq̃ꝫ primicias
ſtudiorũ meorũ dicaui. Quod ſuſci-
pias oro in tutelam tuam. non
tanq̃ꝫ horridus iudex ⁊ ſeuerus
arbiter. ſꝫ tamq̃ꝫ diſertus atq;
elegans patronus cenſeas ⁊ agẽ
dam tibi illius cauſam ſi qui in
eum forſan inſurgerent ⁊ errata
defendere.

Explicit prologus. Incipit
liber contra auariciam.

CUm diebus eſtiuis an-
thonius luſcus. cincius
romanus: alijq; nõ nulli

ex pontificis ſecretarijs cenauet
cū bartholomeo polliciano·eos
enī rogauerat more romano ad
vineā ſuā que eſt prope baſilicā
lateranenſem·venit eodem ꝗ ipē
ad cenam vocatus andreas con/
ſtantinopolitanus vir ſciencia
et religione preſtans et ſecreta
rijs ſumma beniuolencia coniuc
tus ·Fuit autem conuiuiū illud
inter humaniſſios viros omni
comitate atqȝ hilaritate ſer//
monis refertum cum neqȝ vinū
varium defuiſſet:verba vero eciā
ſupeſſent·Sublatis epulis eue
nit vt illis ſedentibus cū varijs
de rebus vt fit ſepius poſt cibū
colloquerentur·tum vero maxīe
quererentur de condicione tpm
quibus et nulla virtutis racio
haberi et vicia nimis inoleſcere
viderentur·Quidam cū ſapiēcie
ſtudijs nulla premia conſtituta
dicerent ·ſtulticie autē mercedē
infinitam:laudabāt priora ſecu
la quibus boni viri maxime flo
ruiſſent · etatis noſtre maligni
tatem culpabāt·quia ꝗ pbitas
reijceretur:ꝗ improbis ac facino
roſis omnia redundarent · Alij
magnum ſemper fuiſſe affirma
bant numerū malorū neqȝ nos
peiori condicione ortos ꝙ ſuperi
ores illos quorū geſta tantopere
admiraremur ·ſed eam eē hoim
ſortē vt omnis etas de tempore
ſuo ꝯquereretur·nam viciorū omni
tempore ſegetē permagnā fuiſſe
conſtat ·ꝗ optimis ſemper peſſi
ma pmixta· vicia autē fugiēda
eſſe omnia·tum illorū vim repe
tam perniciosiorē que precipue
eſſet homini vitanda·Cūqȝ de
viciorū gradu ꝗ potēcia q̄ri ceptū
queſituqȝ fuiſſ q̄ nā illa diceretur
quorū impetus potiſſimū eſſ pertimeſ
cendꝰ·Cū multa neqȝ ſine altri
cacōe vt tēpus poſtularet varie
afferrentur·alijqȝ aliud malicia
excellē pſeueraret· Tūc andre
as·Si mō inq̄t colloq̄mur atqȝ
ordie efficiemꝰ fortaſſe hec cena
aliq̄d nobis afferet vtilitatis
Nō enī ſumꝰ vt in ſympoſio pla
tonis legi aut ebrij aut ſompno
lenti ·quibus clamore opus ſit
ad nos excitandos ꝙꝙ potus
vt videor q̄ſdā reddiderit paulo
verboſiores·Cum ſilenciū factum
eſſet·Ego quidē inquit ille fate
or ꝯmunē eſſe nō ſolū opinionē
ſed veterē querelā virtutē ſine
premio iacere·bonos ac ſapiētes
viros ꝯtempni·ſtultis atqȝ in/
dignis facilē ad ſūmas dignita
tes aditū patē· vt mōſtri ſimile
videatur ſi qn̄ bonis demādetur·id
aūt neqꝙ mirū videri debet·nā
delectamur oēs mox ſilitudīe idqȝ
appetiꝰ ad qd p̄cipue ꝓpēſi ſumꝰ

Et vetus eſt ꝓuerbiū eas max
ime arboēs agricolā ſerere quaꝝ
maxime capit̃ voluptate. Quo
fit vt cū ad malos defertur po
teſtas rerū raro extollant̃ boni.
Sed ſi q̄s arbitratur aut bonis
viris vnq̄ꝫ ꝑmia virtutis deeſſe
aut in malis illā poſſe conſiſtere
dignitatē vehemēter errat. Nā
et in virtute ſatis premij ac mu
neris eſt collatū. cū ſeipſa ↄtēta
ſit. ⁊ in ſtulticia cum ipſa ſit cū
maximo malo nlla ineſſe poteſt
dignitas que ſpeciem ⁊ nomen
ſuū amittit cū eam indigni poſ
ſideant. Qua in re ſapiētiſſime
veſter ſcpſit cicero. qui cū ceſar
aliquos ignobiles poſt ciuilem
victoriam in ſenatum elegiſſet.
Ceſar inquit cū quoſdā ornare
voluit non illos honeſtauit ſed
ipſa ornamenta turpauit. Itaq̄ꝫ
cum videritis extolli quempiā
ad illū locum in quo ſeipſū aſcē
diſſe miratur. nullo pacto vos cō
moueri decet ſed ridere ad ludū
iocumq̄ꝫ fortune neq̄ꝫ quicquā
ducere expetendū preter virtutē
atq̄ꝫ fugiendū preter vicia. Ad
autē que eoꝝ turpiſſima que re
viderent̃ grauiora eſſe q̄rebat̃.
ſi quē de hac re ſtoycū rogetis
nichil ſane intereſſe reſpōdebit
aſſeretq̄ꝫ et vicioꝝ ac virtutum
paritatē. Sed nimis remota ē
illa ſentencia a ſenſibꝰ noſtris
et omni prudencia. nullū eſſe
peccatū aliud alio maius ⁊ eque
peccare qui vnā q̄ꝺdam ediculā
et qui patriā incenderit. Nam
diſpares volunt eſſe virtutes et
vicia multūq̄ꝫ inter ſe diſtare ⁊
pondere ⁊ magnitudine. Si q̄s
a me querat qd videat̃ reliqua
antecedere peccata cū multa eſſe
dicam que ſunt grauiſſima. tum
vero ſuperbiā omniū vicioꝝ arcē
⁊ principatū tenere a qua veluti
fonte peccatoꝝ omniū maloꝝq̄ꝫ
noſtroꝝ flumina emanarunt.
Ea ſolū perdidit humanū genꝰ
ea primū celeſtes creaturas ag
greſſa eſt. Nam ⁊ luciferꝝ e celo
deiecit. ⁊ primū parentē noſtrū
e paradiſo expulit voluptatis.
Ex quo tocius orbis dāpnacio
ſubſecuta eſt. Quāobrem facile
poteſt perſpici q̄tum in terra hu
iuſmodi ſcelus preſtet ceteris cū
eius temeritas tanta fuerit pena
mulctata. Tum cincius. At
qui inquit tuus criſoſtomus in
anem gloriā arbitrat̃. Scribit
em̄ nichil eſſe paſſione inanis
glorie periculoſius. Cū quicquid
mali fiat huius ſolius ſtudio ꝓ
ficiſci putet ⁊ hanc ipſam velut
ſuperbiā inanis glorie vento ex
citatā. Verū quoddā aliud michi
videt̃ eē vicij genus ad qd alia

ne vtiq; accedant proxime. id
ambicionem dico a quo difficile
eſt enumerare q̄ta mala proue/
niant. primum eius opere ac pe
tulancia pax maximū inter mor
tales bonum tollitur e medio.
Magnus enī eſt mentis ſtimu
lus īperij cupido. que quicquid
libuerit licitū perſuadet. vt dif
ficile ſit vllam iuſticiam aut e/
quitatem notam ei quem ambi
cionis aura commouit. hinc ſe/
dicionum bellorumq; omniū ſe
men exoritur. hinc cedes. incen
dia. nacionumq; interitus de/
ſcendunt et regnorum euerſio
nes. declarauit id maxime alex
ander macedo ex tuis andrea:
ex noſtris ceſar. Quorum effre
nata cupido regnādi totum ſub
uertit orbem cedibus. incendijs
rapinis. imperium certe romani
populi duorum ambicione prin
cipum cecidit. Quid ytaliam
eciam diebus noſtris adeo con
triuit: niſi paucorum princi/
pum quos nouimus peruerſa aut
inexhauſta cupiditas īperandi. hoc
certe extremū dici poteſt malorum
quo ſublato ex animis noſtris
perpetua quadā felicitate hoīes
fruerent. His ſubridens an/
thonius. Ego malorum omniū ex
tremū inquit id iudico qd a nobis
euellere aut arte aut racione nō
poſſumus. hoc videt̄ michi eſſe
podagra. quā nullo pacto nullo
ſtudio amouere a me queo. a ce
teris me facile tueor. Si q̄ diſpu
tacio me harū moleſtia leuaret
ſūmo me afficeret bono. Tū
bartholomeus. Hec tua inq̄t an
thoni verba vt ego q̄; in partē
huius ſermonis accedā me ad/
mouēt vt exiſtimē qd q̄ſq; fla
giciū aut ſcelus maxie natura ā
moribus abhorreat id ei permag
nū videri. veluti eā q̄; voluptatē
iocūdiorē qua plurimū delectet.
Apud nos theologos andrea di
lectio et caritas habent maxime
virtutū. Quo fit vt odiū et īpie
tas ſiue magis crudelitas vicia
illius ɔtraria omniū pnicioſiſſi
ma a nobis debent cenſeri. Sed
quicquid et loquant alij ſi ſen
ciant michi cum multa a vobis
dicta exiſtāt tn̄ nōdū videmini
caput et radicē viciorum attigiſſe.
Duo aūt ſingula vicia luſtrāti
mihi ſe obiciūt luxuria. s. et auari
cia veluti ſerpētes tetri atq; ima
nes quorum virus infecerit orbem
terre. Nā ſi ab ipſius mūdi inicio
rerū hiſtorias recordari volueri
mus: ex hijs duobus dāpna hoīm
generi īportata recognoſcemus q̄
p ceteras oēs viciorum peſtes. Et
quidē haud negauerī ambicōe;
multorum cauſam malorum extitiſſe

ſuperbiā plurimos ſubuertiſſe. Ita nō ſolū homines ſed ⁊ vrbes fuiſſe deletas. Poſſem afferre inuidiā ebrietatē odiū quibus non nulli mortaliū perierūt. Sed eoꝝ quodlibet cum alia virtute poteſt eſſe coniunctū. Inferius certe eſt auaricia ⁊ luxuria que et in nullius virtutis ſocietatē coeunt et veluti ex ſuperiori loco cetera infra ſe vident vicia. Hij ſūt duo humani generis morbi peſtiferi qui tamq̄ aliqđ clarū ſidus ſtragē ꝑniciemq; omnibꝰ minantur. Ita eēm luxuriam et auariciā precipue ſedem eſſe ac fundamentū maloꝝ omniū quibus mortale affligit̄ genus vt veriſſima ſit priſci cathōis ſapientiſſimi viri ſentencia. Ciuitates luxuria atq; auaricia laborare. que peſtes oīa magna impia euerterunt. Eoꝝ alterū cum videatur originem ducere a natura tamē ratio adhiberi poteſt ⁊ modus quidā ne ſi effeat vtq; infra certas metas contineat̄. Alterū cum ſit nature aduerſum nulla racione regi poteſt. neq; modeñdum eſt id genus mali ſed excidendū. Nam luxuriam multoꝝ licet maloꝝ cauſam ſapientes dixerint. eſt tamen aliq̄ ex pte vt poſſit ferri veluti q̄ admiſcet̄ procreacione liberoꝝ. blandum malū ſed ſibi nocens ſoli non alteri: neq; alienū a ↄſeruacōe generis humani. At auaricia ē ad ſubuerſionē eius. execrandū ſcelus. omnibus nocens. omnes ledens. omnibꝰ infeſtū. cui nihil laudabilis nichil honeſti poteſt eſſe coniunctū. monſtrū ingens horrendū atq; in perniciē genciū procreatū. ⁊ ad delendū inter ſe hominū ſocietatē. nichil ē michi credite fedius auaricia. nichil ſceleſtius. nichil turpius. nichil horribilius. cuius ſi poſſ; facies videri magis nos terreret q̄ furiarū agmen ex infimo tartaro eductū. Nolo exemplis vti ne mea verba offendant. At ſi liceret multoꝝ exēplo docere nullū eſſe malū. nullū flagiciū. quod illa non ſuadeat. non importet ſecum. nichil bonitatis qđ non anferat ab eo quem occupauit denudat illū virtute omni. ſpoliat amicicia. beniuolencia. caritate. replet odio. fraude. maliuolencia. īpietate. reddens ex hoīe ſceleſtū portentū et crudelē vt ſi reliqua omnia in vnū vicia congerantur cum hoc ſolo non putē ꝯparanda. Volumus ne igit̄ andreas inquit poſtq̄ ocioſi ſumus ⁊ interī tempus relinquit̄ vacuū. ceteris ad cenam in hijs ipſis inſiſtere ⁊ paululū ſcrutari

an abs te recte ſenciatur horum
maliciam vicijs ceteris preſtare
tanq̄ ex hoſtili ſpicula nobis in
ſidiantē. Hoc inquit bartho
lomeus ⁊ cuperē et non eſſet ali
enū a nobis: quibus ⁊ illa eui-
tare ⁊ bonos eē ꝯdeceat: niſi nox
iam immineret ⁊ redeundū nob̄
eſſet ad publica negocia que ſūt
a pōtifice demandata. Immo
et temporis ſupereſt ſatis ad diſ
putādū cincius inquit. et dum
hoc agimus publica quoqꝫ trac
tamus negocia neqꝫ parua exi
manda. Egregie quippe ſcripſit
preceptor morū ſeneca in libro
de tranquillitate animi. nō ſolū
eos ꝓdeſſe rei publice q̄ aſſunt:
qui tuentur eos qui de pace bel
loqꝫ cenſent: ſꝫ illos quoqꝫ qui
virtute inſtituunt animū: qui
in luxuriam pecuniamqꝫ curren
tes penſant ac retrahūt. Quare
temptemus ⁊ ipſi ſi quid poſſu
mus ꝓdeſſe hoc ſermone noſtro
et ſi non ceteris at ſaltē nobis.
Equidem letor inquit antho
nius nos incidiſſe in hec verba
vt diſceptem⁹ pauliſper de eoꝝ
viciorum vi atqꝫ natura qua ꝯg
nita illoꝝ crimen culpamqꝫ faci
lius euitem⁹. q̄ꝙ̄ fatebor vobis
ingenue alterum ne poſſem iam
anni effecerunt. alterum ne vel-
lem cum natura conſecutus ſum.

tū vero plurimū lr̄is ⁊ doctrina.
mallem tamen ſi quid dici pla
cet aduerſus auariciam diſſeri.
cū vereor ne ſit neceſſe nos eciā
inuitos id crimen ſubire ob te-
nuitatē lucri. quo vix tueri poſſu
mus noſtri officij dignitatem.
Hic cū omnes aſſentiri inqꝫ
auariciam dici velle viderentur.
Equum eſt inquit andreas vt
dicendi prerogatiuam huic nr̄o
hoſpiti concedamus. vt ⁊ qđ iā
cepit perficiat. et ad ſumptum
cene eciam loquendi addatur
moleſtia. hoc enim modo plecte
tur hic preter modū apparatus
et epularum multitudo. Im-
mo te inquit ille aut cinciū opoꝛ
tet. Mee quidē fuerunt partes
lancem atqꝫ vberem menſam in
cena reddere. veſtre nunc huma
nitatis eſt efficere vt videamini
non ſolum cibis ſed ⁊ potui in-
dulſiſſe: qđ plurimo ſermone ſo
let fieri. et antiquum eſt Bene
inflatas tibias meliorem ſonū
ſolere reddere. Probe inquit
cincius et iocatur et partitur cō
uiuij magiſter: vt cum ipſe curā
corporeā ſuſceperit nos aliquid
animo tribuamus. Sed andre
as hoc nobis preſtabit vt ali-
quid explicet ſua illa facilitate
quo paululū ornamenti ad hoc
conuiuium eius opera adiciat.

Ad hec equidem contumelia
quedā esset inquit andreas nō
eum videri qui cibos pararit et
condire possit si velit. Cui ego.
non adimā hanc laudē vt non
tantū in aīo recreando facultatis
q̄tum in pascendo corpore dili-
gēcie habere visus sit. Itaq; vel
abeundū ē bartholomee vel cer
te a te loquēdi sumēdū ꝑncipiū

Tū ille. Etsi honestius erat
inquit me subsequi q̄ preire. ꝑ
sertim qui vos possem cogere tū
ingrediar postea q̄ vobis lubet
huius disputacionis modū. Ita
tamen vt non spectetis a me
aut accuratā oracionē aut g̃ues
sentencias. cum post cenā non
sit aut nimiū prudens ꝛ grauis
sermo aut dicendi ordo requirē
dus. Dicenē autē que in mentē
venient ex tempore. et que sunt
huius ꝛ loci ꝛ temporis. Memi
nistis em̄ non disputacionū sed
ꝑpotacionū hunc solere esse locū

Hec certe causa fuit andreas
inquit cur primā effugi aciem ꝛ
me in subsidia retuli vt priceū
culpa meum errorē si quid dicē
dum erit possim tueri. Tum
ille. Cum multa sint inquit tū
cristianis doctissimis ac sanctissi
mis viris. tum vero a gentibus
grecis ꝛ latinis contra auariciā
scripta. superuacuū fortasse vide
atᷣ de ea re amplius loqui nos
presertim quorum verba haud
magni pensabunē. Sed postq̄
conferendi inter nos erga ꝛ ad
nr̄am vtilitatē aliq̄d dici placet
michi quidē in primis dicendū
videtur vnde auari nomē: nam
inde ē auaricia: dicaē. Existimo
autē auaros ideo appellatos nō
nullos q̄ auidi essent eris. Qui
em̄ eris cupidi nimis erāt inq;
eo querendo summā operā pluri
mumq; studij ponebant. auari
nominabantur. Si hoc verū
est inquit subridens anthonius
cessant apud nos auari. Auri
em̄ argentiq; homines nostri
non eris ducuntur cupiditate.

Atqui inquit bartholome⁹
ad id mouere cuiusmodi homini
bus tūc inditū fuit cum nondū
esset vllus vsus vel auree vel ar
gentee monete. Nam es solum
in precio est habitū apud roma
nos vsq; ad bellū punicū primū
Quinq; em̄ annis ante id bellū
argentū ꝑmo signatū est bigaꝝ
et quadrigaꝝ nota. anno vrbis
condite. cccc. lxxxv. Atq; anno
post scd̄o et sexagesimo nūmus
aureus percussus ē. Es seruius
tullius primus signauit nota
pecudū: inde ꝛ pecunia dicta. cū
antea rudi ere vterenē. Ita licet
variaretur monete materia: id

tamen auaro nomen manſit vt
auri·argenti·eris·opum cupidi
atq; ita cupidi vt omne ĩ id ſtu
diũ ſuũ ꝯferant·ſemper appetãt
ſumptu abſtineant·nullũ queſ
tum horreant·nullo lucro ſaciẽ
tur·omnia referant ad ſuam vti
litatem·proprio ꝯmodo queq;
meciantur recte dicantur auari·
vñ erit auaricia libido habendi
immẽſa vel pocius quedam diui
ciarum cumulandarum fames·
Eſt enim auari animus deditus
ſtudio theſauri ꝯpandi·obnoxi
us cupiditati·pecuniarũ ſeruus
quarũ cura nunꝙ̃ illum derelin
quit ſemper cupidũ·ſemper egẽ
tem·Nunꝙ̃ enĩ vt ſcitis ſaciat̃
aut expletur cupiditatis ſitis·
Cruciabitur ergo continua ra//
bie cumulandi·nulla dies nulla
hora pretermittetur vacua ab
hac cogitacione·eſtuabit ſemꝑ
fluctuabitq; anxius ad ſacien
dum fameſcentẽ auri appetitũ·
Igitur inſeruiet ꝑuate vtilitati
ad eam accomodabit oĩa dicta
facta cogitatus publiciq; oblit⁹
ꝯmodi ⁊ ꝯmunis ſocietatis ſibi
ſoli vacabit rei ſue intẽtus·Quo
fit vt id vicium ſit repugnante
atq; aduerſante natura·Cuius
lex p̃ſcribit vt ꝯmunẽ vtilitatẽ
noſtre añponamus·ĩpellamurq;
vt velimus prodeſſe ꝙ̃ plurimis

Vñ ſtoycus ille catho apd̓ cice/
ronẽ diſputat non eſſe magis
vituperandũ proditorem patrie
ꝙ̃ ꝯmunis vtilitatis deſertorẽ
propter ſuam vtilitatem·Cum
ergo auarus ſibi ꝓſpiciens ſibi
ꝯſulens non ſolum deſertor ſed
oppugnator atq; hoſtis fit oĩs
vtilitatis ſui ꝯmodi cauſa·neq;
proſit multis ſed obſit omnib⁹
certũ eſt ipſum veluti ſocietatis
humane proditorẽ deſiſtere ab
ipſius lege nature·Contraq; eã
eẽ auariciã remotã atq; adũſam
ab vtilitate publica ad quã ꝯſer
uandã tuendãq; editi ſum⁹·h⁰
ꝯſtituo·et illud ſequit̃ auarum
nulla racõe poſſe eſſe virũ bonũ
vt enĩ quiſq; ĩferet ad ſuũ ꝯmo
dũ quecũq; agit·ita minime eſt
vir bonus vt tullius noſter in
libris officioꝝ teſtat̃·At auarus
nulli dubiũ ẽ quin ad ſuũ ꝯmo
dũ referat quecũq; agit·idõ nul
lus vnꝙ̃ auarus erit vir bon⁹
Non ſolũ autẽ non bonus ſed ⁊
ſumme malus·ipſum enĩ nomẽ
auari cum ſit in vicio maliciam
deſignat·Nam fieri nequit vt
quis auaricia verſetur abſq; de
trimento atq; iniuria multo//
rum·in quo precipue offendi/
tur regina virtutum iuſticia cum
omnes auari actiones et opera
ab iniquitate proficiſcantur·

Dum eīn cupit augere opes · dū
nititur congregare pecunias · dū
occupare terras poſſeſſionibus
iuſticiā omnē exuit atqȝ equi/
tatē · Quibus cum vacet · nullū
ſcel⁹ omittet ſpe cōmodi allata
vel oblata · fraudabit pauperes
diuicijs · expilabit ſocios · igno
tos vexabit · extorquet ab infir
mis · rudes decipiet · nulla exco/
gitabitur turpitudo · nullū malū
facinus · nullū dedecus quo non
letetur · qđ non persuadeat perpe
tretqȝ propoſita ſpe vtilitatis ·
Optabit interitū cognati · affi
nis · noti atqȝ ignoti · ſi quā ptī
unculam hereditatis ſperet ad
ſe peruenturā · Imprecabitur ad
uerſam fortunam vicino · cuius
poſſeſſionibus hians imminet
detractiones · cedes · naufragia ·
incendia affectabit · ſi aliorum
dāpno res ſua ſit melior futura ·
Gaudebit caristia ānone ſi fru
mento habundet quo vendat ca
rius · Memini quēdam auarū
dicere ſolitū · cuſtodienda horrea
eſſe ad id tempus q̊ flens puer
a parentibus panē efflagitaret
deſignans tempora ſterilitatis
exprecanda · Qua voce non hoīs
ſed portēti inhumaniſſimi quid
aſperius · quid crudelius poteſt
proferri ? huic tam vaſte belue
nil aliud mali optes niſi vt ſuo
pereat deſiderio · Ergo ita affect⁹
nec amiciciā colere poterit nec
beniuolencia aut miſericordia
cōmoueri · Nam quomodo miſe
ricordē ſe aut beniuolū preſtabit
is cui omni re pecunia eſt accep
cior vel quā ſeruabit amiciciam
qui totus pendet ex cupiditate ·
qui q̄ agit · cogitat · penſat · ꝓpa
vtilitate metitur · Nulla michi
credite racione ſuſtentabit alte
rius inopiam qui ſe iudicat egē
tiſſimū non precibus mouebit
non lacrimis non fletu per me
dias lugenciū erūpnas turmas
tranſibit · ipſaqȝ miſeroꝝ corpa
calcabit ad replendā ſue cupidi
tatis vaſtitatē acerbꝰ · impius
crudelis · Quāobrem eſt hic dig
nus cōmuni odio mortaliū pub
licus oīm inſectator atqȝ hoſtis
amouendusqȝ ab hominū cōſor
cio tamq̄ꝫ bonoꝝ omniū corrup
tela · ſeminariūqȝ maloꝝ · Nam
quid recti inter alios dicet qui
vt cetera omittā duo hec amorē
ſcilicet et beniuolenciā humane
ſocietatis vincula ſine quibus
nulla neqȝ priuata neqȝ publica
res cōſiſtit aufert a nobis · Qđ
q̄d eſt aliud q̄ꝫ perdere funditus
humanū genus · at ipſe pocius
delendus eſſet · ipſe e numero
hominū tollendus multis ciui
tatibus rei publice perniciosius

Iniquum eſt em̄ ei locum eſſe in
ciuitate quē ſi omnes imitarent̄
nullas omnino ciuitates habere
mus. nam ſublata beniuolencia
et amicicia diſgladiabunt̄ ho/
mines inter ſe: rapinis ⁊ cedibꝫ
omnia permiſcentes. ſed videte
queſo ꝙ̄tum hoc ſit malū et ꝙ̄
cauendū omni etati. Conſuetū
eſt eē homines in ſenectute pru
dēciores ſapiencioreſq; ꝙ̄ in re/
liqua vita. nā ⁊ vſu experiencia
q; rerū multaꝝ quas longa etate
tractant prudenciam et legendo
diſcendoq; ſapienciā ꝯſequunt̄
vt quo longius vixerimus eo
propius ad ſapiēciam ſoleamꝰ
accedere. Vnde quidam e grecis
ſapiencie auctoribus queſtus eſt
moriens tunc ſe exire e vita cum
inciperet ſapere. At hec peruerſa
labes ſenes potiſſimū inuadit eā
etatem expugnans cui ad ob//
ſiſtendū plus roboris ac virium
eſſe deberet. Eo autē imbecilles
mentes eoꝝ deducit vt quibus
minimū ſatis eſſet: nam paruū
eis iter conficiendū: eo querant
plura quo egent paucioribus.
Multa monſtra dicunt̄ a poetis
fuiſſe ī terris ſed auarus ſenex
cuiuſuis monſtri exuperat defor
mitatem. Nam ſi qua in adoleſ
cente videis auaricie ſemia hūc
fugias abhomineriſq; veluti hor
rendū portentum nature. Actum
em̄ de eo ſcias cuius adoleſcēcie
primicias libido peccunie occupa
uit. Verum vt tam faciem ⁊ pic
turam ꝙ̄dam auaroꝝ conſpicia
tis referam illos virgilij verſus
eximios quibus arpias deſcrip
ſit deſignās in eis naturam for
māq; auaricie: teneris mēoria vt
opinor. Virginei volucrū vultus
fediſſima ventris. Proluuies
vnceq; manus ⁊ pallida ſemper
Ora fame. Quis potuit pingere
elegācius formā ꝙ̄dā cuiuſpiā
auantis ꝙ̄ id viciū a v̓gilio ē ver
ſibꝫ expreſſū. Dixit volucris vultu
v̓gineo n̄ hoiez eē auaꝝ ꝫ mōſtꝝ
cuiꝰ ſub nutu humano truculēta
latet beſtia ad oē nephas para
Vultus v̓ginei teſtant̄ vireſcentē
ſemp cupiditatē. auget̄ em̄ coti
die ⁊ tpe ſumit vires: fitq; ī diē
recēcior creſcēs corpe decreſcēte.
vt nō infirmet̄ etate ꝫ validior
aſſurgat. Volucres finxit ꝓpter
velocitatē appetitus q̄ nunꝙ̄ qui
eſcit nunꝙ̄ ſedat̄. fert̄ em̄ ſemp
veluti rapidus torrēs ad opū ꝑ/
ueſtigacionē. Ventris vero pro
luuie immēſam ꝗrendi libidinē
notās ꝓprobauit haud iniuria
vulgatū eſſe hunc verſum. Aua
rus animus nullo ſaciat̄ lucro.
Nā ſtat ore patulo nō famelicꝰ
ꝫ rabidꝰ tanꝙ̄ cerberus propꝰ

ad excipiendū vorandūq3 q̄cq̄d
obiciatur · nulla habundancia
acquieſcens · fediſſimam quoq3
ait non ſolū ꝓpter obſcenitatē
vicij vnde et paulo poſt addit
fedaē omnia immundo contactu
ſed ⁊ ꝓpter auari vitam immū-
dam et ſordidos mores · Sunt
enī impuri · aſperi · ſqualidi · in-
culti · vt ⁊ veſte vtantur vt pluri
mū vili atq3 abiecta · ⁊ nō nulli
adeo expaueſcunt ad nomen ex
penſi vt refugiant eciā tonſorē
Vidimus quoſdā note auaricie
qui barbā capilloſq3 nutrirent
longius ꝙ ferret aſuetudo · neq3
enī deponerent niſi admoniti et
pudore conterriti · quos ſepe ſole
mus ridere cū ſe offerūt nobis
promiſſa ac ſuffulta barba ve
luti ruſticanos · At man⁹ vncas
ꝙ recte addidit ad mōſtrandū
auari rapacitatē · aufert · mutilat
eripit · extorquet · nullū tractās ·
ex quo non aliquid piloꝝ atq3
adeo cutis abradat · Nā ꝙ pal-
lida ꝓtulit ora fame nil potuit
dici verius · Primū conquerende
rei familiaris congregandeq3 fa
me torquetur · qne cū cura cogita
cioq3 in diem extenuat cū nulla
det̄ ſibi intermiſſio ab eiuſmo
di ſollicitudīe ⁊ quo plus creuit
pecunia eo magis ſuborit̄ mētis
afflictio · deinde bibendi edendi
q3 fame eciā maceratur quā raro
ſedat niſi vili et incondito cibo
Quomodo enī preſtācioribꝰ aut
precioſioribus epulis cenabit
menſam miſer ille · Fuit enī flo
rentinus vt aiunt nobilis · aua
rus qui cum eſſet opulētiſſim⁹
et duo porci in cenā aliquando
afferentur · iuſſit auferri alterū
ſeruariq3 in poſteꝝ diē caſtigato
prius verbis diſpēſatore tamꝙ
prodigo · Nobilis autē notus
quiſpiā delectari ſe ad modum
aſſeuerabat cepe et alleis cum
domi obſonaret · foris cū cenaēt
eiuſmodi rerū deficerat ⁊ ſapor ⁊
appetitus · Alter : quē honoris
gracia pretereo : cū eſſet aduerſa
valitudine grauis · medicus aūt
rogat quibus veſceretur cibis
carnibꝰ ait bouis aut vituli · Tū
reprehenſus ꝙ non pullis galli
nacijs vteretur · reſpondit non
conuenire morbo aut nature ſue ·
q̄ ſcz maiore precio parabant̄
Sed poſtmodū cum dono dati
eſſent ab amico qui id nouerat
neq3 is lōge abeſt auide ꝯmedit
Quid mirū igitur pallere eius
faciē cuius corpus eſurie abſu-
mitur anim⁹ tabeſcit cupiditate
Illud quoq3 non omiſit poeta
noſter arpie et veſtigia feda di
cere ⁊ tetrā vocem vt nullā neq3
factis eorum fidem neq3 verbis

auctoritatē adhiberemus a qui bus nichil niſi fedum ⁊ tetrum prodiret. Quod autem tres ab eo arpie afferuntur id puto ſuperbiam. crudelitatem. inuidiam qз intelligi voluiſſe. Non enim vnico vicio laborant auari ſed multa in eis accumulantur omni virtute expulſa. Sed tamen in eis inuidia vim ſuam exercet ex bonis alterius concepta. nam que aſſequi ipſi nequeunt perditum iri pocius cupiunt quam in noſtrum vſum relinqui. habetis auaricie veluti formam quandam que ſi oculis cerni poſſet magnum incuteret mētibus hominum terrorem maiuſqз portentum videretur quam deſcribantur arpie. Nam ⁊ ipſe virgilius antequam eos verſus proferret videns ſe non exequaturū verbis illarum vicioſitatem dixit Triſtius haud illis monſtrum nec ſeuior vlla Peſtis ⁊ ira deum ſtigijs ſeſe extulit vndis. Etenim quod maius monſtrum in terris poteſt quam eſſe aliquem predonem auiditate conflagrantem ſemper incubantem queſtui inhiantem auro. horridū. incultū. qui nullum refugiat lucrum. nullam norit amiciciam. querat. rapiat. laceret. extorqueat. qui cupiditate inexplebili etatē agat. qui opes ſiciens ſine intermiſſione pecuniam cumulet: cumulatam ſummo angore cuſtodiat. vita miſer. aſper moribus. ſumptu tenax. qui quocumqз tranſierit inceſſu ſui imprimat feditatem. hunc ego omnia herculis monſtra immanitate atqз acerbitate exuperare confitear. Itaqз ſi diligenter auarorum mores et naturam conſideretis iudicabitis profecto eos veluti monſtra gencium ciuitatumqз portenta ſemouendos procul a nobis proiciendoſqз longe aliquo: ſicuti purgamenta vrbium ſpurciſſima. vnde neqз fetore lederent neqз contagione nocerēt. Quicquid enim tangunt aut contrectant obſcenius aut fedius reddunt. coinquinantqз nō ſolum eos quibus cum conſuerunt: verum eciam ipſam aeris temperiem quo exalant ſpiritu inficiunt ac corrumpunt.

Hic cum finem dicendi bartholomeus feciſſet Quid nam cogitas anthoni andreas inquit. an te quid aliud mouet? vidi enim admodum te intentum dum loqueretur et neſcio qua in premeditacione defixum. Tū anthonius. Ego ne quid ſenciam queris?

Scite inquit dicta ſunt multa
a bartholomeo nc meo iudicio
ꝯtempnēda. In quo ſane laudo
ingeniū ſuū qui licet ſit occupa
tiſſimus in hijs moleſtijs curie
nō tantū ſtudijs impētitur tp̄is
vt hec nō omnino īpolite poſſit
dicere. Sed ea ſingula probem
ne an īprobem. multa que vidi
que audiui incertum me animo
reddunt. Verūptamen vt ita ſit
quemadmodū hic opinat̄. ego
tamen ſecutus morē achademi
coꝝ. qui contra ea que dicerent̄
diſputare conſueuerunt. afferā nō
nulla ſecus ac locutus eſt. que ſi
non accipiantur a nobis veſtrū
erit iudiciū. Ego ſane multos
cognoui non ꝯtempnendos ho
mines. qui nulla racione vnq̄
cum bartholomeo ſentirēt. qui
et rem me hercule grauiſſimam
reddidit leuiuſculā verbis ſuis.
culpam vero admodū grauem
nimiū depreſſit mole ſermonis.
vt ſi iretur in ſuffragiū populi
non dubitarē quin ferme aliter
ac nos eſſent iudicaturi. cum in
luxuriā multa ſint illiꝰ arbitrio
ac legibus ꝯſtituta iudicia: in
auariciā nulla. Sed tamen vt
nō iudicio populi diſceptemus
ſed racione. recte michi videor
poſſe dicē luxuriā multo fedius
crimē videri q̄ ſit auaricia. Illā
em̄ maius ac turpius viciū eſt
iudicandū ex q̄ animus magis
noſter corpuſq; labefactat̄ ⁊ cor
rumpitur. At certū eſt luxuriā
magis q̄ auariciā eneruare cor
pus ⁊ animū ꝑturbare. ergo ſit
vt luxuria nequius ſit vicium
eſtimandum. At vero luxuria ⁊
corpis ⁊ animi virtutes infrigi
ac diſſolui ſatis ꝯſtat. Licet em̄
luxurioſos oēs inſulſos effemi
natos imbelles neq; ingenio cō
ſiſtere neq; valitudine. Mentē
quidē ex ſuo ſtatu dimouet et
priuat raciōe. ex quo ſeneca pre
clare in ꝓhemio declamacionū
nichil eſſe dixit tam mortiferū
īgenijs q̄ luxuriā. Architas aūt
tarentinus vt noſtis nullā capi
taliorē peſtē q̄ voluptatē hoībꝰ
dixit a natura datā. hec eſt em̄
memorie inimiciſſima. aduerſat̄
ſtudijs lrāꝝ. quaſſat membroꝝ
firmitatē. ex viro mulierculam
reddit. ex docto ignaꝝ. ſtultū ex
ſapiente. nullū habens ꝯmerciū
cū virtute. Itaq; videbitis luxu
rie deditos nullius animi. nulliꝰ
vigoris. nullius prudencie. ve
cordes. ꝯtemptos. abiectos. At
auaros contra. fortes. prudētes
induſtrios. ſeueros. temperatos
et animi magni ⁊ plurimi ꝯſilij
Luxuria q̄z ſemꝑ nocuit. auari
cia profuit aliqn̄. Altera nulli

conceſſa etati altera quaſi ſocia
cterinina ſenectutis. atqꝫ in ea
non nichil toleranda. nō ſubuer
tit animū. nō exagitat ingeniū.
nō aufert ſtudia lrāꝝ et ſciencie
diſciplinā. Nā ⁊ in omni genere
doctrine excellentiſſimos ⁊ in re
publica preſtantes viros ſcim⁹
fuiſſe auaros. Reges inſuper et
egregios principes quoꝝ virtus
maxime claruit inter mortales
auaros accepimus. vt ſi alterū
mihi ſit eligendū malim auaꝝ
me ꝙ luxurioſum videri. Neqꝫ
eīm penderet aſſcribi in eo nume
ro in quo ⁊ reges fuiſſent. ⁊ doc
tiſſim⁹ philoſophoꝝ ariſtoteles
multiqꝫ preterea egregij in ſuis
ſtudijs viri phīe dediti ab lucia
no greco auctore fuiſſe enumerā
tur. q̄ꝫ tanta ē auctoritas tanta
dignitas vt nomen ⁊ maieſtas
ſine patrono debeat auarorum
cauſam ſatis tueri. Sed ſepona
mus auctoritatem quamlibet ⁊
qua arte qua ve racione dicatur
diſcuciamus. Putaſti primum
ideo auaros dictos ꝙ eſſēt o//
pum. eris. auri. argenti nimiū
cupidi. Qd ſi ita eſt vt cupidio
res pecunie appellent̄ auari: cen
ſebūtur rei hoc nomine omnes
Omnia eīm ab hominibus agē
da ſuſcipiuntur pecunie gracia:
ducimurqꝫ ſinguli lucri neqꝫ ei⁹
pua cupiditate. qd ſi ſuſtuleris
negocia atqꝫ artes penitus ceſ
ſabunt. Quis eīm vllū laborem
ſuſcipiet quis aget quitꝙ opis
in quo quidem ſit paululū diffi
cultatis niſi in eis premiū atqꝫ
vtilitas fuerit adiuncta? Que
quo maior oſtendetur eo paraci
ores erimus ad negocia ſubeun
da. vtilitatem quippe ſequunt̄
omnes. illam appetunt. illi ſtu//
dia imparciunt̄. Nam ſiue rem
militarem. ſiue mercaturam. ſiue
cultū agrorum. ſiue artes has
quas vocant mercēnarias conſi
deres. ſiue eas eciā q̄s appellāt
liberales videt̄ ſingulis ꝓpoſita
ingēs pecunie cupido. ob eamqꝫ
adiri labores et diſcrimina que
ſubimus. Quicquid tractamus
operamur. agimus. eo ſpectat
vt ꝙ multum commodi ex eo ca
piamus. quod quo ē vberius eo
afficiamur maiori voluptate. At
qui cum comoda noſtra ferme pe
cunia penſent̄: certum ē pecunie
hoc ē auaricie cauſa fieri omnia
Quid eīm vt de vilioribus exer
cicijs loqr quoꝝ late patꝫ finis
leges ⁊ iura tractantes. quid ali
ud ducit. quid aliud trahit niſi
pecunie cupiditas ingēs ⁊ lacior
lucrandi facultas? Quid item
medici q̄d reliqui q̄ ſeſe ad libe
raliū arcium ſtudia conferunt?

nonne questꝰ auiditate pelliciūᵗ
vt ꝗ primū facultatem suam in
mediū proferant : et sub voce
preconis actionē se bonoꝝ facere
testenť : resq; cognicione dignas
nullā aliā ob causam se pſeatos
ꝓfiteantur nisi ob auariciā hoc
est ꝓpter magnā auri et argēti
cupiditatē. Confer te ad sanctio
res disciplinas phiam scꝫ ⁊ the
ologiā. sciendi ne causa an pluri
mū lucrandi tanta ponit̄ in hijs
ediscendis opera. Quid loquar
de sacerdotibꝰ quoꝝ studia ma-
nifestius apparēt. Num aliud
spectant. querunt. ambiūt. sub
fidei velamento nisi vt paruo la
bore diciores fiant. Quāta non
sollicitudine ꝫ ipoꝛtunitate atq;
adeo impudēcia hec petunt que
vocant beneficia. michi autē aīe
maleficia videnť diuiciaꝝ gracia
Que q̄ sunt opulenciora eo ma
iorē in ea ꝯcursū atq; impetum
fieri videmus. nisi forsitan saluā
dam animā non ꝓpter vitā in
delicijs degendam ea tanto pere
putas expeti. Illi ipsi q̄ sub ypo
crisi hec se aspernari fingūt id
agunt vt non quesita ab eis ꝫ
vltro virtuti ac meritis suis da
lata esse videanť. plurtres licet
singula exercicia siue q̄ aīo siue
que corpore administranť nihil
vacuū reperies immensa cupidi

tate. Quicquid inter mortales
tractari vides : quicq̄d piculoꝝ
suscipi eo spectat vt inde aurū
atq; argentum exudatur. Qđ
michi quidē nulla videtur racōe
improbandū. Est em̄ peroppor
tuna ad vsum ⁊ ciuilē vitā pecu
nia. quā necessario aristoteles
īuentā tradit ad ꝯmercia hoim
seruanda resq; mutuo ꝯtrahen
das. Eius igitur appetitū si cul
pabis. culpes licet ⁊ ceteros q̄s
dedit nobis ipsa natura. Nam
quē te oro licet minus auri ar-
gentiq; cupidū potus cibi vesti
tus reliquarūq; rerū quibꝰ vitā
tuemur nō cupidū ac sollicitū in
ueies. Natura quidē inesse oībꝰ
aīalibꝰ sui ꝯseruandi appetitus
ex quo ⁊ ea q̄rimus q̄ ad victū
spectant ⁊ que ad tutelā corpis
ac cultū. At cum illa ꝯparentur
pecunia quid mirꝫ est nisi plane
secari scirre quidā esse velimus
si sim cupidus. si quero es. auꝝ
argentū. sine quibꝰ illa haberi
non possunt hoc est auarū esse
non est contra naturā auaricia
vt paulo ante dicebať. sed ipsa
natura indita atq; īpressa nob
veluti cetere cū quibꝰ nascimur
cupiditates. q̄ autē natura insūt
nobis minime sūt vituperanda
Nūc autē appetitū pecunie inesse
natum omnibꝰ fateatis necesse ē

Omnes ſiquidē quacūqʒ ī etate
quocūqʒ in ſtatu · honore · digni
tate fuerint auri cupiditate hoc
eſt auaricia tenenť auroqʒ gau
dēt tamꝙ̃ de re nobis ⁊ ꝯgnata
⁊ affini · Quere hoc in pueris le
tabunť minimis oblatis · quere
in adoleſcentulis · viris · ſenibꝫ ·
diuitibus · egenis · regibus · pri
cipibus · oēs eadē mēte letantur
pecunia · ſectanť diuicias · opibꝫ
delectanť · neqʒ aliā ob cauſam
niſi ꝙ ita eos genuit educauitqʒ
natura vt nocime pecunia ꝯpari
ea quibꝫ vita nr̄a aliť ac foueť
Cū igiť admonēte atqʒ hortāte
natura ꝯplectamur hanc cupidi
tatē nō eſt auaricia nobis vitu
perāda · At fuere quidā inquies
quos nullus huiuſmodi rerum
appetitus moueret · Extitere itē
quidā q̄ naſcerenť capite ſuillo
neqʒ tm̄ ꝓpterea non natura ceci
mur capite humano · Non ſūt ſu
menda nob̄ exēpla viuendi ab
inertibus rudibus et indoctis ·
neqʒ inueſtigandū quid peruer
ſitas ac inſulſitas aliquoꝝ hor
ridoꝝ atqʒ agreſtiū aliqn̄ egerit
Sed quid ſibi poſtulet hominū
ſocietas ⁊ vita ꝯmunis quam et
ſeruare debemus · Eſt illud prete
rea qđ in meā ſentenciā eē vide
tur beatus auguſtinus vir doctiſ
ſimus inter latinos in libro de
libero arbitrio aliquāto leuiꝰ ꝙ̃
tu ſcripſit auariciam · hec ſi vera
ſit diffinicio fateamur oportet
auaros nos eſſe natura · Nam
qđ omnes appetunt id a natura
emanare putandū eſt eaqʒ ſua-
dente fieri · At vero neminē repe-
ries quin cupiat plus ꝙ̃ ſit ſa-
tis · nullum quin velit multum
ſibi ſupereſſe · ergo naturalis res
eſt auaricia · Peragras ſi pla-
cet vniuerſam ciuitatem · forū ·
vicos · templa · ſi quis ꝯfiteať
ſe nolle vltra ꝙ̃ vſus eius ex-
poſcat putato te fenicē repperiſſe ·
Neqʒ tu michi opponas volo
vaſtos quoſdā atqʒ agreſtes ex
iſtis ypocritis ſcurriſqʒ circum-
foraneis q̄ ſub religionis ſpecie
aucupanť victū ſi̅n laboꝛ̄ ⁊ ſudore
ſūmā paupertatē ac reꝝ ꝯtemptū
pre ſe ferentes q̄ eſt eis queſtus
vberrimus · Non enim ex iſtis
ſordidis ac laruatis hominibꝫ
qui ſumma cum quiete abutunᷣ
noſtris fortunis ſunt nobis ciui
tates ꝯſtituende · Sed ex eis qui
ſunt accomodati ad ꝯſeruacio
nē generis humani cultūqʒ ciui
lem · quorū ſi quiſqʒ ꝯtempſerit
quicquid excesſerit vſum ſuum
neceſſe erit vt omittam reliqua
incōmoda nos omnes agrū colē
nullus em̄ ſeret niſi ꝙ̃tum ſibi
et familie fuerit ſatis futurum ·

vide q̄ta rerum om̄iū ſequeť
ɔfuſio ſi nichil habere velimus p̄
terq̄ꝫ qđ ſit nob̄ ſatis . Tolleť
vſus gratiſſimaꝝ populo virtutū
miſericordie videlicet ⁊ caritatis
nullus erit neq; liberalis neq; be
neficus . Quid em̄ dabit alteri
cui nihil ad dandū ſupeſt? quō
munificū ſe preſtare poterit qui
tantum poſſidet q̄tum ſibi ſoli
ſufficit? Auferet magnificencia
ciuitatū . tolletur cultus atq; or
natus oīs . Nulla edificabuntur
templa . nulle porticus nulla pa
lacia . Artes ceſſabunt omnes .
perturbacio deniq; vite noſtre ⁊
rerū publicaꝝ ſequeť ſi quilibet
eo qđ ſibi ſatis erit acquieſcet .
Sed cum ſcimus fuiſſe atq; eē
hoc appetitu fere omnes omniū
etatū . ordinū . nacionū . non ſolū
vt velint et exquirant que ſibi
ſint ſatis . ſed eciā ea quibus ⁊
ceteris ſuppeditare poſſint ⁊ ipſi
municiores exiſtant aduerſus
futuros caſus atq; īpetus fortune
Quis dubitabit quin ex ea du
bitacione ſint oēs auari exiſti
mandi . cum ex eis conſtēt ville
opida . ciuitates . ex quibus ſi
cenſes eos eiciendos addas ſane
deſerendas eē vrbes ⁊ euertēdas
Nā qui inhabitant illas expul
ſis auaris? nos quippe eiciemur
quoꝝ nullus eſt quin hac racōe
et cupidus ſit ⁊ auarus . vacua
ergo deſertaq; relinqueń cul
toribꝫ vicinia vrbiū tua hac ſen
tēcia . Sed quid ego in ſingulis
hominibus verſor? reſpublicas
prouincias . ciuitates . regna . q̄d
aliud dicemus ſi recte aīadūtas
preter publicā auaricie officinā
Que q̄a cōmuni exerceť decreto
ſumunt ex publico ɔſenſu aucto
ritatē . Queſo te rīti in tua veteri
illa romanoꝝ re publica atq; in
hijs eciā quas poſtea vidimus
tot vectigaliū varia genera ſub
ditis impoſita et onera inſueta
deuictis gētibus indicta . tot ex
quiſiti exhauriēde pecunie modi
ad replendā erarij vaſtitatē . nū
tibi liberalitatē an ſūmā auariciā
repreſentat? Cū dixit iugurtha
ille vrbē venalē ⁊ mature pituā
ſi emptorē inuenerit . num tibi
vnū aut alteꝝ deſignauit auaꝝ
an ciuitatē vniuſam? Si vrbs
illa erat auara in qua predicant
fuiſſe domiciliū ſapiēcie ⁊ v̓tutis
q̄d ſenciendū eſt de noſtris que
cotidie conſtituunt leges nouas
quibus ſubditi cuiſcereń . verte
te ad principes ac reges quid in
eis reperies niſi publica auaricie
teſtimoīa . nec ea pua ſꝫ ampliſſi
ma . Robertus cicilie rex maiorū
noſtrorū memoria habitus eſt
et dictus ad modum auarus .

Coaceruauit eĩm immenſũ auri
atq; argenti pondus · ipſe ꝑiſſi
mus fuit · Et quid illuſtrius eſt
eciã hodie illius regis memoria
fama · noīe · ꝛ rerũ gloria geſtaꝝ ?
Quē non tantũ ↄmendaret li//
bris ſuis franciſc⁹ petrarcha vir
excellenti ingenio et doctrina ſi
putaſſet auariciã in eo virtutis
laudē extinxiſſe · Quocumquo men
tis aciē deflexeris aſtabunt tibi
documenta haud vilia et ꝑuate
et publice auaricie vt ſi hos eſ//
times redarguendos vniuerſus
ſit tibi reprehendendus terraꝝ
orbis · totumq; humanũ genus
immutandũ in alios mores · in
aliã viuendi inſtitucionē · hijs
eĩm adeo inoleuit pecunie cupidi
tas vt non viciũ ſꝫ virtus pute᷑
auaricia · ꝛ quo q̄s dicior ſit ma
gis honoretur · Dixi paulo ante
eos qui iuri ciuili ꝛ canonibus
non ſciencia ſed lucri cupiditate
ſe ad eoꝝ ↄgnicionē ↄferunt · ex
eo videtis q̄tus fiat tamq̄ ad
certã aurifodinã ad has diſci//
plinas ↄcurſus · At hij quãcumq;
appellētur inſignia doctoꝝ licet
plures ſint indocti ſuſceperũt · h⁰
ē queſtus ꝛ auaricie ſigna · ſcitis
q̄ frequētent · q̄ honorent · q̄ co
lant ab omnib⁹ · ornant quoq;
precioſioribꝰ veſtibus · aurei eciã
anuli geſtandi ius illis datũ ē ·

vt plane intelligant hoīes id ge
n⁹ facultatũ ſolũ auri corro dēdi
cauſa ſuſceptũ · qui ſi audiuiſſet
a nobis auariciã eſſe deteſtabi
liorē ceteris vicijs : credo eciã vl
tro ꝓ ſua humanitate patronos
ſeſe eius ↄfiterent : ↄtenderētq;
verboſius vt mos ē eoꝝ aut nul
lũ eſſe viciũ aut plene ꝛ viſitatũ
et quo ſint multa grauiora · Et
quidē ego haud vob ↄceſſerũ qd
paulo ãn dixit bartholomeus
oĩa in vnũ ↄgeſta vicia non eſſe
huic vni ↄparanda · Nam ſi ita
eſſꝫ male admodũ de nobis me//
riti eſſent priſci legũ latores in
ſtitutoreſq; vel tutores rerũ pub
licaꝝ · Qui cũ ſingulis criminibꝰ
flagicijſq; quibꝰ turbarent᷑ ciui
tates hoīmq; ſocietates violarē᷑
ſuã penã ↄſtituiſſent auariciã re
liquerũt ĩpunitã · fures nãq; rap
tores · ſicarios · adulteros · homi
cidas · ceteroſq; ſceleratos viros
puniēdos lege ſanxerũt · auarũ nulla
mulctã penã · nulla ſanxiōe ꝓhi
bent · Atq; id ea roe opinor q̄ i
telligebãt ſapiẽtiſſimi viri inata
eē mētibꝰ hoīm ſeia quedã aua
ricie tanq̄ nccia ad vrbiũ ꝛ ciui
lis vite ↄſeruacionē · Tu vo ex
terminari e ciuitatibꝰ auaros re
luti maximi criminis reos · Dici
te vos oro ſi viciũ eſſet auaricia
vicijſq; vrbes eſſent purgande

vtrũ ſacius eſſ; auariciā ne pelli
ex eis an ambicionē·Alteri⁹ opa
rem publicā ſepe adiutā alteri⁹
malo oppreſſam·M·craſſus fuit
auarus·C·ceſar liberalis ſ; cu-
pidus domnandi·Quid romā
euertit? craſſi ne auaricia imen
ſa·an ceſaris ambicio principa
tus? Videte q̃ntum a veſtra opi-
nione diſſenciā·Sit aliqui pre
ceteris auari preterq; hāc cōmu
nē auariciā cupidi hos eſtima-
tis e ciuitatibus abici oportere·
Ego cōtra aduocari in illas tanq̃
oportuna adminicula ⁊ ſuſtenta
cula populoꝝ·habundant enim
pecunia qua infirmiores imbecil
lioreſq; ſuſtētantur·qua multi
vtunt᷑ in ſuis egeſtatibꝰ vt hij
ꝗ priuatis hominibꝰ per ſepe ⁊ rei
publice maxie opitulent᷑·Quā
ob cauſam vt in benemoratis
populis ac ciuitatibꝰ cōſtituunt᷑
horrea publica ad ſubmiſtrandũ
frumentũ in cariſtia annone·ita
percomodũ foret plures in eis
collocari auaros·qui eſſent ve-
luti priuatũ horreum pecuniarũ
qḋ ſuppeditaret nobis priuatim
et publice ſubſidium ad res vel
pace vel bello qḋ maxie pecunia
geritur neceſſarias·Eſt eñ pe-
cunia veluti nerui quidā quibꝰ
ſuſtinentur reſpublice·cuius cũ
copioſi exiſtāt auari tanq̃ rei
publice baſis ⁊ fundamentũ ſũt
iudicandi·Etenim ſi qñ egebit
ſubſidio ciuitas ad inopes ne ⁊
mercēnarios ⁊ neſcio q̊s diuici
arũ cōtemptores: an ad diuites
hoc eſt auaros·nam hec raro
abſq; auaricia cumulari poſſũt
cōfugiemus? vtris preſtat refer
tam eſſe ciuitatē opulentis ne
qui ſe alioſq; ſuis opibꝰ tuean᷑
an egenis quoꝝ inopia ⁊ ſibi ⁊
ceteris eſt difficilis ac moleſta
Michi quidē optandũ videt᷑ eē
cũplures euiſmodi auaros ad
quos tanq̃ ad arcem ad preſi
diũ quoddā cōfugeremus in dif
ficultate rerũ·Non ſolũ autem
diuicijs nobis aſſunt ſ; ampli⁹
conſilio·prudencia·patrocinio
auctoritate·Vidimus ipſi quidē
plurimos permultos q̄ cũ auari
haberent᷑ tamen ⁊ recte cōſulerēt
rei publice ⁊ in ea plurimũ auc
toritate pollerent·quoꝝ conſilia
profuere·nulla in re nocuit aua
ricia·adde q̄ afferunt perſepe
magnũ ornamentũ ⁊ decorē ſuis
ciuitatibus·Quot v̊o vt vetera
omittā noſtris diebus magne
domus·egregie ville·templa·por
ticus·hoſpitalia·auaroꝝ pecu-
nijs cōſtructa·vt niſi hij fuiſſet
carerēt omnino vrbes maximis
ac pulcherrimis ornamentis·
Ac dicebas auaros tũ deſertos

Summū ius ſumma iniuſticia

amicis· tū non ſed are famē· tum
ſeuos· immites · ꝑpriſs īntētos
ꝯmoditatibus· non negauerim
nonnullos repiri quoꝝ auaricia
ſit in vicio ſed et iuſticiā quoqȝ
aliquā dicimus que ſit iniuſta·
Vnde ortum eſt vetus illud pro-
uerbiū Summū ius ſumma in
iuſticia · Sunt quidē ꝙplures
quos ego eciā reprobo nō auari
quidē illi ſed ſtipites · ſtupidi ·
plūbei· miſeri· truculēti· tenaces
ex infamia hominum ⁊ fece qui
mores duros ⁊ aſperos ſortiūt
non ab auaricia ꝫ ex nature ma
lignitate· Auaros vero ꝯgnoui
multos lautos· ſplendidos· or-
natos· ſumptuoſos· humanos ·
perfacetos · quoꝝ domus plena
eſſet et hoſpitibꝫ ⁊ amicis · Si
eñ verꝝ eſt qd̄ eſt abs te obiectū
nō iuuari ab eis quēꝙ̄ pecunia·
nōne alia inadūt quibꝫ ſatiſfa
ciat amicis ꝯſiliū· ſollicitudo· di
ligencia· auctoritas· opa· patro
ciniū· Non ꝯſiſtit in nūmis ius
et munus amicicie· ꝫ in officio ⁊
beniuolēcia· q̄ cur ab auaro neq̄
ant preſtari haud ſatis ītelligo·
In amicicia quippe ꝯſeruanda
minimā ptē pecunia tenet· Etenī
illa pitagoreoꝝ adoleſcentū ami
cicia non ideo celebrat̄ ꝙ alter
alterū nūmis redemerit ꝫ ꝙ ſe
vadē atqȝ obſidē dederit quoad

ſocius ⁊ annale rediret eandem
ſubiturus penā quā ſocius ſi nō
reuertiſſet· Nam ꝙ multa vicia
in auari vitam ꝯtuliſti non eadē
eſt vt dixi cauſa auaroꝝ omniū
ſicuti nec ceteroꝝ quidē· reperies
ex eis m̄ltos beneficos· humiles
manſuetos· benignos· probos ⁊
minime moleſtos· Tu contra re
cenſebis perplures malos· ipro
bos· flagicioſos· imanes· ſupbos
Idem ſane tibi dicam de poetis
oratoribus· iuriſcōſultis· quoꝝ
quidā nequiſſimi extitere· Eos
quoqȝ inuenies luxurioſos· fures
rapaces· cupidos· facinoroſos· q̄
in nullā vnq̄ auaricie ſuſpicōē
deuenerūt· Itaqȝ ſi q̄ auari vixe
rūt miſere · libidioſe· impure· cū
fraude · nō eſt auaricie ꝫ neq̄cie
luxurie· iniuſticie tribuendū· Qui
eciā affirmas pluria mala aua
riciā pepiſſe ego ⁊ plura bō Quid
habem⁹ ſalutari⁹ aq̄ ⁊ igni · ⁊ tn̄
aquaꝝ īpetu regiones vaſtatas
audiuimus ⁊ m̄ltas egregias ig
ni vrbes ꝯſūptas· Qd̄ aūt obie
ciſti auaros cōis vtilitatis obli
tos ſtudē ꝑuate hoc nō auaroꝝ
ꝫ cīm fere ē cōis ꝯſuetudo· Qui
eñ ſūt iſti q̄ publicū q̄rant bonū
ſepoſito ꝑuato emolimēto? Ego
ad hūc diē neminē ꝯgnoui q̄ ſuū
n̄ ꝓponeret ſi quidē poſſit īpune
dicit̄ eiuſmodi nōnulla a phis

de preponenda vtilitate comuni
magis apti disputandi solercie
quam veritati . Sed vita mortaliū
non est exigenda a nobis ad sta
terā phie. Consuetū est ⁊ comuni
vsu concessum atqȝ ab ipsis orbis
ortu factitatū vt magis afficia/
mur proprijs quam comunibus rebus
quod idem fatebimur omnes nisi
malimus magnifice loqui quam con
sueta. Sin autē ideo habes insen
sam auariciā quia ea importet
secū multorum dāpna quibus parant
diuicie. mercaturā quoqȝ ⁊ quic
quid est aliud in quo lucrū querit
oderis necesse est . nullū enim fit
lucrū sine alicuius detrimento
Cum quicquid emolimenti vni
addit alteri detrahitur . Nam
quod extremo sermone tuo inuidiā
queritās in auariciā affirmasti
potissimū senes in eam labi . id
ego laudi dandū puto neqȝ iu/
dico etatis vicio euenire sed pro
uidencia. Cum enim senes tamquam
qui emersi procellosū pelagus iter
confecerint tempestatibus plenū.
versent aīo discrimina ⁊ pericula
que nos circūstant ⁊ egestates
que nos premunt. Ad hec autē
propellenda nouerint pecuniā quam
plurimum prodesse : veriti ne in
easdē recidant quas experti sūt
difficultates. querendo ac conseruādo
sibi prospiciunt ⁊ suis ac veluti
vsu edocti ea preparant adiumēta
que precipua ⁊ vtilia ceteris cogno
uerūt. Non igitur imbecillitate
animi sed firmitate. non errore
sed prudencia experienciaqȝ rerum
magistra comparant pecunias vt
firmissimū tutissimūqȝ presidiū
ad inopiā egestatē egritudines
reliquasqȝ mortaliū calamitates
propulsandas . Quāobrem nō
videtur senex errare si parcit ȝ
summa vti sapiencia. quia si quis
eciā senilem auariciā turpem duce
ret . non hominis consiliū qui se
comunit sed inspectatos improui
sosqȝ casus: sed nature fragilitatē
culpare deceret. que tot nos discri
minibus subiecit . tot addixit
necessitatibus . tot difficultatibus
circumdedit . quarum rerū nisi ma
niter et verbis magis quam re veli
mus philosophari . a diuicijs
necesse est suffragia postulentur
ita non tantū naturalē sed vtilē
⁊ necessariā rem quandam constat
esse in hoīe auariciā . que docet
vt hijs se rebus muniat quas cog
nouit firmissimas scilicet ad suste
tandā nature humane fragilitatē
⁊ incomoda euitanda. Quod autē
in virgilij fabula auaricie descrip
cionē voluisti contineri in quo plu
rimū verborum effudisti : peridicula
atqȝ inepta michi videtur non
tua solū sed ⁊ ceterorum qui curiosa

et indigna docto viro interpreta
cio. q̄ similibus fabellis nil aliud
pret auaroꝝ detestacionē quesi
tū putatis. Nam si eosdē versus
in meā sentenciā traducere volu
ero nullo negocio ostendā aua
riciā illis describi non magis q̄
luxuriam. superbiā. crudelitatē.
Itaqȝ ꝯtempsi semper hanc in-
sulsam auctoritatis ꝛ sapiencie
suspicionem. quā nonnulli sup-
sticiosa ambage poetaꝝ fabulis
inclusam suspicant̄. Cum ipse se
neca eciā dicat hoc eē propositū
poetis vt oblectent aures et fa
bulas connectent. Quid est eñ
varius qͦ cuidam etatis nostre
viro accidit q̄ estimare ā plau
ti aut terencij reliquoꝝq̄ fabu
las occulcius aliquid aut obscu
rius sub alienis personis signifi
cari quas ad mulcendas populi
aures inuentas: et edilibus ad
ludos celebrandos sciam⁹ vendi
solitas. Quāobrē istis tuis tam
q̄ tragedijs quas nullo funda
mento in auariciā ꝯcitasti: nihil
digne responderi potest nisi te in
explicanda perleui fabella nimis
accuratā ac verbosam diligenciā
attulisse. in qua meo iudicio om
nem operam perdidisti.

Hec cū ridens dixisset atqȝ
omnes andreā intuerent̄.
cuius videbat̄ iā mun⁹
vt anthonio responderet. Quā
q̄ inquit ille silendi propositū
erat: mouit me tamē indignitas
defensiōis importunissimi monstri
vt non sit vlterius taciturnitati
locus. deinde subridēs: cetera qui
dem nō ex aī sentencia sed alioꝝ
gracia reor anthoniū disseruisse
Qui vero senum auariciam de-
fendit propriam agere causam
visus est. vir quidam doctus et
prudens cum legeret apud terē
cium etate nos fieri attenciores
ad rem q̄ sit necesse: veritus ne
cum senex auari suspicionē sub
eat senilis tutelam suscepit aua
ricie. vt autem accepimus quē-
dam grecū scriptorem laudasse
dionisiū siculum pessime vite ti
rannū. platonē vero sanctissimū
virū vituperasse ad eloquencie
exercitacionē. Ita ꝛ te video ho
minē liberalissimū id viciū defen
dendū suscepisse qͦ noueris esse
pre ceteris oppugnandū. Non
eñ in eius excusacōeȝ hec te dix
isse certo scio. sed in accusacionē
vt perspectis viribus tuis maior
michi tribueret̄ facultas q̄ a te
sūt disputata refellēdi. nā te q̄dē
anthoni virū liberalē nobˀ ab oī
non solum crimine auaricie sed
suspicōe si quis dixerit cupidū
fortasse non mencietur: cum id
absqȝ vicio possit contingere.

hoc in loco duo meū recognoſ-
cas velim in quibus michi labi
paululū viſus es. Primū autē
ſcite cupiditatē et auariciā duo
verba ſenſu diſiūcta ita poſueris
ac ſi idem ſignificarent. deinde
nam alia poſt videbimus an ſa
tis recte ſenſeris auariciam eſſe
ſecundū naturā. Aliud certe ſane
ſignificat nobis auaricie nomē
aliud cupiditatis. omnis enim
auarus ardet cupiditate ſed nō
omnis cupidus auaricia. Si q̄s
me cupidū dixerit ſi quis item
oēs bonos viros non negauerit
cum ſint quedā naturales cupi-
ditates vt phī volūt que abſūt
longe a culpa. ſicuti habendi q̄
ſuppeditent ad viuendi racionē
et decorē. vt cū q̄s victū ⁊ veſtes
neceſſarias cōcupiſcit. Si quis
pecuniam cupiat ad vſum vite
neceſſariā. ad beneficenciam. ad
liberalitatē. ad inopū ſuſtentaci
onē. nichilqꝫ in eo hec cupiditas
reprehenſiōis hꝫ quā non aberra
bis ſi dixeis naturalē. eſt ⁊ alia
cupiditas habendi vltra quā de
ceat. pluſq̄ oporteat. cupiditas
vehemens inexhauſta. excedēs
modū. que eſt cū auiditate aufe
rendi. cumulandiqꝫ ſtudio. ⁊ aī
anxietate. laboris ⁊ ſudoris plena
in qua verſatur auaricia. hanc
nature aſſcribē hominis ē pace
tua dixerim parū ipſius munera
atqꝫ opera inſpicientis. Nam ſi
ita res ſe haberet vt auaricia in
eſſet natura nobis in vanū pro
fecto de illius iniquitate queri
poſſemus. Iniquū eñ foret atqꝫ
indignū illa parente rerꝫ omniū
atqꝫ effectrice natura. ſi cū cetera
ab ea procreata conſtituiſſet do
nis plena et muneribꝫ hominē
quē ſolū poſuit ſuorꝫ operꝫ ſpecta
torē: quibuſdā v̄o prefecit inferi
orē rebus omnibus a ſe editis
reddidiſſet. vt is quē animantē
fecit ac racione preditū. deterior
ꝓpagatus eſſet eis que inaīata
produxit aut carencia racione.
Contēpleris licet celū licet ma
ria terras ⁊ que in eis ꝯtinētur
nullū reperietur in eis auaricie
veſtigiū aut vmbra cupiditatis
ſed redundabunt oīa liberalitate
et munificencia. Quid eñ celū
qđ nobis ſolē ⁊ lunā atqꝫ lumi
naria varietate diſtincta largit̄
e quibus gignendi ꝓcreandiqꝫ
cauſe prodeunt? Quid aer cuiꝰ
ſpiritu viuimus? Quid aqua q̄
tot piſciū generā tot ꝯmoditates
nullo munē nrō inuitata ꝑbet?
Quid terra q̄ tot frugū herbarꝫ
fructuūqꝫ ſpecies. tot animācia
ad vſum noſtrū producit que
eciā ſi quid ei credideris reddit
cum vſura? Quid iſta ing̃ nū

nobis aliq̄ cupiditatis aut aua
ricie inſignia p̄ ſe ferre videntᷣ.
omnia nature opera redundant
donis multiplicibus vt illa non
ſolū liberalis aut benefica ꝫ eciā
prodiga eſſe videatur. quoquo
verſū te vertas licet nihil nature
rerꝝ reperies cū auaricia ꝯiunctū.
ſūt enī ꝯtraria penitus longeqꝫ
ſemota. hec largitᷣ. illa aufert.
hec vltro porrigit plena manu
illa extorq̄t oblata. hec nos alit
illa ſpoliat alimētis. hec ꝯplet
oīa muneribꝫ illa exhaurit rapis
vt rectius quodā mō dici poſſet
cetera eſſe preter naturā q̄ꝫ hanc
vnā naturalē. Sed attende q̄ſo
q̄ꝫ ipſa veritas tecū pugnet. non
inficiaberis opinor quin cupiamur
omnes naturali quodā et inſito
animis noſtris appetitu nō ſolū
libertatis ꝫ eciā principatus: vt
bene a natura inſtituti neqꝫ alte
ri ſubeſſe et ipſi eminere ceteris
cupiamus. neqꝫ ſolum in nobis
ſed eciā in beluis hoc apparet. q̄
ſi qn̄ e vinculis eruperint tanq̄ꝫ
in libertatē reſtitute diſcurrunt
ac geſtiūt nec ſe arceri paciunᷣ.
qui ergo voluntarie ſubit ſerui
tutē vtrum tandem naturam du
cem ſequitur an penitus deſiſtit
a lege nature antiqueᷣ. nullū du
bium eſt auarū ſe ſubicere ſpon
tanee ſeruituti concupiſcencie.

Etenī ſeruus eſt cui obtemperat
quā ſequitur ducem. quā ſibi
dominus conſtituit. ergo ipſius
nature muneribus aduerſatur.
Legi quidē nonnulla iohis cri
ſoſtomi in hanc fere ſentenciam
que referre percommodū eſt vi
ſum. Etenī inquit omni tiranno
ſeuior pecuniarū concupiſcencia.
Cui adicitur. Auarus delectacio
nē nullā habet: moleſtias vero
plurimas. inſidias. odium. ca
lumpnias et omnia que ſūt vir
tuti inimica. hec liberos ſeruos
facit ⁊ quidē ſeruis empticijs de
teriores. neqꝫ hominū ſeruos ꝫ
teterrimarꝫ paſſionū atqꝫ egri
tudinū cū quibus agunt ea que
hoībꝫ ⁊ deo diſplicēt. O amarā
ſuitutē ⁊ diabolicū dn̄atū. Quo
tu igitᷣ pacto cum hec audieris
tāti viri ore ꝓlata auariciā aut
pecuniarꝫ ꝯcupiſcenciam aſſeres
naturalēᷣ. per quā nature ipſius
precipue iura tollunᷣ. Qđ ſi ea
eſſꝫ ſcđm naturā diceremur auari
oēs. ꝓducūtᷣ enī nobiſcū natu
rales motus atqꝫ ita affiguntur
vt nulla euellanᷣ arte. ſi ulla voce
amoueātᷣ queādmodū vidē. hor
rē ad ſubitū ꝯſpectū rei formido
loſe. ad repētinū timorē palleſcē
Auariciā vo innaſci nobiſcū q̄s
ſanꝰ dixeritᷣ. Pauci ſūt illi q̄dē nᷣ
tales naſcūᷣ ꝫ ſūt errorē opinionis

Inſuper que ſunt naturalia in
nobis non vituperanẽ· nulli aũt
daẽ vicio ſi aut cecus aut clau
dus fuerit in lucẽ editus· at aua
ricia maximũ ſemper crimen iu
dicandũ eſt qđ ẽ in homine ſine
ſtatu ⁊ dignitate· Nox me defi
ceret ſi recenſere vellem ſigillatĩ
que ſunt ſcripta in auariciã· tũ
a grecis tũ a latinis doctiſſimis
et ſapientibus viris a quibus
nullũ verbũ omnino prolatum
reperies in ipſius vel laudẽ vel ex
cuſacionẽ ne ab illis quidẽ ipis
q̃s retuliſti habitos fuiſſe aua
ros· Scio ariſtotelem auarum
eſtimatũ· ſcio eciã aliquos credi
diſſe adiunxiſſe illum ad vitam
beatã bona fortune· ne ſi in ſola
virtute animi felicitatẽ poſuiſſet
erubeſceret ſuſcipe ab alexãdro
ea que numeranda in bonis mi
nime iudicaſſet· tñ nulla in pte
ſuoꝝ operũ ſcitis ab eo auariciã
laudatã ſed poſitam in vicioꝝ ⁊
quidẽ a virtute admodũ ẽmoto
vt eciã ſi fuerit auarus nichilo
minus vi ɔpulſus veritatis aua
riciam in malis numerauit· At
ipſe ⁊ multi philoſophoꝝ fuerũt
auari hoc nõ aſſecuti aut munẽ
aut phĩe diſciplina· ſed culpa
morũ et nature prauitate· phĩa
eñ dux eſt ⁊ magiſtra vite bene
degende· virtutis indagatrix·
expultrixq; vicioꝝ· que nõ ho
neſtat res turpes ſed vituperat·
non tribuit auctoritatẽ ſceleri ſʒ
adimit· docetq; appetendã vir
tutẽ atq; ɔtraria fugienda· vt
quo quis doctior fuerit atq; eru
dicior eo magis in eo turpia fac
ta culpanda iudicemꝰ· Vide q̃tũ
pateat vis honeſti ⁊ nature vi
gor· cum tam late euagetꝰ auari
cia tam ſit vulgata tã omnibꝫ
inſita vt dicis tamen ad hanc
diẽ nullus extitit aut phus aut
verũ ſcriptor tam impudens quĩ
ſe eius patronũ ſit auſus profi
teri· q̃uis aperte affirmauerĩ
neminẽ phm fuiſſe vnq̃ auarũ
quĩ quidẽ eſſet dignus phi noĩe
Nam aut carebit appellacione
phi ſi fuerit auarus· aut ſi ama
tor extiterit ſapiẽcie carebit aua
ricia· Itaq; acutũ· perſpicacem·
eruditũ· ingenioſũ· doctum· elo
quentẽ eum quĩ ſit auarus ɔce
dã· amatorẽ vero ſapiencie hoc
eſt virũ bonũ· equũ· iuſtum· ne
quaq̃ fatebor· Miſceri eñ non
poſſunt ɔtraria neq; vna in do
mo cohabitare virtus ⁊ auaricia
in qua velut in ſpurciſſimo ceno
⁊ fetida ſentina ſordeſcit vtutis
ſplendor omnis· Nam qđ in cau
ſam tuam attuliſti patrociniũ
auaroꝝ regũ et principũ ceteriq;
eciã publicatũ non defenſio hec

criminis eſt ſed exaggeracio de
lictoꝝ. Sed non hoc ſolo vicio
laborant magna faſtigia. primū
vt in omni fortuna et condiciōe
hominū ita eſt in iſtis. plures
nouimus repertos malos q̄ bo/
nos. Non em̄ qui in excelſo col
locantur ideo meliores mores
aut vitā laudabiliorē ſortiunt̄.
neq3 potenciam ſequitur virtus
et ſapiencia. Deinde ſolent eſſe
principes ac domini rerꝝ potētes
ſuperbi. tumidi. iracundi. ſeui.
crudeles. luxurioſi. neq3 ꝓpterea
eiuſmodi vicia illoꝝ potēcia ex
cuſantur. quin pocius culpan̄ in
eis magis q̄ in homine priuato
Eſt tamen aliqua ex parte vt
diſſimulari poſſint. magnum
quippe eſt ꝛ ſupra multoꝝ vires
in magno rerū arbitrio poſitum
racioni obtēperare et eius ꝑſcrip
to regi. exagitat mentē principa
tus. inflammat aīm. perturbat
racionē. ſubicit varias cupidita
tes vt nō multum mirentur ho
mines ſi illi efferuntur ira aut
luxuria cum quicquid libet licitū
arbitrentur. At vero auarū eſſe
regē aut quēuis ꝑncipē ꝑſimile
monſtri eſt. cum nichil imanius
eſt. nichil peruerſius. nichil faci
noroſius excogitari poſſit q̄ cu/
piditas dn̄antis. Reſerunt ceteri
hoīes auaricie culpā in timorem

inopie. cum dicant vereri ſe ne in
futuꝝ egeant ne mendicent. hic
autē timor quō poteſt cadere in
prīcipes aut reges quoꝝ intuitu
voluntate. dicione ſubditoꝝ bona
ſūt poſita omnia? Quid deeſſe
poteſt preter aīm ac bonitatem?
Quis eos hortatur ad auariciā
niſi puſillanimitas cordis ꝛ mē
tis malignitas. nā potencia ipſa
quidē ꝛ magna rerꝝ facultas ad
liberalitatē ꝯpellit. Et quidē ce/
tera vicia fomenta quedā atq3
incitamenta extrinſecus habent
quibꝰ ſubducant̄ magno iſtatu
collati. luxuria ac voluptas de/
lectacione ſenſuū mouė. ira ab
vlciōe vindicte oꝛit̄. crudelitas
ab intemperācia puniendi. odiū
ab iniuria. at auaricia nullū ha
bet īcrementū niſi a nequicia ꝓ
fectū. intus naſcit̄. intus habet
radices. que in rege ac principe
eo ē peſtilencior q̄ nocet pluribꝰ
Caue em̄ putes maliciā eoꝝ ſolis
eis obeſſe. plurimos ledat ne/
ceſſe eſt. primum dampno. tum
autē imitacōe. Preclare quidē
vt cetera a cicerone veſtro in li/
bris de legibus eſt impoſitum.
Cupiditatibus et vicijs totam
infici ciuitatem. nec tantum eſſe
mali peccare principes q̄ q̄ id ſit
per ſeipſum malū q̄ tum illud q̄
multi imitatores ꝑncipū exiſtāt.

Neq; ſolū obſint q corrūpunt
ſed corrumpūt·pluſq; exemplo
q̄ peccato nocent·Vnde ꝛ plato
nis egregia ſentencia·Quales
in re publica eſſent principes ta
les reliquos eſſe ſolere·

Hec cauſa extitit anthoni
cur tam late peruagaret
auaricia·cur tantas ſup
ſerit vires cū rudes atq; imperiti
id bonū exiſtimarent ad qđ de/
ditā curā principū ſuoꝝ cernerēt
q̄ꝝ mores imitari pulchrū dicūt
et principibus gratū·Atqui pri
uatoꝝ hoīm auaricia ledit non
admodū multos·pn̄cipis vero
publicā ſtragē ac peſtē ſecū trahit
Nulle ſuabūt leges ſub auaro
pn̄cipe·nulla iura·nulla iudicia·
erūt ſcelera ipunita ſi redimant
auro·inſontes punient·elaben
tur ſontes·nullū erit tam atrox
facinus qđ non obumbret ſplē
dore pecunie·latrocinia·furta·
cedes·libera erūt ſi aliqđ offerat
lucri·Omnia deniq; tamq̄ ſub
haſta in foro poſita venūdabūt
Quid plura ſcelerum omniū tum
priuatoꝝ tū publicoꝝ euerſionē
eoꝝ cupiditas ſuadebit·que eo
maius meretur odiū quo maio
ri exercetur dampno populoꝝ·
Quamq̄ audiā reges aut rerū
dn̄os eos appellari deceat etem
ſeruos miſerrimos omniq; dig
nos contumelia·Quo em̄ quis
deteriori atq; īpuriori domino
ſeruit eo vilior atq; abiectior ē
condicio ſeruientis·At auarū
palam eſt ſeruū cupiditatis eē
ea aūt ex omnibus animi ꝑtur
bacionib9 eſt ſpurciſſima·ergo
illi ſeruiens nō dn̄s ſed ɔtemp
tiſſimus atq; abiectiſſimus ha
bendus eſt ſeru9·Rex autē tuus
robertus rex non fuit ſ; tirānus
ſi in eo viguit auaricia·aut ſi
dignus extitit regis noīe longe
affuīt ab auaricie culpa·Que
ſcʒ in rege eſſe nō poteſt·nā rex
ille dici meretur quī ſpeculator
ē ac procurator publici ɔmodi·
cui eſt cordi vtilitas ſubditorū·
Quī queq̄; agit refert ad eoꝝ
quib9 preeſt ɔmoditatem·quā
quī ɔtempſerit:animū a ɔmuni
bono ad priuatū traduxerit:non
rex ſed tirannus habendus eſt·
hoc em̄ rex differt a tiranno·q
alter eoꝝ quos regit ɔmodis in
uigilat·alter eſt ſuis intentus·
Jllud vō qđ a te in multis verb
eſt explicatū non pleroſq; ſ; oēs
quo verbo nulli excipiunt·auri
cupiditate ductos auaricia teneri
refellant hij duo quorū mores
cū ſint ab ei9 vicij labe ſepoſiti
eorū eſt ſue fame non deeſſe·

Cum ſubridens ancius·
Atquī inquit cū omnis

dixiſſet anthonius de ſacerdoti
bus ſenſit· quibus iā dudū hec
eſt communis labes ⁊ morbus con
ſuetus · ab ipſo em̄ vt michi vi
detᷣ religiōis noſtre inicio cepit
hec peſtis vigere in illis· Judas
primū ex diſcipulis ſaluatorem
prodidit acceptis argenteis: ab
eo in reliquos ingluuies auari
manauit· ad noſtrāq; perſeuera
uit etatē adeo vt ſit rarū ſacer//
dotē reperiri huius cupiditatis
expertē· Refert beatus auguſtinꝰ
queri ſanctiſſimū virū ciprianū
carthaginēſem epiſcopū eſſe tē
poribꝫ ſuis non qualeſcūq; aua
ros in eccleſia ſed feneratores ⁊
raptorēs· nec quoſlibet homines
ſed ⁊ epiſcopos· Qď ſi tunc acci
debat cum recens eſtuaret fidei
feruor: cū floreret martirꝝ vītus:
cum redundaret orbis ſanctitate
fideliū: quid in hac fece tp̄m:
in hac morꝝ peruerſitate: in hac
hominū corruptela ⁊ q̄ſi ſeneſ//
cente fide fieri putamus? Recte
franciſcus petrarcha vir ſue eta
tis optimus ac preſtantiſſimus
curiā babiloniā dicens: vidit
q̄ꝑ inſita eſſet huic generi hoīm
auaricia· q̄ꝑ infinita cupiditas· q̄ꝑ
ta libido queſtus · Michi quidē
maiorē in modū improbandū
videtᷣ eos qui in ſumma rerum
copia minimeq; deſtituta verſen
tur cum militent ſtipendio xp̄i ·
q̄s bona fortune ad nutū circū//
fluūt · tñ cruciari ſemper veluti
tantalū apud inferos ꝑpetua au
ri ſiti· et quo plura aſſequantur
eo ampliora ab eis concupiſci ·

Omittamus hec andreas
inquit· neq; em̄ locus ē
nunc neq; inſtitutū de//
plorādi viros noſtros quos in
multis poſſe fieri ſcio meliores·
Ad anthonij autē dicta reuerta
mur· cuius diſputacio multis e//
nixa eſt oracionibus perſuadere
nobis auariciā ⁊ vtilē eſſe ac ne
ceſſariam · At ea q̄ꝑ vera ſint et
grauia conſideremus· Dixiſti mi
chi quidem interloquendū tibi
cultum videbaᷣ auaros prodeſſe
ciuitatibus q̄ꝑ ⁊ multis opitula
rentᷣ pecunia ⁊ rei publice eſſent
adiumento· hoc modo licet mor
bos et peſtilenciā aſſeueres vtilē
nobis· quia plures ditentᷣ here
ditatibus defunctorꝝ· Jta ⁊ vene
ficos quoq; raptores et teſtamē
tarios conderet eſſe ꝑmultos· q̄m
falſis teſtamentis· rapinis· vene
no· nonnulli locupletenᷣ · ſceleta
q̄nq; ⁊ priuatim ⁊ publice pro
fuerīt· Stuprū lucrecie libertatē
peperit populo romano· ſedicio
ꝑmaxīa dedit tribunos plebi·
nec tñ aut ſtupra aut ſedicioēs
nō acerrime legibꝫ vindicanᷣ ·

Nec qꝛ ſcelus caſu aliqñ pfuit
ideo ſceleꝛá vtilia ſunt cenſenda
Si dixiſſes ꝯferri aliqđ nobis
eorum morte forſitan aſſentirer
Relinquunt em̄ vtenda ceteris
que aſportare ſecū nequeunt in
quo cruciatus eſt eoꝝ pgrandis
cum inuiti abſtrahunt̄ ab auro
et rebus hijs quas tanta cura cō
qſitas tā diligēter cuſtodiebāt

FVit auarus etate noſtra
q̄ in ipõ mortis articulo
afferri ante iuſſerat pel
uim nūmis plenā aureis. opem
ſubſidiūq; vite ab eis orās q̄
cauſa ad eam dieᵐ omnibus vite
ꝯmodis caruiſſꝫ. Subinde mur
murās en quibus vos relinquā?
Igitur non ipſoꝝ ſed mortis eſt
beneficiū ſi qñ eoꝝ bona aliquibꝰ
vſui fuere. qđ idē vulgatū puer
biū indicat. Auaꝝ niſi cū morit̄
nichil recte facere. Qualē hunc
ergo habere decet et q̄ cariū ciuē
cuius interitū preſtat optare q̄
vitam? At fert opem egentibus
ſubleuat preſidio imbecillos. ad-
das ſi libet cū vſura et eoꝝ dāpno
quibus opitulari videt̄. Nemo
ad auarū recurrit niſi inuitus et
extrema perculſus iopia. Sciūt
em̄ ſe ꝯfugere non tamq̄ in tutū
portū in quo acquieſcant ſꝫ velut
in acerrimū ſcopulum in quo ſit
aliq̄ rerū ſuaꝝ facienda iactura.

Nā ſi qñ fert ſubſidiū ciuitati
id facit renitēs et vi coactus aut
pellectus lucro Eſt enim tenax
puſilli animi et omni vacuus be-
niuolēcia. ſuccurrere autē ciuibꝰ
magni ē animi liberalis beniuoli
excelſi. Sed per immortalē deū
quid opis aut preſidij ſperandū
eſt conferri ab eo cui q̄ pecunia
nihil carius eſt. qui illius ſegre
gāde a ſe metu libencius animā
q̄ pecuniā effundit. qui mauult
qñq; dignitate. liberis. vita de
niq; carere q̄ nummis.

TVterdimus quidā aua-
rus admodū pecunioſ⁹
paucis ante annis caſu
coſtam fregit cū ſolus ob alioꝝ
ſuſpicionē habitaret. dum ad la
mentacionem vicini cognatiq;
accurriſſent vix ab eo ipetrarūt
vt medicus accerſeretur. Is cū
veniſſꝫ pollicituſq; eſſꝫ priſtinā ſe
illi valitudinē redditurꝫ ſi ſibi fie
ret ſatis. Rogauit eger qđ pmij
peteret. cū triginta aureos dixiſſꝫ
Abi hinc ocius a me inquit ille
Ego ne tanti faciā vitā meam.
vt hic tā magno ſudorē a me q̄
ſita tā paruo ſuo labore auferat?
malo quidem mori q̄ tam caro
viuere. Neq; deinceps exorari
potuit vllo modo vt vel minori
precio curari ſe pateretur. Itaq;
infelix homo paucis poſt diebꝰ

demones ſepiſſime inuocãs · quoꝝ
in tutelam ſe dedeãt ad inferos
abijt · dignã mercedẽ ſue impie
tatis aſſecuturus ·

P Erſeus autẽ macedonũ
rex: ſi tñ hoc noĩe dign⁹
fuit: habundabat pluri
mo theſauro ⁊ quidẽ ꝑpetrato a
patre philippo ↄtra potenciã ro/
manoꝝ · Js bello qđ cũ eis geſſit
quo et ſuccubuit cũ multa milia
baſternaꝝ eq̃tũ peditũq; ↄducti
ꝑcio ad auxiliũ eius deſcẽdiſſẽt
quibus nõ ſolũ regnũ tueri ſed
romanos eciã repellere potuiſſꝫ ·
miſſos eos per auariciã fecit ne
pecuniã ↄuentã ſoluẽr · Alijs aũt
militibꝫ cũ vaſa aurea ꝓ nũmis
dediſſꝫ ſimulãs poſtea ſe pecuniã
daturum receptis vaſis milites
eluſit · Jta ob cuſtodiẽdã aureã
ſupellectilẽ omniũ ſe militũ preſi
dio ſpolians prelio ſupatus eſt
viuenſq; vna cum filijs ⁊ regia
caſa ductus in morẽ ſerui ante
publij emilij triũphantis currũ
vt veriſſimã ſuo exẽplo teſtaret̃
illam eſſe ſentenciã · Auarus in
nullũ bonus eſt: in ſe peſſimus ·
Quid hoc non rege ſꝫ vili pecude
abiecti⁹? q̃ auri ↄſeruãdi cupidi
tate auro ſimul ⁊ regno ꝑuatus
viliſſie ↄſenuit · voluit credo vt
romani grãs haberẽt illi qꝛ tãti
ponderis auri ⁊ argẽti tã diligẽs
cuſtos extitiſſꝫ · Ampla igi͛ ſpes
eſt conſtituenda nobis in auari
bonis cũ illis non vtat̃ ne in ſuã
quidẽ tutelã ac defenſionẽ · Sed
hoc eſt ꝓpriũ illius opus · nouit
rem q̃rere ⁊ cumulare · vti vo neſ
cit · nũq̃ꝫ dabit auarus cũ locus
aut tempus expoſcit · Cõputat ·
cunctat̃ · differt · cũ ꝓmenda pe
cunia ẽ: domũ gemens ac dolẽs
ac ſi excuteret̃: ꝓfert tandẽ tar
da ⁊ lenta quicq̃d eſt manu · Jã
vero qꝫ affirmaſti ⁊ habundare
amicis auaros · ⁊ domũ eoꝝ re/
fertã eſſe hoſpitibus · credo hoc
forſitan accidere qꝛ multos alli
ciũt ad diligendũ ſe qꝛ ſemper
eoꝝ domus pꝫ paupibꝫ ⁊ egẽis
ꝓpter imenſam beneficenciã ⁊ li
beralitatẽ · Sũt pij miſericordes
opẽ ſuã atq; miſericordiã pollicẽ
tur · Quid autẽ deſerci⁹ eoꝝ edi
bus? quid infrequẽcius? quid
magis ſolitariũ? oẽs mortales
eoꝝ domicilia rapis ac ſceleribꝫ
referta abhorrẽt · expectacõibꝫ ꝓ
ſequunt̃ · ↄſuetudinẽ fugiũt · col
loq̃a aſpnã͛ · Nã quẽ canes illi
mordaces nõ deterrẽt ab ingſſu
illaꝝ poſtiũ ad q̃s ſpolia introe
unciũ affixa ↄſpicerent? infra q̃s
ſcirẽt egẽcũ ⁊ ſuppliciũ ſanguinẽ
exorberi? Si beniuolenciã ſimul
tates atq; odia parit repies qꝫ
plurimos eoꝝ amicicia teneri ·

Si vero ab amore vt volūt ſapi
entes amicicia proficiſcatur ·
cum auarus nichil diligat p̄ter
ſuijpſius comoditatē et vtilitatē
neceſſe eſt vt ipſe quoq; nulli⁹
amorē aut beniuolenciā cōſequa͛
Verum vt cognoſcas auarū oīs
dilectionis ⁊ pietatis expertem
auſculta niſi forte cōtēpnis · Qui
pecuniā inquit amat innumera⸗
bilibus proximū afficiet malis
et ſe quoq; vna cum illo · Etenī
iraſcetur · conuiciū faciet · ſtultū
vōbit · iurabit piurabitq; · nullū
veteris ſeruans mandatū legis
Nunq̄ꝫ diliget ꝓximū qui aurꝫ
diligit · Qui amat pecunias nō
ſolum non diligit inimicos ſed
amicis videtur vt inimicus · Et
q̄d amicos dixi : ipſam naturā
ignorant qui pecunias amant ·
nullā norunt cognacionē · non
cōſuetudinis recordanꝫ nec reue
rētur etatē · omnes odio habent
At ſi vero hoc inquies cur multi
ſe in illoꝝ familiaritatē inſinuāt
cur frequentāt domos · aſſiſtūt
ſectanꝫ : Non hij hoīes ſpectāt
ſed predam · cuius gracia multa
proferunt · diſſimulant omnia
et cum eos ſūme oderint odiū
tamen in adulacionē conuertūt
Nā q̄d auaroꝝ cōſilia in patriā
extuliſti · michil michi minus ꝓ
bari poteſt q̄ꝫ ſalutare aut rectū

cōſiliū prodire ex ore illius cui⁹
ingeniū eſt dedicatū auaricie · cu
ius appetitus ſemꝑ eſuriēs ſub
ditus ē cupiditati · michil michi
crede alienius eſt ab eoꝝ moribꝫ
et natura q̄ꝫ vllā habere racionē
publice vtilitatis · nam queciiq;
cogitabunt · loquenꝫ · agent · re
ferent ad raciones ſuas · id opti
mū factū eſſe cenſebunt ex quo
plurimū in archā diriuet eciam
cum publico detrimēto · priuatū
cōmodū ſemper cōmuni anteuer
tent · non dolebunt minui ciui⸗
tatis opes dum augeantur ſue ·
Nichil ſanctū erit apd̄ eos · nil
equū · nil iuſtū · hortabuntur ad
bellū eciā iniquū et cum periculo
patrie · ſi quid ex eo ſe explica⸗
turos confidāt · pacē ſuadebūt
turpē ac ꝑniciosam ex q̄ domus
eoꝝ locuplecior fiat · habebunt
venalē · vocem · operā · dignitatē
hoſtis demiq; patrie fiet pecunie
gracia · Quot eñ reperti ſūt eciā
memoria noſtra q̄ corrupti auro ·
empti precio · illā prodere volue
runt · ita et cōſilio fellaces ⁊ ſub
dolos reddit auaricia et opera
īprobos ac perniciosos · Vos tu
anthoni viliſſimū genus hoīm
ac maleficū cenſebas eciā in vr
bem cōuocandos vtilitatis cauſa
Siquidē cupias aſilū īſtituē ad
q̄d vndiq; nepharij ſceleratiq;

homines ꝯfugiunt recte arbitra
tis. Si vero ſtatui ciuitatū ꝯſule
velis: exiſtimas peruerſe. Non
eñ malis ciuib⁹ ſed bonis vrbes
ſunt replende. Plato quidem ſa
pientiſſimus grecoꝝ cenſuit fieri
res publicas beatas: ſi aut eas
ſapientes regerēt aut ſapientie
ſtudioſi. Tu vero ſi aut auaris
repleant̄ aut auaricie deditis:
quo quid ē abſurdius? hoc eſt
reo re ſtabilire q̄ funditus ſubu
tere ciuitates. vnus aut alter a
uarus: hoc ē cōmunis omniū ex
pilator predo vrbem conturbat.
Que ſequet̄ vaſtitas? qđ exci
dium? ſi multos introduxeris q̄
oculis. viſu. aſpectu ipſo fortu
nas noſtras obruē atq; aſſumere
videbunt̄. et tu aſſeris eos eſſe
vtiles: q̄ꝝ ſimiles ſi darent̄ mul
ti delerēt̄ penitus ciuitates. Di
cam libere qđ ſentio. ego adiu
menti nichil detrimti plurimū
exiſtimo p auaros homib⁹ im
portari. Nullum eñ cōmodū nll'a
vtilitas a vitio ac turpitudine
pficiſci poteſt cū ea nlli ſit decori
cōiūcta. et auaꝝ ſemotū eſſe con
ſtat ab omni vſu & ſplendoē vir
tutū. ab eo igit̄ nulla vnq̄ꝫ vtili
tas emanabit. Secluſas eſſe v̓
tutes omnes ab auari pectore la
tiſſime patet. Primum iuſticie
ſplendor in eo nullus vigebit:

publicarū ꝓuatarumq; rerū fir
miſſimū fundamentū. Nam cū
duo dicantur a cicerone iuſtitie
munera. vnū ne cui noceat̄. alte
rum vt cōmuni vtilitati ſeruiat̄.
auari ē et nocere omnib⁹ & cōmu
nem deſerere vtilitatē. Tum au
tē iuſtitie offitium ē diſtribuere
ſuum cuiq;. hoc eſt p̄mio & pena
afficere. At auarus nō diſtribu
tor ꝫ raptor p̄mia alioꝝ in ſe trāſ
fert. inuid⁹ altri⁹ boi. penā nullā
infert oblato p̄tio. Ita in dando
premio iniquus erit. corruptus
in pena irroganda. q̄n reos tuebi
tur. inſontes mulctabit. id iuſtū
dicet qđ ſibi futuꝝ fuerit queſtu
oſum. deinde vacuus erit ḡtiſſi
ma virtutū liberalitate & munifi
cēcia. Sunt eñ longe ab auari
cia diuerſa cum alterā dando ac
promerendo creſcant: altera au
ferendo. Erit quoq; extra mag
nificenciam & magnanimitatem
Nam quid excelſo animo dig
num geret homo tenuis. anguſ
tus. remiſſus. puſillis? At quid
magnificum operabitur qui ex
horreſcit ad nomē impenſe? Nū
quid vtetur preciis qui affici
tur earum amore? Seruus eſt
enim illarum non dominus: cuſ
tos non diſpenſator. Quas cum
cupiat augere numquā ad eas
efferendas manū admouebit.

nisi forsan ille : nam nomē reti
cebo natorū causa: magni fuisse
animi michi videtur · qui cū per
auariciā maximas contraxisset
diuicias · filij autē adolescentes
domi sumptuosius cenitarēt inter
simphonias ꝛ cantus · homo quā
raro famem sedasset nisi mensa
incomposita cū magno dolore ta
citus hec secū tulisset semel exci
tatus ꝑstrepenciū ꝯuiuarꝫ vocibꝫ
summa cum anxietate prodijt
tamq̄ e carcere e cubiculo suo in
flatus toruo vultu ac subrauci-
do · vix ꝯspiciens lucem desuper
ꝯtemplatus discūbentes magna
voce appellauit dispensatorē · et
en suspirans inquit postq̄ filij
bona hec meo sudore ꝑta ꝯmessa
cionibus ac delicijs absumere
conantur · ego quoqꝫ michimet
volo indulgere ꝛ dare me volup-
tati · michi est etas · illi de se vide
rint · perdāt omnia vt lubet dū
ipse michi prospiciā · atqꝫ inde
proferēs ex sordido loculo ereū
nūmulū · accipe ait profligem⁹
dum res suppetit · eme in cenam
lactucas michi vt nos eciā con
uiuemur · Magno michi crede
aīo atꝫ elato hijs vsus ē verbis ·
vt nisi vulgi extimuissꝫ opionē ·
eiusmodi expensis rei familiari
male ꝯsuluissꝫ · At credo assequi
temperancie laudē cū nulla in re
modū seruet · cū eius mens · ani
mus · appetitus prodeant ex in
temperancie fonte · Temperācia
eīn mediū est: auaricia extremorꝫ
Nam fortitudinē esse in eo quis
dixerit cū animū virilē corpusqꝫ
effeminari auaricia ostēt · Tes
tis ꝛ auctor grauis sit salusti⁹ ·
prudencia insuper erit vacuus ·
a quo eīn relique virtutes ꝛ hec
aberit moderatrix aliarꝫ · Corrup
tus quidem cupiditate animus
recto rerū iudicio carebit · Tuus
ergo hic bonus homo desertus
ac destitutus omni splēdore atqꝫ
ornatu virtutū · vicijs ꝯstipatus
non ad presidia hominū natus
sed ad precipicia · nō ad ꝯseruā
dam rem publicā erit vtilis · sꝫ
ad delendam · non ad ciuitates
sustentandas sed ad subuerten
das · Nā pernicies quedā bonorꝫ
omniū ꝛ cunctorꝫ criminū causa
semper auaricia estimata ē · de
qua audi q̄d crisostom⁹ noster:
libenter eīn in eius sentencijs
tanq̄ in agro fertili versor: sen
ciat · et qualē arbitret · Perni
ciosū quid inq̄t est auaricia pni
ciosū · oculos excecat atqꝫ aures ·
reddens homines fera bestia im
maniores · non amiciciā · non so
cietatē · non ipsius anime salutē
vllomodo excogitare permittit ·
sed ab omnibus hijs āmouens

tanq̄ ſeuus tirānus quos reperit ſeruos ſibi efficit· et qḋ deteri⁹ eſt diligere cogit hūc acerbe ſeruitutis auctorē· ex quo fit incurabil' egritudo· hec decem milia induxit bella· ſanguine quidē vias luctib⁹ vero ciuitates replēs· Hec verba pſpicue demōſtrāt q̄ ſit futura vtilitas eius q̄ vt cetera ſileant luctu ⁊ ſanguine ſic vrbes replet · qui ſi te delectat aduō illū in tuā rē p· nrā nō moleſte feret ſe carē hoc iprobo ac facinoroſo ciuitatum architecto· Si mihi quidē liceret ſicuti plato e publica re quam iuſtā ſuis libris deſcribit poetas expulit: qꝛ eoꝝ verbis ⁊ doctrina infici putaret vitā adoleſcentū et ciuitatis mores · ita ego ſi tū hij mecū ſentiūt auaros omnes decreto meo eiciendos dicerem: quoꝝ non verbis ſed factis: nō doctrina ſꝫ exemplo ciuium animi corrumpuntur· Nam ſi feneratores etiā apud priſcos illos ſemꝑ habiti ſunt infames hodieqꝫ ſūma cū ignominia ab omnib⁹ rei publice officijs arcentur: cur non deceat auaros maiori crimine obnoxios: ex auaricia em̄ ꝓdijt libido fenerandi: nō modo priuatione publicorum munerū: quib⁹ etiam multi boni viri caruere ſꝫ perpetuo exilio mulctari. Quid aūt amplius exterminandū eſt animū inficere an corpus· At certe videmus leproſis ad euitandam morbi ↄtagionē domicilia extra vrbes quib⁹ ſoli habitent dari: q̄to honeſtius auari exterminarētur ⁊ ꝓcul abicēnt a nob· q̄s animos que multo maior eſt iactura conſtat non inficere ſolū ſed ꝑdere hūanum genus· Vere videor hoc dicturus eos ſolos dignos eſſe quib⁹ elementa omnia victum negent·

Eiciant̄ omnino bartholomeus inq̄t· et iam hoc decretū ſanctiamus quo nullum poteſt exq̄ri ſanctius: nullum iuſtius decerni: qḋ ſi obſeruaret̄ forēt reſpublice immortales·

Vtinam inquit cintius vna cum regib⁹ e noſtra vrbe exacti eſſent· et ne in ea deinceps reciperentur perpetuo edicto prohibiti: vigeret adhuc imperium illud quod dū vacauit auaricia creuit in ſummam amplitudinem · Poſtea vero q̄ palam etiam occupauit ciuitatem: atqꝫ illa iugurthe vox eſt emiſſa · Imperium collapſum eſt dominante auaricia· Vnde miror ciceronem quem beatus auguſtinus artificem gubernande rei publice appellat eis

eis legibus q̄s rei publice dedit a ſe deſcripte· non ⁊ hanc addi diſſe· auaros pelli vrbibꝫ opor tere· que lex melior ſalutarior qꝫ fuiſſet q̄ꝫ quas de ſeruandis ſa cris cerimonijs inſtituit aut de magiſtratibus creandis· vtilior certe huius vnius promulgacio extitiſſet eiecto eo vicio qd vir tutū omniū ꝯplectit̄ corruptelā Sed vir prudentiſſimus obſe cutus forſan temporibus ſolū modo multa plectendā auariciā cenſuit non addens grauiorem penā· Nos vero excludamus eā omnino ex habitaculo ciuitatū neqꝫ veſtigium vllū in eis tanti morbi reliquamus· Itaqꝫ ferat̄ a nobis hec lex ſanctior ceteris omnibꝫ· auaros in vrbibus ne ſinito· qui fuerint edicto publi co pretores eiciunto·

Tunc andreas letor inq̄t probari ſentenciā meā ⁊ ꝯtra anthoniū ſentire cuiꝰ ſupereſt vt eiciā dictū· videri ſibi laudandā in ſenibꝫ auariciā Idqꝫ prudencia accidere ꝫ non proſequar longius veritus loq̄ citatis crimen· Unam ciceronis noſtri refera ſentenciā ꝯtra opi nionē anthonij· Noſtis illā oēs ſed anthoniū fugit opinor cum ea dixit· Scribit em̄ ſe neſcire quid ſibi velit auaricia ſenilis nec quicq̄ꝫ fieri poſſit impruden cius q̄ꝫ quo minus vie ſuperſit eo plus viatici q̄rere· Neqꝫ vero eſt vt alijs ꝯſultū velint ex eorū cupiditate vt proficiant poſteris qd ab anthonio dicebatur ſed excuſacōe vtunt̄ ad obtegendā vicij ſui culpā vt racione aliqua non p̄uitate animi tanta ampli andi ſeruādi patrimonij cauſa affici videant̄· Illa vero perab ſurda fuit ⁊ hoīe docto indigna ſentencia videri tibi auariciā rē neceſſariā qd ipſū ſit inutile et perniciosū· At nulla res pnicio ſior extimari debet q̄ꝫ ea ex qua mala omnia ortū trahūt· omnia autē mala oriri ex auaricia com probat paulus aplūs cuius eſt aurea ſentencia· Maloꝝ autem radicē eſſe cupiditatē eā ipſam intelligens ex qua eſt auaricia Quid hoc verius vnq̄ꝫ dictū eſt quid ꝑlatu actius q̄ꝫ ex ſtipite auaricie pullulare omnia genera maloꝝ· Ita ſi auaricia neceſſaia eſſet· mala quoqꝫ omnia ⁊ vicia que in ea ꝯtinent̄ ex neceſſitate euenirēt· Siquidē nullū repies viciū cuius non illa ſit parens ⁊ procreatrix· peruertit em̄ animū tollit rōem̄· veri iuditiū aufert· et falſis imbuit opinionibꝫ vt queſtū pietatē putet· ſenꝰ ſpēm beneficij· lucꝝ prudēcie mercedē

Sed hoc precipuū cupiditatis
malum ē · vna q̄ſi reliq̄ꝝ altrix
et ↄſeruatrix virtus caritas ē:
qua deficiente apoſtolus teſtat̄
aliis q̄ꝫ virtutibꝰ carere · Nam
licet in hanc multiplices laudes
ↄgeſſiſſꝫ paulus dicens illam nō
inflare: nō emulari· pacientē· be
nignā· non q̄rentē que ſua ſunt
et cetera que nota ſūt verb̄ · tam
iacobus in epiſtola ſua vehemē
tius illam extollit referēs ad eā
virtutū omniū ꝑncipatū· Qui ei
in hac deliq̄rit fieri omniū reum
vox celeſtis ꝑfecto ait· q̄ ſcelus
auaricie detexit tū ab hac vna
tū a ceteris v̄tutibꝰ alienū· Nul
la aūt neqꝫ tangi miſericordia
neqꝫ caritate auarorū corda mo
ueri· et ipſe ē auctor criſoſtomꝰ·
Exclamat eīn quodā in loco o/
perū ſuoꝝ· Doleamus auariciā
quā paulus radicē omniū malo
rū appellat· fugiamꝰ hoc pctm·
hec orbem inſtabilem fecit terra
rū· hec omnia ↄfundit· hec nos
abducit a beata ſeruitute xp̄i· cō
traria eſt p̄ceptis ſuis· hic enim
dicit da indigētibꝰ· illa rape que
indigentium ſūt· hic iniuriā faci
entibꝰ ignoſce· illa ꝑſeq̄ris eos
qui nullam iniuriā intulerūt· h̄
eſto miſericors ⁊ mitis· illa cru
delis et immitis eſto· Abiciamꝰ
igit̄ amorē pecunie· abiciamꝰ igi
tur ſi cognouerimus eos omnes
qui auariciam exercuerunt eciā
mortuos: eoꝝ laboribꝰ alios gau
dere: ipſos tormentis et ſuppli/
ciis affligi omni genere maloꝝ·
Nōne igitur eſt extreme demen
tie vt viuētes ↄtinuis in labori
bꝰ verſemur· et mortui intolera/
bilia ſupplitia ⁊ tormēta paciam̄.

Tum bartholome⁹ Egre
gie inq̄t iſta dicuntur a
criſoſtomo ⁊ magna cū
grauitate atqꝫ eleganter q̄ me
adeo delectarūt vt cupiam ſuis
libris fieri familiarior·

Multo id quidem diceres
magis inquit andreas
ſi eum p̄mo ſermone au
diſſes · multa huius ſanctiſſimi
viri ſcripta legi magno cum or//
natu verboꝝ ⁊ ſententiarum gra//
uitate· que autē retulit interpres
quidam vir ſane eloquens et
ſexaginta ferme annis fecit la/
tina· que licet nulla cum eloquē
cia ſermonis fuerint tranſlata
tanta eſt tamen dignitas rerum
et verborum pondus vt etiam in
humili atqꝫ obſcura eloquentia
illius aurei oris ſplendorem ſer
uent · Sed exiſtimo aliquem
ex noſtris: multi enim iam ſunt
grecis litteris inſtructi: hec illius
dicta vberiore ac pulchriore ſti
lo ad nos traducturum ·

Tum bartholomeus ſane p̄
gratū nobis fuit audire inquit
hec abs te greco hoīe doctiſſimo
qȝ· Cuius in ore reſonabāt vbe-
rius q̄ꝑ proferebantur a noſtris
omniū tn̄ que audiuimus graui
tatē ſentēcia pauli apoſtoli quā
retuliſti videtur excedere· Ita eſt
inquit ille· Sed q̄ꝑtum hoc apl̄i
dictū cetera ātecellit tantū ipſū
ab altera eius ſentencia ſepaꝛ̄·
Ait em̄ alio in loco auariciā eſſe
ydoloꝝ ſeruitutē· quo ſolo dicto
oēs raciones anthonij ꝯuellun̄
Nam ⁊ auari corpus affligi in
hac vita declarauit ob miſeram
cui ſe tradidit ſeruitutē· ⁊ aīam
torquendā diabolo tradi quem
patronū ſibi in vita delegit· dix
it primū auariciā ſeruire ſed qꝛ
ſeruitus tolerabilior videtur ob
domini dignitatē · peſſimi atqȝ
īmundiſſimi demonis ſeruū vo-
cauit · Dicant ceteri q̄ꝑtum libet
nullū dictū meli⁹ reperieꝛ̄· nulla
grauior auctoritas· nulla neruo
ſior ſentencia· Nā quid ab vllo
aut vehemēcius verboꝝ ambitu
magno aut firmius rerū pondē
potuit proferri q̄ꝑ auaricia fieri
hominē ydolatrā hoc eſt diaboli
ſeruitorē· ita accidit ꝑfecto· Au
rum em̄ ⁊ quicq̄d ideſt qd̄ recon
dit auarus· diligit· obſeruat·
colit· veneraꝛ̄ vt deū· ⁊ velut rem

diuinā vereꝛ̄ tangere· Ob eam
cauſam beatus auguſtinus aua
ros ꝯparans hereticis in libro
q̄ eſt aduſus donatiſtas· Quero
inquit quis peccet grauius an q̄
neſciens in hereſim incurrit· an
qui ſciens ab auaricia hoc eſt
ydolatria non recedit· teneꝛ̄ em̄
ydolatrie crimīe· Deinde ſubdit
Sicut em̄ heretici regnū dei nō
poſſidebunt ꝯ ſentenciā diuinā
et tam̄ q̄ꝑ ex oraculo dei emiſſam
qn̄ em̄ regno dei fruet̄ aut quō
fiet ſaluus q̄ ē auerſus ab illis
maxime mandatis ex quibus
leges pendēt ⁊ ꝓphe· Que cum
duo ſint in quibus ꝯſiſtit legis
plenitudo omnis· alteꝝ vt deū ·
alterū vt proximū diligamus·
neqȝ dei dilectio aliqua poteſt in
eo eſſe qui ſe optulerit ydolorū
ſeruituti· neqȝ mens ceca cupidi
tate vlla proximi beniuolencia
teneaꝛ̄· Quid ergo ſupereſt niſi
vt plane fateamur auaros eſſe
homines deteſtandos· vita per
ditos· plenos ſceleribꝯ dedecore
flagicijs turpidine· Quoꝝ vita
nichil ē infelici⁹ cū varijs ango
ribꝯ atqȝ anxietatibꝯ torq̄anꝛ̄·
morte nichil miſerius· cum ſit
eternis in ſupplicijs futura· At
ſaltē dū viuunt aliq̄ voluptate
animi aut corporis fruerentur·
aliq̄ q̄ete gauderēt· ſȝ afflictanꝛ̄

ↄtinuis malis extra omnē bene
viuendi curſū poſiti · odiūt eos
quicumq; norunt: diris verbis
execrantes · Augustinus compa
rat illos hereticis · Ab apoſto-
lo pro ydolatris habentur · A cri
ſoſtomo turpiores immundiſſi-
mis porcis dicuntur · Viuunt ſi
viuere eſt in teterrima atq; mi-
ſima vite condicōne verſari · ſem
per anxij pendentes animo ſuſpē
ſi · querūt abſq; intermiſſioē nec
viūtur queſitis · querculi · gemē
tes · merore difficiles · ſibi ipſis
diffidētes vt mihi quidē ſarrace-
noꝝ vita ⁊ mores tolerabiliores
videant̄ ꝙ auarorū: quibꝰ eſſet
ſatius mortē appetere ꝙ viuere ·
tam odibilem tā miſerā vitā · in
qua nulla det̄ requies · nulla re
ſpiracio · nullū gaudiū · nulla io-
cunditas · Quid loq̄r de cura q̄
ↄtinuo exedunt̄ auaroꝝ corda?
Quid de cruciatu q̄ affliguntur
theſauri amittendi metu? tanꝙ
furiarū flagella fures ac latro-
nes an̄ oculos obuerſant̄: qui il
los reſpirare nō ſinunt · veniat i
mentē plautini ſenis in aulula
ria hic nos admonebit ꝙ exul
tatum ſit cor auari: ꝙ afflictū: ꝙ
oppreſſum timore · noctes ducit
inſompnes · dies ſollicitos ac la
borioſos vt hij ſoli exiſtant q̄bꝰ
nulla ſit habenda inuidia · Equi

dem iudico nullum maius ma
lum nos cupiā poſſe quē oderi-
mus ꝙ vt fiat auarus: quo v̄bo
omnia ſibi mala imprecant̄ · hoc
eſt et corporis ⁊ anime dampna
tionē: qua quidē re nil peius ne
a deo quidē homini infligi poteſt
Quid igit̄ per immortalē deum
vt aliquā finem dicendi faciamꝰ
eiuſmodi homines tam demen
tes tā precipites trahit? num au
ri aut argenti cupido? At illud
nichil ꝓdeſt minime vtēti · Nū
aut opum aut diuiciarū magni
tudo? At ea ꝙtumuis ampla nul
lus ē vſus illis q̄rum vorago nul
la explet̄ copia · Num vt ꝙ mul
ta poſteris relinquāt? At ea mo
dicum durabunt ⁊ cum ſint ꝑta
male: peius multo dilabuntur ·
Nūquid appetunt quietem? At
ea nunꝙ dabit̄ in pecunia ↄpan
da · Nū potentia illos ducit ⁊ do
minandi appetitus? At indig-
niſſimum eſt vt hominibus pre
eſſe velit qui ſe aſcribit rei vilis
ſime ſeruituti · Ponant hunc
errorem mentis vel paululum a
liquando reuocent labentem ra-
cionem · eius monitis obtempe
rent · hec docebit homines non
eſſe: hoc ē vmbram et puluerem
vt ait Flaccus · ſed preditos a
nimo immortali · hunc vnum eſ
ſe ditandū · colendū · ornandum

reliquis in rebus non magnum ſtudiũ ponendũ ſed vtendũ pro comeatu huius breuiſſime ac ve lociſſime vite. Sed quid ſibi querũt miſerrimi mortales oim que mens que cogitacio tã ꝑul a vo deuios abducet. Si volũt diuites fieri cicius atq; facilius aꝫ ꝑnendo ꝙ appetendo ↄſequenẽ Si quietẽ cupiunt alia racõe ꝗ̃ renda eſt. mens pura et ſincera quietẽ preſtet oportet nõ archa. in quã quo plura congeſſerimus maioribꝫ moleſtijs implicabũt Si ſecuritas cordi eſt. non aurꝫ ſed virtus hãc preſtabit poſitã extra omnẽ metũ. Si nobilitati placet. animus excellẽs ⁊ bono ſuo gaudens nobilẽ facit. Si amplã hereditatẽ poſteris relin quendi cura illos tenet. nulla ꝑ clarior. nulla ſolidior tradiẽ ꝙ virtutis et glorie. ſi potencia de lectantur. ille omnibꝫ imꝑabit qui imperat ſibi. Regnũ mens bona poſſidet. pecuniã poſſidendo impotentes erunt. ignobiles. ti midi. pauperes. inquieti. Quo igitur ducet transuerſos mala cupido. qua obcecati nil rectũ nil honeſtũ conſpiciũt. Quid deſe rũt. virtutẽ rem firmã ⁊ ſtabilẽ noſtriq; arbitrij. ⁊ ea appetunt quoꝝ vſus labilis ⁊ incertus et in arbitrio fortune poſitus. Hec que tanto ſtudio ac defatigacõẽ perquirunt. que ꝓpter tot ſubeũt labores. in quibus etas tota con ſumitur. diuicie. opes. agri. do micilia. ⁊ quicquid ideſt qꝺ hic magni eſtimaẽ. caduca ſũt. fra gilia. que poſſideẽ ex ↄmodato neq; ꝑmanſura diucius nobiſcũ Nichil hoꝝũ eos ſequetur cũ mi grabunt e vita. deſtituent abeũ tes. nudi ĩopes deſerti deſcendẽt ad ĩferos. dicturi ꝓpriã cauſam ſine aduocato apud tremendũ illũ iudicẽ qui neſcit auro corrũ pi. nullũ auxiliũ aderit. nulla de fenſio. nullũ patrociniũ niſi qꝺ virtute ſibi quis et recte factis comparavit.

Tum bartholomeus plu rima in hanc ſentenciã inquit ſcripta preclare monimẽtis lraꝝ nobis viri ſapi tiſſimi tradiderunt. Ad ꝗ̃ ſi oẽs adhiberent aures animũq; intẽ derent procul dubio ſubſiſterẽt pauliſper nec ita proni ceciq; in cupiditatũ pelagus deferrenẽ

Hoc ẽ qꝺ admodũ admiror inquit andreas cum tot monita excellenciũ viroꝝ. tot ſana ↄſi lia. tot plenas auctoritatis ſen tencias habeamus ante oculos poſitas quibꝫ permoueri mẽtes mortaliũ deberẽt. tñ exiſtere ali ꝗs qui omni racione poſthabita

cupiditati dedicent se ac deuoue
ãt tanq̄ꝫ deo. Resipiscãt ergo dū
tempus datᷣ et aliquam racionē
habeant vite future. auscultent
ſapientiſſimorum hominū ſen
tencijs. pareant docēcium ſe voci
bus. Illamqꝫ in pͥmis M. tulij
inſcriptã animo habeant ⁊ pecto
ri infixam vocem: nichil eſſe tam
anguſti tamqꝫ parui animi q̄ꝫ a
mare diuicias. Nichil honeſtiꝰ
magnificēcius q̄ꝫ pecuniam ɔtēp
nere ſi nō habeas: ſi habeas ad
beneficēciam liberalitatiqꝫ ɔferre.

Que cum dixiſſʒ letor inq̄t an
thonius me ꝑ auaris ſenſiſſe q̄
iſta a te audirem⁹. Modo in/
q̄t ille digna auribꝰ veſtris. Nã
ſi probentur a vobis eſt vt non
pertimeſcam alioꝝ iudiciū. Sed
cum ſatis collocuti ſumus ⁊ nox
ſuperuenerit abeundum cenſeo.
Ita omnes ɔſurrexerunt.

Pogij florētini oratoris diſer
tiſſimi ornatiſſim⁹ atqꝫ copioſiſ
ſimus in auariciam dyalog⁹ fe/
liciter explicit.

Perpulchre ac elegantiſſi/
me de nobilitate diſputationis
prefatio inicium ſumit.

Apud maiores no/
ſtros ſepe numero
de nobilitate diſpu
tatum eſt. Multi
quidem i felicitate
generis: nonnulli in affluentia
diuiciarū. pleriqꝫ vero in gloria
virtutis illam ſitam eſſe arbitra
ti ſunt. Que res q̊niam michi
pulcherrima videtᷣ ⁊ diſputacōe
digniſſima: ac nondum eã abſo
lute perorată inuenerim: meam
ipſe ſtatui mandare litteris ⁊ in
hoc feſtiuū declamandi genus
traducere. in quo maxime vetꝰ
etas delectabitᷣ. vbi queuis ɔtē
tio forenſium cauſarum accom/
modate quidē ⁊ aptiſſime trac
tari pōt. Ad te vero pͥnceps glo
rioſiſſime vnicū ſeculi nr̄i lumē
hanc de nobilitate ɔtencionem
hijs paucis noctibꝰ lucubratam
nō immerito ꝑferendã exiſtima
ui. Nuſq̄ꝫ enim ɔuenientius q̄ꝫ
apud claritudinem tuam nobili
tatis ſermo haberi pōt. nec cuiq̄ꝫ
magis q̄ꝫ tibi hec oratio accom
modanda videtᷣ. qui omnē pro
fecto nobilitatis ſpēꝫ ãplexꝰ es.
Nã ſi de ꝑſtancia gn̄is agim⁹ q̄s
ē hodie pͥnceps int̄ fauces ytalie

qui vel vetuſtate maioꝝ vel pa-
rentū gloria tuo ſanguīe clarior
videri poſſet. Si de opulēcia di
uiciaꝝ querimus. ampliſſimus
tibi eſt pͥcipatus mirabili fide
ciuiū ⁊ ſūma omniū beniuolēcia
firmiſſim9. Si de animi virtute
opinamur. tantus tibi ē virtutū
omniū cumulus ꝙ̄tum honeſt9
cuiuſqꝫ animus deſiderarē queat
Quid eñ de iuſticia. religione.
liberalitate. clemēcia pietate. fide
ꝯſtancia. moderacione ac prudē
cia tua loquar: quibus clariſſi
mū principatū agis. que tante
et tales ſunt vt amor et delicie
humani generis vocari poſſis.
Sicut de tito iperatore veſpaſia
ni filio traditū ē. Quibꝰ de rebꝰ
nouā hanc ⁊ iocūdiſſimā nobi
litatis ꝯtencionē in ſignū man
ſuetudinis tue merito iudicandā
conicio. probatiſſime rex maxi
maꝝ interpres. ac digniſſime il
luſtriū factoꝝ cenſor.

Declamande contrauerſie
titulus de nobilitate.

ETate illa floretiſſima
qua inclitū romanū ip
periū adoleuit. claruit ſe
natorij ordinis vir quidā fulgē
cius felix ampliſſimis opibꝰ ho
neſtate. amicicijs. ciuiū gracia.
fortuniſqꝫ omnibus locupletiſſi
mus. q̄ ex vxore claudia genitā
eximie pulchritudinis lucreciā
habuit. vnicā ſpem honeſte ſe-
nectutis ſue. Nam ſupra preſtā
tis forme pulchritudinē. q̄ oēs
romanas virgīes antecellebat
tanta in ea erat vite moderacio
tanta vis ingenij. tanta lr̃aꝝ eru
dicio. tanta morū honeſtas. vt
nichil ſibi deeſſet qd̄ compoſito
cuiuſuis animo fas eſt optare.
Huiꝰ itaqꝫ ardenti amore ſaucij
inter ꝙ̄plures aliquos romane
iuuētutis vehemencius incaleſce
bant adoleſcentes duo. quibus
par forma ⁊ etas erat. diſpares
vero fortune ⁊ mores. Alter eñ
qui publius cornelius appella-
bat: illuſtri ex familia cornelioꝝ
ortus: oībus pene fortune bonis
affluebat. Nam ſupra generis
claritudinem ingentes ſibi opes
erāt. atqꝫ hijs ꝯſentanee ſemp
amicicie. clientele. familie. potē
tatus. huic venandi. cantandi.
pſallendi vniuerſū pene ſtudiū
erat. Alter vero cayus flamine9
vocatus. remiſſiore gr̄e. honeſtis
vero parentibꝰ originē traxerat.
opes autē moderatas. domeſticā
frugalitatē. ⁊ ornatū rex famili
ariū mediocriť habebat. huic li
cet fortune humiliores viderent̄.
nihil tñ remiſſius agebat quin
aīo floreret claro atqꝫ illuſtri.

Nam in officijs aīoꝝ ⁊ ꝑtīe cu
rioſiſſim⁹ eāt. bello vbi op⁹ vide
baᵗ ſtrēnu⁹. lāꝝ vo ſolertiſſim⁹.
ita vt neq; arma ſtudijs neq;
armis ſtudia deeſſent. vite vero
moderacōe prudētia atq; facun
dia pollebat ſupᵃ ꝗ̄ in adoleſcēte
credibile videretᵘ. Quibꝫ egregi
is v̓tutibꝫ rome clarus pollenſq;
habebatᵘ. Hij cū vna ſimul ꝯue
niſſent vt alter ei cui v̓go ſpon
deretᵘ cedēt. ꝑiter fulgenciū feli
cem adeūt a q̊ admodū comiter
ſuſcepti ſūt. Natā tum q̄ſq; lu
creciam vxorē petit. Prudētior
ſenex vbi illam nubilᵉ etatis vi
det filie adoleſcentū cauſam expo
nit. At cū eius mores ac ingeni
um aīa būteret alteꝝ ex hijs petē
illam iubet. Virgo ꝑmum ꝓ ho
neſtate ac pudicicia reluctās cū
dei ꝯ diligēci⁹ patᵉ ipaēt pauliſp
ſe tacitā ꝯtinuit. Deniq; ad ge
nitorē ꝯuerſa nobiliorē inq̄t ex
hijs tibi pater generꝝ facio. atq;
is michi ſponſus incōmutabilᵉ
electus ſit. Quāobrē certa inter
adoleſcentes ꝯtrauſia fuit q̄ſnaꝫ
eorū nobilior eſſꝫ. Cū rei noui
tas miranda videbatᵘ: magna
cum populi frequentia ꝯtētio in
ſenatū deducitᵘ. vbi de nobilita
te huiuſmoī habite ſūt oracōes.

Seq̄tur oratio publij cornelij
[S]cipionis ſuam in partem.

Si ex nobᵉ lucrecia nobili
orē petit q̄s veſtꝝ eſt P.
C. qui nō apte intellige
bat publium corneliū ſcipionē
ex illuſtri cornelioꝝ ſanguine ge
nitū huiuſmodi optionis gloriā
tuliſſetᵘ. Nemo eīn dubitat eam
eſſe nobilitatē quā ex illuſtrium
origine maioꝝ accepim⁹. Illi eī
poſteris ſuis illam tanq̄ heredi
tariū mun⁹ relinquūt. Nam cū
rebꝫ clariſſime geſtis diſciplina.
moribꝫ. v̓tute. gloriaq; illuſtrati
in re p. fuerint et clariſſimū no
mē adepti. ⁊ ſūmos honoēs max
imoſq; magiſtratus ꝯſecuti: ꝓ
fecto ipſi ſuis artibꝫ ⁊ rei p. mu
nere nobiles facti ſūt. q̊ꝝ eciam
nobilitatis rcordacōe omnis eo
rū poſteritas decorata ē. Nam ſi
ex ſanguine. mēbris. oſſibꝫ. atq;
viſceribꝫ nr̄is in lucem educim⁹
liberos: quid aliud liberi dici poſ
ſunt niſi ꝓprie noſtrorū corpoꝝ
ptes. Neceſſe ē igitᵘ parentū glo
riā in liberos tanq̄ in ptes ſuas
diffundi ac ꝑiter a liberis in oēꝫ
deinceps poſteritatē. Hinc parentū
ymagines in ipſis liberoꝝ vulti
bꝫ tanq̄ inſite ac ingenite. tan
ta quidem aliquando corporum
ſimilitudine compoſite ſunt vt
nichil pene diſpar cenſeri poſſit.

Ita vt pleru͂qꝫ in illis parẽtes renati videantur. Adiciunt̄ ꝑterea nonnunq̄ mores liberoꝝ ſimillimi et eadē pene ingenia et ↄpares vite cultus. Adiciuntur inſuper educaciones ↄtinue. domeſtice ↄſuetudines. et aſſidua dictoꝝ factoꝛu͂qꝫ ↄuerſacio Quibꝫ aſſuefacti aliq̄n exteroꝝ eciā animi alliciuntur. Quibus profecto racionibus ↄſtat maximū robur conſuetudinē ac naturā exercere in liberos: vehemēterqꝫ vim ſuā imprimere. ita vt pleru͂qꝫ vicia maioꝝ poſteritatē ſuam quodā q̄ſi ↄtagio deturpent: virtutes vero mirabili quodā ſplēdore decorēt atqꝫ illuſtrēt. Magna michi memorādi copia forēt niſi me longius oracio diſtrahēt ex hiis qui ex claris parentibꝫ nati ↄfeſtim omniū opinione ipi quoqꝫ clari noiati ſunt. Quis eni͂ honore patris furij camilij liberos nō clariſſimos nobiliſſimos re iudicauerit. q̄ cū patria in hoſtiū manus incidiſſet ſolꝰ vrbis incendiū extinxit. ſolus rei publice icolumitatē reparauit. Quis deīde reliquos quos aut fabij. aut cathones. aut emilij genuerunt non maxime dicet glorioſiſſimos quoꝝ virtute populus romanꝰ tot maximis triumphis tociens aut defenſus ā aut illuſtratus. Quis nō iudicabit noſtrā rē publicā eoꝝ maxīe liberis debere: qui tociens pro re publica tot ingentibꝫ periculis vitā fortunaſqꝫ omnes ſuas expoſuerunt. Nam ſi eoꝝ parentes bene de re publica meriti ſunt. maximoſqꝫ illi honores. ingentē re gloriā attulerūt. vtiqꝫ ingrata foret patria niſi illoꝝ memoriā veluti celebrandiſſimā coleret. Itaqꝫ ne maiores noſtri ingrati viderentur publicis ſanxerunt legibus: vt hijs qui vel domitis hoſtibus. vel fixis exercitibus. vel prouincijs ſubactis victrici gloria in patriam redibāt poſt felices triumphos. quibus q̄ſi dij imortales honori publico efferebant̄. ſculpte ymagines ponerentur pro roſtris. et arcus deniqꝫ triumphales ↄſtruerentur quibus eorū noia ſempiterna laude omnibꝫ deinceps poſteris paterent ⁊ egregijs titulis fierēt memorādiſſima. Deinde arcus illos atqꝫ ymagines merito inſtitutis diebꝫ populus romanꝰ venerabatur. Quāobrem ſi iure ſimulachris illis tātus debebat̄ honos q̄tus profecto eoꝝ liberis debebitur. Ea eni͂ ſculptili ficto quodā artificio ſigna viroꝝ illuſtriū diſſimulabant. In hijs aūt natura veras parentū ymagīes

oſtendit. Illi quidẽ inaĩati lapi
des nunq̃ r. p. ꝓdeſſe poſſũt. bo
nũ vero vita imitacõe maioꝝ mul
tas afferre vtilitates. multis ꝓ
deſſe ciuibꝰ. multa etiã ꝓpulſare
incõmoda. Itaq; hiis merito dan
t̃ tribunicie. ꝯſulatꝰ. ĩpia. dicta
ture et omnes rei publice magiſ
tratus. Et ſi que rerum huma
rum ẽ cura poſtq̃ exutis corpori
bꝰ hinc ſpiritus nobiliſſimi euo
lauerint: nichil ꝑfecto beatius
aut dulciꝰ eoꝝ animis afferri po
teſt q̃ vt ꝓprij liberi eoꝝ reliq̃e
recordacioẽ maioꝝ in maximis
rei pub. muneribꝰ imperij ſq; ve
neren̄t. Videmus em̄ ſi quã ha
bent voluptatẽ hij qui ex hac de
cedunt vita: totã quidẽ ad libe
ros ꝯuſam. Nichil aliud ſapi
unt aut cogitãt nec omnino ſeſe
mori arbitrant̃ ſi qñ illi ſupſti
tes ſunt. nec omnino ſe ab hũa
nitate derelictos ſi qñ in huma
nitate quandã adhuc ſui viuen
tẽ porcionẽ relinquũt. Quibꝰ de
rebꝰ ſi tãtus in liberis parentum a
mor vt nullus maior ĩ rebus mor
taliũ cogitari poſſit. Si tanta eſt
eoꝝ ſpes in vita. in morte vero
voluptas atq; eciã poſt exitũ vi
te recordacioĩ: manifeſtum eſſe cõ
ſtat maioꝝ meritis maxime eoꝝ
liberis patriã debri. Illos pterea
parentũ gloria venerari ⁊ colere atq;

eam grãtitudinẽ exercere in poſte
ros quã nõ perfecte in parentes cõ
ferre potuit. Hoc igit̃ ſũmum ẽ
nobilitatis genus poſſe maiorũ
ſuorum egregia facta dicere: poſ
ſe illorũ bñficijs petere honores
publicos: poſſe gloriã rei pub. he
reditario q̃daz iure vendicare: poſſe
inſup ſeſe ptres eoꝝ vocare. et cla
riſſimas in ſuis vultibꝰ ymagi
nes oſtendere. Hanc vtiq; nobi
litatẽ vocant vniuſi. q̃s em̄ alios
nobiles appellat vulgus niſi q̃s
nobiliſſimi parentes genuer̃. Dein
de hij qui litteraꝝ erudici ſunt.
nõne nobiles dicũt generoſos:
q̃ſi in gñe nobilitatis ſint. Hãc
preterea gnis nobilitatẽ opũ afflu
ẽtia decorãt q̃bꝰ familie ac domeſti
ci apparatꝰ floridiores ſũt: exterio
reſq; amicicie ꝯſuant̃ frequẽcia ce
lebriori. vtpote cũ amicis ꝯgẽtis ⁊ ce
teris reliq̃s q̃ hoĩs neccarijs carẽt:
q̃bus re alieno preſidio ẽ opꝰ ſuo q̃
uis arbitrio fauere ⁊ bñfacere poſſit.
Sũmum ẽ igit̃ faſtigiũ nobilita
tis liberalitas: quã fruſtra q̃s exe
cere mitit̃ in alios cuiꝰ neccitate ſua
ſatis nõ ſũt. Neceſſe ẽ igit̃ q̃ vult eſ
ſe liberal' afflue fortune bonis. tũc eĩ
liberalitate nobilitas claeſcit ſic
q; plurimoꝝ grã ⁊ bñficẽcia pſtã
tiore. alias h' vnꝰ nobilitatis pul
cherrimꝰ ſplendor obſcurat̃. Et
deſit qñq; quis nobilis videri

cum ſepenumero liberalis eē nō
poſſit. quot enim doctiſſimi viri
inopia reꝝ deſpecti vileſꝫ habiti
ſunt. quot excelſa ꝛ generoſa in
genia neceſſitate rei familiaris
pene inculta deſertaqꝫ interiere.
quoꝝ virtus luceſcere nō potuit
expoſita ſemper ad queſtus vite
neceſſarios. Itaqꝫ maximū preſ
tat adiumentū ad nobilitatis
decorem affluencia bonoꝝ. qua
quidē expoſitus ad virtutē ani
mus effici preſtancior et virtus
ipſa clarior videri poſſit. Quibꝫ
de rebꝫ ſi in genē atqꝫ in opibꝫ
nobilitas eſt nemo veſtrū dubi
tat. P. C. quin maximus huiꝰ
vrbis ſplendeat in me decor no
bilitatis. Quis em̄ maioribus
meis forcius ꝓ re publica pug
nauit? Quis maius in orbe ter
rarū huic dicioni iperiū ſubegit?
Quis celerius pericula caſuum
noſtroꝝ calamitateſqꝫ noſtras
ꝓpulſauit? Alter enim domitis
aſie regibus exteriſqꝫ nacionibꝫ
ſubactis eternū aſiatici nomen
adeptus eſt. Alter vō ꝯflagrantē
incendio ꝛ armis ytaliā. ac poſt
cannenſem pugnā noſtris cala
mitatibꝫ vrbem hāc ipſam inge
miſcentē incredibili virtute libe
rauit. atqꝫ illū exiciale incendiū
brachine ſtirpis hanibalē: tot
victorijs exultantē ſūma primū

induſtria ab oīs ytalie reuocauit
Deniqꝫ armis i patriā reuerſū
effudit atqꝫ extinxit. vrbemqꝫ
illā cartaginē noſtri ſemp iperij
inimiciſſimā. non modo ab iniu
ria repreſſit. verum eciā huic rei
publice fortit ſubegit. vn̄ poſtea
merito affricani nomē ꝯſecutus
eſt. qd̄ eciā ſcipioni ſuo q̄ poſtea
cartaginē ipſam iteꝝ reluctantē
deleuit quaſi reliq̄t hereditariū
Preterea āliquos quoꝝ virtute
aut gloria ciuitas noſtra tociēs
decorata eſt. quoꝝ ſi res clariſſi
me geſtas memorare velim. equi
dem ignorarē exitum oracionis.
illaſqꝫ ideo conſultus taceo. qm̄
vobis note ſūt. Quis em̄ ē hac
in vrbe locus maioꝝ meoꝝ triū
phalibus titulis vacuus? quod
templū eſt qd̄ in hac vrbe nō ab
illis iā direptis ſpolijs ēluceat?
que delubra. que non illoꝝ cre
bras ꝛ glorioſiſſimas ymagines
oſtendāt? que tanta ꝛ talia ſūt
nobilitatis monimenta q̄ꝫ ta et
q̄lia cuiq̄ꝫ mortaliū fas ē optare
Eſt igitur ꝓpria michi nobilita
tis poſſeſſio relicta quidē a ma
ioribus meis q̄ſi res hereditaria
Sunt michi ingenite eoꝝ yma
gines. hoſce illi geſtabāt habi
tus. hec facies ni eoꝝ vultibus
lucebat. Ego illoꝝ ſanguinem.
illoꝝ membra. illoꝝ viſcera atqꝫ

illoꝝ formas in hac ꝯpagine cor
pis refero. ego ab illis ortꝰ: et i
eorũ diu laribꝰ educatus atqȝ
adultus moribꝰ ac natura insitã
eoꝝ habeo nobilitatẽ. Si quid
illis iure ꝓ tot beneficijs patria
debebat michi q̄ȝ ipsoꝝ portio/
ni debeat necesse ē. Si michi ho
nores: si impia: si magistratus
vltro exhibent̄ erũt merito ipsoꝝ
michi ꝓprio q̄ddaȝ iurẽ vendicata.
nichilqȝ eoꝝ animis g̃tius ꝑfec
to celebrari potest. Deniqȝ ad or
natũ nobilitatis opum ac diui
ciaꝝ tantus michi est cumulus a
maioribꝰ meis relictus: q̃tum cu
iusqȝ moderatus animꝰ desiderarẽ
q̄at. Sunt michi p̄mum patri
ni lares ãplissimi ⁊ ornatissimi
vt ne regalibꝰ cedant edificijs
Est michi suburbanũ i tusculã/
no amenitate pulcherimũ. Sũt
michi in cãpania agroꝝ colonie
opulẽtissime: quibꝰ non mõ vni
us domꝰ familia ſȝ ingẽs pene ex
ercitus nutriri possꝫ. Familiares
vero apparatꝰ ac domestice supel
lectiles auro ⁊ ebore disticte om
nis ex frequẽcia fere populus ro
manꝰ nouit. Est igit̄ michi ꝓ/
culdubio tot feliciũ reꝝ dignitas
illustre q̄ddam ac clarissimũ de
cus nobilitatis vt nec in hac vr
be oĩm pace diuerti forte maius
inueniri possit. Sileat itaqȝ fla
mineus: et in hoc certamie no/
bilitatis desinat petẽ lucreciam
nõ mõ me gñe et opibꝰ inferior
cuius pene originẽ scimꝰ: nec vix
ipe vbi agellũ habeat agnouerit
Mea igit̄ iure nobil̄ lucrecia ē
q̄ me flamineo nobiliorẽ ac sue
pulchritudis meritũ elegit. Tu
vero sapiẽtia tua dulcissima lu
crecia letare. nõ em̃ tibi carior q̃
fortunacior spõsus optaꝛ poterãt
q̃ve tui amãtior foret: q̃ cum q̃ fe
licius etatẽ agẽs. deducam te in
ãplissiã cellaqȝ atria nr̃e domꝰ.
Videb͛ ꝯiugales thoros q̃si regi
as pulchritudies. feres ornam̃/
ta puellaꝝ electissima q̃lia tu ip
sa optare poteris. nullus tibi erit
popularium exercitatioᵐ labor. vi
tã dulci ocio ꝑduces: neqȝ somp
nũ cotidiani q̃stꝰ sollicitudo du/
ra excitabit. viues liberalit̄ vt vo
les. iocaꝛ. cãtare. psallẽ. venaꝛ vni
q̃suȝ tibi studiũ erit. habeb͛ comi
tes tuaꝝ voluptatũ v̄gines ac pe
disequas que singulis votis tu
is obtemperabunt. nullus tibi
dies delectacionum vacuus p̄te
ribit. noctes sil̄ felicissimas a/
gemus. q̄ oĩa frustra flamineus
ꝓ te cũ illis ipse careat ex inopia
sua spondẽ poterit. q̃nymo tibi
cum illo fuisset vita omni mise/
ria tristior. Nam pro regijs e
dificijs angusti lares exhiberent̄

pro magnificis apparatibus ſu
pellectiles populares · pro ocio
ſollicitudines · pro quiete labor
pro ſompno vigilie · nullus tibi
dies liber a laboribus imuniſqȝ
cotidianaꝝ operaꝝ eſſet · Quis
igit̃ dubitat lucrecia ꝙ me ſpō
ſum optarē voluiſti · cū nobilioꝛē
elegeris · vir hac tua ſapientiſſi
ma electione apercius loquī po
teras · eciā ſi corneliū appellaſſes
Caute autē ⁊ deſiderio ⁊ pudici
cie tue ꝯſuluiſti · Nam cū pre pu
ellari honeſtate pudēt corneliū
dicere · me nobilioꝛē vocaſti · im
prudentiſſimū eſt aliud exiſti-
mare · quis eñ credet te pro trã
quillitate ſollicitudinē · pro opu
lēcia inopiā · pro felicitate miſe
riā deſideraſſe · Vos ergo · P · C ·
pro magnitudine ſenatorie dig
nitatis equā iam de hijs rebus
ſentenciam dicite ·

Sequit̃ oracio caij flaminei

Magna michi gracia eſt
P · C · cū de nobilitate
oracionē habiturus ſim
apud vos atqȝ aïos vrōs nobi-
liſſimos dicere · Nuſꝗ̄ eñ alibi
tam nota tā exercita nobilitas
eſt · Itaqȝ hoc michi iocundiſſi
mū eſt ꝙ in tanta quiete aïoꝝ ·
in tanta rerū cognicione · in tāta
frequencia virtutis · nichil iniu
riū expectari · nichil obſcuꝝ dic

nichil demiqȝ inuſitatū tractari
pōt · In hac vero ꝯtrauſia · p · c ·
noua quidē ⁊ inſueta vigilanci⁹
enitendū eſt ꝙ̄ in priuatis reli
quis ꝯtencionibus · non eñ hoc
duoꝝ mō ciuiū · aut vnius tantū
diei ſed omniū pene genciū atqȝ
ſeculoꝝ quaſi ſpectata et eterna
lex ſanctiſſio quidē vrō ſenatu
ꝯſulto ꝓmulgabit̃ · Videtis eñ
pret̃ ꝯſuetudinē maximā hodie
in hoc iudicio tocius populi ro
mani expectacionē · videtis oim
ciuiū ⁊ exteroꝝ ora in vos eſſe cō
uerſa · hijs non modo prouidū
eſt videre cuius iā noſtꝝ lucrecia
eſſe debeat · ſed quis nobilior iu
dicandus ſit · Vos igit̃ ac numē
veſtꝝ oro atqȝ obteſtor · rei mag
nitudinē aïaduertite · ꝙ̄ꝙ̄ in omni
re pariter iuſticia ſeruanda ſit
tum vero maxie ꝯſideñda cū de
ſūmis ac de ſpectatiſſimis reb⁹
agit̃ · Michi autē queſo · P · C ·
ſolito acrius oranti aut preter
ꝯſuetudinē meā vtutē fortunaſqȝ
meas ꝯmemoranti · pro manſue
tudine ac paciencia veſtra indul
gete · Non eñ viſitatum michi
officiū eſt de me ipſo predicare
aut cuiꝗ̄ maledicere · Vnū enim
īmoderati eſt animi · aliud īpaci
entis · Verū ad id primū meme
cohibet nouū hoc dicendi gen⁹ ·
deinde huius inſolencia cornelij

paruim honeſte de me antea lo⸗
quentis: cui cum modeſtiã meã
verbꝰ laceſſere libuerit hoc mihi
eque adiumentũ dedit vt forti
ter michi imprudenciam ſuam
cõtempnere liceat. Audiſtis P.
C. nobiliſſime lucrecie ſapien//
tiſſimam optionẽ vt noſtrũ no
biliorẽ elegerit. Auſus eſt itaqꝫ
cornelius vt ſe nobiliorẽ faceret
in gñe atqꝫ opibꝰ aſcribere nobi
litatẽ. ꝓpterea maiorum ſuorũ
fortia facta narrauit: ingentes
ve ſibi opes a parentibꝰ ſuis re/
lictas late patefecit. Hec tota
eius oratio tandẽ continuit: de
ſe vero nichil ꝯmemorans: qm̃
nichil ꝯmemoratu dignũ vide//
bat. vitam moreſqꝫ ſuos ſilencõ
ꝑterijt. Ego vero non in aliena
gloria aut ĩ falſis fortune bonis
ſed in ꝓpria veraqꝫ animi v̓tute
homĩs nobilitatẽ eſſe exiſtimo.
Nichil enĩ aliud ẽ nobilitas ni
ſi excellentia quedã q̃ digniora
quidẽ indignioribꝰ ꝓualent. Si
cut igiẗ homo animi preſtantia
nobilior ẽ omnibꝰ animãtibꝰ:
ita q̃daꝫ claritudie tm̃ animi hõ
hominẽ antecellit. nam cũ in opti
mis artibꝰ diu exercitatus aĩmꝰ
iuſticia. pietate. ꝯſtãtia. magna/
nimitate. moderacõe. prudẽtia.
claruerit: cũ bñ de dijs immorta
libꝰ. ꝑẽtibꝰ. & amicis. & ꝯgnatis
atqꝫ de re pub. meruerit: cum in
ſanctiſſimis litterãꝝ ſtudijs edu
catus fuerit: tũ ꝑfecto ꝑter cete
ros nobiliꝰ pollens. illuſtris. et
clarus hẽtur. qd et cornelius ip
ſe cũ de maioribꝰ loqret̃ paulo
añ dicebat. Cõtra v̓o cũ peſſimis
artibꝰ corruptus ad neqciam ac
crudelitatẽ: ad ignauiã et ſecor
diã. ad intẽꝑãciã atꝫ ĩiuſtitiã ſe
tradiderit. cũ nulla fuerit reꝝ diui
naꝝ cura: q̃ ꝑentũ pietas: q̃ ami/
coꝝ beniuolẽtia. vtiꝫ apd oẽs mi
ſer. ignobiliꝰ. turpis. abiectuſ ve
iudicabit̃. Cõſtat igiẗ ex ſola aĩ
v̓tute verã nobilitatẽ deflue. non
gꝰ diuitiaꝝ cumulꝰ q̃ gñis ãpli
tudo dare q̃ eripẽ nobilitatẽ põt.
Eſt ei ꝓpa nobilitatis ſedes ani
mꝰ: quẽ impatꝛ illa reꝝ oĩm na
tuã nõ ex maioꝝ peculiari hẽdita
te ſꝫ ex faſtigio illo diuĩtatis ab
origie q̃dẽ cũctis eq̃ mortalibꝰ inſũ
dit ſtatuitqꝫ illuꝫ q̃ſi vite hoĩs
ꝑncipẽ ac veluti q̃dã ſpeculi lu/
cẽ: cui ſi pulchras ymagies oſten
deris pulcherrĩas q̃dẽ refert. ſi ve
ro turpes vtiꝫ turpiſſĩe videbunẗ.
Sic itaꝫ mortaliũ animꝰ ẽ purꝰ
quidẽ ac liber & ad ſuſcipiendã
nobilitatẽ ignobilitatẽq; diſpoſi
tus. Nemo ĩ hoc optimo atꝫ ꝑſ
tãtiſſimo munẽ humãitatis na
ture largitionẽ accuſarẽ poteſt. eq̃
lem ei ſingulꝰ huc animũ prebꝫ

neqꝫ genus·neqꝫ potenciã·neqꝫ diuicias aĩaduertit· Nec quiſq̃ꝫ tam inops tam vilis aut tã abiectus eſt qui ab inicio naſcendi non patrem cũ regũ aut iperatoꝝ filijs habeat animũ· qui nõ illũ ſplendore virtutis atqꝫ nobilitatis gloria decorare poſſit· Nõ forte in hac cauſa frequẽtiſſimis exẽplis egeo Quid dicã de hijs qui humili loco parẽtibuſqꝫ abiectis orti ꝯfeſtim clari nobileſqꝫ euaſerunt: quoꝝ michi tanta vbertas affluit vt ad dicendũ hic dies ſatis non videret· Attingã tamen ꝓ re pauciſſima ⁊ primũ noſtre vrbꝰ adoleſcenciã· Ortus tullij hoſtilij nonne agreſte tugurium habuit: cuiꝰ parentes pene cogniti ſũt·nonne illi diu paſcẽdi pecoris cura fuit: deinde nõne tantũ illi claruit ingeniũ vt ad ſummũ huius vrbis tunc iperiũ perduxerit: hic eciã vrbem ampliauit ⁊ veientes et fidenates patrie noſtre inimiciſſimos populo romano ſubegit· Nonne ſeruius quoqꝫ tullius in ſeruitute natus atqꝫ adultus ſummũ eciã huius imperij faſtigiũ habuit: in quo tã egregie verſatus ẽ vt ⁊ ſabinos ſubigere ⁊ ter triumphũ agere ⁊ tres mõtes huic vrbi adiungẽ ⁊ dignitatẽ magiſtratuũ augere meritꝰ fuerit· Marcus vo porciꝰ

catho a quo porce gentis ꝓles cognomen atqꝫ originẽ traxit· apud tuſculanũ vicũ agreſti quidem tugurio natus ẽ· huius tñ tanta fuit in hac vrbe dignitas atqꝫ auctoritas vt oẽs ſeculi ſui preſtantes viros antecellẽt· ꝑfecto clarus ⁊ rei publice ſalutaris· non minus eciã lraꝝ q̃ꝫ milicie curioſiſſimus· hic in tanta ciuiũ veneracione fuit vt ſapiẽcia ſua ſenatoriũ ordinẽ auxerit ⁊ ipſam quoqꝫ ſenatus maieſtatẽ ſuo ſplendore decorauit· Nõne mariũ humi ſuper crepidine iacentẽ a parentibꝫ infimis ortũ pene ſordidiſſimũ traxiſſe nouimus: deinde tanta in eo virtus ⁊ probitas floruit vt in bello iugurthino primũ metelli ꝯſulis queſtor fuerit·deinde ipſe in ꝯſulatu ſucceſſerit· in quo tã fortit̃ verſatus eſt vt iugurthã ipſũ ⁊ bochũ mauritanie regẽ q̃ auxiliũ iugurthe attulerat pmũ victos fugauerit·deinde multa opida numidie ceperit· tandẽ capto iugurtha ⁊ romã ante currũ producto ingenti gloria triũphauit Poſtea cũ cimbri copias romanoꝝ diſiecerit ita vt timor rome grandis oriretur q̃ꝫtus vix hanibalis tp̃e fuerit·ne rurſus galli terrã inuaderent iterũ ꝯtra cimbros marius ꝯſul deſignatus ẽ

et ꝯſulatus etiam quia id bellū
protrahebatur pluries ei dela/
tus eſt. quibꝰ tandem victis ac
diſiectis ſecundo rome triūphū
egit. Socratem vero vnicū hu
mane ſapientie decus: cuius doc
trina omnes philoſophantium
ſcole illuſtrate ſūt: quo nemo vn
q̄ mortalium doctior aut ſapiē
tior apollinis oraculo iudicatus
eſt: mater obſtetrix ⁊ marciona
rius pater genuere. Euripides au
tē q̄ tragicū carmē elegantiſſimū
condidit. ⁊ demoſtenes phoꝝ il
luſtriū ⁊ grecoꝝ oratoꝝ eloq̄ntiſ
ſimꝰ: ābo pētes nō mō viles veꝝ
etiā ignotos habuerunt. Quis
igit̄ ingenij ꝯpos tot illuſtriū vi
roꝝ claritudinē ſordidam ꝗ igno
bilē dicere auſus erit? Neceſſe ē
enī aut nuſq̄ in mortalibꝰ eſſe
nobilitatē: ꝗ illos omniū fuiſſe
nobiliſſimos: q̊rum ingenia vi
res. induſtrie. et oīm optimarū
artiū diſcipline. nō modo p̄ter
ceteros floruerūt ſꝫ pene vſꝫ ad
diuinitatē ꝓduxerūt. neqꝫ tibi
licet ꝯtradicere corneli q̄ maiori/
bꝰ tuis ex hijs v̓tutibꝰ par initiū
nobilitatis dediſti. Non igit̄ ꝯ̄
trahit̄ ex gn̄e nobilitas veꝝ ex in
ſerta animi v̓tute. alias nunq̄
illi fuiſſent nobil̄ appellati q̊ꝝ
ortus tā humil̄ tā tenuis ꝯptus
ē: ſicut nec ꝯtradicere poſſumus.

Multi ei ex clariſſimis viris ge
niti adeo flagitioſe ⁊ turpit̄ vix
erūt vt eos nō mō nō illuſtres veꝝ
obſcuriſſimos vocare meritū ſit. Re
ferā p̄mo ſordidas maioꝝ tuorū
reliq̄as. Scipionis affricani filius
ſcipio nōne paternā ꝓbitatē ig
nauia ſupauit? q̄ ab anthiocho
rege turpiſſimē captus ſupplex ad
iunctis manibꝰ p̄carium vite ſpi
ritū rogauit. Hic eciam cū a po
pulo romano nō quidē ſuo bene
ficio ſꝫ ciceri qui p̄rīs ſcriba fue
rat p̄turam ſel̄ impetraſſꝫ: adeo
ꝓpinq̊ꝝ ſuoꝝ fauorē habuerit vt
nichil vnq̄ dolentius audierit:
cū vererētur ne aliq̊ flagitio dig
nitatē publicā labefactaret. et ita
corneliorꝝ familiā pollueret. nunq̄
illum ius dicere ꝗ pretoriam cel
lam in publico ponē paſſi ſunt.
tantā ſciebant in eo imprudētiā
atqꝫ ſecordiā. Publius etiā tuꝰ
ſcipio beſtia cū numidia ꝯtra iu
gurthā ꝯſulatū ageret: iſqꝫ rex a/
therbalē et hyēpſalē regis q̊ndā
mycipſe filios amātiſſimos p.
romani in ꝯtēptum ſenatus iniq̄
trucidauerat: ſic ignaue exercitū
duxit vt nunq̄ copie noſtre mi
ſerius ac flagitioſius vixerint.
deinde ꝯſul ipſe a iugurtha pecu
nia corruptus pacē cum eo fediſ
ſimā fecit. quā illico ſenatꝰ īpro
bauit. ⁊ ꝯſulatu repēte abdicatꝰ.

q̄d hac ignominia turpius aut deteſtabilius īueniri pōt: Quid dicā de ipudiciſſimo adoleſcente quinti fabij maximi alobrogi filio. qui cū vitā miſerā ⁊ petulantiſſimā ageret non ſibi profuit paterna claritas quin ſibi quintus pompeius pretor vrbē ad inſtar furioſi bouis interdiceret. Quid dicā et de nepote quinti ortenſij viri quidē in ciuitate nr̄a et auctoritate ⁊ eloquencia clariſſimi. q̄ ad tantū vite dedecus luxu atq; libidine deductus eſt vt in medijs ⁊ lupanaribꝰ publica pene impudēcia ꝯſtituerit. Putas ne corneli hos nobiles eſſe appellandos quoꝝ vita eo omni ſerior fuit quo preſtācius lumē nobilitatis extinxerunt: Quid ſi alioꝝ ſuoꝝ egregia facta predicarēt: quid ſi parentū ymagīes oſtenderēt aut domeſticas educacōes ꝯmemorarent: an putas id quicq̄ laudis eoꝝ flagicijs afferre: enīuero tn̄ rectius dices turpitudinē ſuā detecturos: eo ꝑfecto deteriorē culpabilioreq; quo virtutis exemplū q̄d ante oculos habebāt miſere ⁊ nequit deſeruerūt. neq; vllū cenſeo meritū talibus liberis beneficia parentū honeſta in re publica deberi q̄m illi erāt ornamentū ciuitatis Hij vero turpiſſima fex et labes rei publice. Illi quidē patrie honorē atq; icolumitatē afferebāt Hij vō ſepe dedecus atq; ꝑicula ciuiū ꝯglutinabāt. Illi eciā varijs cladibus collacrimantem patriā aut dubijs q̄nq; ꝑiculis nutantē v̄tutibꝰ atq; induſtrijs liberabant. hij vero pacatā aliq̄n ac requieſcentē ſcelere ac nequicia turbari atq; euertere nitebāt Qualia igit̄ ſunt ciuitati imo dedata taliū hominū merita: nū ſacius rei publice foret huiuſmodi ciuibꝰ carere: nū eoꝝ ꝑentibꝰ dulcius nō genuiſſe: Si eciā ad eoꝝ aīas taliū liberoꝝ nomen ꝑueniret cū maxie in vita patriā dilexerūt. illos quidē ⁊ ſocietate mortaliū delendos ⁊ in vltimos cruciatus veluti pernicioſos et inutiles ciues abiciendos putarēt. Multi eīn in hac re publica ſcelerati liberi ſentēcia patꝝ varijs ſupplicijs dampnati ſunt. Cuius rei exemplū eſt primus index libertatis brutus q̄ ꝯſocios ꝯiuracōis filios necari iuſſit Item et caſſius qui filiū affectātē imperiū populi romani ceſum verberibus interfici mandauit. Deinde manilius torquatus ciuis noſter clariſſimus: qui cum filius eius decius ſillanus de pecunijs repetundis apd̄ ſenatum accuſaret: ſolus cauſe ꝯgnicōez

ſuſcepit. Comperto poſtea crimi
ne ita de filio pnunctiauit. Cum
ſillanum filium meum immeri/
tum pecuniam in prouincia di/
ripuiſſe conſtat: non iniuria pa
ternis laribus et rei pub. munere
et omnium ciuium ſotietate in/
dignum iudico. et deinde illū a
conſpectu meo abire iubeo. Non ē
igit̄ mos optimi patris flagitio
ſos liberos diligere verū abicere
⁊ abhorrere. Nullum ergo bene
ficiis paternis meritum illis in
pñia debet. ſiquidē in illis nullū
meritū nulla patna inuitet vtus
Sicut em̄ ſplendor nunq̄ in ob
ſcura ſpeculi facie relucet ita nec
in pniciosis ac ſceleratis liberis
maioꝝ virtus ſplendere poteſt.
Fruſtra igit̄ corneli putas ma/
iorum gloriam in poſteris heredi
tariam fieri et nobilitatē q̄ſi pe/
culium relinqui. Virtus enim ac
virtutis ſotia nobilitas propri
o labore queritur nec cum viciis
conſtare poteſt. Omnis igitur
iactantia iſta generis: alienam
laudem predicat non ſuam. etſi
ſanguinem artus aut viſceā poſ
teri a maioribus claris accipi/
ant ſuperuacue illorum vendicāt
nobilitatem: cuius propria ſe/
des eſt animus: cuius pars nul
la poſteris relinquitur. Superi
ora vero corporea ſunt et ſil cuꝫ

vita extinguūtur. Deiqꝫ ſi illos
eruditi gnoſos vōnt vtiqꝫ recte
inquīunt ſi pbi ſunt. tunc em̄ gnī
ſimilē vitā agūt. Tu vo id pte
ribas corneli: qꝫ ſi ignaui ſūt ā
ſecordes et eos eruditi degenēs
vōnt. q̄ſi tunc a gloria et nobili
tate generis alieni ſūt: ex quo p
ſpicuū fiat a nobiliſſimis pribꝫ
eciam degenēs educi poſſe. Nec
quid in hac cauſa cenſeat ignaꝝ
vulgus eſtimandum reor: quod
maximos ſepe in errores dila/
bitur. cuius opinio raro cum ſa
piētia cōuenit. Nunc vo ad no
bilē et glorioſam pauptatē perue
niamus. Quis em̄ .M. agrippa
pauperior fuit. viro quidē preſ/
tanti ac tū noſtre rei pub. clariſ
ſimo. cuius dū publici cēſus inſti
tuerēt re nichil in primonio inuē
tum ē qđ in erarium deferri poſſꝫ
Nōne valerio publicole qui ter
cōſulatum geſſit ſemp gratiſſimū
rei p. funus ex publico cōſtitutū ē
q̄ nullā in morte pecuniā reliqrat
Quintū lucium cincinnatū vitā
ruri agentem ac ſerentē agros
nōne ad ſūmū impium populus
romanus vocauit. qui tante vir
tutis fuit vt cum preneſtini ad
menia vrbis caſtra poſuiſſent nō
modo vrbem obſidio liberauit
ſed eos ingenti robore depulſos
apud flumen abictham fudit.

Deīde octo ciuitates que pnesti
noꝝ socie fuerant atqꝫ ipsū pre/
neste aggressus in dedicionem
accepit· que oīa ab ipō tantū in
viginti diebus ꝯfecta sūt· Quā
ta deinde fuit attilij serani glori
osa paupertas· quē cū esset semē
agro aspergendū ad consulatū
suscipiendū senatus reuocauit·
ille disposito aratro tam fortit̄
hostiū copias deleuit vt salutē
rei publice ꝯferret· neqꝫ digni/
tas ꝯsulatus· neqꝫ delicie ciuita
tis· neqꝫ adepte in bello opes eū
ꝯtinuerūt: quominus ad dulcē
suū azellū· neqꝫ ad rusticū carū
qꝫ opus suū redirēt· Hos ne igit̄
clariſſimos viros quoꝝ excelsis
aīs tantus splendor v̄tutis relu
cebat in paupertate atqꝫ inopia
viuētes ignobiles aut miseros
dicemus? Erit ne quiſq̄ tā ra/
cionis expers qui nō illos nobi
liſſimos vocet quoꝝ meritis no
bilitas rei publice seruata est
patet igit̄ vt cū nobilitate pau
pertas ⁊ cū paupertate nobilitas
constare poſſit· Nec quis putet
honesti ⁊ gloriosi paupis nullā
eſſe liberalitatē· cum em̄ viri illi
clariſſimi patriā tuebant̄ atqꝫ
ei noua imperia querebāt· cū in
pulcherrimis muneribꝫ rei pub
lice amicoꝝ oportunitatibus sub
ueniebant· cū ciuiū iniurias ꝓ
pulsabant· nonne summū id li
beralitatis gen⁹ videbat̄? Qui
em̄ ex peculiaribꝫ ꝯmodis exer/
cet liberalitatē equidē non vitu/
perandus sed in paucis potest eē
liberalis· neceſſe est em̄ vt ad be
nefaciendū tantū impotecior fiat
q̄tum ex patrimonio detraxit·
At qui in rebus publicis ac pri
uatis ope atqꝫ officio prodeſſe
nitit̄: tanto indies liberalior eſſe
potest q̄to in re publica auctori
tatem ⁊ ꝯplura amicoꝝ presidia
frequētibꝫ beneficiis adeptus ē
Magna ergo potest eſſe corneli
honesti ⁊ clari pauperis liberali
tas· nec inopia quidem ab illo
adimit nobilitatē· Nullū enim
virtutis gradū aufert modesta
paupertas· namqꝫ hoc pulcher
rimū munus homini eque a na
tura tributū est vt quiſqꝫ virtu
tem ꝯsequi poſſet cuius sedes in
penetralibus animi sita est· Nā
nulla sors tam dura est aut tam
acerba q̄ quidē homini virtutē
eripe poſſit· nec vlla tam florēs
aut iocunda que ignauo aut se
cordi gloriā poſſit afferre· Nam
si fortuna virtutis imperiū habe
ret vtiqꝫ non eſſet virtus neqꝫ
vllū virtutis meritū· non enim
nostra foret sed aliena rex bene
gerendaꝝ electio· Quāobrē de/
sine iā corneli existimarē vt v̄tus

liberalitas ac nobilitas aliquem
in affluentia diuitiarū originē
habeant. Definet ei cum eo eſſe
nobilitas qui opib9 caret. Vera
aūt hominis claritudo nulli caſui
ſubiecta eſt. Item viri illi excelſi
quos ſup̄ memoraui nunq̄ in pau
ptate illa nobiles fuiſſent: quorū
tamen noīa q̄ſi omni ſeculo cele
bratiſſima P. roman9 veneratꝰ
Quib9 de reb9 P. C. ſi clariſſi-
mi viri flagitioſos liberos ali-
q̄n educant: ſi ex abiectis pa-
rētib9 liberi aliq̄n oriunt̄ glorio
ſiſſimi: ſi in paupꝫtate atq; ino
pia viuentib9 maxim9 nōnunq̄
ēfulſit v̄tutis ſplendor maīfeſtū
eſt nullam eſſe diuiciarū aut ge
neris nobilitatē. verū animus li
ber ⁊ ingenuus nulli flagitio ac
turpitudini ſeruiēs atq; in opti
mis artib9 exercitatus profecto
nobilis. clarus. pollenſq; habe
ri debet. Itaq; cū de nobilitate
agimus tota inter nos de v̄tute
ꝯtētio relinq̄tur. in qua te mallē
P. C. alium ꝓ me dicentē ante
ponē. ne cum de meis loq̄r v̄tuti
b9 vitiū ꝓcacitatis incidiſſe vi-
dear. Sed hoc michi pericu-
lū eſt qui equiſſimos animos
veſtros et manſuetudinē huma
nitatēq; veſtram intueor: q̄ vtri-
uſq; vitā omnes intelligitis. vn
de nec falſa vob̄ ꝓdicare poſſū: nec
vera michi quidē obeſſe debent.
Ego igit̄ vbi ex infancia adoleſce
cepi etatē meam omnē dulciſſi
mis litterarū ſtudijs accommo
daui. Deinde aliq̄n pubeſcentior
factus magnā adoleſcentie mee
ptē in ph̄ia cōſumpſi: cuius doc
trina neſcio quid in vita morta
lium laudabilius īueniri poſſit.
In quo ſtudio nō modo latinos
preceptores habui verū etiam a
thenis illarū optimarū artium
grecos p̄ncipes audire libuit. in
quorum diſciplinis q̄ntum ꝓfecerī
alioꝶ ſit iudiciū. Ego de me ſine
arrogātia tm̄ hoc dicere poſſū
q̄ nulli michi vnq̄ dies vacui
neq; vlle illucubrate noctes peri
ere. Erat infuſa quedam michi
a natura ſciendi cupiditas vt ni
chil recti ꝯgnicōe dignius ingeīo
meo iudicaret̄. Affluebat michi
vndiq; copia preceptoꝶ ⁊ celeber
rime diſcipuloꝶ ſocietates: int̄
quorum ſapientiā educatus nullus
effici poterat ignauus ac indoct9
animus. ac tanta fuit tū michi
doctrinarū ac bn̄ viuendi exerci
tatio vt nichil nunc qd̄ inhoneſ
tū ſit deſiderare q̄am. Itaq; vicia
nature mee nō mō moleſta verū
etiā et ꝯtraria facta ſūt: dulciſſi
me vero ſocie v̄tutes. Deinde cū
ītelligerē preclariora tū forte mor
taliū īgeīa cū ad r. p. accōmodā-

totū meme patrie ꝯceſſi· nec vn
q̄ꝫ poſtea illius ſalutē ⁊ amplitu
dinē cogitare deſij· michil laborū
pertimeſcens· michil periculi· qđ
illi gloriā ⁊ incolumitatē parare
poſſit· Itaqꝫ dū proximis ſupio
ribus annis vndiqꝫ pirates ma
ria infeſtabant· et gneius pōpe
ius vir clariſſim⁹ romane claſ
ſis imperiū gereret· ⁊ michi decē
ex roſtratis nauibus ꝯceſſiſſet
vt ꝯtra comitē cuiuſdā piratarū
alterius inimice claſſis ducem
ꝯfeſtim dimicarē· nonne illū in=
gēti conatu reſiſtentē cū omnibꝫ
ſuis copijs ſumma ope ſuperaui ⸮
Nōne in bello mitridatico eiuſ
dē imperatoris miles tociens val
larē· tociens muralē· tociēs ciui
cam coronā habui ⸮ Nōne eciā
aliqñ exercitus queſtor fortiſſi
mas ſepe hoſtium acies deleui ⸮
Nichil ꝑfecto adoleſcencie mee
defuit qđ non adeptus ſim qđ
infra ꝯſulatū militaris gloria cui
q̄ꝫ afferre pōt· et ita clarus ado
leſcens vixi vt cū ſeneſcā non in
utilis rei publice ciuis vixiſſe vi
dear· Quātus autem michi ſit
amiciciaꝝ cultus vos dulces ami
ci mei qui vndiqꝫ hic aſtatis ſi
mul hactenus nouiſtis· quorū
oportunitatibus nunq̄ꝫ defui· tū
in foro· tū in hoc ordine· tum in
ſingulis priuatis publicis rebus

cuiq̄ꝫ roganti aſſiſtens· Nulli
vnq̄ꝫ hominū meoꝝ beneficiorū
parcus· fidei pietatis atqꝫ amo
ris affluētiſſimus· Quāobrem
vt in cunctis ciuantibus animis
euenire ſolet· omniū mihi grām
beniuolenciāqꝫ ꝯiunxi· nemo eſt
in hac vrbe quīmo in orbe terraꝝ
quē vnq̄ꝫ me odiſſe norim niſi
forte populi romani ſit hoſtis·
Hec demqꝫ ſūma eſt meoꝝ opeꝝ
in re publica ſemꝑ curioſiſſim⁹·
foris officioſus· domi iocundus
in ſtudijs vigilātiſſimus· in pa
rentes pius· carus in ꝓpinquos
in amicos fidelis· in rebus vero
diuinis ſemper veneratiſſimus
fore ſtudeo· hijs itaqꝫ artibus
ſemꝑ putaui nobilitatē ꝯſequi
poſſe· hijs virtutibus extimaui
clarū effeciſſe animū· ac ꝑfecto
corneli tuo clarorē· Quales enī
tui mores ſūt· q̄les vite habit⁹·
quid vnq̄ꝫ in vita meritus es·
vt ante me nobilitatē vendicare
velis ⸮ qđ vllū vnq̄ꝫ abs te nr̄a
res publica beneficiū nouit ⸮ qui
hactenus in ea ita vixiſti vt in
ſuis comodis nundū te natum
eſſe intelligat· quis eſt mortaliū
qui vnq̄ꝫ tuo ꝓſcinio ſit vſus ⸮
in quē vnq̄ꝫ hanc quā adeo ex=
tollis liberalitatē exercuiſti ⸮ niſi
forte in meretricijs aut ī omni
īpudicicia ꝓfuderis quibꝫ ſemꝑ

domū tuam illam clariſſimā ⁊ fa
miliam tuam omnē ↄſcriptā ha
bes. Exiſtimas tū clar⁹ fieri atꝫ
tubis et pſallibꝫ illum ſcortorū
gregem ducis: atqꝫ in voluptati
bꝫ tuis illoꝝ turba te vndiqꝫ cō
ſcriptū vides. cum inhoneſtis ā
plexibꝫ turpi luxu ac fedis ebri
etatibꝫ colluctaris. At cū ita vi
uas maioꝝ tuorū egregia facta
predicaſti. fatebor quidē in nr̄a
ciuitate illoꝝ claritudinē maxi/
mā celeberrimāqꝫ floruiſſe. verū
hac recordacōe tu tuā imprudēs
ignauiam detegis. Nichil em̄
deteſtabilius eſt nichil miſeri⁹
q̄ꝫ in tanto ſplendore v̄tutis eta
tem adeo cecā atqꝫ obſcuram du
cere. prebebant em̄ tibi illi maxi
marū rerum exemplum et ad bn̄
de re pub. ꝓmerendum veluti an̄
oculos illuſtriſſimū tibi iter oſ
tendebāt: vt facillimū tibi fuerit
in tāto fulgore maioꝝ clareſcere.
Tu vero q̄ſi clara luce medias
in tenebras demerſus es. Dein
de putas in re pub. eoꝝ meritis
nitere cū tu illā tuis flagicijs de
turpes. Putas illoꝝ bn̄ficijs cla
ritudinē ↄſequi cū tu ipſe igna/
uus ſis. Putas ſompno. q̄ete. o
cio. vino. epul'. libidine atꝫ im
pudicicijs gloriam q̄rere: quā il
li tot laboribꝫ. vigilijs. ↄtinēcijs.
fame. ſiti. eſtu. algorē. caſibꝫ atꝫ
periculꝭ ↄq̄ſiē. Vehementer erras. neceſ
ē vt ſi egregijs titul' fulgē cupias
tu teipſ̄ꝫ facias illuſtrē. Fruſtra in
bonis hēditarijs v̄tus q̄ritur. mā
re maioꝝ tuoꝝ libellos ⁊ mēſula
rias racōes: nunq̄ꝫ tibi virtutes
ibi deſcriptas īuenies. Dicis eo
rū nunc exutis aīs nichl' eſſe io
cundi⁹ q̄ꝫ vt te illoꝝ ſanguinē atꝫ
amorē oēs r. p. dignitates colāt
et venerent'. Ego v̄o arbitror ſi
te nūc ex illo fulgore luminis ꝓ
ſpectāt: nichl' eoꝝ gloriōſ ſpiriti
bꝫ deteſtabilius eſſe q̄ꝫ qꝫ tā diu
flagitia tua hec claritudo patrie
ſuſtinuit. a q̄ ſi hic viuerēt te iā
ipſi oēs repēte vna ꝑſul abieciſ/
ſent. Nec pudꝫ o dij boni qꝫ cū ill'
educatus ſis dicē: cū adeo turpi
ter et ſpurciſſiē vixeris vt inē lu
panaria vixiſſe videaris. Aſſeris
illoꝝ ymagīes in tuo ↄſpcū relu
cē. An ignoras qꝫ ſecordia tua il
loꝝ gloriā viciſti. Itaqꝫ in tene
bris tuis āpli⁹ eoꝝ ſplēdor niteſ
cē nō poteſt. Deinde āpliſſimis
laribꝫ. pulcherrimis ſuburbaīs.
opulētiſſimis colonijs nobilita
tē hāc tuā decoratā facis: meā v̄o
mediocrē ſuppellcilē. domū popu
larē. āguſtā. aſellū. hoēſtā pau
ꝑtatē vituperas. ſed neſcis miſer
q̄ꝫto tibi illa dedecori ſint: mea
v̄o m̄ q̄ꝫ ſint ꝑclara. pulchri⁹ eſt
em̄ m̄ in tenuiſſimis rebꝫ florere

ꝙ tibi in apparatibus maꝛis ſot
deſcere· ꝙꝙ ego ⁊ publicis ma
giſtratibꝰ ⁊ ope militari maioꝛa
quidem habere potuiſſem ·nec
volēti michi vmꝙ honeſte opes
deeſſe potuerunt· Sed quia nil
ſupra honeſtatē cupio ducia hac
frugalitate mea contentus ſum·
ſatis ē habere ꝙtum cupiā·ſatis
eſt cupere ꝙtum honeſtū ſit·q̄c
quid ſupra queriť luxurie cedit
Quid amplius deſiderandū eſt
in vita niſi vt modeāte viuamꝰ
queāq; aūt ad ornatū diuicie
ꝯglutinanť ſuperuacui labores
ſūt· Sit virtus pro decore illuſ
tris ai non compte ſupellectiles·
ſplendeat egregius vir inter q̄/
cunq; viliſſima·non aūt miſer
inter ſplendidiſſima vileſcat·
non vereať quis ex rerū inopia
virtutē amittere·michil modicū
eſt benefacere volenti·qui nō ſit
clarus ſeipſū accuſet·impie eīn
de fortuna queriť ·Quibꝰ de re
bus deſine iā corneli in hijs tuis
opibus gloriari que potenciorē
ſecordiā tuā faciunt· deſine fru
galitatē meā ꝯtempnē q̄ clario
rem virtutē meā reddit · deſine
nobilitatē in bonis fortune ponē
qm̄ caduca ⁊ aliena ſūt· Eſt qui
dē cum virtute nobilitas ⁊ cū no
bilitate virtus collocanda·Hāc
tu lucrecia ſplendoꝛ etatis noſtre
verā virtutis nobilitatē noſti ac
mirabili ingēio adepta es· Tibi
non inepcie puellaꝛes ·nō mulie
bres ornatus·non compta moni
lia·nō ſplendide veſtes ·nō feſti
ui chori cantuſq; placuere · ſin
gula quidē incitamenta luxurie·
verū phie ac liberalibus artibꝰ
dedita·ꝯtinencia·laboribꝰ·pudi
cicia · vigilijs·ſollicitudine vitā
oī romana iuuentute celebriorē
ducis·hac tu ſola nobilitate mi
chi placuiſti ·hac ego placuiſſe
tibi intelligo·Nihil eīn in rebꝰ
humanis copulacius ē ⁊ ama/
bilius ꝙ ſimilis illuſtriū viroꝝ
amicorūq; affectus et par recte
viuendi cupiditas ·Nichil in/
feſtius aut odibilius ꝙ cū alius
ad claꝝ v̾tutis ſplendorē euolat
alius ad turpes vicioꝝ volupta
tes dilabiť · Itaq; cū ego parē
tuis moribus:cornelius v̾o diſſi
milē vitā agat ·profecto vt me
vehementer ames:illū vero acer
rime odias neceſſe eſt ·Qualis
eīn tibi cū eo eſſe poteſt vite io/
cunditas: Tu celeberrimis ſtu/
dioꝝ ocijs intendere velles ·ille
vero lr̄aꝝ inimiciſſimus garrulas
luparū voces ebrietateſq; ſuas
interſtrepere· Tu vero domū ho
neſtate ⁊ pudicicia renitentē cō
ſpicere·ille vero libidine ac luxu
ria debachantē intueri ·tu inter

eruditiſſima ſemper ingenia de
mirabilibꝫ rerum cauſis· de ſide
rum motibꝫ·de moꝝ diſciplinis
ɔcionari· Jlle inter ſuas meretri
cum turbas de cunctis flagitijs
ac turpiſſimis voluptatibꝫ q̃ſi
in hijs artibꝫ egregius orator ꝑ
dicare· Quomodo igit̃ inter tã
diſſidentes animos par vnq̃ꝫ ã
concordia eſſe poteſt? Ego vero
in pacificos meos lares tuam cõ
tinentiam dulcis lucrecia dedu
cam: quí tã̄eth ſuperuacaneis ar
tibꝫ pleni non ſint: tam̃ virtute
moribꝫ·iocunditate· et omni pu
dicicia relucent· Jbi ꝑmum con
fertiſſimam librorũ bibleothe-
cam meam videbis· in quã ſem
per omnem ſpem meam detuli·
hic omnis meus eſt ornatus· Hij
ɔiugales thori· hee ſplendide q̃
dem mee ſuppelectiles· ibi quos
voles aut grecorum aut latinoꝝ
commentarios leges· ibi ſepe ſit̃
de ſuaui noſtra pħia diſputabi-
mus· repetam tibi aliquando q̃s
mirabiles athenienſium philoſo
phorum preceptiones audiui:
quorum quidem dulci memoria
delector· Nulla te vnq̃ꝫ ab hijs
ocijs familiarium rerum ſollici-
tudo detrahet· Satis enim coti-
diani victus exprobratus michi
aſellus affert· ꝙ ſi quis illum
caſus eriperet virtutem michi e

ripere nõ poterit· quã michi mil
le ad vite commoda aditus pa
tebunt· Jtaqꝫ in altiſſimis tuis
ſtudijs fruere ocijs quibꝫ voles·
Nemo tibi inter quietẽ beatas
cogitationes tuas obiurgabit̃·
Nullus tibi aderit ſcortoꝝ ſtre-
pi[..]s aut timor temerandi cõiu
gij: quod etiam caſtiſſimos ma
tronarum animos turbare ſolꝫ
Neqꝫ tibi etiam et dulciſſimi ⁊
amantiſſimi amplexus deerũt·
Neqꝫ hoc pudiciciam tuam le-
dat· Eſt em̃ diuina quedam re
ligio ad ɔſeruandum hominum
genus ɔiugalis cum virtute a-
mor copulatus· Nulla deniqꝫ vo
tis tuis contingere felicior fortu
na poſſꝫ· Quid enim beatius eſt
in rebꝫ humanis q̃ꝫ in tranquil-
liſſima iocunditate v̓tute ⁊ mori
bꝫ vitã agere? quid dulcius q̃ꝫ
poſſe optimis ac pulcherrimis
cogitacõibꝫ verax ingeniũ alere?
q̃d iocũdius q̃ꝫ cũ eo viuẽ q̃ꝫ eq̃
ac te ꝓclara deſideria delectant?
Vos aũt P·C· in q̃ꝝ ais ſapien
tiſſimis tãte ac tã ſpectate rei iu
diciũ ſedꝫ: nũc tandẽ expꝫgiſca
mini ⁊ ɔtencõis ſũmã aĩaduẽtite
Contendim⁹ namqꝫ de nobilita
te· Satis vtriuſqꝫ vita: fortune:
ſtudia: mores: vob̃ hacten⁹ noti
ac nũc breuiter memorati ſunt·
vn⁹ hic ẽ ɔtrauſie tandẽ exitus·

hodie quidẽ honeſtas cũ impu dicicia · ↄtinencia cũ libidine · magnanimitas cũ ſecordia · eru dicio cum inſcicia · virtus cum ignauia ↄtendit · vtra eaꝝ nobi lior ſit · P · C · in veſtra ſentencia relinquitur :·

Explicit ↄtrauerſia de nobili tate inter publiũ corneliũ ſcipio nem ꝛ cayum flamineũ per legũ doctorẽ egregiũqꝫ oratorem bo naccurſum piſtorieñ :·

Incipit dyalogus ↄſolatori9 in quo anthonius conſolatur bernhardũ meſticia affectũ ob caſũ rei · p ·

Anthonius

Quid te fidiſſime ꝑter morẽ tuũ contriſtatũ aliorſũ ꝙ te decet vul tu voceqꝫ deicit: vt iã non idẽ qui eras videaris ? Eſt tibi vt ciui bono in plebe fame qd̃ ſatis eſt · apud magnates fa uor mediocris abſqꝫ iactura · eſt ſtudioꝝ induſtria: copiaqꝫ librꝝ quibus animũ regas curaſqꝫ ſo leris · ſunt amici quoꝝ vtaris ↄſilio rebuſqꝫ fruaris · quibuſqꝫ rerũ vt veri ſolent oia coia ſunt · honoris et rei publice rebꝫ neqꝫ religatus es nec onuſtus · fies fa miliaris ſi tui animi modeſtiam expertus ſũ tibi ſuppetit: vt neqꝫ preterat ad inuidiã neqꝫ ad ne ceſſaria tibi deſit · Eloquencie prudencieqꝫ melioris plures ſe quaces: paucos equales habes · ingenue natus es · egregie vitã agis · nulli obnoxius niſi virtutis inimicis · quibꝫ diſpliciuiſſe vera laus eſt · integer euo corporeqꝫ ſanus es · ſi non tuaꝝ ab vſu vi riũ ſponte inſanias · quo te igit̃ ĩpetu exagitas ? q̃d te maceras ? quarẽ floridã etatẽ ad ſenectutẽ intẽpeſtiue precipitas ? aut atro pos feſtinas officiũ remitentis ? non lenta veniet: vt eciã rapta fila non perfecta reſcindat · Age igitur vt fortẽ decet virꝝ · ꝛ vitã que breuis eſt decurre ſuauius · Clamat tragicus · Dũ fata ſinũt viuite leti · ꝓperat curſu vita cita to · hec eñ pars noſtra · neqꝫ ha bet amplius homo de labore ſub ſole niſi vt bene viuat ꝛ letet̃ ·

Bernhardus

Ita loqueris quaſi feciſſe ac dix iſſe ex equo ſit ·

Anthonius

Non ſic exiſtimo · ſed ad virtu tẽ ſolitis viris rectitudo rerũ faci litatẽ · iniquitas violenciã facit ·

Bernhardus

Homines nos ſumus: intra nos bellũ eſt illatũ · et q̃s ẽ qui ſemp victoriã ex hoſte iteſtio retulerit?

Anthonius

Non tu homo es vt grex hoim et fragil̄ multitudo paſſionū ſe cutrix: vez q̄ viros reliq̄s virtu/ te exupas: eadē animo impas.

Bernhardus

Vtinā tal̄ meū ſim q̄lis apd̄ te. ſ3 q̄leſcūq3: hoies nos ſum⁹ n̄ dij.

Anthonius

Etſi deos immōꝛtales deitate nō attīgimus diuinitatis tn̄ ꝑtici/ pes et imitatores v̄tus facit.

Bernhardus

Recte putaſti. nam q̄ heroicam ꝑtigerint celeſtem vigoꝛē diui naſq3 vires inueſtiūt. vt home ricū illud de hectoꝛē: quē dei pue rum nominabat. Et illd̄ maro nis Credo quidē: nec vana fides: gen⁹ eſſe deoꝝ. ſ3 vbi queſo ho/ die talis?

Anthonius

Si nō huiuſ3 tn̄ q̄ad poſſumus imitemur.

Bernhardus

Dicis vt ꝑhas ē. ſi vero par fa cis id opeꝛpreciū eſt.

Anthonius

Me ipſū iudicare errare eſt: id tn̄ vnum michi arrogo vt q̄liſ/ cūq3 ſim letus viuam.

Bernhardus

Felix es ſi nō letitie menſurā exu peres. Vita quippe iocundorū q̄ſi via lubrica eſt. q̄ in ea gradit̄ an̄ ſe vadit vt ſe cū velit n̄ retineat.

Anthonius

Vbiq3 ꝑiculū. vez in meroris q̄ꝫ in letitie ꝑtē effluē incōmodi⁹ ē.

Bernhardus

In vtꝛq3 h3 eutrapelia modos. locos. ⁊ tp̄a. tēpus eīn ridēdi et flendi. q̄ ſecus facit nō viri ſ3 io culatoris vacat officō. neq3 eq̄le in oīa q̄ per oēs mediū v̄tutis: ſi q̄d illo tp̄e deeſt iſto ſuꝑfluit.

Anthonius

Dixiſti ſane. ſ3 q̄d vite modū cō mutaueris ne me celes.

Bernhardus

Vt ſunt tp̄a ſic ſunt mores.

Anthonius

Incōſtanciam ꝑdicas.

Bernhardus

Imo virtutē pando. cū tempore morigerare animū.

Anthonius

Socꝛtē tibi obicio: q3 vix meo ſū fama loq̄tur. illi tn̄ int̄ adūſa ⁊ ꝓſpera ſimil̄ vultus fuit eadēq3 frōtis ſerenitas vt cū etiā cicutā mortis poculū iā hauſiſſ3 int̄ ex/ pectatā mortē deſperatāq3 vitam hilaritate ꝑi diſputās ꝑſiſtebat.

Bernhardus

Hoīez ꝓducis modeſtiſſimū ⁊ be atū q̄ rē ꝑuatā eq̄nimit ſꝑ habu eit ſ3 erroꝛē r. p. aliq̄n cōmot⁹ eſt vt ſuoꝝ ciuium iracundiā ſibiq3 mortē parauerit.

Anthonius
Jam intelligo quid mouearis·
in omni dampno tibi priuatã
meſticiam comparas·
Bernhardus
Et quis adeo ferrei cordis ē aut
ferino lacte nutrit⁹ vt publicos
caſus non doleat?
Anthonius
Scio doloris incitamenta ⁊ tibi
et bonis viris ſupeeſſe ⁊ quibuſ
cumq; rem publicã ſaluam eſſe
volentibus·
Bernhardus
Quid igitur me accuſes?
Anthonius
Quia preter etatē tuã ⁊ grauita
tem tanti viri id agis· neq; mo
dum ſeruas·
Bernhardus
In priuatis bene perſuades· ſed
publicos caſus quis lacrimis
coequabit?
Anthonius
In omnibus ab extremis decli
nare prudentis eſt·
Bernhardus
Expecta pauliſper queſo· veterū
volumina ne legiſſe recordaris·
Anthonius
Vtinã tam intellexiſſe ꝙ legiſſe
meminerim·
Bernhardus
Ex voluminibus illis victū te fa
tearis ſi perlegeris ꝙ acerbo aio
deoꝝ immortaliū rerūq; publicaꝝ
iniurias maiores nrī pertulerit·
Anthonius
In memoria habeo·
Bernhardus
Fateatis ergo neceſſe eſt illis in
iurijs non ſibi ire modū ſ; im
petū feciſſe priores·
Anthonius
Mente capio· ſ; rem ipſam pla
nius redige ad memoriam·
Bernhardus
In promptu eſt exemploꝝ copia·
Anthonius
Quin vnū ede dumtaxat·
Bernhardus
Scipionē affricanū audiſti viꝝ
clariſſimū cū hanibal triūphis
iam intumuiſſ; ⁊ romã obſidio
ne conturbaret quid egerit?
Anthonius
I quo cepiſti·
Bernhardus
Patribus ſpe deſtitutis cū de
linquēda ciuitate iã ꝯſenſiſſent
gladiū medio in ꝯſilio preceps
eduxit· publico iureiurando ꝯteſ
tans quēcumq; de ciuitate deſe
renda poſtea locutuꝝ rei publice
penas vitaq; dare· tãtoq; furore
fugitiuos viros retinuit·
Anthonius
Legi ⁊ apud liuiū ſic habet lrã·
Bernhardus
Quo pacto ergo in conſilio vbi

liber animus vbi modus pond⁹
q; ſeruantur acrimonia tã vehe
mẽti vir inclitiſſim⁹ irruerit: m
ſi qm̃ publice offenſiones mo//
dum auſteritatis humane p̃teri
unt. nec meſte ſatis defleri nec
acriter vindicari ſufficiunt.

Anthonius

Teneo.

Bernhardus

Preterea ex veteri teſtamẽto ſig
num habes cũ in offenſioẽ diui
ni nominis aut legis ſue blaſ//
phemia veſtes abſcindunt: q̃ſi
nõ ſolum egre iniuriam ferre ʒ
ob iniuriam publicã ꝗuitate re
licta inſanire videant̃.

Anthonius

Jam ↄcluſũ teneo qđ petiſti ſed
nec iniurias quib⁹ te ipſũ atter/
ris eiuſmodi etiam ↄgnoui vt
tãtos q̃ſtus tamq; immoderatos
gemitus excruciant.

Bernhardus

Eheus. que docti ſit et indocti
indigene et exteri ↄfabulant̃:
tu q̃ris q̃ſi neſcias.

Anthonius

Quid neſciã omitte. tu vero dic
qđ ſentias.

Bernhardus

Commune piculũ ex naufragan
tib⁹ q̃s ignorauerit.

Anthonius

Jgnorare omnia michi inſipiẽ
tia eſt. tibi ſcienti et interroga
to nõ reſpondere indignitas.

Bernhardus

Etſi infandum verbis renouare
dolorem me moueas: pergam q̃
velis.

Anthonius

Perge obſecro.

Bernhardus

Nunq̃ hominib⁹ vita magis
oneroſa: mors minus timeſcen
da q̃ michi regnicoliſq; noſtris
quib⁹ vitales ſp̃us tedioſa ſeru/
at dies: et iniquũ ſidus ortũ ap
ruit cũ rei pub. gloria excideret.
felices ſi ãticipata vita calamita
tes rei pub. p̃uenissem⁹. ſi morte
p̃uentos nos fatũ eripiendis ma
lis eripuiſſ; á in futurũ ad meli
ora natales dies lucina ẽſeruaſ
ſet. ʒ q̃ melioá ſperam⁹. etas no
ſtra q̃ pditiſſimos alit homines
nephandiſſimam poſteritatẽ ꝓ
mittit. ſi equidẽ natura vis ẽ in
ſita reb⁹ ex ſimilib⁹ ſimilia pcre
ans: quales nobis filios aut ſuc
ceſſores expectamus? Auream
etatem habuere priores. quam
poſteritas deterior in argente/
am primo in eream proinde vi
ciis commutauit. Noſtra vero
etas tantis polluta ſordibus.
infamia fetens. et puris animis
exhorrenda vix aliatum fecib⁹
ↄparata ſtercorea dici meruerit.

Fuit pridē apud nos galliacū no
men glorioſū· apud exteros ve/
nerabile· nunc ⁊ nobiſipſis gra
ues: ⁊ alijs ridiculoſi ſumꝰ· Ma
iores noſtri virtutibus ⁊ gloria
ſuis anteceſſoribꝫ hereditauerūt
Inuēta tenuere· augere retēta·
aucta perfecere· Nos vero ꝓſpe
ritatis noſtre prodigi inuenta
corrūpimus ⁊ corrupcionis inue
nimus additamenta· exarſimꝰ
bellis inchoandis· ꝯgendis erra
uimꝰ· defecimꝰ terminando· ciui
lia bella q̄to ſtudio aluerimꝰ ex
perimur· inteſtio autē igni mate
riā ſceleris ⁊ malorꝝ actiū ſulphu
ra miniſtrauimus· O fragiles in
perniciē gallorꝝ animi ac virtuti
pertinacit̄ reſiſtentes· Maiores
nr̄os alienoſqꝫ populos virtute
remiſſos olim bella corrupuere·
nos corrupere· illa repreſſere li
bidinē· hec expreſſere· illa vir
tutē hominū excitauere ſopitā·
hec molliciē prurientē exercita
uere· aliena virtus ī infirmitate
perficit̄· noſtra vero in infirmita
tibus infirmat̄· Fuit olim cum
noſtra res publica floreēt v̉tutis
honos ⁊ emeritos premia lau/
deſqꝫ manebāt· nunc ſole diui
cie premiū ſibi vendicāt· paup
tas exprobrabilis· ex publicis
ꝓuata agerere prudēciā dicimꝰ·
cōe es artificio raptum iri noua
quidē hominū ꝯiuracio eſt· Ex
terius hoſtis īpugnat: ſꝫ vicioꝝ
peſtis īpugnat interius· armis
gloriā querere· memoriamqꝫ ſui
longā facere viri bellatoēs pridē
cupiē· ⁊ ex hoſte ſpolia penetra
libus affixa filijs relinquentes
Noſtri vero tp̄is cōmilitones
incendia· cedes· ſtupra· rapinas
ſacrilegia· fraudes in memoriale
turpiſſimum et pernicioſiſſimū
ſpectaculū filijs derelinquunt·
Verte in circuitu oculos· aures
erige· ⁊ vndiqꝫ feda viſu auditu
qꝫ exhorrenda circūſpicies· pub
lice priuatimqꝫ oēs abutimur
Ius ⁊ iniuriā permiſcue habemꝰ
preeſt publicis rebus ambicio·
vt ꝓuatis proſit diuina huma
naqꝫ preter ordinē ꝯfundimus·
vt creſcant priuata ſacris aufe
rimus· Quis verecundia ſcelerꝝ
rubet? quis iudicij metu terret̄
licere credimus quicquid libue
rit· Sola pecunia colit̄· ⁊ caden
tis malleatoris opus adoratur
et quē laborꝝ finē ꝯſequi hijs ar
tibꝫ poſſumus? quis hijs mori
bus debet̄ exitus? Incēdiū faceſ
qꝫ parari noſtris manibus intu
ere quibus publica res ardeat
⁊ gallicis buſtū miſerabile rui/
neqꝫ flebiles tanq̄ noſtre igno
minie perpetua ſigna remaneāt
Cadunt bello ꝓceres· ruit pr̄ia

bella crebreſcunt · robur noſtre
virtutis paſſim diſperijt fundi
tus · meū ipſe reputo quicumqꝫ
hos dies letus agit q̄ſi qui p̄rīs
funus decantās pſequitur · ſine
igit̄ vt rei publice caſus indig=
ner: et cū res ipſa fletus ſuade/
at iocos ne fruſtra ↄmoneas ·

Anthonius

Durum ne adeo manet ↄpoſi//
tū vt ſecus q̄ꝫ ſentis nō audias?

Bernhardus

Imo obaudiā · et tedet et pudet
vt ſe tam triſtibꝰ letitie nomen
commiſceat ·

Anthonius

In hoc emergunt ſapientū ani
mi vt etiam dura modeſte ferāt ·

Bernhardus

Ego aūt in hac re moderari im
modeſtiam puto ·

Anthonius

Vbi et rei publice quid cōmodi
eſt vt cum ea pereas ·

Bernhardus

Vtinam pro ea nō cum ea · atqꝫ
ego diuinā mentē imprecor vt
camilli viri ↄſularis olim ſenten
tia fuit: ſi quid in rem publicā
noſtram grandioꝛis mali celeſtia
moliuntur in caput hoc in no=
ſtramqꝫ familiam expleant: dū
res publica melius habeat · non
eñ cathone ſumꝰ meliores: quo
nullus vir preſtantioꝛ ſua etate
vixit · qui rem publicā et liberta
tem offendi nō ferens vtica ꝓfu
gus ſponte interijt · nec vita no
ſtra marci curſij militaris viri
dignioꝛ quā ꝓ rei publice ſalute
redimenda pſoluit: cum in ꝓfū
dam voraginem romano in foro
eques inſilijt ·

Anthonius

Pie dixiſti · verum potius id e//
uitare quo et cōmuni et tuo peri
culo te eripias: et rei publice dū
locus eſt ↄſule ·

Bernhardus

Ita me mones q̄ſi in me publica
ſpes ſita ſit ·

Anthonius

Imo veluti p̄rem vtriuſqꝫ foꝛtune
inſiſto vt boni animi ſis: ac dū
de rei ꝑditione dubitat̄ de ani
mi ↄſilijqꝫ agat̄ ſalute ·

Bernhardus

In hoc ſolo obſequi poſſum vt
condoleam ·

Anthonius

Verū alios adhoꝛtari et verbo no
ſti ꝛ animo vales ·

Bernhardus

Quid ſurdis canamꝰ? pauci ad
rem pub · ſtudia ↄuertunt · nulli
ſe ipſos recte moneri patiunt̄ ·

Anthonius

Mirandum loq̄ris · ego aūt opi
noꝛ fruſtra bonis vti qui ſibi vi
uat ·

Bernhardus

Verax es· inſup ꝛ perniciosũ hũc
dixerĩ quí publica negligat· ſed
id iam ꝯmune viciũ eſt· Remqꝫ
defendit hominũ numerus vt
pro virtute habeat̃ publicis de
traxiſſe q̃tenus ꝓuatis addam⁹

Anthonius

Errorẽ ꝑniciosũ puto nã q̊ ãliqꝫ
priuatas copias in ꝯmuni egeſ
tate videris ibi rei publice no/
men deletum eſt·

Bernhardus

Jam ſentis quid michi moleſtũ
ſit hec eñ mali ſigna ꝓ̃ſagim⁹·

Anthonius

Signa hec vtinã nõ vere preſig
nent· nauis patitur naufragiũ
que felicem poſtea portũ inuenit
Non ſemper mergit caſus quẽ
preuenit periculũ·

Bernhardus

Congrue exemplificas· iã exem
plũ in te retorquebo ſi ad inter/
rogatũ hoc primũ mihi reñdeas·

Anthonius

Age·

Bernhardus

Naufrage nauis ſalutẽ q̃s ſpe
ret· ſi remigia confracta· ſi malũ
inaſũ· velũ feneſtratũ· gubernacu
la diſpercionata habeat?

Anthonius

Nullus·

Bernhardus

Sane equidẽ naufrage naui ꝓ
dictis deſtitute noſtra res publi
ca par eſt· prudenciã q̃ guberna
culis modũ poit ꝛ mediũ ductu
ꝯciliat nec intus habem⁹: ꝛ extra
ꝯtempnimus audiendã·

Anthonius

Abſonũ eſt· nam omnia prius
experiri ꝯſilio q̃ armis ꝛ prudẽ
cie iudicio q̃ fortune euentu ſe
curos facit· maximũqꝫ rei publi
ce tutamentũ eſt animus in con
ſulendo liber·

Bernhardus

Aliud quere incitamentum: hoc
euanuit· in praxi eſt qđ xerſes
perſaꝝ rex ſuis euocatis loq̃bat̃
Vos equidẽ ait euocaui ne ſol⁹
feciſſe viderer· ceterumptamẽ me
mẽto nobis parendũ magis q̃
ſuadendũ·

Anthonius

Magne calamitatis oſtendis in
iciũ· te aũt de exẽplo qđ ſupeſt
edicere geſtio·

Bernhardus

Abſoluã paucis· Remigia ꝓmũ
ꝯfracta gerimus ſi temperanciã
que qualitates aĩaleſqꝫ actus
ꝓporcionibus equat ꝛ motibus
temperat· mollicie ꝛ delicatis ſu
ꝑfluis diſſoluimus· Feneſtratũ
velũ pretẽdimus ſi iuſticiã aut
fauore relaxamus aut ſtrĩgim⁹
liuore· vt enim velum ad venti

q̄titatem aut ꝑtendit aut mi-
nuit · nauimq; libāt ad menſu
ram: ſic iuſtitia omnibꝰ equal' ⁊
ad omnes ꝯmenſurata corporis
politici cõſeruat eq̄tatē · Malū
inciſum erigimꝰ ſi generoſos vi
ros bella ꝯſtrauerit aut virtutē
fortium animoꝝ illecebre moreſ
q; corrupti fregere · Nob' dum
hec inſunt etiam ſalus ipſa ſal
uare ſi cupiat nō poſſ; ·

Anthonius

Deſine vltra puctari iam lacri
mas exauſſit dolor vbiſq; viam
ſuſpiria ſtringunt · ſtimulatur dic
tis abditus corde gemitus · mo
dernus p̄grauat metus · futuroꝝ
ꝑna eſt timeri ſemꝑ in peius fi-
des · Spem eciam q̄ vltima om-
niū deſerit infelices ne ꝓiecerit:
ſepe em̄ ſalus fuit salutē ſperare ·

Bernhardus

Fragile ſolatium vbi omnia pre
ter ſpem deficiunt ·

Anthonius

Certe ⁊ verā ſpes eſſe poteſt ·

Bernhardus

Imo vera eſt ·

Anthonius

Diis equa poteſtas vt olim fu
it · et poterit mitigari celeſtis ira
et fortune vultus immutari ·

Bernhardus

Probe dixiſti ſi mores ꝯmutaue
ris · Saluſtiū audiſti quid dixe
rit · Si te ignauie ſecordieq; de
deris fruſtra deos implores: ira
ti infeſtiq; ſūt ·

Anthonius

A parente meo in ſenioꝝ cena te
nui et a puero doctus ſum · gra-
ues diſcordias ſepe regna noſtra
vaſtaſſe nō ꝑdidiſſe ·

Bernhardus

Vtinam nūc par eſſ; ·

Anthonius

Ille maiores et ſtrepitu ⁊ armis
et pniciosa vaſtitate feruntur et
horridiores bellis ·

Bernhardus

In ſupficie iudicas ⁊ falleris ·

Anthonius

Cur fallor tu iudica ·

Bernhardus

Que tu narras viroꝝ ⁊ priē cul
tū vaſtitati dedere: hec mores et
aīos arma ſuſtulerūt · hoīes bel
lis āterioribꝰ p turmas deuicti
ſūt · hoc mō ciuili bello vtus ſue
cubiut · vitia victorioſa triūphāt
Non em̄ hoīm morte regna pere
unt ſ; hūana impietas ſcelē tol
lit · gnacões ꝓuida natuā reſtau
rat · neq; dominia firma corporū
fragilitas humana ſ; celica vtus
que dei donū eſt ⁊ ab eternis ce
ta ſedibꝰ terrena ſtabilit · q̄tam
q; pte ſue claritatis accipiūt tm̄
et duracōis a ſua eternitate par
ticipant ·

Anthonius

Profunde nimis inueſtigas.

Bernhardus

Profund⁹ dolor grande ingeniū facit. et duris in rebus argucia maior.

Anthonius

Licet ne amplius perſcrutari q̄d nobis ciuile bellū plus q̄̄ alia bella ſuſtulerit?

Bernhardus

Apte ad materiā que ⁊ merorē prouocet ⁊ queſtus lacrimoſos aperiat.

Anthonius

Progredere vlterius.

Bernhardus

Non rerū tanta iactura q̄̄ta hominū: neq̄ȝ hominū q̄̄ta aīmoꝝ Nos res ⁊ populos ſimulq̄ȝ conſiliū amiſimus miſeri.

Anthonius

Conſiliū forſitan ad tempus reliquimus. nō amiſimus dū ad id reuocata mente vertamur.

Bernhardus

Varíis coloribus duceris nec argumenti metam expectas.

Anthonius

Fare quod ſupereſt.

Bernhardus

Concede ergo paululum verbis morā. inde euagare quo velis.

Anthonius

Tuū ammodo ſit dicere, michi audire imperabo donec ſileas.

Bernhardus

Habuere greci quondam lr̄as ⁊ ſtudia. viuendi ſapienciā. dicendi genus. militandi diſciplinā quibus orbe ſubacto precellerēt. Illa eadē ſuſtulit a grecis romana induſtria que ad romanos mundi gloriam et populorū ſeptrapſit imperium. Comes namq̄ȝ virtutis preclara poteſtas. ⁊ quo ſe virtus tranſtulerit ſequunt̄ imperia. inde vt rerū viciſſitudo ē lr̄as ⁊ ſtudia grecoꝝ leges vite miliciēq̄ȝ modū ab illis populis diuina voluntas aut proauorū merita ad nos trāſtulerīt. Illos artibus virtuteq̄ȝ relictis tanta ex arce corruiſſe mirāmur. Floruit poſt illos noſtra res. p. ⁊ in reb⁹ pacis ⁊ belli nomē magnificauit. viros habuim⁹ ⁊ corpe magnos ⁊ aīo fortes. ſublimes ingeīo. ſermone graues. ⁊ ope magnificos quos virtutis amor ⁊ moꝝ oppoſicio nobis genuere preclaros. Eheus ⁊ reꝝ ⁊ morū mutacione fortune fauorē a nobis euulſum agnoſcim⁹. parui os eteīm hoīes corpore ſed aīo minores. intelligencia terreſtres. verbis molles et opere fragiles enutrim⁹. negligunt̄ lr̄e. qui ſapit ſibi ſapit ⁊ in ſapiencia ſua eſurit. per fortunā ⁊ temeritatē ad rei publice

magiſtratus aſcendit. Vnicuiq; tantū licētie ē q̄ⁿtum audacie. vn decuiq; habere vite lex ē. et diſciplina militū abſq; ordine quō do libet euagat. Ex aliox̄ periculis nobis pſpicere facile eſt. et quoniā priores v̄tutis penuria corrue: arbitrai nos ſtaē demēcia ē. Fleuiſſe legi philoſtratū grecox̄ egregium q̄ndā cū tulliū in ociōne perorantē attendiſſ; q̄m grecam eloq̄nciam vir romanus exurpabat. Non impie igit̄ qui rei pub. bona velit euaneſcentē virtutē defleāt. Illa eīn ſola imperat. ſola felices facit et ſecuros populos. Iniq̄ imperia nunq̄ⁿ retinent diu. ſolidū eſt q̄cquid virtute roboratꝰ: et q̄ libertatē velint racioni virtutiq; ſeruiant. Jam dicendi finē facio ſi nos virtus fugit ruina perſequitur.

Anthonius

Perdocte enucleaſti nr̄e fomenta calamitatis. vnū expectabam vt ex g̅nē ad ſpecialiora deſcenderes. et cupio mali tāti radix tenacior que ſit edoceas.

Bernhardus

Ex ſacris litteris habes quoniā radix omniū malorū cupiditas: ſub cuius nomine diuiciarum fames et ambitus poteſtatis clauduntur.

Anthonius

Jd ſcio quoniam auaricia latrocium indagatrix lucrox̄ eſt. manifeſte prede auidiſſima vorago. neq; habendi fructu felix: ⁊ querendi cupiditate miſerrima. ambitum noui qui ventoſam gloriam et honores ambiat immeritos. Jlle pecunia periculū ⁊ magnitudīe ſibi caſū p̄parat. ille iuidiam nutrit degenerē: que maximis genita palacijs ſup̄mis ſemper reb⁹ aduerſatur. ſed iniuſtiſſime q̄cumq; imperio malos homines et ambitus reos ⁊ auaricia corruptos olim inuenimus. hec enim vitia cum regnis annexa naſcunt̄. aduerſum hec cōſtituti qui publice preſunt. qui ſi tollanꝰ magiſtratus et pretoris vacabit officium. res eadem nunc eſt vt pridem. hec ipſa peſtis cum ſupremis certamen habet imperijs. vincenda eſt igitur.

Bernhardus

Rem faciendam loqueris: factorem obmittis.

Anthonius

Conſularium virorum ſollicitudo hec eſt vt vicia que rem publicam opprimunt ipſi reprimant.

Bernhardus

Abſurdum ne putas vt qui ſunt victi de victoria contendant?

quā enī ſeipſū cupiditate ſupauit mala quo pacto aduerſus cupiditatē victus rebellabit ?

Anthonius

Leges ſūt vbi hoīes ingeīo pūo preter equū oberrant·pena metuq; in rectum callem reducant ·

Bernhardus

A ligando lex nomen quondam aſſumpſerat·ſed vt lex ſit nunc vix legiſſe ſatis erit · princeps ipſe aīata lex eſt:cuius equitas leges viuificat:a eiſdē rectificatur regentis iniquitas · ſalubre populis iuſte legi eſt ſubeſſe·ſed ſalubrius eſt bono rege regi· ſic qui rem publicā curāt ex lege bona optima faciūt·cū auctoritatē ſtatuentis adimplentis ſequit vtilitas · michi nunc ob tuū de legū ſeueritate ſmonē in mentē venit q anacharſes leges hoīm araneax telis cōparabat·q̄ puas quidē muſcas retinēt alligatas ſed aīalia maiora tela diſſoluta libere euadūt ·ſic exiguis hoīb penā legis ſoluere imperant qui ſibi ip̄ſis ſoluende legis licenciā vſurpant ·

Anthonius

Vehementer admiror ſi vera loqueris hominū imprudenciā ·

Bernhardus

Rem in oculis habes et vſu iam velut conceſſa preterijt ·

Anthonius

Aſt ego inter ea q̄ de re publica precipiunt id in primis teneo vt nemo honeſte preſit qui nō iuſte ·

Bernhardus

Id ſencio·ſed ridicula res eſt & turpe rei publice ſpectaculū ſi viri polluti in ſublime reſideāt q̄ſi eox vicia ſpectanda in circuitu populis exhibeant·viuit exēplo mobile vulgꝰ moreſq; & fortunā proſequit potentū·nec inſtituta tam recte imprimunt edicto q̄ vite gubernantis exemplo·q ſi maiores ꝓprie dignitatis viciatores ſint erūt aliene integ̃tatis corruptores · minimꝰ quiſq; peccat ſibi·ſed q̄x vita ceteris ymago eſt cū peccāt omnib peccāt ·

Anthonius

Omnes ad rem publicā capeſcēdā hanelant:ad virtutē pauci· ideo pleriq; rem publicā abſq; virtute attingūt ·

Bernhardus

Quicquid inueniūt publica nō querūt quicūq; ſine vtute cōmunem induunt maieſtatē ·

Anthonius

Forte euenit vt in cōe bonꝰ ſit q̄ eciā priuatis vicijs irretitur ·

Bernhardus

In hoc cōparata ē natura bonox vt nulla bona inuicē diſcideāt

aut malo ꝯſonent· mala malis
poſſunt eſſe ꝯtraria·

Anthonius

Recte ꝯcedit᷑·ſed ex vna virtute
aliam ſequi non eſt conſequen
cie neceſſitas· ad tēperatum eſſe
non ſequit᷑ eſſe iuſtum· neq꞉ q꞉
iuſtus ideo fortis·

Bernhardus

Proterue euadis neq꞉ michi re
ſpondes· ex logicis elemētis di/
diciſti q꞉ ad vniūſalē ꝑticularis
ſequit᷑ non econtra· qui ergo in
cōmune bonus eſt ad ꝑticularia
prauus eſſe non poteſt· recto gra
du ad rem pub· ꝑ virtutem iter
oſtendit᷑ ideo virtutis officium
publice rei beneficium preuenire
neceſſe eſt· dum enim ꝓpriis affec
tibꝫ vir nō dominatur quo pac
to aliena moderabitur· ꝓpterea
ex ꝑentū doctrinis optimi edu/
cunt᷑ viri· ex optimis aūt viris
commodiſſimi ciues efficiunt᷑·
ex cōmodiſſimis ciuibꝫ ꝓbatiſ/
ſimos eligi licebit: q̄rum mode
ramine res pub· felix creſcit ⁊ fe
licior ꝑſeuerat·

Anthonius

Commune rerum moruq꞉ vela/
men eſt ⁊ eo communiter vtim᷑
q꞉ armoꝝ ſtrepitus leges exau
diri ac vitioꝝ cum bella gerunt᷑
Frequens copia virtutē exerceri
nō ſinunt·

Bernhardus

Peccarē volētibꝫ q̄cquid placet
ꝑſuadet· ⁊ q̄ verecundiā flagicio
rū reliq̄re ad pcci regimē menda
cia ſumūt· Leges eo ꝓſtantiꝰ de
fendi oportuit ⁊ acus obſeruari q̄
vehemēciꝰ ferro impugnant᷑· vir
tutē augē ſtudioſiꝰ licet vbi cū
victis ćtamē agit᷑: neq꞉ ſiñ ꝯtrarie
tate virtꝰ ſplendebit cū circa dif
ficilia ſint ars ⁊ v̄tus· ex inſenſa
tis ſume iudiciū· nā vnū ꝯtrariū
alteriꝰ ꝯpōe roborat᷑· in bello ob
eā rē leges rigidiſſiās ⁊ acrima
legis incitamēta nob̄ exēplificauē
ꝑores· taceo q꞉ ꝓuis i rebꝫ ſpreta
militaris diſciplina ḡuiſſiā ſuppli
cia decreuerit: in q̄bꝫ maximū pec
cādi genꝰ dāpnū ſequi· ſupplicij
maximi metu ꝓuidiſſiē ꝓuide·

Anthonius

Obſecro dū rei dignitas ocijq꞉
tps ꝯueniūt q꞉ de optimis ciuibꝫ
ſmonē traxiſti vti q̄ rei p·ꝓſidia
ſint: q̄s tu optimos ciues et rei
pub· dignos deſignes doceas·

Bernhardus

Qui diuina colat· hūana mode
ret᷑· vacet honeſtis· iuſtitiā ſer
uet· neq꞉ ſe ſibi ſed rei publice
natum attendat: hunc ergo me
rito magiſtratibꝫ preficiendum
dixerī· nō eñ impia ꝑ ſe ſubſiſ/
tunt ſꝫ a deo ē oīs poteſtas· No
uit q̄q꞉ ſecta celeſte aliq̄d venera

thura adolere·sacrificijs numīa
placare·⁊ quicq̄z diuine maieſ
tati religioſe ⁊ ꝯſtant famulanᵗ
aliis facilit̄ imperāt·Modeſtos
nichil precipitat·tenax honeſti
nullis tenet̄ illecebris·iuſtus
nemini nocens ⁊ cunctis officio
ſus erit·⁊ q̄ publicis curis mentē
animūq̄z dedit iā ſeipſū exuens
vniuerſalē vir̄ induit:nō homo
vnus ſed oīs in oib; effectus ē·

Anthonius

Pulchre de morib; optimi viri
diſſeruiſti ſ3 pauliſper obſecro
in rei·p·cura moremur·illic eñ
et ſcire vtilimū ⁊ delectabile p̄
ſcrutari·dic igit̄ quibus in reb;
publici zelatoris op⁹ eminebit·

Berhardus

Si ⁊ bona patrie auxiſſe ⁊ mala
in ſe tranſferre voluiſſe ſtuduerit
Illi etenim feliciſſimi viri q̄s an̄
ꝯmendauimus·qui ſibi mortē
p̄ rei publice vita in vnius hoīs
interitu omniū parauere ſalutē·

Anthonius

Difficillimū illud ⁊ rariſſime vir
tutis opus·nā vnicuiq̄z innatū ē
dulcē vitā q̄ꝫ longiſſimā ſeruarē·

Bernhardus

Patrie patribuſq̄z nunq̄ꝫ ſatis
datū eē poteſt·a patria ⁊ parēte
vitā accepiſti·vitā illis debes·
quin ⁊ vite periculo alligaris vt
rei publice neceſſitatē q̄ꝫ maxie

duraturā ſerues·hac eñ lege bel
la licent·hoc mortis genere ſin
gulari viuit res publica·et quā
fugim⁹ nos patres noſtri dixere
glorioſam·

Anthonius

Noſtris moribus aliena res ē·
vt homines viuūt ſic loquunᵗ·
Viuere cupimus oēs diutiſſime
quare aptiſſime de hijs que vi
uendo fiunt colloquemur·

Bernhardus

Infeliciter viuit q̄ vitā ꝯmuni
dāpno redemit·⁊ honeſta mors
beaciores facit q̄ꝫ turpis vita·

Anthonius

Non eadē hominū corpa neq̄z
par ingeniū vt oli·preſens etas
et alios animos et alia patitur
documēta·de hijs dicto opus ē·

Bernhardus

Quid tu me dictur̄ velis quod
non ſis auditurus·

Anthonius

Noſſe velim q̄ in te preter vite
dāpnū viri v̄tus in cōi luceat·

Bernhardus

Exteriorē fortunā queris ⁊ exte
riori bono tibi ſatiſfaciā·qui eñ
ſibi parcus eſt vt amplitudo rei
publice ſequat̄ hunc ad moder
nos mores comparatū ſupreme
laudauerim·

Anthonius

Paucos h3 hec ſecta diſcipulos

Bernhardus

Doctores olim multos habuīt. et fuere qui ꝓprijs detraherent vt publicis adderēt. alij ſue do/ mus ſue familie ſpreuē augmēta vt in cōmuni detrimenta vitarēt Valeriū publicolā ſpectes q̄ pro prias edes apparatūq; cōminuīt ne pub. rei fieret oneroſus. ſi vō de gloria que virtuti vicinior ē exempla velis fabiū habes maxi mum cōſulē qui oblatū filio cōſu/ latū repulit: ne eadē familia fre quencia magiſtratus ancellēt.

Anthonius

Remotiſſima et nr̄is gallis ſtupē da ꝓducis. id ei maxime negas quod maxime volunt.

Bernhardus

Et id minime volunt qd̄ maxi/ me debent. quo eñ quiſq; maiorā cepit ex publico maiora debet.

Anthonius

Tāta ſuauitate animos irretit honoꝝ ambitus q̄ſi oſſibꝰ here/ at. eo more adducti viuimꝰ vt oēs ſibi maiora ꝛ meliorā q̄ꝑ alteri velit

Bernhardus

Nemo bonus ſibi meliora puta bit que rei pub. detriora ſūt. vt ſunt mores ſic opiniones q̄ dū ſibi bene eſt rē pub. male habere nō credunt. ego viceuſa eſtimā dum cenſeo dum r.p. male ha/ beat nulli bene eſſe. quis inter cō

uiuas ſplendide epulatus: pur/ pureis ſtratis inſidens: odoratꝰ aromate: muſicis lenitus: in cā dēte domo letum ſe felicē q; dix erit? quos honores ſaluos tibi credas cum patria peat?

Anthonius

Dicent. ſalutē rei publice multi volunt: noſtre vero familie nos ſoli ſtudemus. vn̄cumq; rei pub lice ſalus erit: in nob̄ ſolis ſpes noſtra. nobis igiē maxime dum opus ē ꝓſpiciendum.

Bernhardus

Affectatā ignoranciā ēſpondes. qui eñ ſedes excelſas tenaciter cupideq; ſeruāt eas ſepe impro uide turpiterq; pdunt.

Anthonius

Reſpondent. qd̄ aduſa ferret for tuna paciendum erit. interī vero dum ꝓſpera ē vtamur aiūt. et ſi obmiti ꝓdeſt dum q̄s nob̄ diui cias et honores magiſtratus au feret vitā auferat.

Bernhardus

Huiuſ ſatis ē m̄ vt oia fortuā ꝛ affectatis deſiderijs ēgi feteais.

Anthonius

Sic vitā inſtituit hominū nr̄s. vt et aīoſum qddam opꝰ laudēt ſucceſſuq; gaudent o pris.

Bernhardus

Vera ē tragedi ſentētia. ꝓſperū ac felix ſcelus virtus vocatur.

ſed nemo ſe tuto periculis tam
crebris offerre poteſt · quē ſepe
tranſit caſus aliqñ inuenit·

Anthonius

Nil de ſe non exiſtimat fallax
gloria · vt qui honoris ſplendorē
euaneſcit ſe ſibi ſecurū ſeruare
pollicetur quaſi fortune imperet

Bernhardus

Saltim q̄s non preſens gloria
preterita alioꝝ ruina perterreat·

Anthonius

Caucio futuroꝝ nulla · p̄teritoꝝ
multa obliuio · ſolꝰ preſens agit̄
dies · dū tute pretereat alterq;
ſuccedat fortunā viciſſe putemꝰ

Bernhardus

Putas ne hoc prudentis viri
officiū eſt?

Anthonius

Immo et moderna ſapiencia p̄
dicat̄ hoc agere · vt homines tē
pus pretereant: viuāt cum tp̄e·

Bernhardus

Caueāt illi ne tempus p̄tereāt·
nō recte ambulat qui viā an̄ ſe
longe non proſpicit · ⁊ qui ſemi
tas reſidui itineris minus ꝯſide
rat paciet̄ offendiculū: quoniā
exitus reꝝ metiri vera prudēcia ē

Anthonius

Alterius partis homines alteꝝ
viuendi genus inueniūt · vt mo
res et leges hoīm inter plagas
terrene rotunditatis varientur
ſic cū tp̄e altero altera ē vita ·

Bernhardus

Fluunt tempora · fortune locis cō
mutantur · alterantur homines
ſed prudencia illa directrix ⁊ au
riga virtutū rerūq; moderatrix
manet incomutabilis · ſemꝑ ea
dē · eterna · immenſa · diuini vi-
goris · ſine qua rebus humanis
eſſe ꝯſtancia non poteſt · ⁊ ſi ab
hominibus deſeratur in ſe tamē
integra perdurat ·

Anthonius

Antiquā prudenciā deſcripſiſti·
nouāq; inuenimus · tua affectꝰ
hominū ad rei qualitatē boniq;
menſurā coequat · Noſtra vero
viceuerſa res et rerum fines ad
noſtra deſideria ꝯmenſurat ·

Bernhardus

Fallax et fragilis atq; ficta eſt
illa verſucia quā tu prudenciam
dicis · ⁊ homines ſui ignorancia
in mortes turpiſſimas ꝑua arte
perducit · p eius tramites impii
regū aulas aſcendunt · quos in
ꝓfundiſſimas carcerū tenebras
demergit · hoc gradus faciūt qui
bus ad horrenda ſpectacula ⁊ ſpi
culatoꝝ ſecures aſcendit̄ · cuius
exaltacio precipiciū ē · ſūmitas
ruine principium · honos vulgi
improperia · finis frequentiſſi-
mus mors inhoneſta ·

Anthonius

Queſtiunculam vnam ſi te nō grauet ſermonis ꝓlixitas inſup oro vt diſſoluas.

Bernhardus

Non michi delphicū oraculum vt ad omnia reſpondeam.

Anthonius

Si nō vt difficultas exigit tam̄ q̄tum ſufficit facultas edoceas.

Bernhardus

Docere ſapiētibꝫ et doctis oceſſū ē cūctis aūt iuxͣ opiōez dicē.

Anthonius

Nō ſentētiā expecto ſꝫ diſputacōz

Bernhardus

Tu vero dic quid dubitas: ego quid ſentiam.

Anthonius

Videre michi videor ōſimia regna hiſdem vicijs laborare p̄uiſq; artibꝫ homines vbiq; malignari neq; tū tantis affligi penis q̄ ſimili crime ꝓpe eſſe. ſi vera igitur dixiſti cur pari pc̄ō nō eadē ſupplitia reſpondeāt?

Bernhardus

Quid apud exteros agaꝰ iudicet deus: nos vero q̄ ſentimꝰ iudicemus.

Anthonius

Attamē ita fama habet. et nos alioꝝ populorum ſcelera audimꝰ ſentimuſq; nichilominꝰ ꝓſperari eos.

Bernhardus

Os in celum ponis et teſta mare conaris exhaurire cū de iudicijs immenſe diuinitatis otendas. extollit ſepius vt dep̄mat. in altum tollit iniq̄s vt ꝓfundius p̄cipitet. patiꝰ ꝓſperari vt improperia iuſtius infligat. bellis ꝛ peſtibꝫ terram p̄uis hominibꝫ expurgat ad ſanitatē.

Anthonius

Sed ꝛ boni q̄ plures ſimul intereunt cū peſſimis.

Bernhardus

Qui in ſua iuſtitia moriūtur in eternitate viuunt.

Anthonius

Quō ſi ſoli impij morte tollanꝰ ꝛ diuina iuſtitia magis elucebit.

Bernhardus

Neſcis q̄ iuditia ſua lōge occultauit ab hoībꝫ ꝛ velut abiſſū mltā facit illa vt lateāt. raro eñ i oculꝭ eiuſ dē hoīs pc̄m ꝛ pea. ꝛ q̄ videt pc̄ores gloiari q̄ pati iuſtos forte morte p̄uētus nec hoꝝ ſupplitia nec hoꝝ p̄miū aſpiciet. lēto ei gꝰdu ad vindicā ꝓcedit deꝰ ꝛ ad remuneādas iuſtitias diſſimulator ē. expectat ei hoꝝ pniaꝫ hoꝝ ōſtātiā lōge ꝓbat ſꝫ in publicis offenſ ōē flagellū ſuſcitat dn̄s. hos occidit q᷑ peccauerūt: illos q᷑ nō ſe oppoſuē peccantibꝫ. hos e medio tollit vt contagione peccatorum non putreſcant.

alios iuſticiā ſectantes corrigit
non vt culpā puniat ſed vt ad
vitandū culpā p̄muniat · Curās
medicus cū putridis humoribꝫ
bonos vt plurimū ſimꝉ expellit
humores · debilē reddit paciētē
vt illū poſtea in vigorē nouum
reformet · ſic quid deus cogitet
ſuper regna ignaros homines
relinquit · comedunt hij ⁊ bibūt
et in pace ſua gloriantur · ⁊ ecce
repente venit ira dei ſuper eos et
mala que non preuiderant · De
regnis igitur exteris quid ar-
gumentaris q̄ꝫ ab omni ordie
virtutis nos longius abeſſe cre
diderī qualeſcūqꝫ tamē ſint · idē
deus eſt qui nos affligit · illos
autē ſuſtinet ne cadant · ſed dū
veneit tempus viſitacionis ſue
ſi peccauerunt in eū ⁊ ſubtraxit
brachiū ſuū ab eis erūt ſimiles
nobis · tempora vero et momēta
iudiciorꝫ dei in patris poteſtate
ſūt · nec noſtꝝ ſcire aut indagari

Anthonius

Peccauerunt maiores noſtri ⁊
afflicti ſunt per tempora · non tñ
prope ruinā adducti de qua in
principio noſtre collocucionis
lamentabaris ·

Bernhardus

Reuerſi ſunt ⁊ miſertus eſt eis ·
nos in peccatis noſtris veteraſci
mus · penitenciā eiecimus de cor
dibus noſtris · et non eſt rubor
in fronte noſtra · ppterea forſitā
eiecit nos deus a facie ſua ⁊ au
tit oculos vt nō videat · obdu
rauitqꝫ aures vt nō intret in eis
noſter gemitus · vide quomodo
gentē iudeorꝫ elegit olim ſibi do
minus in peculiarē populū dedit
qꝫ eis benedictionē ſup omnes
gentes · ⁊ pepcit iterato iniquita
tibus eorꝫ · tandē vero penituit
eum ⁊ reliquit eos vt perirēt in
adinuencionibus ſuis et nūc in
ſeruitutē vagantur ſuper faciem
terre · Nos autē pre ceteris xp̄ia
norꝫ populis maiora ſumpſimus
de manu domini ſi dei timorē in
grati deponimus maiori noſip-
ſos ſupplicio dampnamus ·

Anthonius

Et quis adeo petulans aut ſibi
ipſi cōfiſus erit vt deū nō timeat ·

Bernhardus

Que nos ignoramꝰ ⁊ ſpernimꝰ
quomodo metuemus ?

Anthonius

Ignorare deū quis niſi mentis
inops poterit ? a quo viuimus
et ſumus · fide enī et timore dei
regū noſtrorꝫ thronus fundamē
tum accepit eundēqꝫ ſeruata re
ligio cōfirmauit · dicāt clodoneꝰ
clotarius · dagobertus · puppinꝰ
karolus magnus huic veritati
teſtimoniū · qui cū fide ⁊ deuocōe

reges ceteros precellēt maieſta
te imperioq; metuē fieri celſio/
res: antiquoꝝ fuit ſentētia· qm̄ fa
cile hijs artibꝫ imperiū retinet:
q̄bꝫ ab inicio ptū ē· Eſt igit dif
ficile retinē īpiū; ſi ꝯtrariis arti
bꝫ innitaꝛ· ſi em̄ oppoſitū in op
poſito ⁊ ꝓpoſitū in ꝓpoſito·

Bernhardus

Patres nr̄i honorauerūt q̄ nos
ignoramus · ꝓpterea nō immeri
to metuendū ne veniat ſup nos
illud apoſtoli quia nō curauerūt
deū hr̄e in notitiā: tradidit illos
deꝰ in reprobum ſenſū·

Anthonius

Caſtigati forſan reuertemur· ag/
noſcemus eū et ignoſcet nobis:
dat em̄ ſepe intellectū vexatio·

Bernhardus

Ecce iteꝝ atq; iteꝝ plaga magna
et horrenda belli ſtrages ſuper
nos ⁊ fugimus eū neq; reuertimꝛ
ad percutientē vt miſereat ⁊ ceſſꝫ
manus ſua·

Anthonius

Spero qm̄ dabit pacē poſt vul/
nera ⁊ agnoſcemꝰ q2 miſericors
ē: neq; ſcḋm iniq̄tates noſtras re
tribuet ſꝫ in multitudine miarū
ſuaꝝ ſaluabit nos vt ſciamꝰ qm̄
vana ſalus hominis·

Bernhardus

Vtinam atq; vtinā mihi ꝓtraha
tur mors q̄uſꝫ iam incognita pax
e celo aduciat· ſi aūt lōge ſit a
nobꝰ pro munere hoc poſtulo vt
hec michi dies extrema ſit · et
qḋ meditacōe precogito oculꝭ nō
videam·

Anthonius

Belli tediū pacis incitamentū
eſt· vaſtitas ꝓuinciarū ſtrages
hominū et bella ꝯſtringit q̄ſi q̄
materiā igni ſubtrahat vt extin
guatur·

Bernhardus

Si bella faſtidimꝰ belloꝝ cauſas
faſtidiamꝰ· bella em̄ nō ꝓpter ſe
ipſa mouent ſꝫ ꝓpter ꝯcupiſcen
cias hominū que ſi repmant bel
la repmi neceſſe eſt·

Anthonius

In corde hominū eſt qm̄ vtraq; ex
pte bellantiū pax optat·

Bernhardus

Nomē pacis quis abnegabit·
quo in terris nichil ſuauiꝰ reſo/
nat ſꝫ in rebꝫ ipſis analogia ē· ⁊
q̄ noīe ꝯueniūt re aliq̄n diſſonāt·

Anthonius

Imo verbo ⁊ facto pacē volunt ⁊
ꝑquirunt·

Bernhardus

Diuinū ſpiraculum ē ſi in ꝯcor/
dātibꝫ in bonū aīs ōis pax vniu
ſaliſq; trāq̄llitas ꝯdiata petat·

Anthonius

Ita aiūt ⁊ hec ōis vulgi leticia ē·

Bernhardus

Incerta infirmaq; vulgi creduli tas est: cui rumores aios faciūt. eiusq; iudiciū simul cū fortuna mutatur.

Anthonius

Eciā inter magnates ⁊ satrapas ita asseritur ⁊ ab hijs in populū fama descendit.

Bernhardus

Fallē aut falli non credis hoīes in quibus mendacia nascunē.

Anthonius

Res ipsa docebit.

Bernhardus

Desiderij magnitudo spē repri mit id cū studiosius opto timi dius expecto.

Anthonius

Si pacem voluerint bellantes quis resiliet?

Bernhardus

Scio pacē omnes velle sibi.

Anthonius

Habeatur igitur.

Bernhardus

Id auertat deus: sed regno ⁊ rei publice pax sit.

Anthonius

Et hij pacē desiderant: et illi. cō ueniant igitur ⁊ erit pax.

Bernhardus

Paralogisas ⁊ a secundū quid ad simpliciter fallaciā facis.

Anthonius

Dixisse parū est si rei racionem non subiunxeris.

Bernhardus

Infirma ɔsequēcia ē. volo michi pacē ergo volo pacem.

Anthonius

Peccatū paralogismi tuipse q̄ nosti manifesta.

Bernhardus

Perspicuū est. si pax que sit rec te attenderis.

Anthonius

In omuni intellectu accipio. qḋ subtilius est a te expectabam.

Bernhardus

Pacis ignorancia miseriarum noticia facit. quicūq; pacē dum habent negligunt quasi dissipa tores felicitatis posterius cū la bore pquirūt. qḋ cū desidia p diderunt. bella ɔcitare facilimū. sed paē quid difficilius? lata via que ducit ad bellū: sed strictissi mus remotus est et obsitus an gustijs exitus. ꝓpterea sapientū mos est in pace metuenda bella preuidere. in bello paci necessaia cogitare. et vt diffinitiue intelli gatur. Pax est concordanciū in bonū animoꝝ ordinata trāquilli tas. Quicūq; eīn querentes que sua sūt non que rei publice am bita quiete retinere: et ɔcupita indefesse possidere studuerit: hij sibi pacem ꝑmo suā pacem per tractant. non autē veram pacem

que in bonū cōcordes animos cōci
liat et ordinē rei pub. in armoni
a debitaqꝫ ꝓporcōne componit.
Est eñ pax rei p. sanitas et de/
bita partium cōmunitatis inuicē
habitudo ꝛ velut corp⁹ humanū
in sanitate ꝑdurat cū inter q̄lita
tes et humores tēperamentum ꝛ ꝓ
porcōis armonia cōplexionis ser
uat. sic incolumis rei pub. sta
tus ꝑseuerat si ptes queqꝫ ad to
cius bonum legittimos ordines
teneant et neutra alterius locū
aut offitium vsurpare ꝑsumat.
eo pacto in bonū vniūsale ꝑticu/
lares cōcordāt animi et cū id po/
tissime intendit ad singularia
bona facillime deuenit.

Anthonius

Uno dumtaxat verbo mihi satis
feceris si ostendas q̄modo ex ꝑti
cularibꝰ bonis cōmune bonū cōfla
tur: cum tñ per ꝑticularia bonoꝝ
desideria ad cōmune bonū nō ne
cesse intendat.

Bernhardus

Silogismū falsigraphū cōponis
cū in intellectu ꝑncipioꝝ deficias
Ex ꝑticularibꝰ eñ bonis ꝓpter
se acceptis nichil vnū cōficit qm̄
cōtraria nulli vnq̄ tertio cōueni/
unt: bona vero ꝑuata ꝓpter se q̄
sita cōtrarietates et bella faciunt.
cū in aduersis petant que vnico
cōpetāt. Ex ꝑticularibꝰ vero bōis
ad cōmune bonū ordinatis resul/
tat bonū publicū. si aūt ad cū or
dinent̄ nēce est vt ipsū in inten
cione precedat et ꝑuati boni de/
siderium velut ꝑticipatiuū conse/
q̄tur.

Anthonius

Satiasti animum et de re ipsa
docte disseruisti.

Bernhardus

Auget mentē nimis disparitas
q̄ paci quā tu predicas recte non
cōuenit.

Anthonius

Pax tāte ꝑfectiōis ē vt omnibꝰ
et semꝑ cōueniat. omni tp̄i oīm
qꝫ fortune cōsonet. q̄cquid eā at
tigerit ꝑtem sue mansuetudinis
sapiet velud mirra odorifera: cui⁹
solo cōtactu sibi commixta redole
bunt.

Bernhardus

Aliud est dare pacem aliud acci
pere.

Anthonius

Quisquis donet ā accipiat ha/
bere maximū est.

Bernhardus

Scio expedire vt habeatur. ha
bendi modum difficillime habeo.

Anthonius

Res ipsa tempusqꝫ modum do/
cebit. nam et victoribꝰ pax vtil
est: et victis necessaria hij com
mode cedunt illi necio petunt.

Victoribus melior pacis condicio
habent vnde ad votū accipiant
et vnde pro imperio negent.

Bernhardus

Fortune leges illegittimas nō
noſti. dat ſepe vincere: tn̄ victo
ria vti negat. Tunc quoqȝ ma
gis inueſtigāda ē pax victorib9
cum eius arbitriū in eoꝝ manu
eſt. fugax namqȝ ⁊ dominoꝝ cō
mutatrix ē victoria: victorē qȝ
a victo ſuperari iocus ē. In men
tem venit hannonis illius car
thaginēſis peritiſſimi ſentencia
qui cū hanibal grauiſſimis pre
lijs romanos viribus ſpoliaſſȝ
vrbemqȝ armis ūrgeret. in ſena
tu carthaginis persuadebat vt ad
petendā pacē legati romā mit
terentur. Nūc ait petendi nob̄
vtilitas cum apud nos maneat
donandi facilitas. ſpreta autem
oracione eius ⁊ fortuna cartha
ginenſiū euerſa eſt ⁊ ciuitas ſuc
cenſa. volat dubijs victoria pen
nis: incerta quo reſideat loco. la
bore queſita breui ſpacio retinet.
Xerſen perſaꝝ ducē potentiſſi
mū qui mare nauib9 obūbraue
rat. fluuios equoꝝ potu ſiccaue
rat. montes abripuerat. equora
pontibus ſubiecerat. vna cymba
vix ſaluū eduxit. Troia ſucceſa
breuem leticiam: flebilē victo
riam grecis attulit. nam et ter
ris ſparſi ſūt ⁊ equoribus iacta
ti: tantoqȝ ex numero vix tandē
reliquie ſupererant.

Anthonius

Mirum ſi adeo inconſtans vic
toria quō apud hoſtes noſtros
tanta diuturnitate retineatᷣ.

Bernhardus

Cur victoriam appellas q̄ victo
ribus ⁊ victis anguſtias et inco
moditates contulerit. crede mi
chi etſi patriā vaſtauerint. ſi
opida ſurripuerint. ſi acies pro
ſtrauerint. agendo tn̄ paſſi ſunt.
terra noſtra armis oppreſſa eſt.
ſuis gentibus atqȝ virtute deſti
tuta. hijſqȝ tandem fuit adeo ſua
preciosa victoria vt qui nos a
pricipio quindecī milibus inua
ſerant: victores tamen vix cum
ſex milibus pugnent.

Anthonius

Parum refert cum paucis aut
cum multis vincere dum tamen
vincant.

Bernhardus

Vincendo conſumuntur neqȝ ma
ioribus eorum victis rebus frui
licuit.

Anthonius

Concedit nobis victorie ſue mo
dus vt bene de nobiſipſis con
fidamus.

Bernhardus

Quis bene confidet vbi victi ſūt

animi? ⁊ p̄ter pacem michil iam
ſpei habemus que in ambiguo ē

Anthonius

Qđ in fieri eſt incertū habeatur
donec fiat.

Bernhardus

Dictoꝝ opinio non ē facti fides.

Anthonius

Fiet et credes.

Bernhardus

Poſt rem ſecura eſt affirmacio:
ante rem fallax.

Anthonius

Si incredulus manes: alij patē
vt credant.

Bernhardus

Rumores edicta facis.

Anthonius

Jmo quod vere dicitᷣ vere refero

Bernhardus

Verba ſeq̄ris: ego rem aſpicio.

Anthonius

Sine me aliq̄ntiſper in ſpe pacis
ꝯſolari.

Bernhardus

Vana ſpes que dolore redimitᷣ.
memini et ſcio qm̄ nomen illud
pacis me fefellit.

Anthonius

Dic igitᷣ cur ñ eſſe pacē ſuſpicaris?

Bernhardus

Sed tu dic in quo pacem ſpera
uerī cum nemo ad pacis p̄ncipi
a ſtudioſus ſit.

Anthonius

Durus es ⁊ nimis exaſperās.

Bernhardus

Caue ne tu facillitate nimia deci
piaris.

Anthonius

Dic queſo pacis que principia
putes.

Bernhardus

Si nos qui in bello fuere mores
abiecerimus hoc pacis funda//
mentū eſt. ſi tenuerimus: etiā ha
bitā pacem corrumpem⁹ Neſcis
q꞉ pacis comes iuſtitia? q̊cumq꞉
iuſtitia ꝓgreſſa ſit ſequitᷣ pax.
neſcis quia iuſtitiā in pticulari
bꝫ deſiderijs ceca dirigit voluntas?
has federe diuine ꝓuidētie colli
gatas nec fortuna vincere: nec
humana potētia poterit ſupare.

Anthonius

Sunt equiſſimi viri: neq꞉ oēs
fortuna tp̄is abſtulit. hij magiſ
tratū accipiāt ⁊ ceteros ope ⁊ ex
emplo ad vite tēpantiā reducēt

Bernhardus

Manlius torq̄tus q̄d reſponderit
audiſti cū vrbe corrupta maioꝛibꝫ
decretū ſibi ꝯſulatū abnegaſſꝫ. E
go ait neq꞉ vr̄os moꝛes ferre q̄a꞉
neq꞉ vos meū impiū. ſic forte ꝓ
batiſſim⁹ q̄ſq꞉ nr̄i tp̄is poterit
reſpondere.

Anthonius

Quid igitᷣ expectem⁹? q̄s nobꝫ ma
nꝫ erit⁹? vno tu v̄bo argumēta ꝯcluđ

Bernhardus

Jn deo refero ſentenciā · quod ab eo decretum eſt fiat · ſi pacem noſtram voluerit etſi hominum deſideria reſiſtant fiet · ab eo plaga fuit · ab eo ſolo ſperanda medicina · quicquid laborant hoim ingenia a deo eſt regnoꝝ tranquillitas · donū enim celeſte pax eſt et ſuperne beatitudinis quedam in terris ymago · ceſſet igitur noſtra diſputacio · agamus qđ noſtra intereſt · et diſpoſicōe ſincera pacis capaces nos exhibeamus : et expectande paci devotos : ⁊ ſuſcipiende non ingratos ·

Anthonius

Jn eandem incido ſentenciā · ad quietem nos ſompnus evocat · vale frater ·

Bernhardus

Et tu ipſe vale · ⁊ nos in omni pace valeamus ·

Dialogus conſolatorius nō minus ornate ꝙ utiliter docēs quo quiſqꝫ modo pacis belliqꝫ tempoē erga rem publicā habere ſe debeat finem habet optatū ·

Sequitur tabula declarans quo quiſqꝫ dialogus folio inicium ſumat ·

Dialogus yſidori de ſpirituali conſolacione incipit folio · ij ·

Dialogus iheronimi de infirmoꝝ conſolacione folio · x ·

Dialogus bartholomei facij de ſummo bono viteqꝫ felicitate folio · xix ·

Dialogus ſenece de remedijs fortuitoꝝ folio · xlij ·

Dialogus laurencij vallenſis de libero arbitrio folio · xlvij ·

Dialogus mafei vegij de veritate ⁊ philalithe folio · lvij ·

Dialogus eiuſdem de felicitate ⁊ miſeria folio · lxvi ·

Dialogus pogij florentini in avariciam folio · lxxviij ·

Dialogus ſeu contraverſia de nobilitate inter · P · corneliū et C · flamineū folio · xcviij ·

Dialogus conſolatorius de caſu rei publice folio · c · viij ·